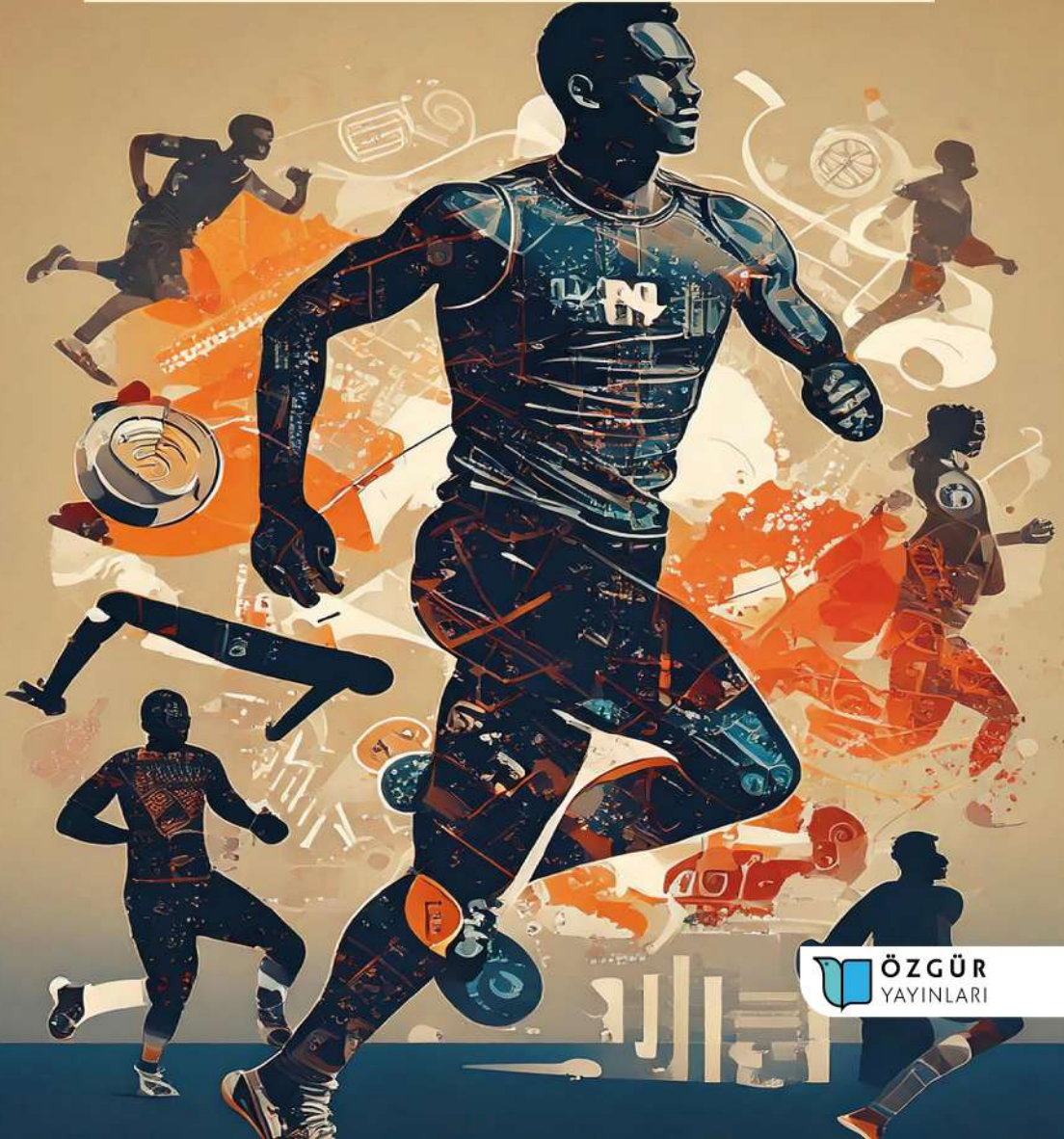


Spor Bilimlerinde İçerik Analizi

Editör: Doç. Dr. Yunus Sinan BİRİCİK



ÖZGÜR
YAYINLARI

Spor Bilimlerinde İçerik Analizi

Editör:

Doç. Dr. Yunus Sinan BİRİCİK



Published by

Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.

Certificate Number: 45503

📍 15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şehitkamil/Gaziantep

☎ +90.850 260 09 97

📞 +90.532 289 82 15

🌐 www.ozguryayinlari.com

✉ info@ozguryayinlari.com

Spor Bilimlerinde İçerik Analizi

Editör: Doç. Dr. Yunus Sinan BİRİCİK

Language: Turkish

Publication Date: 2024

Cover design by Mehmet Çakır

Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0

Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (PDF): 978-975-447-973-7

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub550>



This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>
This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:

Biricik, Y. S., (ed) (2024). *Spor Bilimlerinde İçerik Analizi*. Özgür Publications.

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub550>. License: CC-BY-NC 4.0

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see <https://www.ozguryayinlari.com/>



Önsöz

Spor bilimi, son yıllarda yalnızca fiziksel performansla sınırlı kalmayıp, bu alandaki farklı disiplinlerin derinlemesine araştırılmasıyla çok daha kapsamlı bir hal almıştır. Spor, yalnızca bireysel gelişimin bir aracı değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve psikolojik pek çok dinamiği içinde barındıran bir olgu olarak günümüzde büyük bir önem taşımaktadır. Bu kapsamda, spor biliminin farklı boyutlarını anlamak ve analiz etmek, bizlere sadece fiziksel veriler sunmakla kalmaz, aynı zamanda sporun toplumsal etkilerini, kültürel yansımalarını ve bireysel etkileşimlerini daha iyi kavrayabilmemizi sağlar.

Kitabımızda, spor bilimlerine dair farklı araştırma alanlarında kullanılan **içerik analizi** yöntemini ele aldım. İçerik analizi, bir metin veya veri seti üzerinden anlamlı sonuçlar çıkarmayı amaçlayan bir araştırma tekniği olarak, spor bilimlerinde de giderek daha fazla başvurulan bir yöntem haline gelmiştir. Bu kitap, spor bilimlerinin farklı alanlarında içerik analizinin nasıl uygulanabileceğine dair kapsamlı bir rehber sunmayı amaçlamaktadır.

“Spor Bilimlerinde İçerik Analizi”, yalnızca akademisyenlere ve araştırmacılara yönelik bir kaynak değil, aynı zamanda sporcular, antrenörler, yöneticiler ve sporun çeşitli yönleriyle ilgilenen herkes için faydalı bir başvuru kitabıdır. İçeriğinde, teorik çerçeveler ile pratik örnekler, metodolojik yaklaşımlar ve içerik analizi sürecindeki derinlemesine analizler detaylı bir şekilde tartışılmaktadır. Ayrıca, çeşitli spor branşları, spor iletişimi, spor organizasyonları gibi farklı konularda içerik analizinin nasıl kullanılabileceğine dair örnekler sunulmuştur.

Bu kitabın, spor bilimi alanında çalışanların araştırmalarına ışık tutacağı ve sporun çok boyutlu yapısının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağına inanıyorum. İçerik analizinin sunduğu derinlemesine bakış açısı ile, spor bilimlerinin teorik ve pratik yönlerini daha geniş bir perspektiften inceleme fırsatı bulacağız.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkı sağlayan tüm kişilere teşekkür eder, okuyuculara ilham verici ve öğretici bir deneyim sunmasını dilerim.

Doç. Dr. Yunus Sinan BİRİCİK

İçindekiler

Önsöz

iii

Bölüm 1

-
- Futbol Branşına İlişkin Yazılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi (2010-2023) 1
Ümit Berkay Karaoğlu
Yunus Sinan Biricik

Bölüm 2

-
- Curling Sporuna Akademik Bakış: Bilimsel Yayınların İçerik Analizi 23
Özlem Ece Başoğlu

Bölüm 3

-
- Bibliyometrik Analiz ile Buz Hokeyi Araştırmalarının 50 Yılı: Güncel Bir
Araştırma 41
Murat Aygün

Bölüm 4

-
- Reklam Yüzü Olarak Futbol 57
Şeyma Bilginer Erdoğan

Bölüm 5

-
- Türkiye’de Combat Sporları Alanında Yayımlanmış Lisansüstü Tezler Üzerine
Bir İnceleme (2018-2024) 83
Muhammet Talha Han
Murat Ozan

Bölüm 6

- Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları: Lgbt Propagandası, Dini Ayrımcılık ve Politik Tartışmalar 99
Zeynep Demircioğlu Biricik

Bölüm 7

- Türkiye’de Olimpik Kayak Sporları 111
Mehmet Şirin Güler
Sefer Karabağ

Bölüm 8

- Bowling Sporuna Temalı Bir İçerik Analizi Çalışması 137
Emre Belli

Bölüm 9

- Kar Sporları Eğitiminde Temel Konular Alp Disiplini (Kayak) Dersinin İçeriği Üzerine Bir İnceleme: Atatürk Üniversitesi Örneği 147
Neslihan Kandil
Davut Budak

Bölüm 10

- Olimpiyat Oyunlarında Çevresel Sürdürülebilirlik 175
Muharrem Alparslan Kurudirek

Bölüm 11

- Paralimpik Oyunlarda Türkiye Başarısı 197
Vahdet Alaeddinoğlu
Fatih Kıyıcı

Futbol Branşına İlişkin Yazılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi (2010-2023)

Ümit Berkay Karaoğlu¹

Yunus Sinan Biricik²

Özet

Bu araştırmanın amacı popüler spor dallarından biri olan futbol dalı üzerine ülkemizde yazılan lisansüstü tezlerin içerik analizi dâhilinde analiz edilmesidir. Analizler sonucunda branş özelinde hazırlanan tezlere yönelik tanımlayıcı bilgilerin ortaya konulması hedeflenmiştir. Nitel temeller üzerine yapılandırılan çalışmamızda Ulusal Tez Merkezi verileri kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi yöntemi ile araştırmanın yapılabilmesi için gerekli veriler toplanmıştır. Çalışma 2010-2023 yılları arasını kapsamaktadır. Futbol anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonucunda bulunan 280'i doktora, 7'si tıpta uzmanlık ve 1257'si yüksek lisans toplam 1544 lisansüstü tezin tamamı çalışma kapsamına alınmıştır. Tezler ayrıntılı bir şekilde taranarak önceden belirlenmiş olan parametrelere göre sınıflandırılmış içerik analizi oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında toplanan veriler SPSS 25.0 programı kullanılarak tanımlayıcı istatistik yöntemleri aracılığıyla analiz edilmiştir.

1544 tezin 1049'u 2018 ve sonrasında yazılmıştır. 237 sayısı ile 2019 yılı en çok tez yazılan yıl olmuştur. 1257 yüksek lisans; 280 doktora ve 7 tıpta uzmanlık çalışması yapılmıştır. Marmara Bölgesi, Marmara Üniversitesi ve İstanbul sayısal anlamda en çok tezin yazıldığı bölge, şehir ve üniversite olduğu görülmektedir. Erkek yazar 1260; kadın yazar 284 tez yazmıştır. Nitel çalışma ve karma çalışma sayısı nicel araştırma desenine göre oldukça azdır. Tezlerde spor konusunun yanında, beslenme ve diyetetik, psikoloji, sosyoloji ve işletme en çok üzerinde çalışma yapılan konulardır. Sonuç olarak 2010-2023 arasında yazılan futbol üzerinde tezlerin literatüre ciddi anlamda katkı sağladığı görülmektedir. Gelecekte yapılacak doktora tezi ve tıpta uzmanlık çalışmalarının artırılması literatürün derinlik ve kalite katması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

- 1 Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, <https://orcid.org/0009-0005-1765-8401>, umitberkaykaraoglu@gmail.com
- 2 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-8579-9514>, sinan.biricik@atauni.edu.tr

Giriş

Futbol müsabakasının ilk nerede ve ne zaman oynandığı kesin olarak bilinmemektedir. Futbol Türkler tarafından “tepuik”, Yunanlılar tarafından “episkiros” ve Romalılar tarafından “harpastum” olarak adlandırılan çok eski tarihlere dayanan bir spor dalıdır. Futbol bazı kaynaklara göre ilk olarak Amerika kıtasında Meksika’da, Avrupa Kıtasında ise Yunanistan, İngiltere, Fransa ve İtalya’da ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde ortaya çıkarılan belgeler sonucunda M.Ö 3000 yıllarında Asya ve Mısır’da futbolun oynanmaktaydı. Temelde günümüzdeki oynanma şeklinde geçmişte de oynanan futbol kuralsız bir şekilde rakiple kavga etme şeklinde bile oynanmıştır (Saçaklı vd., 1995).

Futbol, oyun ortaya çıktığından beri, her zaman popülerliğini korumuş ve birçok insanın ilgisiyle karşılaşmıştır. Oyunun ‘modern’ şeklinde oynanmaya başlaması 19. yüzyıl ortalarında İngiltere’de meydana gelmiştir. Önceleri, yüzlerce kişinin aynı anda herhangi bir saha ölçüsü ve oyuncu sayısı şartı bulunmadan, faul ve fena hareket kuralı bulunmayan, yaralanmalar, sakatlanmalar ve hatta ölümler ile sonlanan kazalarla sonuçlanan, tarihsel süreç içinde defalarca kısıtlamalara uğramış bir oyun olan futbol (Stemmler, 2000) çok kabaca söylenirse sermayeciliğin ortaya çıkışı ile beraber federasyonlar tarafından kurallara dayandırılmaya başlanmıştır.

1800’lerin ortalarında çağdaş futbolun başlangıcından günümüze kadar uzanan zaman çizelgesi boyunca “futbol”, ağırlıklı olarak işçi sınıfı tarafından oynanan ve seyredilen bir eğlence faaliyetinden milyarlarca dolarlık ekonomik büyüklükle karakterize edilen geniş bir endüstri olarak mevcut durumuna önemli bir dönüşüm geçirmiştir (Kuyucu, 2014). Birçok toplumun ortak ilgi odağı olan futbol, oyun kurallarının yorumlanabilir ve tartışılabilir olması nedeniyle yüzyıla damgasını vuran en popüler spor dalıdır (Orta, 2020). Küresel spor alanında önemli bir rol oynayan futbol, bireylere sadece eğlenceden daha fazlasını sağlar; zevk, güç, hüznün, neşe, milli gurur ve temelde bireylerin kendi kimliklerini keşfedebilecekleri, kendilerini gerçekten anlayabilecekleri bir alana giden bir yolu kapsar. Futbol sadece kimliklerin gelişiminde çok önemli bir rol oynamakla kalmaz, aynı zamanda çeşitli sosyal kimliklerin etkileşimini ve etkisini de teşvik eder (Talismenler, 2008). Bir başka deyişle futbol popüler kültürün yayılmasını sağlayan en önemli faktörlerdendir (Büyükbaykal, 2004).

“Lisansüstü eğitim bir bilgi alanında derinlemesine çalışarak, lisans eğitiminden daha üst seviyede bilgi ve etkinliğe sahip olan yüksek ihtisas gücünü yetiştiren eğitim programlarıdır” (Köksalan ve ark., 2010). Bu programlar, lisansüstü öğrencilerin akademik gelişimlerine önemli katkılar

sağlayan ve literatüre çeşitlilik katan tezler olarak akademik ürün ortaya koymaktadır (Akman ve Çetinkaya, 2021).

Lisansüstü eğitimin amacı, belirli bir alanda uzmanlaşmak için mesleki uzmanlık ve yetkinliklerin geliştirilmesini sürdürmek, kişinin mevcut statüsünü ve yeteneklerini yükseltmek, hem kişisel hem de mesleki gelişime katılmanın yanı sıra iş deneyimini artırmak ve yeni yetkinliklerin kazanılmasını teşvik etmektir (Cragg & Andrusyszyn, 2004). Alhas (2006) lisansüstü eğitimin asıl amacının; temelde bilgiyi sağlayan, üreten, eleştirel bir düşünme yöntemiyle sorunlara çözüm getirebilecek yeterlilikte insan gücü ortaya çıkarmak olarak belirtirken, ayrıca ülkenin gelişmişlik seviyesinin lisansüstü eğitim ile doğru orantılı bir şekilde ilişkide olduğunu söylemiştir. Lisansüstü eğitimin en belirgin katkılarından biri, ülkelerin ekonomi, kültürel ve teknoloji alanında gelişimine direkt ve doğrudan katkı sağlamasıdır. Bir diğer katkısı ise ülkelerin yükseköğretim kurumlarında kalifiye elaman açığını ortadan kaldırmaktır (Tosun, 2001).

İçerik analizi, döküman analizi çatısı altında yer alan önemli bir analiz yöntemidir. Kitaplar, yasalar, sanat eserleri ve web siteleri gibi kayıtlı iletişim biçimlerinin incelenmesini gerektirir. İçerik analizi, incelenen belgedeki ifadelerin sistematik ve niceliksel olarak tanımlanmasını ve karakterize edilmesini ve bu süreçten çıkarımlar elde edilmesini içerir (Şavran, 2012; Biricik, 2020; Aygün, 2023). İçerik analizinde ulaşılan veriler mutlak gerçekler anlamına gelmez. Veriler belirli başlıklarla, belirli satırlara, belirli bir amaç için yerleştirilir ve bilgi kaynağı ile onun sembolik formu arasında bir tür bağlantı görevi görür (Krippendorf, 1984). Bununla birlikte, içerik analizi yöntemiyle yapılan çalışmalar, alandaki boşlukların ve yetersizliklerin tespit edilmesinin yanı sıra, o alandaki mevcut çalışmaların kalitesinin ve kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi açısından da önem taşımaktadır (Kanlı ve ark, 2014).

İçerik analizi, yazılı materyallerin sistematik olarak incelendiği ve daha sonra belirli kriterlere göre kategorize edildiği metodolojik bir yaklaşımdır. Sıklıkla meta-analiz ve meta-sentez ile karıştırılsa da içerik analizi, tanımlanmış bir zamansal çerçevede yürütülen çalışmaların sınıflandırılmasını ve incelenmesini gerektirmesi bakımından farklıdır (Dinçer, 2018). Önemli bir yayın külliyyatının değerlendirilmesi gibi amaçlarla kullanılan içerik analizi metodolojisi, incelenen çalışmaların analizi ve yorumlanması sırasında adlandırma, kategorizasyon, frekans hesaplama ve yorumlama gibi süreçleri içerir. Bu yöntem, toplanan verileri aydınlatan kavramları ve ilişkileri ortaya çıkarmaya çalışır ve betimsel analizlerde fark edilmeyebilecek kavramları ve temaları ortaya çıkarmak için değerli bir araç olarak hizmet eder (Selçuk vd., 2014).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın modeli doküman (belge) incelemesidir. Mevcut durumun ortaya konulması için yazılı belge ve bilgilerin derlenmesi ile yapılan bir analiz yöntemidir. Bilimsel araştırmalar alanındaki içerik analizinin faydası, bilginin yayılması ve uygulanabilir metodolojilerin edinilmesi konusunda önem arz eden araştırma sentezleridir (Suri ve Clarke, 2009).

Araştırma Grubu

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “futbol” anahtar kelimesi taranmıştır. Yapılan tarama, 2010-2023 yılları arasında futbol konulu ilgili ilk tezin yayımlandığı 2010 yılı ile 2023 yılı sonuna kadar olan dönemi kapsamaktadır. Araştırmaya, futbol konulu bulunan 280’i doktora, 7’si tıpta uzmanlık ve 1257’si yüksek lisans olmak üzere toplam 1544 lisansüstü tezin tamamı dâhil edilmiştir. Anahtar kelime ile ulaşılamayan tezler çalışmanın en önemli sınırlılığını oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak yazar tarafından bibliyometrik çerçeveyi oluşturan parametreler esas alınarak hazırlanan ve 12 başlıktan oluşan “Tez Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

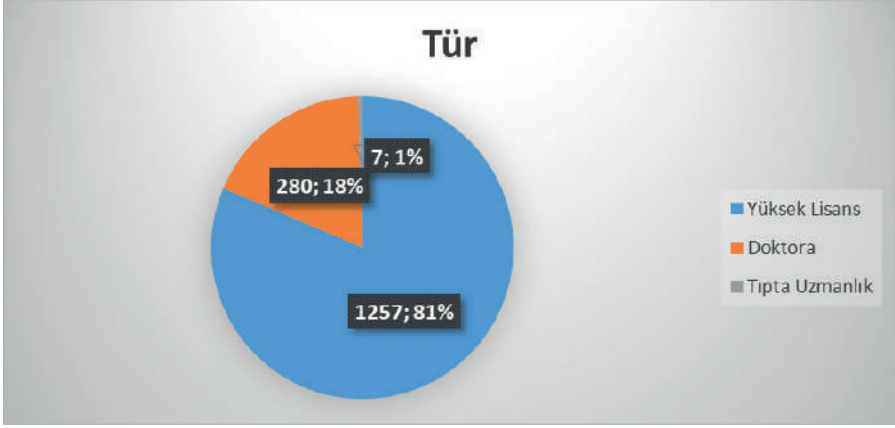
Çalışmaya dahil edilen tüm tezler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Önceden hazırlanan Tez Bilgi Formu aracılığıyla veri seti oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler SPSS 25.0 programı kullanılarak tanımlayıcı istatistik yöntemleri aracılığıyla analiz edilmiştir.

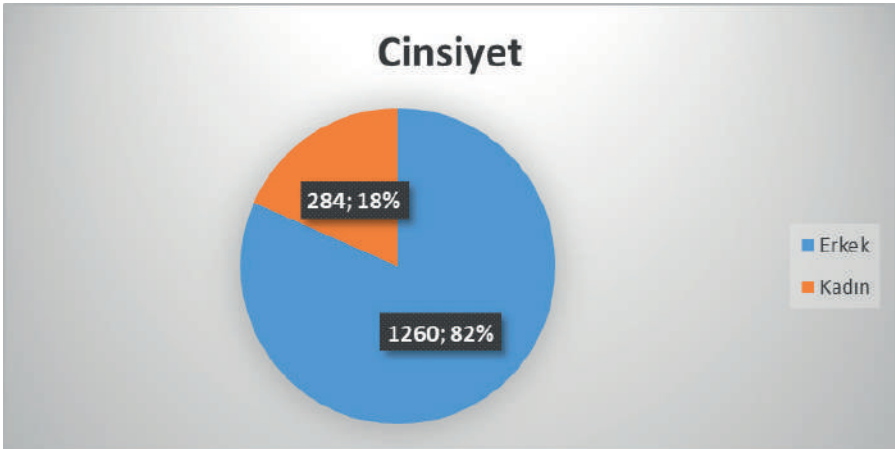
Bulgular

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı



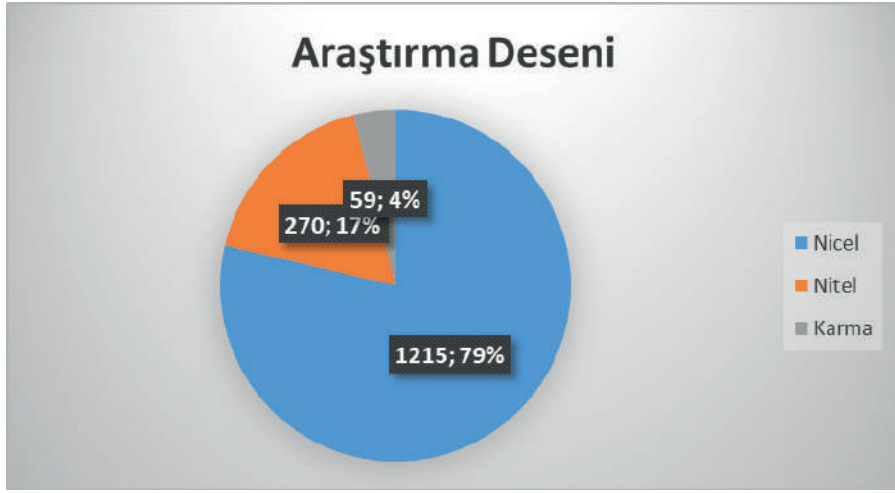
Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin tür değişkenin göre dağılımına baktığımızda 1257 ile yüksek lisans tezleri literatürün %81 gibi büyük bir kısmını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 2. Yazarların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı



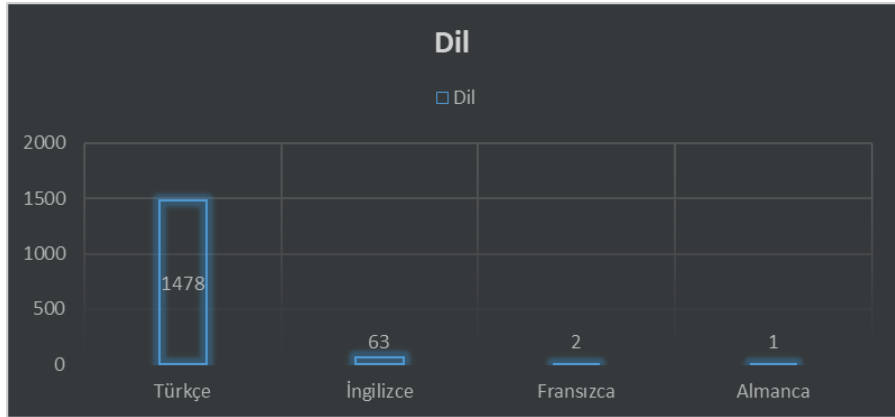
Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin cinsiyet değişkenin göre dağılımına baktığımızda 1260 ile %82 sinin erkek yazarlar tarafından yazıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Desenine Göre Dağılımı



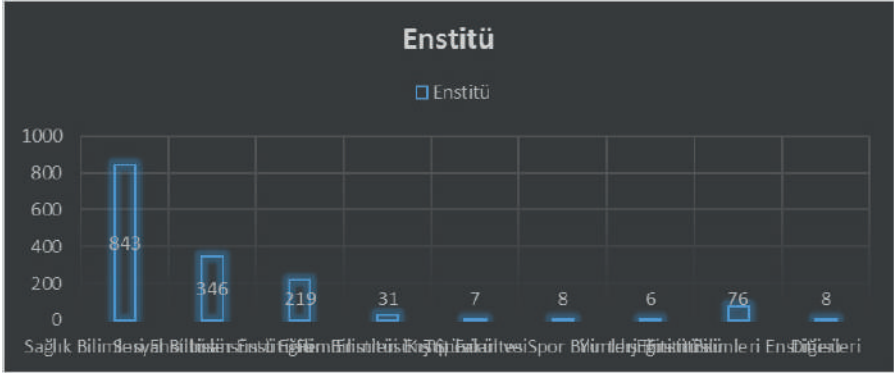
Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin araştırma desenine göre dağılımına baktığımızda 1215 ile %79'unun nicel çalışmalardan oluştuğu görülmektedir

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Dile Göre Dağılımı



Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yazıldığı dile göre dağılımına baktığımızda 1478 ile %96'sının Türkçe yazıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Enstitüye Göre Dağılımı



Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yazıldığı enstitüye göre dağılımına baktığımızda 843 ile %55'inin Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından oluşturulduğu görülmektedir.

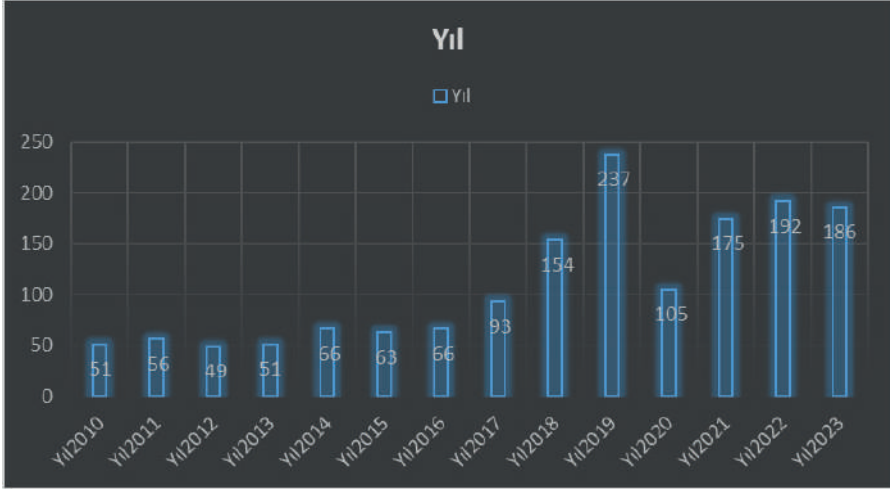
Tablo 6. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Ana Bilim Dalına Göre Dağılım Tablosu

Ana Bilim Dalına Göre
593 Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
167 Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı
63 Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı
59 İşletme Ana Bilim Dalı
43 Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı
40 Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı
34 Spor Yönetim Bilimleri Ana Bilim Dalı
33 Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı
33 Hareket ve Antrenman Bilimleri Ana Bilim Dalı
32 Beslenme ve Diyetetik Ana Bilim Dalı
31 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı
30 Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı
22 Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
20 İktisat Ana Bilim Dalı
17 Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı
16 Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı
14 Bilgisayar Mühendisliği Ana Bilim Dalı
14 Gazetecilik Ana Bilim Dalı
13 Antrenman ve Hareket Ana Bilim Dalı
13 Psikoloji Ana Bilim Dalı
11 Sosyoloji Ana Bilim Dalı
11 Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı
10 Spor Hekimliği Ana Bilim Dalı

8 Endüstri Mühendisliği Ana Bilim Dalı
8 Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı
8 Spor Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı
7 Spor Fizyoterapistliği Ana Bilim Dalı
7 Spor Bilimleri ve Teknolojisi Ana Bilim Dalı
7 Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı
7 Fizyoloji Ana Bilim Dalı
6 Anatomi Ana Bilim Dalı
6 Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı
6 Maliye Ana Bilim Dalı
5 Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
5 Hareket ve Antrenman Ana Bilim Dalı
5 Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı
5 Medya ve İletişim Sistemleri Ana Bilim Dalı
5 Rekreasyon Ana Bilim Dalı
5 Klinik Psikolojisi Ana Bilim Dalı
4 Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı
3 Ekonometri Ana Bilim Dalı
3 Hukuk Ana Bilim Dalı
3 Rekreasyon Yönetimi Ana Bilim Dalı
3 Spor Fizyolojisi Ana Bilim Dalı
3 Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı
3 Madde Bağımlılığı Ana Bilim Dalı
3 İstatistik Ana Bilim Dalı
3 Yönetim Bilişim Sistemleri Ana Bilim Dalı
3 Basın ve Yayın Ana Bilim Dalı
3 Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
3 Batı Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı
3 Biyoloji Ana Bilim Dalı
3 İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı
2 Spor Yönetimi ve Rekreasyon Ana Bilim Dalı
2 Tarih Ana Bilim Dalı
2 Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
2 Anatomi(Veterinerlik) Ana Bilim Dalı
2 Tıbbi Biyokimya Ana Bilim Dalı
2 Felsefe Ana Bilim Dalı
2 Yeni Medya İletişim ve Habercilik Ana Bilim Dalı
2 Medya ve Kültürel Çalışmalar Ana Bilim Dalı
2 Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
2 Finansal Ekonomi Ana Bilim Dalı
2 İletişim ve Toplumsal Dönüşüm Ana Bilim Dalı
2 Moleküler Biyoloji Ana Bilim Dalı
2 Moleküler Biyoloji Ana Bilim Dalı
2 Protez-Ortez-Biyomekanik Ana Bilim Dalı
2 Pazarlama Ana Bilim Dalı

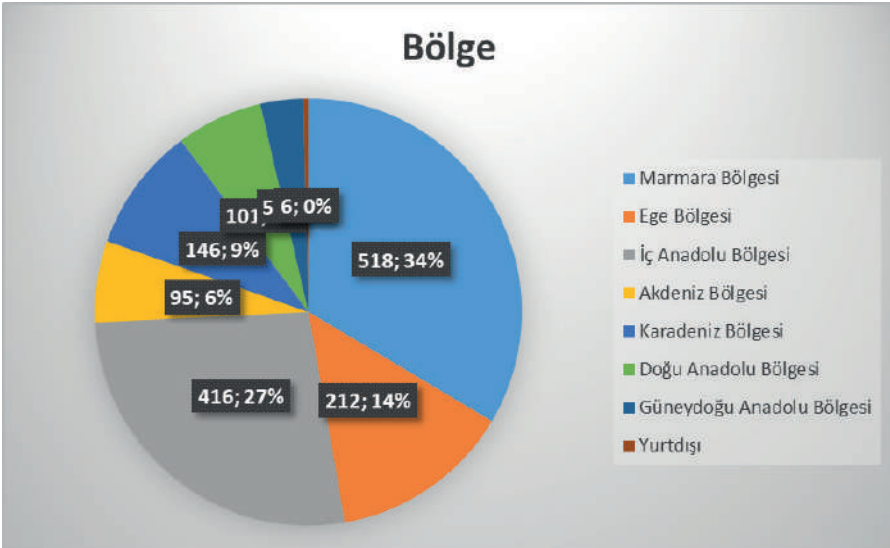
2 Spor Sağlığı Ana Bilim Dalı
1 Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı
1 Reklamcılık Ana Bilim Dalı
1 Acil Tıp Ana Bilim Dalı
1 Besin ve Hijyen Ana Bilim Dalı
1 Tekstil Mühendisliği Ana Bilim Dalı
1 Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
1 Medya Ve İletişim Çalışmaları Ana Bilim Dalı
1 Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı
1 Amerikan Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
1 İş Analitiği Ana Bilim Dalı
1 Modern Türkiye Çalışmaları Ana Bilim Dalı
1 Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı
1 Şehir Çalışmaları Ana Bilim Dalı
1 Sosyal Yapı Sosyal Değişme Ana Bilim Dalı
1 Beslenme Ana Bilim Dalı
1 Matematik Ana Bilim Dalı
1 Aile Sağlığı Ana Bilim Dalı
1 Reklamcılık ve Marka İletişimi Yönetimi Ana Bilim Dalı
1 Pazarlama İletişimi ve Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı
1 Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı
1 Muhasebe ve Finansal Yönetim Ana Bilim Dalı
1 Temel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı
1 Alman Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
1 Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı
1 Egzersiz Fizyolojisi Ana Bilim Dalı
1 Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
1 Felsefe ve Toplumsal Düşünce Ana Bilim Dalı
1 Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı
1 Tarla Bitkileri Ana Bilim Dalı
1 Dil ve Konuşma Terapistliği Ana Bilim Dalı
1 Radyoloji Ana Bilim Dalı
1 Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı
1 Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı
1 Büyük Veri Analitiği ve Yönetimi Ana Bilim Dalı
1 Elektrik ve Bilgisayar Mühendisliği Ana Bilim Dalı
1 Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı
1 Ortopedi ve Travmatoloji Ana Bilim Dalı
1 Sinema ve Medya Araştırmaları Bilim Dalı
1 Bilgisayar Grafığı Ana Bilim Dalı
1 Reklamcılık ve Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı
1 Çevre Sağlığı Ana Bilim Dalı
1 Sağlık ve Biyomedikal Bilimler (Disiplinlerarası) Ana Bilim Dalı
1 Uluslararası Politik Ekonomi Ana Bilim Dalı
1 Gayrimenkul Geliştirme Ana Bilim Dalı

Tablo 8. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Yıllara Göre Dağılımı



Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yıl değişkenine göre dağılımı yer almaktadır. 2019 yılı 237 tez ile en çok tez üretilen yıl olmuştur. 2022 yılı ise 192 tez ile çok tezin yazıldığı bir diğer yıldır.

Tablo 9. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Bölgeye Göre Dağılımı



Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin coğrafi bölge değişkenine göre dağılımı yer almaktadır. Marmara Bölgesi 518 tez ile en çok tez üretilen coğrafi bölge olmuştur (%34). İç Anadolu Bölgesi ise 416 tez ile çok tezin yazıldığı bir diğer coğrafi bölgedir (%27).

Tablo 10. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Şehre Göre Dağılımı

Şehir
412 İstanbul
198 Ankara
88 Konya
57 İzmir
51 Samsun
44 Kütahya
40 Manisa
32 Eskişehir
31 Elazığ
31 Sakarya
29 Antalya
28 Gaziantep
28 Kayseri
26 Muğla
25 Kocaeli
23 Trabzon
22 Malatya
17 Mersin
16 Çanakkale
16 Denizli
16 Kırıkkale
15 Aydın
15 Balıkesir
15 Niğde
14 Erzurum
13 Isparta
12 Burdur
12 Karaman
11 Van
11 Ordu
11 Sivas
10 Bolu
10 Adana
9 Tokat
8 Afyon
8 Şanlıurfa
8 Edirne
8 Kahramanmaraş

8 Düzce
8 Iğdır
7 Bursa
6 Aksaray
6 Bayburt
6 Çorum
6 Giresun
6 Hatay
5 Ağrı
5 Karabük
4 Amasya
4 Yozgat
4 Uşak
4 Kastamonu
4 Rize
3 Diyarbakır
3 Kars
3 Mardin
3 Bartın
3 Erzincan
3 Muş
3 Siirt
3 Batman
2 Gümüşhane
2 Lefke
2 Kilis
2 Tekirdağ
1 Gazimağusa
1 London
1 Nevşehir
1 Sinop
1 Tunceli
1 Ardahan
1 Çankırı

Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin şehirlere göre dağılımı yukarıda ki tabloda verilmiştir. İstanbul 412 ile en çok tezin üretildiği şehrimiz olmuştur. Ankara ise 198 ile en çok tez üretilen ikinci şehrimiz olmuştur. 88 ile Konya en çok tez üretilen üçüncü şehrimiz olmuştur.

Tablo 11. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

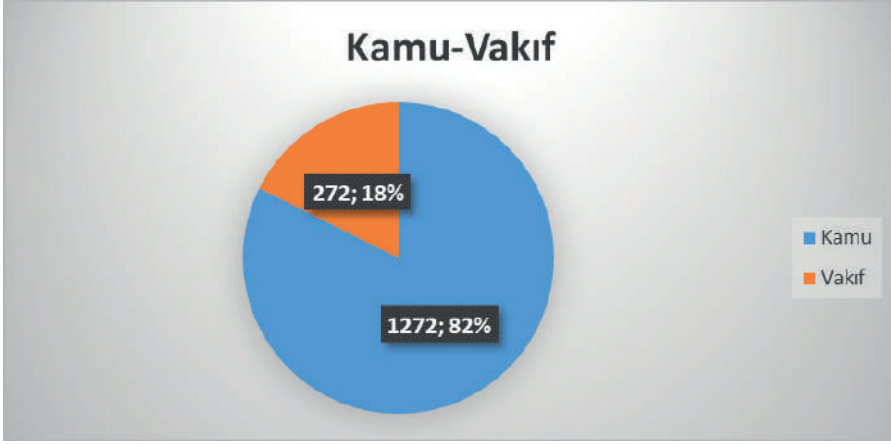
Üniversiteler
106 Marmara Üniversitesi
86 Gazi Üniversitesi
79 Selçuk Üniversitesi
64 İstanbul Gelişim Üniversitesi
51 Ondokuz Mayıs Üniversitesi
49 Bahçeşehir Üniversitesi
44 Dumlupınar Üniversitesi
40 Ankara Üniversitesi
40 Celal Bayar Üniversitesi
36 İstanbul Üniversitesi
32 Ege Üniversitesi
31 Fırat Üniversitesi
29 Hacettepe Üniversitesi
28 Akdeniz Üniversitesi
26 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
25 Anadolu Üniversitesi
25 Erciyes Üniversitesi
25 Kocaeli Üniversitesi
23 Gaziantep Üniversitesi
21 İnönü Üniversitesi
19 Sakarya Üniversitesi
18 Haliç Üniversitesi
18 Dokuz Eylül Üniversitesi
16 Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
16 Okan Üniversitesi
16 İstanbul Gedik Üniversitesi
16 Kırıkkale Üniversitesi
16 Pamukkale Üniversitesi
15 Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
15 Niğde Üniversitesi
15 Balıkesir Üniversitesi
13 Atatürk Üniversitesi
12 Mersin Üniversitesi
12 ODTÜ
12 Başkent Üniversitesi
12 Cerrahpaşa Üniversitesi
12 Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi
12 Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
12 Süleyman Demirel Üniversitesi
12 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
11 Ordu Üniversitesi
11 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
11 Trabzon Üniversitesi

11 Karadeniz Teknik Üniversitesi
11 Cumhuriyet Üniversitesi
10 Abant İzzet Baysal Üniversitesi
10 Çukurova Üniversitesi
9 Gaziosmanpaşa Üniversitesi
9 Yeditepe Üniversitesi
9 Necmettin Erbakan Üniversitesi
8 Boğaziçi Üniversitesi
8 İstanbul Bilgi Üniversitesi
8 Üsküdar Üniversitesi
8 Düzce Üniversitesi
8 Iğdır Üniversitesi
8 Trakya Üniversitesi
8 Kocatepe Üniversitesi
8 Harran Üniversitesi
8 Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
8 Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
7 İstanbul Arel Üniversitesi
7 Uludağ Üniversitesi
7 Kadir Has Üniversitesi
6 Aksaray Üniversitesi
6 Bayburt Üniversitesi
6 İstanbul Ticaret Üniversitesi
6 Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
6 İstanbul Aydın Üniversitesi
6 Hitit Üniversitesi
6 Galatasaray Üniversitesi
6 Giresun Üniversitesi
6 Nişantaşı Üniversitesi
5 Eskişehir Teknik Üniversitesi
5 Çağ Üniversitesi
5 Karabük Üniversitesi
5 Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
4 Amasya Üniversitesi
4 Uşak Üniversitesi
4 İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
4 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
4 Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi
4 Yozgat Bozok Üniversitesi
4 Yıldız Teknik Üniversitesi
4 Hasan Kalyoncu Üniversitesi
4 Kastamonu Üniversitesi
3 Dicle Üniversitesi
3 Mardin Artuklu Üniversitesi
3 Batman Üniversitesi

3 Bartın Üniversitesi
3 Siirt Üniversitesi
3 İstanbul Teknik Üniversitesi
3 Kafkas Üniversitesi
3 Muş Alparslan Üniversitesi
3 Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
3 İstanbul Medipol Üniversitesi
2 Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
2 Çankaya Üniversitesi
2 Işık Üniversitesi
2 Ufuk Üniversitesi
2 Gümüşhane Üniversitesi
2 İstanbul Kültür Üniversitesi
2 Kilis 7 Aralık Üniversitesi
2 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
2 İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
2 İstanbul Atlas Üniversitesi
2 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
2 European University of Lefke
2 Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
1 Lokman Hekim Üniversitesi
1 Doğu Üniversitesi
1 Sabancı Üniversitesi
1 Atılım Üniversitesi
1 Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
1 Çankırı Karatekin Üniversitesi
1 İzmir Ekonomisi Üniversitesi
1 Sanko Üniversitesi
1 Avrasya Üniversitesi
1 Bezm-i Alem Vakıf Üniversitesi
1 Ardahan Üniversitesi
1 Munzur Üniversitesi
1 Akdeniz Karpaz Üniversitesi
1 University of London - Birkbeck
1 Yakın Doğu Üniversitesi
1 Doğu Akdeniz Üniversitesi-Eastern Mediterranean University
1 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
1 Erzurum Teknik Üniversitesi
1 Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
1 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
1 Turgut Özal Üniversitesi
1 Sinop Üniversitesi
1 Abdullah Gül Üniversitesi
1 Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
1 Kayseri Üniversitesi
1 Sağlık Bilimler Üniversitesi

Marmara Üniversitesi 106 ile en çok tezin üretildiği üniversite olmuştur. Gazi Üniversitesi 86 ile en çok tez üretilen ikinci üniversite olmuştur. 79 ile Selçuk Üniversitesi en çok tez üretilen üçüncü üniversite olmuştur. Vakıf üniversiteleri içinden İstanbul Gelişim Üniversitesi 64 tez ile en çok tez üretilen üniversitesi olmuştur.

Tablo 12. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Üniversitelerin Kamu-Vakıf Değişkenine Göre Dağılımı



Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin kamu ve vakıf üniversitesi değişkenine göre dağılımı yer almaktadır. Kamu üniversiteleri 1272 ile %82'lik kısmı oluşturmaktadır. Vakıf üniversiteleri ise 272 tez ile %18'lik kısmı oluşturmaktadır.

Sonuç

Yapılan bu çalışmada futbolla ilgili 2010-2023 yılları arasında yazılan tezlerin türü, yazar cinsiyet ayrımı, araştırma deseni, tezin yazıldığı dil, yapıldığı enstitü, yapıldığı anabilim dalı, tezin konusu, yazıldığı yıl, yapıldığı coğrafi bölge, tezin yazıldığı şehir, yapıldığı üniversite, kamu-vakıf değişkenleri açısından incelenerek ileride bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara katkı sağlanması amaçlanmıştır. Belirtilen yıllarda tamamlanan tezlerin kapsamlı analizi, çeşitli akademik standartları, metodolojik durumları ve çalışma alanına genel katkıları içeren çok sayıda parametre dikkatle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın bulgularına göre yazılan lisansüstü tezlerden 1257'si (%81) yüksek lisans tezi; 280'i (%18) doktora tezi ve 7'si (%1) tıpta uzmanlık tezi olduğu sonuca ulaşılmıştır. Doktora ve tıpta uzmanlık çalışmalarının yüksek

lisans tezlerinden oranca düşük olmasının nedeni genel olarak öğrenci ve mezun sayısının yüksek lisans öğrencilerinin sayıca daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın bir başka değişkeninde, en fazla çalışma spor konusunda yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırma konusunun futbol olduğu düşünüldüğünde bu sonuç gayet doğaldır.

Nitel çalışmaların (%79) nitel ve karma araştırma desenlerine göre oldukça fazla olduğu görülmektedir. Nicel araştırmalar, sayısal olarak ölçülebilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleridir. Nicel araştırma yöntemlerinin yoğun olarak kullanılması; spor yönetimi alanlarında verilere ve örneklem gruplarına diğer araştırma yöntemlerine nazaran daha kolay ve kısa bir sürede ulaşılarak verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile açıklanabilir (Biricik, 2020).

Lisansüstü tezlerin yazıldıkları şehre göre değerlendirdiğimizde İstanbul'un sayıca üstünlüğü ön plana çıkmaktadır. Marmara Üniversitesi yazılan 106 tez ile başı çekmektedir. Bu bulgu itibari ile spor konulu diğer çalışmalar ile benzerlik gösterdiğine rastlanılmıştır (Büyükerğün, 2020; Kuter ve Öztürk, 2012). Fakat spor konulu bazı çalışmalarda Ankara ili ve Gazi Üniversitesi dikkat çekmektedir (Akman ve Çetinkaya, 2021; Ayar ve Koç, 2018; Aydın, 2020; Çetinkaya, 2022).

Lisansüstü çalışmaların araştırma yazarların cinsiyet dağılımına baktığımızda erkeklerin kadınlara göre yoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu bulgu itibari ile çalışmamız spor konulu diğer çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Coşkuntürk, 2023). Araştırmacıların çoğunun erkek olması araştırmanın konusu ile örtüşmektedir. Ülkemizde ve dünyada futbol branşına yönelik erkek söylemin kültürün fazlasıyla hissedildiği alanlardan biri olduğu düşünüldüğünde çıkan bulgu normal karşılanabilir.

Lisansüstü çalışmaların kamu-vakıf üniversitelerine göre dağılımına bakıldığında Kamu üniversiteleri 1272 ile %82'lik kısmı oluşturmaktadır. Vakıf üniversiteleri ise 272 tez ile %18'lik kısmı oluşturmaktadır. Kamu üniversitelerin yaygınlığı ve vakıf üniversitelerinden sayıca fazla olması bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin coğrafi bölge değişkenine göre dağılımına baktığımızda Marmara Bölgesi 518 tez ile en çok tez üretilen coğrafi bölge olmuştur (%34). Marmara Bölgesi'nde nüfusun ve üniversite oranının sayısal anlamda diğer bölgelerden çok olması çalışmanın coğrafi bölge değişkenini etkilediği düşünülmektedir. Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yazıldığı dile göre dağılımına baktığımızda 1478 ile %96'sının Türkçe yazıldığı görülmektedir.

Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yazıldığı enstitüye göre dağılımına baktığımızda 843 ile %55'inin Sağlık Bilimler Enstitüsü

tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Sporun ve dolayısı ile futbolun sağlığı ile iç içe geçmiş olması bu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmaların bulguları değerlendirildiğinde futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin anabilim dalına göre dağılımına bakıldığında 593 yapılmış çalışma ile “Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı” en çok çalışma yapılmış ana bilim dalı olarak görülmektedir. Çalışmaların konusunun Futbol olduğunu düşünüldüğünde ve geçmişte ana bilim dalı olarak çeşitliliğin az olması bu sonucu doğurmuş olabilir. Diğer taraftan futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlerin yıl değişkenine göre dağılımına baktığımızda 2019 yılı 237 tez ile en çok tez üretilen yıl olmuştur.

Çalışma, futbol ile ilgili 2010-2023 yılları arasında yapılan lisansüstü tezleri inceleyerek bu branşla ilgili yapılacak olan bilimsel çalışmalara yön göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Çalışmanın sonucunda en fazla bölge Marmara Bölgesi olduğu, en fazla Marmara Üniversitesinde çalışıldığı, büyük kısmının Türkçe olarak yazıldığı, yüksek lisans türünde olduğu, nicel araştırma metoduna karma ve nitel araştırma metodlarına göre daha fazla başvurulduğu görülmüştür. Erkek yazarların kadın yazarlara oranla büyük yoğunlukta olduğu görülmüştür. En fazla lisansüstü tezin İstanbul şehrinde yapıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak futbol dünyada en çok izlenen spor dalıdır; bu nedenle daha çok multidisipliner bir şekilde incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Yabancı dilde yazılacak olan tezlerin literatüre katkı sağlayacağı ve uluslararası düzeyde daha erişilebilir olabileceği düşünülmektedir. Doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerinden daha nitelikli olduğu için doktora tezlerinin artırılması literatüre katkı sağlayabilir. Futbol üzerine yazılan lisansüstü tezlere konu dağılımı olarak bakıldığında “spor” literatürün büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Eğitim ve öğretim, işletme, psikoloji ve sosyoloji gibi alanlarda yer almaktadır. Her sene binlerce futbol müsabakasının milyonlarca insana naklen seyredildiği dünyada “radyo ve televizyon” konu başlığı altında yalnızca 17 (%1) çalışma yapılmış olması araştırmaya başlamadan önceki beklentiyi karşılamamıştır. Literatürdeki bu boşluk çalışma sayısı artırılarak tamamlanabilir.

Kaynakça

- Akman, Z., & Çetinkaya, G. (2021). Türkiye’de kadın ve spor başlığı üzerine yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 17-42.
- Alhas, A. (2006). Lisansüstü eğitim yapmakta olan milli eğitim bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara İli Örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayar, H., & Koç, M. C. (2018). 1980-2018 yılları arası Türkiye’de rekreasyon alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 96-107.
- Aydıner, A. (2020). 1985-2018 yılları arası Türkiye’de basketbol branşında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Sport Science Student Studies*, 2(1), 60-71.
- Aygün, M. (2023). An investigation of sport management: A bibliometric analysis (1979-2022). *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 10(4), 2201-2216.
- Biricik, Y. S. (2020). Türkiye’de spor yönetimi disiplininde yapılmış olan tezlerin içerik analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, (81), 523-538.
- Büyükbakkal GN (2004). Geçmişten günümüze Türkiye’deki yazılı spor basınında futbolun yeri ve önemi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Büyükerğün, A. (2020). 1990-2018 yılları arası Türkiye’de tenis branşında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 20-29.
- Cragg, C. E., & Andrusyszyn, M. (2004). Outcomes of master’s education in nursing. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 1(1), 1-18.
- Coşkuntürk OS. Atletizm Branşı İle İlgili Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi. *TOJRAS*. 2023;12(3):467-7.
- Çetinkaya, G. (2022). Voleybol branşında yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik açıdan analizi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1-15. <https://doi.org/10.52272/srad.1180179>.
- Diñer, S. (2018). Eğitim bilimleri araştırmalarında içerik analizi: meta-analiz, metasentez, betimsel içerik analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190. <https://doi.org/10.14686/buefad.363159>.
- Kanlı, U., Gülçiçek, Ç., Göksu, V., Önder, N., Oktay, Ö., Eraslan, F., Eryılmaz, A. ve Güneş, B. (2014). Ulusal fen bilimleri ve matematik eğitimi kongrelerindeki fizik eğitimi çalışmalarının içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 127-153.

- Köksalan, B., İler, İ., & Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277-299.
- Krippendorff, K. (1984). *Content analysis: an introduction to its methodology*. Sage Publications, Beverly Hills.
- Kuter, F. Ö., & Öztürk, Y. (2012). Türkiye’de raket sporları alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Sport Sciences*, 7(2), 46-58.
- Mihalıs KUYUCU.(2014).*FUTBOL ENDÜSTRİSİNDE SOSYAL MEDYA PAZARLAMA UYGULAMALARI*.The Journal of Academic Social Science
- Orta, L. (2020). FUTBOLUN DEĞİŞİMİ VE DÖNÜŞÜMÜ (1863 – 2020). *The Journal of Social Science*, 4(8), 497-510. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.735912>.
- Saçaklı, H., Kale, R., Özdemir, Y., & Gökçe, E. (1995). Futbolun tarihçesi ve gelişimi (Cilt 1). İstanbul, Türkiye/Marmara: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Selçuk, Z., Kandemir, M., Palancı, M., ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Suri, H. & Clarke, D. (2009). Advancements in research synthesis methods: From a methodologically inclusive perspective. *Review of Educational Research*, 79(1), 395-430.
- Stemmler, Theo (2000). Futbolun kısa tarihi. Ankara: Dost.
- Şavran, T.G. (2012). Nicel ve nitel araştırmalarda kullanılan araştırma teknikleri. T.G. Şavran. (Editör). *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. s. 64- 104
- Talimciler, A. (2008).Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26,89-114.
- Tosun, İ. (2001). Açılış konuşması, bilim adamı yetiştirme-lisansüstü eğitim. Ankara: TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri.

Curling Sporuna Akademik Bakış: Bilimsel Yayınların İçerik Analizi

Özlem Ece Başoğlu¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, curling sporu hakkında yapılmış akademik yayınları kapsamlı bir şekilde inceleyerek, bu alandaki bilgi birikimini analiz etmek ve literatürdeki araştırma boşluklarını tespit etmektir. Buz üzerinde oynanan bir takım sporu olan curling, oyuncuların özel olarak tasarlanmış taşları dairesel bir hedefe doğru kaydırarak en yakın noktaya ulaştırmaya çalıştıkları, strateji ve beceri gerektiren bir oyundur. Oyunun kökenleri 16. yüzyıl İskoçya'sına dayanmakta olup, zamanla popülerlik kazanarak olimpiyat sporları arasına girmiştir. Çalışmanın, curling sporuna yönelik ileri araştırmalara rehberlik etmesi ve bu alanda çalışan akademisyenler, antrenörler ve sporcular için yeni bilgi kaynakları sunması beklenmektedir.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi modeli kullanılarak yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi ve Web of Science veri tabanları kullanılmıştır. Araştırmada, “curling” anahtar kelimesi ile yapılan ilk tarama sonucunda Web of Science veri tabanında 958, YÖK Tez veri tabanında ise 15 yayın belirlenmiştir. Araştırmanın kapsamını daraltmak için önceden belirlenmiş dahil etme ve hariç tutma kriterleri uygulanarak tarama yalnızca “Spor Bilimleri” kategorisi ile sınırlandırılmıştır. Bu sınırlama sonrasında, toplam 469 yayın inceleme kapsamına alınarak analiz edilmiştir.

Analizler, curling ile ilgili çalışmaların büyük çoğunluğunun İngilizce olarak yayımlandığını, özellikle SCI-Expanded indeksinde yoğunlaştığını ve ABD, İngiltere, Kanada, İsviçre ve Avustralya gibi ülkelerde daha yaygın olarak yapıldığını ortaya koymuştur. Türkiye’de yapılan çalışmaların ise çoğunlukla yüksek lisans tezleriyle sınırlı olduğu ve doktora seviyesinde daha az sayıda çalışma bulunduğu belirlenmiştir. Yayınlar, ağırlıklı olarak “direnç antrenmanı,” “kuvvet,” “kas,” “egzersiz,” ve “performans” gibi anahtar

1 Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, <https://orcid.org/0009-0008-6352-0501>, basogluozlem@atauni.edu.tr

kelimeler etrafında şekillenmiş; ayrıca, özetlerde eğitim ve yaralanma gibi kavramlara sıkça vurgu yapıldığı gözlenmiştir.

Sonuç olarak, bu araştırma curling sporunun hem ulusal hem de uluslararası düzeyde artan bir akademik ilgiyle incelendiğini ve çok disiplinli bir araştırma alanı sunduğunu ortaya koymaktadır. Curling üzerine yapılan çalışmaların çeşitliliği, bu sporun fiziksel dayanıklılık, zihinsel strateji ve takım dinamikleri gibi farklı yönlerinin incelenmesine olanak tanımakta ve bu alanı genişleyen bir araştırma çerçevesi ile derinleştirmektedir. Türkiye’de curling sporuna yönelik akademik yayınların sınırlı olduğu göz önüne alındığında, bu alanda daha fazla disiplinler arası araştırmanın yapılması ve curling literatürünün zenginleştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın, curling sporuna dair bilimsel bilgi birikimini genişletme hedefiyle, gelecekteki araştırmalar için bir yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

GİRİŞ

Sporun kökeni, Orta çağ İskoçya’sına dayanmakta olup, ilk kayıtlara göre 1540’larda Paisley’de açık havada oynanmıştır. Curling sporunun tarihsel kökenleri hem görsel hem yazılı kaynaklarda belgelenmiştir; örneğin, Flaman ressam Pieter Brueghel’in tablolarında buza benzeyen yüzeylerde curling benzeri oyunlar yer alır. İskoçya’nın Paisley Abbey Manastırı’ndaki rahipler arasında oynanan maçlar, curling’in en eski belgelenmiş örnekleri arasındadır. Zamanla, curling kapalı alanlarda oynanmaya başlanmış ve uluslararası yayılım kazanarak Kanada, İsveç, Norveç gibi ülkelere de yayılmıştır. Curling, 1924 Kış Olimpiyatları’nda ilk kez tanıtıldıktan sonra, 1998’de resmen olimpiyat programına dahil edilmiştir. İlk curling kulüpleri İskoçya’da kurulmuş ve İskoç göçmenler sayesinde dünya çapında benimsenmiştir (Tamminen & Crocker, 2013; Şebin,2020).

Curling Sportu

Curling, fiziksel dayanıklılık kadar zihinsel beceri ve strateji de gerektiren bir spor dalıdır. Temel özellikleri açısından curling, güçten ziyade denge, koordinasyon ve takım çalışması becerilerine dayanmaktadır. Curling, stratejik yönüyle satranca benzetilir; çünkü her atış, bir önceki ve bir sonraki hamleyle bağlantılıdır ve rakip takımın bir sonraki hamlesi hesaplanacak şekilde dikkatle planlanmaktadır (Ağduman & Bedir,2023; Başoğlu,2024). Ayrıca curling, yaşa ve cinsiyete bağlı olmaksızın herkesin katılabileceği kapsayıcı bir spordur.

Curling, diğer birçok spordan farklı olarak, fair-play kavramının en üst düzeyde uygulandığı branşlardan biridir. Fair-play, sadece fiziksel mücadele değil, aynı zamanda rakibe duyulan saygı, kurallara uyma ve ahlaki değerleri

koruma üzerine kurulu bir anlayışı ifade eder. Curling’de bu etik anlayışı, yaygın olarak “curling ruhu” olarak tanımlanan bir kavramla şekillenir. Bu ruh, sporcuların yalnızca oyunlarını oynamalarını değil, aynı zamanda karşılıklı saygı ve adalet içinde mücadele etmelerini gerektirir. Müsabakalarda, sporcular arasında anlaşmazlıklar çıktığında ise son kararı genellikle hakemler verir (Shegelski et al.,1996; Bradley,2009; Weeks, 2020; Shi et al.,2022). Bu mekanizma, oyunun düzgün ve adil bir şekilde sürmesini sağlamak amacıyla, oyuncular arasında karşılıklı güven ve saygıyı pekiştirir. Bu özellik, curling branşını diğer sporlardan ayıran önemli bir özelliktir.

Curling sporu, granitten yapılmış silindirik şekilli taşlar ile buz üzerinde oynanan bir takım sporudur. Farklı kategorilerde oynanabilen bu sporun, çeşitli bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümler şunlardır:

- Kadınlar (4 oyuncu)
- Erkekler (4 oyuncu)
- Karışık (2 erkek, 2 kadın)
- Karışık çiftler (1 erkek, 1 kadın)
- Tekerlekli sandalye (4 oyuncu)
- Tekerlekli sandalye karışık çiftler (1 kadın, 1 erkek)

Oyuncuların buzda daha iyi kayabilmeleri için özel tasarlanmış ayakkabılar giymeleri gerekmektedir. Sporcular, dominant ellerine göre slider (kaydırıcı) ayakkabı giyerken, diğer ayaklarında gripper (tutucu) kullanmaktadır. Gripper, oyuncuların buz üzerinde dengede kalmalarına yardımcı olur ve kaymayı engelleyerek güvenli hareket etmelerini sağlar (Şebin vd., 2022; Antony et al.,2023).

Curling oyununda kullanılan diğer ekipman ise süpürge. Süpürge, taşın önündeki buz yüzeyini süpürerek ısıtma amacıyla kullanılır. Buz yüzeyi, oyun boyunca son derece temiz olmalıdır çünkü taşın üzerine herhangi bir yabancı cismin teması, taşın yönünü değiştirebilir ya da hızını kesebilir. Bu yüzden süpürme işlemi, taşın hızını kontrol etmek ve doğru bir şekilde yönlendirilmesini sağlamak için kritik bir rol oynamaktadır. Bu özellik, curling’in hem stratejik hem de teknik yönlerini belirleyen önemli bir unsurdur (Şebin vd., 2022; Başoğlu,2024).

Oyun, 10 set (end) üzerinden oynanır. Her setin sonunda, merkeze en yakın taşı atan takım puan kazanır ve nihai hedef, final seti sonunda en yüksek puana sahip olmaktır. Oyunda iki takım sırayla taşları (19,96 kg) buz üzerinde kaydırarak süpürme işlemiyle “ev” adı verilen dairenin merkezine en

yakın konuma ulaştırmayı amaçlamaktadır. Curling maçlarında her takıma “thinking time” (düşünme süresi) olarak 38 dakikalık bir süre tanınmaktadır. Her curling takımı dört ana oyuncu ve bir yedek oyuncudan oluşur; bu dört oyuncu, birinci, ikinci, üçüncü ve son oyuncu olarak sıralanmaktadır. Oyuncular, maçtan önce belirlenen sıraya göre taşlarını atarlar; birinci oyuncular 1. ve 2., ikinci oyuncular 3. ve 4., üçüncü oyuncular 5. ve 6., dördüncü oyuncular ise 7. ve 8. taşları atmaktadır (Willoughby & Kostuk, 2004; Şebin,2020).

Curling sahası, “sheet” olarak adlandırılan 45,72 metre uzunluğunda ve 4,5 metre genişliğindeki bir alan üzerinde oynanır. Oyuncular, atış sırasında taşla temaslarını kendilerine yakın olan “hog line” çizgisine gelmeden kesmek zorundadırlar. Eğer taşı hog line çizgisine kadar bırakmazlarsa, atış geçersiz sayılır ve taş diskalifiye edilir. Sheet’in her iki ucunda, oyuncuların taşlarını hedeflemeye çalıştığı iç içe geçmiş, 3,66 metre çapında daireler (ev) yer alır. Genellikle, bu daireler farklı renklerde boyanır; bu, oyun esnasında taşların evin merkezine olan mesafelerinin daha kolay belirlenebilmesini sağlamaktadır (Wieting & Lamoureux, 2019; Dzikowski et al., 2022; Federation,2023)



Şekil 1. Curling Taşı ve Süpürgesi (Federation, 2023)

İçerik analizinin aşamaları aşağıdaki altı adımda özetlenebilir (Neuendorf, 2017; Faggiano, 2023):

1. **Araştırma probleminin tanımlanması:** Analiz sürecinin başlangıcında, araştırmacının amacını belirleyen açık bir problem tanımı yapılır. Bu aşama, analiz sürecinin yönünü ve odak noktasını belirlemektedir.
2. **Araştırma evreninin belirlenmesi ve örneklem seçimi:** Analizin yapılacağı geniş araştırma evreni belirlenir ve bu evrenden temsil edici bir örneklem seçilir. Bu adım, analiz sonuçlarının genellenebilirliğini sağlamaya yönelik temel bir adımdır.
3. **Araştırma kategorilerinin oluşturulması ve tanımlanması:** Analiz edilecek unsurlar için temel kategoriler belirlenir ve her bir kategori ayrıntılı olarak tanımlanır. Kategoriler, araştırmacının kapsamını anlamlandıran temel bileşenlerdir.
4. **Kodlama cetvelinin oluşturulması:** Verilerin hangi kurallar çerçevesinde kodlanacağını gösteren bir cetvel hazırlanır. Kodlama cetveli, analizdeki tutarlılığı ve nesnelliği sağlama açısından önemlidir.
5. **Kodlama cetvelinin sınanması ve güvenilirliğinin ölçülmesi:** Kodlama cetveli uygulamaya konulmadan önce, güvenilirliğinin ve geçerliliğinin sağlanması için test edilir. Bu testler, kodlama sürecindeki yanlılığı en aza indirmeyi amaçlamaktadır.
6. **Veri girişi, analizi ve yorumlanması:** Kodlanan veriler analiz için uygun yazılıma ya da tabloya girilir ve veriler üzerinde istatistiksel ya da nitel analizler yapılır. Sonuçlar yorumlanarak araştırma sorusuna yanıt aranır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, curling sporuna yönelik bilimsel çalışmaları incelemek amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılı, sözlü veya görsel iletişim materyallerini sistematik ve nesnel bir şekilde incelemeyi amaçlayan bir nitel araştırma yöntemidir ve araştırmacılara belirli bir konu üzerindeki eğilimleri, temaları ve örüntüleri belirleme olanağı sunar (Neuendorf, 2017). Bu çalışma kapsamında içerik analizi, literatürde yer alan curling sporuna yönelik araştırmaların sistematik bir şekilde sınıflandırılması ve analiz edilmesi için kullanılmıştır.

Araştırmacının verileri, curling sporu temelinde yapılan yayınlar üzerinden elde edilmiştir. Web of Science (WoS) ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (Yök Tez) olmak üzere iki temel veri kaynağından faydalanılmıştır.

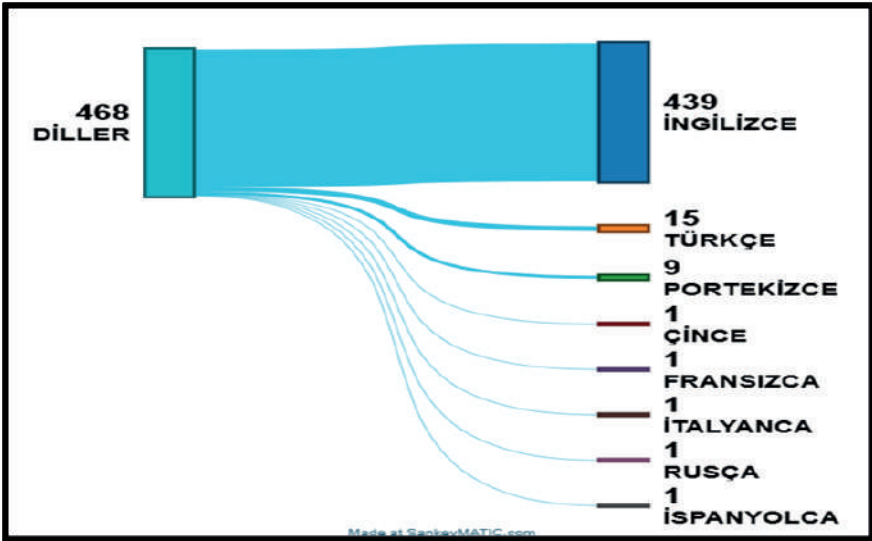
WoS veri tabanında “TS = ‘Curling’” anahtar kelimesi kullanılarak gerçekleştirilen ilk taramada toplam 958 yayına ulaşılmıştır. Dahil edilme kriteri olarak “Spor Bilimleri” kategorisi seçildiğinde, belirlenen kriterlere uygun olan 454 yayın elde edilmiştir. YÖK Tez veri tabanında aynı anahtar kelimelerle yapılan taramada ise 15 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında, her iki kaynaktan toplam 469 yayın analiz edilmiştir.

Elde edilen veriler, içerik analizine dayalı bir sınıflandırma yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Çalışmadaki verilerden, ilişkili temaları ve yayılımı belirlemek amacıyla VOSviewer ve R Studio Bibliometrix yazılımları kullanılmıştır.

Bibliometrix, değerlendirme ve analiz tekniğinin bir arada kullanılmasıyla kapsamlı bir değerlendirme imkânı sunmaktadır (Aygün, 2023a; Aygün, 2023b). Araştırmanın bulguları, VOSviewer ve R Studio Bibliometrix programları aracılığıyla Sankey diyagramları ile görselleştirilmiş ve elde edilen temalar tablo formatında sunulmuştur. Bu görselleştirme ve tablo oluşturma süreci, ilgili temaların daha anlaşılır hale gelmesine ve curling alanındaki araştırma eğilimlerinin daha iyi değerlendirilebilmesine olanak tanımıştır.

BULGULAR

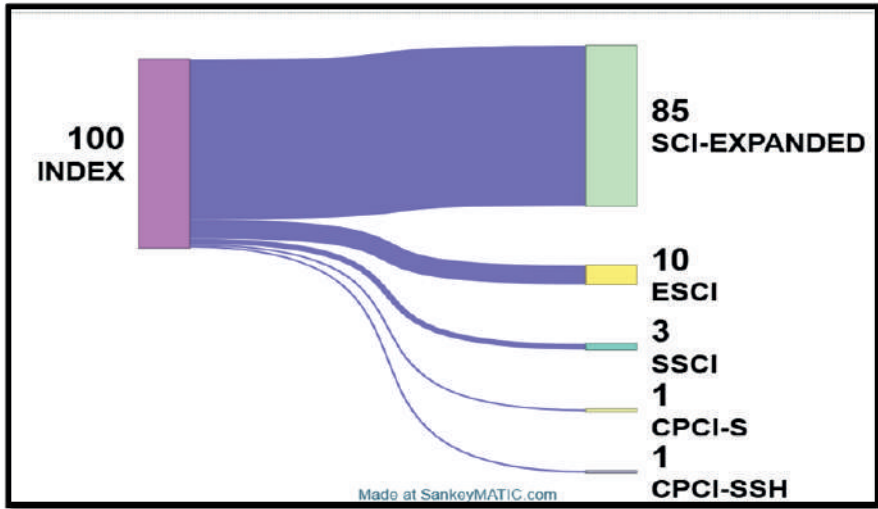
Bu bölümde, curling branşı temelinde yapılmış akademik yayınlara dair Yök Tez ve Web of Science veri tabanlarından elde edilen bulgular sunulmaktadır.



Şekil 3. Yayın Diline İlişkin Sankey Diyagramı

Şekil 3'te Curling branşı ile ilgili Web of Science ve Yöktez veri tabanlarında yer alan 469 araştırmanın “yayın diline ilişkin Sankey diyagramı” incelendiğinde;

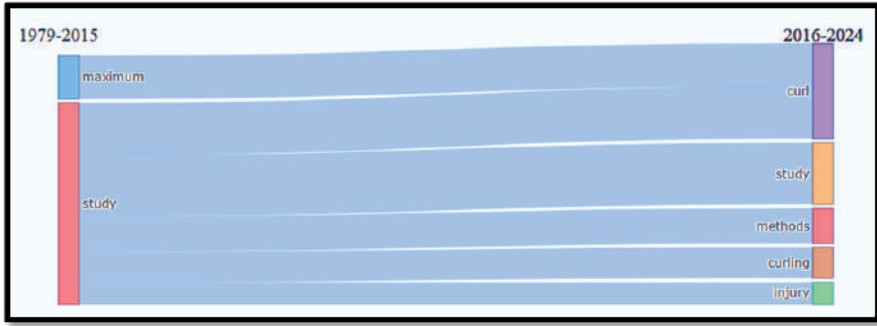
- Web of Science veri tabanında en fazla kullanılan dilin İngilizce (439) olduğu tespit edilmiştir.
- Yök Tez veri tabanında Türkçe dilinde hazırlanan tez çalışmalarının (15) 14'ünün yüksek lisans tezi, 1'inin doktora tezi olduğu belirlenmiştir.
- Diğer yayınların ise Portekizce (9), Çince (1), Fransızca (1), İtalyanca (1), Japonca (1), Rusça (1), İspanyolca (1) dillerinde hazırlandığı görülmektedir



Şekil 4. Web of Science Indexlerine İlişkin Sankey Diyagramı

Şekil 4'te Curling sporu ile ilgili Web of Science veri tabanında yer alan bilimsel araştırmaların indexlere göre dağılım grafiği incelendiğinde;

En fazla araştırmanın SCI-EXPANDED (%85) indexinde yer aldığı; bu durumu takiben, ESCI (%10) ve SSCI (%3) indexlerinin geldiği görülmektedir.



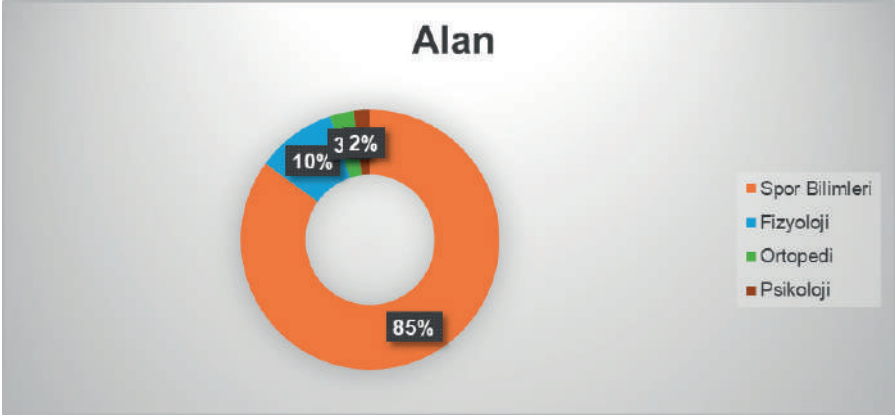
Şekil 7. Özetlerin Tematik Evrimi

Şekil 7'de özetlerin tematik evrimi incelendiğinde; 'maksimum, çalışma, curl, yöntem, curling, yaralanma' kelimelerinin birbiri ile ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.



Şekil 8. Özetlere İlişkin Kelime Bulutu

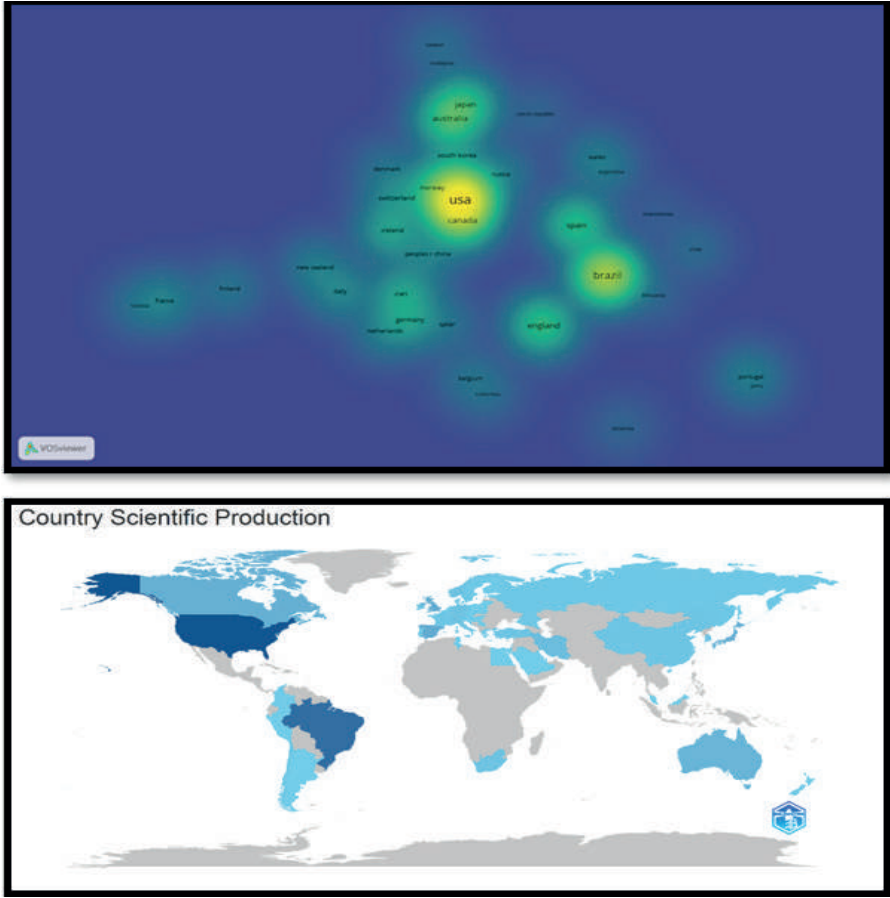
Şekil 8'de görüldüğü üzere çalışmaların özetlerinde en fazla eğitim, egzersiz (973), kuvvet (765), kas (704), tekrar maksimumu (575), egzersizler (529), direnç (500), bacak (461), çalışmak (443) gibi kelimelerin kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.



Şekil 9. Araştırma Alanlarına Göre Dağılım

Şekil 9’da Curling sporu tabanlı yapılan çalışmaların alanlara göre dağılım grafiğine göre;

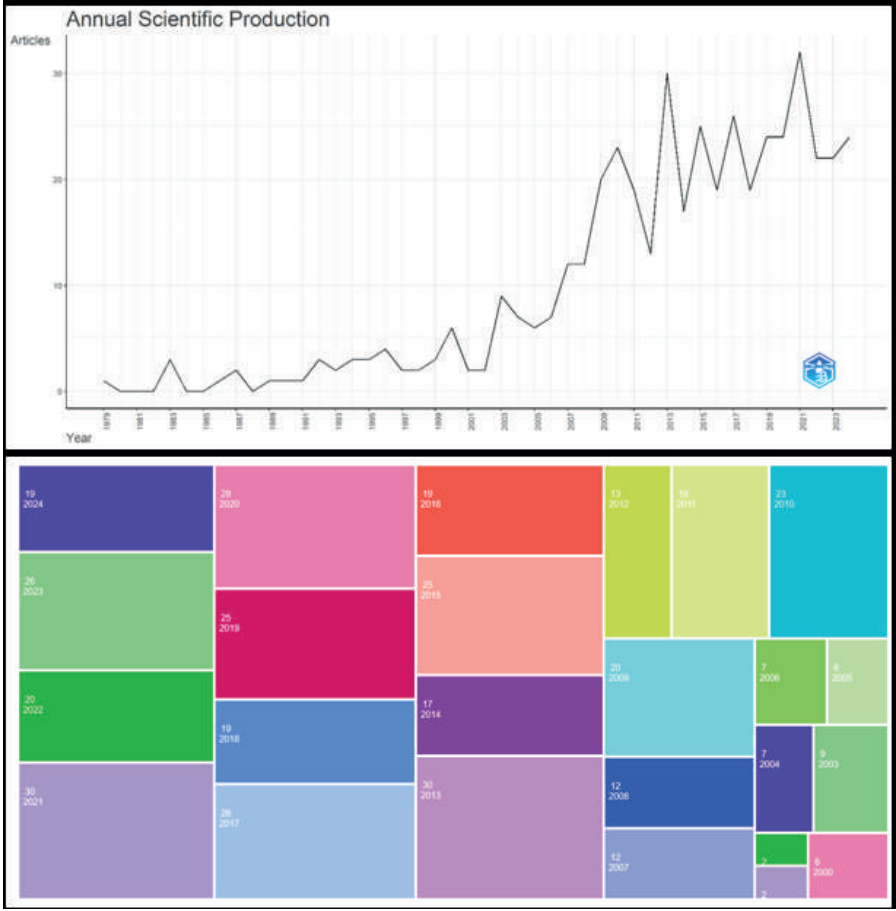
Araştırma kapsamında yapılan incelemelerde, curling branşına ilişkin yayınların yalnızca Spor Bilimleri alanında değil, aynı zamanda Fizyoloji, Ortopedi ve Psikoloji gibi disiplinlerde de yer aldığı belirlenmiştir.



Şekil 10. Ülkelere Göre Yoğunluk ve Dağılım Haritaları

Şekil 10'da Curling sporu ile ilgili Web of Science ve Yök Tez veri tabanında yer alan bilimsel araştırmaların ülkelere göre haritaları incelendiğinde;

En yoğun çalışma oranının sırasıyla ABD, İngiltere, Kanada, İsviçre ve Avustralya'da şekillendiği tespit edilmiştir.



Şekil 11.Yıllık Bilimsel Üretim

Şekil 11’de Curling sporu ile ilgili bilimsel araştırmaların yıllara göre dağılım grafiği ve ağaç haritası incelendiğinde;

En fazla çalışmanın 2013 (30) ile 2021 (30) yıllarında yayımlandığı ve ilgili alanda artmakta olan bir ivmenin varlığı görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada, curling branşı temelinde yapılmış akademik yayınların dil, indeks, yıllara göre dağılım, anahtar kelime yoğunluğu ve disiplinler arası ilişkilerini analiz etmek amacıyla YÖK Tez ve Web of Science veri tabanlarından elde edilen bulgular sunulmuştur. Araştırma sonuçları, curling konusundaki akademik çalışmaların geniş bir disiplin yelpazesine yayıldığını ve çeşitli ülkeler ile bilimsel alanlarda ilgi çektiğini ortaya koymaktadır.

Web of Science ve YÖK Tez veri tabanları incelendiğinde, curling ile ilgili yayınların büyük çoğunluğunun İngilizce olduğu görülmüştür. Bu durum, curling branşının uluslararası araştırmalarda yayın dili dağılımının, curling ile ilgili bilgi ve kaynakların büyük oranda İngilizce üzerinden küresel düzeyde yayıldığını ifade etmektedir.

Curling branşı üzerine yapılan araştırmaların %85'inin SCI-EXPANDED indeksinde yer alması, bu alandaki çalışmaların bilimsel nitelik açısından belirli bir kalite standardını koruduğu düşüncesi ile ifade edilebilir. Ek olarak, ESCI ve SSCI indekslerinde de araştırmalara yer verilmesi, curling sporuna farklı bakış açılarından bilimsel katkı sunulduğunu ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, curling sporunun yalnızca sportif değil, aynı zamanda sosyal bilimler açısından da araştırılmaya değer bir alan olarak görüldüğünü desteklemektedir.

Yıllar itibarıyla yayımlanan curling araştırmaları incelendiğinde, özellikle 2013 ve 2021 yıllarında yayın sayılarının artış gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgu, curling sporuna olan ilginin son yıllarda ivme kazandığını ve bu spor dalında yapılan araştırmaların daha fazla çeşitlendiğini göstermektedir. Ülkeler bazında yapılan analizde ise curling araştırmalarının en yoğun olarak ABD, İngiltere, Kanada, İsviçre ve Avustralya'da gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu ülkeler, curling sporunun popüler olduğu bölgeler olarak, bu alanda en çok bilimsel çalışma yapan ülkelerdir.

Ancak Türkiye'de curling sporuna yönelik yapılan akademik çalışmaların sayıca az olduğu ve bu alandaki literatürün büyük oranda İngilizce dilindeki uluslararası kaynaklara dayandığı görülmektedir. Türkiye özelinde çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde hazırlanan tezler bu araştırmalara katkı sağlamaktadır, ancak doktora tezleri ve bilimsel makalelerin sayısının sınırlı olması, Türkiye'de curling branşının araştırma alanında henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir. Bu durum, curling üzerine yapılan akademik çalışmaların ve sporun ülke genelinde tanıtımının artırılması gerekliliğine işaret etmektedir. Türkiye'deki akademik literatürün zenginleştirilmesi, curling sporunun daha geniş bir akademik kitle tarafından ele alınmasına ve gelişimine katkı sağlayabilir.

Anahtar kelime yoğunluk haritası incelendiğinde, “direnc antrenmanı,” “kuvvet,” “kas,” “egzersiz,” “performans” gibi kavramların öne çıktığı görülmektedir. Bu kavramlar, curling sporunun temelinde fiziksel kondisyon, kas yapısı ve performans gibi spor bilimleri açısından önemli unsurların bulunduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, çalışmalarda sıklıkla kullanılan “maksimum,” “çalışma,” “yaralanma,” ve “curling” gibi

kelimeler de bu spor dalında teknik ve fiziksel dinamiklere yoğun bir vurgu yapıldığını göstermektedir.

Son olarak, curling branşıyla ilgili araştırmaların sadece spor bilimleri ile sınırlı kalmayıp fizyoloji, ortopedi ve psikoloji gibi disiplinlerde de yer bulduğu görülmektedir. Bu bulgu, curling sporunun fiziksel dayanıklılıkla sınırlı kalmayarak fizyolojik ve psikolojik boyutları da ele alan bir araştırma alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma, curling sporunun hem ulusal hem de uluslararası düzeyde akademik alanda önemli bir araştırma konusu olduğunu ve çeşitli disiplinlerden akademisyenlerin curling üzerine çalışmalar yürüttüğünü göstermektedir. Curling branşı, spor bilimleri, fizyoloji, ortopedi ve psikoloji gibi çok çeşitli alanlarda araştırmalara konu olmakta ve giderek daha geniş bir araştırma çerçevesi sunmaktadır.

ÖNERİLER

Curling, fiziksel yetenek kadar stratejik düşünmeyi de geliştiren bir spor dalı olduğundan, geniş yaş grupları arasında yaygınlaşabilecek potansiyele sahiptir. Bu sporu daha geniş kitlelere tanıtmak ve yaygınlaştırmak amacıyla toplumsal farkındalığı artırıcı etkinlikler, eğitim programları ve tanıtıcı içeriklerin hazırlanması önerilmektedir.

Curling sporunun performans, kuvvet, kas gelişimi ve direnç antrenmanı gibi fiziksel yönlerinin yanı sıra, zihinsel dayanıklılık, odaklanma becerileri ve motivasyon üzerinde de etkileri araştırılabilir. Böylece curling, spor psikolojisi ve performans bilimleri açısından yeni araştırma alanlarının keşfi için bir temel oluşturabilir.

İlgili alanda multidisipliner yaklaşımlar teşvik edilerek, sporun farklı yönlerinin daha kapsamlı bir biçimde ele alınması önerilmektedir.

Kaynakça

- Ağduman, F., & Bedir, D. (2023). From past to present the most mysterious olympic sport: A review of curling sport. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 12(3), 314-325.
- Antony, J., Lauterbach, L., Viles, E., Tanco, M., Furterer, S., & Snee, R. D. (2023). Applying design of experiments to optimize the performance level of a curling sport team. *The TQM Journal*, 36(2), 478-498.
- Aygün, M. (2023a). An investigation of sport management: A bibliometric analysis (1979-2022). *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 10(4), 2201-2216.
- Aygün, M. (2023b). Sport organizations in world literature: Status and systematic determinants. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 184-196. <https://doi.org/10.47778/ejsse.1332447>
- Başoğlu Ö.E. (2024). *Curling sporcularının karar verme sürecinde duygusal zekâ ve aleksitiminin rolü*. (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi. Tez No: 872129.
- Bradley, J. L. (2009). The sports science of curling: a practical review. *Journal of Sports Science & Medicine*, 8(4), 495.
- Dzikowski, B., Weremczuk, J., & Pachwicewicz, M. (2022). Acceleration-based method of ice quality assessment in the sport of curling. *Sensors*, 22(3), 1074.
- Faggiano, M. P. (2023). *Content analysis in social research: study contexts, avenues of research, and data communication strategies*. Brill.
- Federation. W. C. (2023). Sheet Measurements. Retrieved 9.11.2024 from https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/media.worldcurling.org/media.worldcurling.org/wcf_worldcurling/2020/10/01165359/Sheet-measurements.pdf.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Shegelski, M. R., Niebergall, R., & Walton, M. A. (1996). The motion of a curling rock. *Canadian Journal of Physics*, 74(9-10), 663-670.
- Shi, X., Wang, Q., Wang, C., Wang, R., Zheng, L., Qian, C., & Tang, W. (2022). An AI-based curling game system for winter olympics. Research.
- Şebin, K. (2020). *Karda başbar bir organizasyonun anatomisi*. Gazi Kitabevi.
- Şebin, K., Mızrak, O., Şam C.T., & Şebin, H. (2022). *Spor ve turizm ilişkisi*. Nobel Yayıncılık.
- Tamminen, K. A., & Crocker, P. R. E. (2013). "I control my own emotions for the sake of the team": Emotional self-regulation and interpersonal emotion regulation among female high-performance curlers. *Psychology Of Sport And Exercise*, 14(5), 737-747.

- Weeks, B. (2020). *Curling for dummies*. John Wiley & Sons.
- Wieting, S. G., & Lamoureux, D. (2019). Curling in Canada. *In Sport and Memory in North America* (pp. 140-153). Routledge.
- Willoughby, K. A., & Kostuk, K. J. (2004). Preferred scenarios in the sport of curling. *Interfaces*, 34(2), 117-122.

Bibliyometrik Analiz ile Buz Hokeyi Araştırmalarının 50 Yılı: Güncel Bir Araştırma

Murat Aygün¹

Özet

Dünyanın en hızlı takım sporlarından biri olan buz hokeyi, bazı ülkelerin ulusal kültürünü yansıtan önemli spor branşlarından biridir. Sosyo-ekonomik açıdan toplumların izlerini taşıması, bilim insanları tarafından farklı açılardan ele alınmasına neden olmuştur. Tesis altyapısı ve teknik unsurların yanı sıra fizyolojik, psikolojik, beslenme ve antrenman bilimi gibi disiplinlerde pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, Scopus veri tabanında yer alan 1206 buz hokeyi çalışması bibliyometrik analiz yöntemiyle kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, araştırmanın kapsam geçerliliğini ortaya koyarken, buz hokeyi ile ilgili bilimsel üretim sıklığı, yazar analizi ve ülkelerin yayın performansı gibi konularda bilgiler sunmuştur. Sonuçlar, bulgularla paralel olarak, buz hokeyinin ulusal bir spor dalı kabul edildiği Kanada ve Amerika'nın bilimsel üretimde lider olmasının beklenen bir durum olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sporcuların sakatlanmalarıyla ilgili çalışmaların yoğunluğu, tıp ve sağlık bilimleri alanındaki yayıncı dergilerin bu alanda ilk sıralarda yer alması, araştırmamızı destekler niteliktedir.

GİRİŞ

Bibliyometri fikri, tarihsel süreç içerisinde 1873 yılında ortaya çıkmış ve veri analizinde kullanılan analiz tekniklerinden sadece biri olmuştur (Danesh ve Mardani-Nejad, 2021). Temel fikri insan olan yapı, kuramların akademik sonuçlarını niceleştirirken, kalite ve değerlendirme konusunda önemli bir teknik olmuştur (Ball, 2018). İlk kez 1969 yılının sonunda Journal of Documentation'da kullanıldığı ifade edilen bibliyometri (Broadus, 1987), matematiksel ve istatistikî yöntemlerin akademik yayınlara uygulanmasında temel oluşturmaktadır.

1 Doç Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi / Ardahan Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-7636-8325>, aygunmurat06@gmail.com

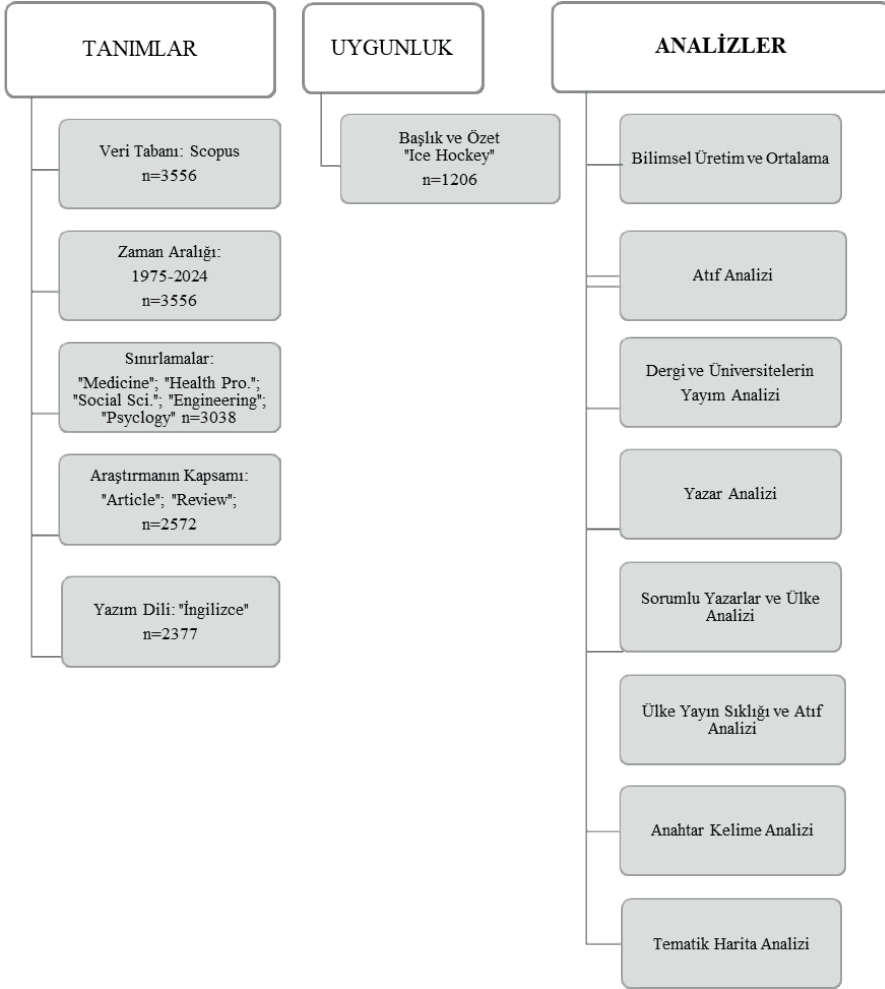
Bibliyometrik analizin hızlı değişimi Dünya merkezinde önemli bir yer almasını sağlamıştır (Thelwall, 2008). Özellikle tüm disiplinlerde uygulanabilirliği sayesinde, yapılacak çalışmalar ile ilgili kapsamlı bilim haritası çıkararak yazarlara kolaylık sağlamaktadır (Aria ve Cuccurullo, 2017). Bu nedenle bibliyometrik analiz, bilimsel verilerle genel bir değerlendirme yapmak için kullanılan bir yöntemdir (Donthu ve ark., 2021). Bununla birlikte, kapsayıcı niteliğinden dolayı literatürde yer alan farklı tekniklerin ötesine geçerek, değerlendirme ve analiz tekniğinin bir arada kullanılmasına olanak tanımaktadır (Aygün, 2023a). Bibliyometri, dergilerin, sesli postaların ve video görüntülerinin analizini de kapsayabilir (Diodato ve Gellatly, 1994; Biricik, 2020). Literatürde, bibliyometrik analiz tekniğiyle beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum, beden eğitimi ve oyun (Öner ve Murathan, 2023; Öner ve Murathan, 2024), yaz ve kış olimpiyatları (Millet ve ark., 2021) gibi alanlarda yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bibliyometrik analiz, kapsamlı bir değerlendirme imkânı sağlayarak (Aygün, 2023b), sadece dergiler için değil, kitap, kitap bölümleri, notlar, konferanslar, mektuplar ve editoryal değerlendirmelerle de geniş bir kapsam sunmaktadır. Araştırmacılar tarafından birçok spor branşının tarihsel gelişiminin incelenmesi, bu branşların gelişimi için oldukça önemlidir. Özellikle ciddi ekonomik potansiyele sahip spor branşları üzerindeki çalışmalar, branşlara katılımın artmasına ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Dünyanın en hızlı takım sporlarından biri olan buz hokeyinin (Aygün ve Öztaşyonar, 2019; Aygün ve Murathan, 2020) incelenmesi, bilim ve teknolojinin gelişimiyle önemli bir ivme kazanmıştır. Sporcularda hız, çabukluk, refleks, denge, kuvvet gibi fizyolojik, biyolojik ve psikolojik testlerin değerlendirilmesi, araştırmacılar, sporcular ve okurlar için önemli bilimsel veriler sağlamaktadır. Bu nedenle, bilimsel üretim miktarındaki artışın, bilimsel ilerlemelerle paralel olması beklenmektedir. Bu çalışmada, buz hokeyi ile ilgili yapılan araştırmalar, 1975-2024 yılları arasındaki geniş bir dönem boyunca bibliyometrik analiz tekniğiyle incelenmiştir. Ayrıca, Bibliometrix ve Vos Viewer kullanılarak en alakalı kaynaklar, yazarlar, kurumlar, kaynak dinamikleri, en çok atıf alan küresel belgeler, en çok atıf alan ülkeler, ülke bilimsel üretimi, anahtar kelimelerin ağ görselleştirilmesi ve tematik evrim gibi birçok bibliyometrik araç kullanılmıştır. Bu sayede, buz hokeyi ile ilgili bilimsel çalışmalar incelenmiş ve bibliyometrik analiz aracılığıyla literatürdeki gelişmeler ortaya konulmuştur.

YÖNTEM

Bu çalışmada, literatürün gelişimini değerlendirmek için bibliyometrik analiz kullanılarak buz hokeyi hakkındaki çalışmalar incelenmiştir. Bibliyometrik analiz yöntemi, genellikle nitel ve nicel yöntemlerin bireysel araştırmacıların, araştırma gruplarının, kurumların, ülkelerin ve dergilerin etkilerinin değerlendirilmesine (Krauskopf, 2018) ve daha fazla yayının incelenmesine olanak tanımaktadır (Alma Savaş, 2022). Bibliyometrik analiz yöntemi, toplumda dokümantasyon amaçlı kullanıldığı biliniyor olsada, özellikle son yıllarda belli bir konu üzerinde genel bir sonuç elde ederek tespit yapmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamı, literatür taramasına benzetmekle birlikte istatistiki yöntemler kullanılarak bir sonuca varılmaktadır.

Scopus ve Web of Science (WoS) veritabanları, özellikle bibliyometrik analiz tekniklerini kullanarak araştırma yapan araştırmacılara önemli destek sunan önde gelen platformlar olarak görülsede (Savaş, 2022), PubMed gibi veri tabanları da yaygınlaşmıştır. Ayrıca, veri analiz sürecini kolaylaştıran R Studio, VOS Viewer, Bibliometrix gibi yazılımlar araştırmacıların kullanımına sunulmuştur. Bu durum bibliyometrik analiz kullanımının artmasına imkân tanımıştır. İş akış şeması Şekil 1'de sunulmuştur.



Şekil 1. Bibliyometrik Analiz Akış Diyagramı

Bu çalışmada verilerin elde edilmesinde, en prestijli özet ve atıf veritabanlarından biri olan Scopus veritabanı kullanılmıştır. Scopus'ta arama kriteri buz hokeyi olarak belirlenmiştir. Veri seti, R-studio tabanlı Bibliometrix yazılımı ile analiz edilmiştir. Aria ve Cuccurullo (2017), Bibliyometrik'i, nicel bibliyometrik araştırmalara yardımcı olmak ve bibliyometrik analiz araçlarının çoğuna erişim sağlamak amacıyla açık kaynaklı bir araç olarak geliştirmiştir. Ayrıca, bibliyometrik araçları uygulamak için Vos Viewer da kullanılmıştır. Tablo 1'de yer alan veri seti, 1975-2024 yılları arasında yayımlanan akademik çalışmalarını içermektedir. Veriler, çeşitli dergilerden toplanmış ve toplamda 1.206 belge içermektedir. Bu belgelerin yıllık büyüme oranı %8,82 olarak hesaplanmıştır, yani her yıl yayımlanan belge

sayısında düzenli bir artış görülmektedir. Belgelerin ortalama yaşı 9,96 yıl olup, her bir belgenin ortalama 24,56 atıf aldığı belirlenmiştir. Bu da belgelerin önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Atıf oranları, çalışmanın akademik dünyada yaygın bir şekilde referans alındığını işaret etmektedir. 6031 anahtar kelime listelenmiştir. Bu, belge içeriklerinin çeşitli konuları kapsadığını ve geniş bir araştırma alanına yayıldığını gösterir. 2519 anahtar kelime ile yazarların çalışmalarda vurguladıkları kavramlar ortaya konulmuştur. Bu da çalışmalardaki temel konulara işaret eder. Toplamda 3974 farklı yazar bu çalışmalarda yer almıştır. Yalnızca bir yazar tarafından yazılmış belge sayısı ise 92'dir. Bu, büyük bir kısmının birden fazla yazarla, yani iş birliğiyle oluşturulduğunu gösterir. Tek yazarlı belgeler 101 adettir. Ancak belge başına düşen yazar sayısının ortalaması 4,67 olup, yazarlar arasındaki iş birliğinin yaygın olduğunu gösterir. Ayrıca, belgelerin %22,14'ünde uluslararası iş birlikleri söz konusudur. Bu oran, çalışmaların global bir bakış açısıyla ele alındığını ve uluslararası düzeyde iş birliklerinin güçlü olduğunu göstermektedir. Toplamda 1206 kaynak bulunmaktadır. Sonuç olarak, bu veriler akademik alandaki üretkenliği, iş birliklerini ve atıf etkisini göstermektedir. Verilerin yıllara yayılan artış eğilimi, uluslararası iş birlikleri ve etkileyici atıf oranları, araştırma faaliyetlerinin hem geniş kapsamlı hem de etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Dokümanlar hakkında genel bilgiler

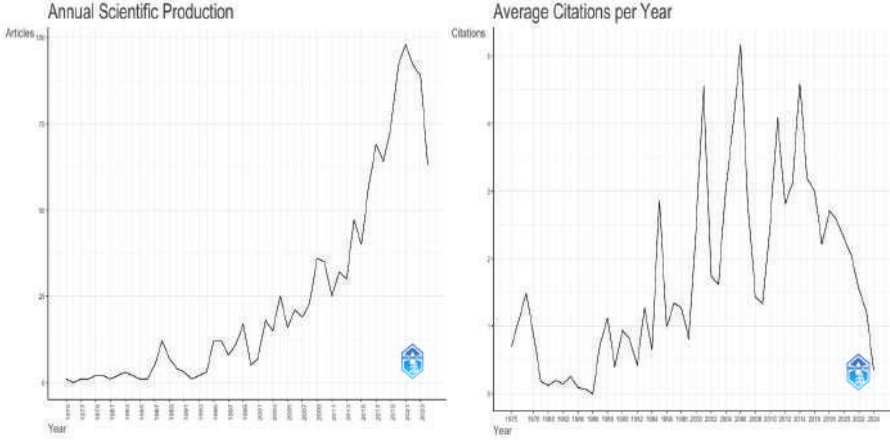
Veri Açıklaması	Sonuçlar
ANA BİLGİLER	
Zaman Aralığı	1975:2024
Kaynaklar (Dergiler)	410
Belgeler	1206
Yıllık Büyüme Oranı %	8.82
Belgelerin Ortalama Yaşı	9.96
Belge Başına Ortalama Atıf	24.56
Referanslar	1
BELGE İÇERİKLERİ	
Keywords Plus (ID)	6031
Yazarların Kullandığı Anahtar Kelimeler (DE)	2519
YAZARLAR	
Yazarlar	3974

Tek Yazarlı Belgelerin Yazarları	92
YAZAR İŞ BİRLİKLERİ	
Tek Yazarlı Belgeler	101
Belge Başına Düşen Ortalama Yazar Sayısı	4.67
Uluslararası İŞ Birlikleri %	22.14
BELGE TÜRLERİ	
Makale	1046
Makale	10
Derleme İncelemesi	2
Derleme	148

BULGULAR

Yıllık üretilen yayın sayısı Şekil 2’de gösterilmektedir. 1975’ten 2015’e kadar üretim miktarı istikrarlı bir artış eğilimi sergilerken, 2015 sonrası dönemde belirgin bir artış gözlemlenmiştir. 2015 yılında 40 olan yayın sayısının 2020’de 92’ye ulaştığı, 2024 verilerine göre ise 63 olduğu görülmektedir. Ancak, 2024 yılı henüz tamamlanmadığından, bu sayının yıl sonunda artmaya devam edeceği düşünülmektedir. Buna karşın, yıllık ortalama atıf oranlarında sürekli bir dalgalanma mevcuttur. 2006 yılında ortalama atıf miktarı 98 iken, 2018 ve sonrasında bu oranlarda düşüş yaşandığı gözlemlenmiştir.

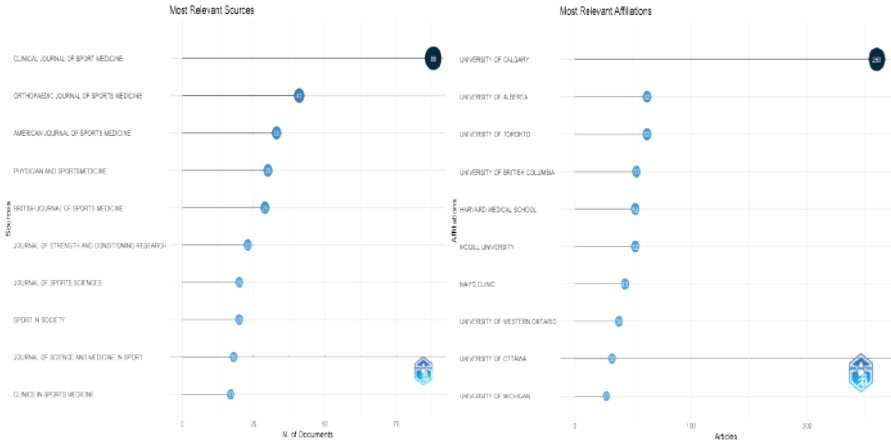
Şekil 2’de yıllara göre üretilen yayın sayısı ve yıllık atıf oranı birlikte gösterilmektedir. Yayın sayısında sürekli bir artış gözlemlenmiş olsada, 2021 yılı sonrasında bir düşüş meydana gelmiştir. Ayrıca, yıllık atıf oranındaki 2019 ve sonrasındaki azalma eğiliminin en önemli nedeninin Covid-19 salgını olduğu düşünülmektedir. Toplumun zorlu bir süreçten geçtiği bu dönemde, birçok insanın yaşamlarını evden sürdürmesi gerekmiştir. Bu nedenle, üretilen yayın ve atıf oranlarındaki düşüşün verilere dayalı olarak normal olduğu kabul edilmektedir.



Şekil 2. Buz hokeyi kapsamında yıllık bilimsel üretim ve ortalama atıf sayısı

Buz hokeyi ile ilgili 1975 yılından 2024 yılına kadar Clinical Journal of Sport Medicine'nin 88 ile ilk sırada olduğu görülmektedir. İkinci sırada yer alan Orthopaedic Journal of Sports Medicine'nin 41 olduğu, onuncu sırada 17 tane yayım ile Clinics in Sports Medicine'nin yer aldığı görülmektedir. Buz hokeyi ile ilgili yayım yapan üniversiteler incelendiğinde; 260 ile University Of Calgary, 62 ile University Of Alberta ve University Of Toronto'nun ilk üç sırada olduğu görülmektedir.

Şekil 3'de ilk iki sırada yer alan dergiler arasındaki yayım oranında iki katlık ciddi bir fark görülmektedir. İlk 10 derginin kapsam ve içeriklerine bakıldığında yapılan araştırmaların daha çok sağlık veya tıp bilimleri alanında yayımlandığı görülmektedir. Buda buz hokeyi ile ilgili yapılan araştırmaların daha çok deneysel veya fizyolojik açıdan ele alındığını göstermektedir. Şekil 3'de yer alan bulgulardan yola çıkılınca deneysel veya fizyolojik çalışmaların Covid-19 döneminde yapılamamış olması üretim miktarının az olmasına neden olduğu düşünülmektedir (Şekil 2). Ayrıca üniversitelere ait üretilen yayım miktarına bakıldığında en çarpıcı sonucun üniversitelerin olduğu ülkeler olduğu görülmektedir. İlk 10'da yer alan üniversiteler incelendiğinde; Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nin olduğu görülmektedir. Özellikle buz hokeyi sporunun popüler olduğu bu ülkelerin ilk 10'da olması normaldir. Elde edilen bulgular araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.



Şekil 3. Buz hokeyi kapsamında yayım kabul eden ilk 10 dergi ve üniversitenin yayım oranları

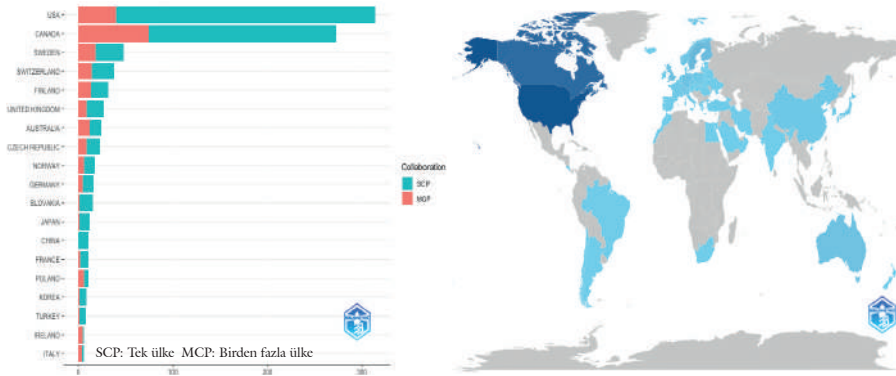
Farklı bir bakış açısıyla en çok atıf alan eserler listelenmiş ve toplam atıf sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir. Literatürde buz hokeyi ile ilgili en çok atıf yapılan yayımlar incelendiğinde 661 atıf ile Majewski ve ark.'nın (2006) *The Knee* (Doi:10.1016/j.knee.2006.01.005) isimli dergide yayımladıkları çalışma ilk sırada yer alırken, Lian ve ark.'nın (2005) *The American Journal of Sports Medicine* (Doi:10.1177/0363546504270454) dergisinde yapılan araştırma 622 atıf ile ikinci sırada, Daneshvar ve ark.'nın (2011) *Clinics in Sports Medicine* (Doi: 10.1016/j.csm.2010.08.006) dergisinde yayımladıkları çalışma 498 atıf ile üçüncü sırada yer aldıkları görülmektedir. Değerlendirme sırasında ki 10'uncu sırada yer alan Bakhos ve ark.'nın (2010). *Pediatrics* (Doi: 10.1542/peds.2009-3101) dergisinde yayımladıkları çalışmanın toplam atıf miktarının 262 olduğu görülmektedir.

Toplam atıf miktarı ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmaların çoğunun sağlık bilimleri alanındaki dergilerde yayımlandığı görülmektedir.

Tablo 2. Buz hokeyi ile ilgili ilk 10 yayının toplam atıf oranı

Yayın Adı	Doi	T.A.
Majewski ve ark. (2006). Epidemiology... <i>The Knee</i> , 13(3), 184-188.	10.1016/j.knee.2006.01.005	661
Lian ve ark. (2005). Prevalence... <i>The American Journal of Sports Medicine</i> , 33(4), 561-567.	10.1177/0363546504270454	622
Daneshvar ve ark. (2011). The epidemiology... <i>Clinics in Sports Medicine</i> , 30(1), 1-17.	10.1016/j.csm.2010.08.006	498
McKee ve ark. (2014). The neuropathology... <i>Acta Neuropathologica</i> , 127, 29-51.	10.1007/s00401-013-1230-6	322
Tyler ve ark. (2001). The association... <i>The American Journal of Sports Medicine</i> , 29(2), 124-128.	10.1177/03635465010290020301	317
Shahim ve ark. (2014). Blood... <i>JAMA Neurology</i> , 71(6), 684-692.	10.1001/jamaneurol.2014.367	312
Côté ve ark. (2006). When... <i>Journal of Sports Sciences</i> , 24(10), 1065-1073.	10.1001/jamaneurol.2014.367	278
Montenegro ve ark. (2014). Clinical... <i>Alzheimer's Research & Therapy</i> , 6, 1-17.	10.1186/s13195-014-0068-z	263
Kujala ve ark. (1995). Acute... <i>Bmj</i> , 311(7018), 1465-1468.	10.1136/bmj.311.7018.1465	262
Bakhos ve ark. (2010). Emergency... <i>Pediatrics</i> , 126(3), e550-e556.	10.1542/peds.2009-3101	262

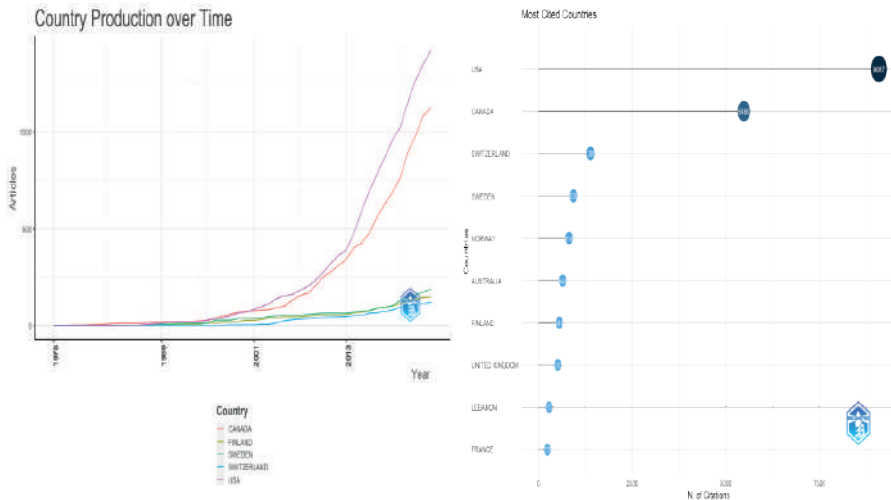
T.A.: Toplam Atıf



Şekil 4. Buz Hokeyi ile ilgili yayımlarda sorumlu yazarın ülkelerine göre belge sayısı ve ülkelerin bilimsel üretim oranları

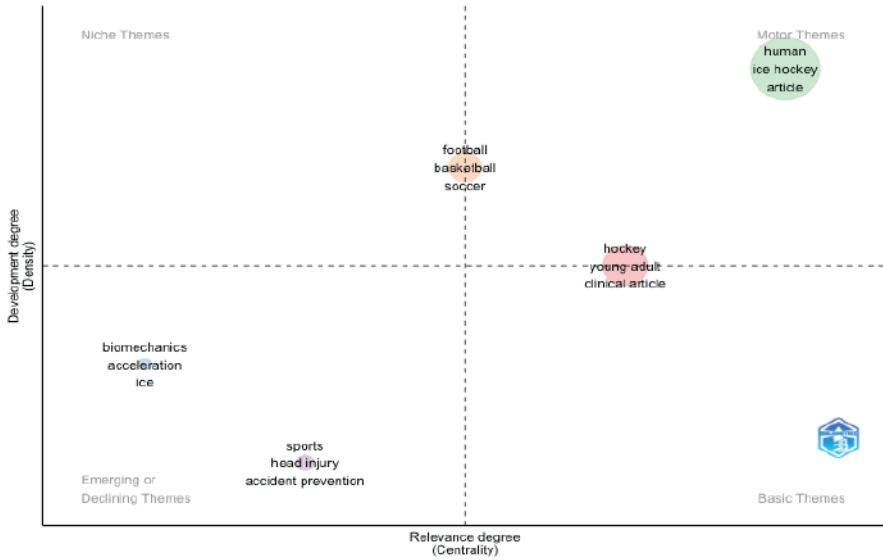
Sorumlu yazarların ülkelerine ait belge sayılarının çoğunluğunun Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) geldiği ve toplam 313 yayına sahip olduğu açıkta. Hemen ardından Kanada 273 yayın ile ikinci sırada yer almaktadır. İncelenen diğer ülkeler arasında Türkiye 8, İrlanda ve İtalya'nın 8 belgeyle literatüre katkı sağladığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada, buz hokeyi ilgili belge sayısı açısından öne çıktığı görülmektedir.

Ülkelerin buz hokeyi ile ilgili bilimsel üretim oranlarına bakıldığında, Amerika Birleşik Devletleri'nin 1422 ile ilk sırada, Kanada'nın 1122 ile ikinci sırada, İsviçre'nin 187 ile üçüncü sırada olduğu görülmektedir.



Şekil 5. Buz hokeyi kapsamında ülkelerin yayım sıklığı ve ülkelerin atıf oranları

yoğunluğu ve konunun merkeziliğini temsil etmektedir. Buna göre, sağ üst kısım hem önemli hem de iyi gelişmiş temaları, sol üst kısım oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temaları, sol alt kısım azalan temaları ifade eder ve sağ alt kısım ise temel temaları içerir. Buz hokeyi üzerine yapılan çalışmaların tematik konu analizi incelendiğinde; insan, buz hokeyi, makale konularının önemli ve iyi gelişmiş olduğu, biyomekanik ve buz konularının daha az tercih edildiği; hokey ve klinik makale konularının ise temel konular olduğu görülmektedir.



Şekil 7. Buz hokeyi hakkında tematik harita

SONUÇ

Teknolojinin gelişimiyle birlikte araştırmacıların bilimsel kaynaklara kolay erişimi, bilimsel üretim miktarında ciddi bir artışa neden olmuştur. Bu durum, yenilikçi bir vizyonla toplumsal fark yaratacak yayınların çoğalmasına ve yeni çalışmaların eklenmesine katkı sağlamıştır. Özellikle, bilimsel bir yayının görünürlüğü “atıf ve etki faktörü” ile doğrudan ilişkilidir. Ancak, bireysel veya sosyal/toplumsal sorunlar, etki faktörünün azalmasına yol açabilmektedir. 2019 yılının son çeyreğinde ortaya çıkan COVID-19 salgını, genel olarak bilimsel üretim miktarında bir azalmaya neden olurken, COVID-19 ile ilgili birçok disiplinde üretimin artmasına neden olmuştur. Araştırmamızda, buz hokeyi sporunun son 50 yıl içerisinde ki görünümü incelenirken, bilimsel üretim, yayın durumu ve atıf miktarı gibi birçok

değişken incelenmiştir. Araştırma sonucunda, buz hokeyi konusunda çok uzun geçmişe sahip ülkelerin bilimsel üretim miktarlarında ki artışın normal olduğu düşünülmektedir. Özellikle, toplumsal olarak bireylerin küçük yaşlarda buz hokeyi sporuyla ilgilenmesi, bu spor dalının birçok açıdan incelenmesine yol açmaktadır. Ayrıca, ilk 10 araştırmanın yayınlandığı dergiler incelendiğinde, sağlık bilimleri alanında ki dergilerin özellikle sporcuların fizyolojik, psikolojik açıdan değerlendirilerek sakatlanma, risk vb. konularda sağlık alanında yapılmış araştırmaların da çalışmamızın bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Elde edilen bulguların, araştırma kapsamımızla paralel olduğu ve buz hokeyi ile ilgili yapılacak bibliyometrik araştırmalar için katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Alma Savaş, D. (2022). Sürdürülebilir tüketim ve çevre araştırmalarına yönelik bir analiz. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 7(2), 81-100.
- Aygün, M., & Öztaşyonar, Y. (2019). Buz hokeyi sporcularının sportif sürekliliğine kendine güven özelliklerinin incelenmesi. *Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 202-212. <https://doi.org/10.33689/sporometre.508266>
- Aygün, M., & Murathan, T. (2020). Buz hokeyinin tarihsel süreç içerisindeki görünümü. *Journal of History School (JOHS)*, 44, 600-612. <https://doi.org/10.29228/Joh39678>
- Aygün, M. (2023a). An investigation of sport management: A bibliometric analysis (1979-2022). *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 10(4), 2201-2216.
- Aygün, M. (2023b). Sport organizations in world literature: Status and systematic determinants. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 184-196. <https://doi.org/10.47778/ejsse.1332447>
- Ball, R. (2018). An introduction to bibliometrics: New development and trends. Chandos Publishing.
- Bakhos, L. L., Lockhart, G. R., Myers, R., & Linakis, J. G. (2010). Emergency department visits for concussion in young child athletes. *Pediatrics*, 126(3), e550-e556. <https://doi.org/10.1542/peds.2009-3101>
- Biricik, Y. S. (2020). Türkiye’de spor yönetimi disiplininde yapılmış olan tezlerin içerik analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, (81), 523-538.
- Broadus, R. N. (1987). Toward a definition of “bibliometrics”. *Scientometrics*, 12, 373-379. <https://doi.org/10.1007/BF02016680>
- Côté, J., Macdonald, D. J., Baker, J., & Abernethy, B. (2006). When “where” is more important than “when”: Birthplace and birthdate effects on the achievement of sporting expertise. *Journal of Sports Sciences*, 24(10), 1065-1073. <https://doi.org/10.1001/jamaneurol.2014.367>
- Daneshvar, D. H., Nowinski, C. J., McKee, A. C., & Cantu, R. C. (2011). The epidemiology of sport-related concussion. *Clinics in Sports Medicine*, 30(1), 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.csm.2010.08.006>
- Danesh, F., & Mardani-Nejad, A. (2021). A historical overview of bibliometrics. *Handbook Bibliometrics*. Berlin, Boston: De Gruyter Saur, 7-18.
- Diodato, V.P., & Gellatly, P. (1994). Dictionary of bibliometrics, Routledge, London.

- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Kujala, U. M., Taimela, S., Antti-Poika, I., Orava, S., Tuominen, R., & Myllynen, P. (1995). Acute injuries in soccer, ice hockey, volleyball, basketball, judo, and karate: Analysis of national registry data. *Bmj*, 311(7018), 1465-1468. <https://doi.org/10.1136/bmj.311.7018.1465>
- Lian, Ø. B., Engebretsen, L., & Bahr, R. (2005). Prevalence of jumper's knee among elite athletes from different sports: A cross-sectional study. *The American Journal of Sports Medicine*, 33(4), 561-567. <https://doi.org/10.1177/0363546504270454>
- Majewski, M., Susanne, H., & Klaus, S. (2006). Epidemiology of athletic knee injuries: A 10-year study. *The Knee*, 13(3), 184-188. <https://doi.org/10.1016/j.knee.2006.01.005>
- Millet, G. P., Brocherie, F., & Burtscher, J. (2021). Olympic sports science-bibliometric analysis of all summer and winter olympic sports research. *Frontiers in sports and active living*, 3, 772140. <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.772140>
- Montenegro, P. H., Baugh, C. M., Daneshvar, D. H., Mez, J., Budson, A. E., Au, R., ... & Stern, R. A. (2014). Clinical subtypes of chronic traumatic encephalopathy: Literature review and proposed research diagnostic criteria for traumatic encephalopathy syndrome. *Alzheimer's Research & Therapy*, 6, 1-17. <https://doi.org/10.1186/s13195-014-0068-z>
- McKee, A. C., Daneshvar, D. H., Alvarez, V. E., & Stein, T. D. (2014). The neuropathology of sport. *Acta Neuropathologica*, 127, 29-51. <https://doi.org/10.1007/s00401-013-1230-6>
- Öner, B. & Murathan, T. (2023). Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar üzerine yapılan lisans üstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38), 578-600. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1212511>
- Öner, B., & Murathan, T. (2024). Web of science veri tabanında yayımlanan beden eğitimi ve oyunlaştırma içerikli araştırmaların bibliyometrik analizi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 12(33), 73-91. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.1396917>
- Savaş, Y. (2022). A bibliometric analysis of sustainable development. İçinde: H. Kaya, D. Alma Savaş & Y. Savaş (Eds.) *Sürdürülebilirlik güncel multidisipliner değerlendirmeler* (s. 59-77) Orion Publishing.
- Shahim, P., Tegner, Y., Wilson, D. H., Randall, J., Skillbäck, T., Pazooki, D., ... & Zetterberg, H. (2014). Blood biomarkers for brain injury in concus-

sed professional ice hockey players. *JAMA Neurology*, 71(6), 684-692. <https://doi.org/10.1001/jamaneurol.2014.367>

Thelwall, M. (2008). Bibliometrics to webometrics. *Journal of Information Science*, 34(4), 605-621. <https://doi.org/10.1177/0165551507087238>

Tyler, T. F., Nicholas, S. J., Campbell, R. J., & McHugh, M. P. (2001). The association of hip strength and flexibility with the incidence of adductor muscle strains in professional ice hockey players. *The American Journal of Sports Medicine*, 29(2), 124-128. <https://doi.org/10.1177/03635465010290020301>

Reklam Yüzü Olarak Futbol

Şeyma Bilginer Erdoğan¹

Özet

Güncel ve kitlesi oldukça geniş olan futbol, ilk ortaya çıktığı tarihlerde belli kuralları olmayan, şiddet içeren, halk arasında oynanan bir oyun olarak tanımlanıyordu. Ancak yirminci yüzyıla gelindiğinde, eski türlerden farklılık gösteren yapısıyla belli başlı kuralları olan popüler bir oyun olarak modern sporlar içerisinde değerlendirilmeye başlamıştır.

Sanayi Devrimi'yle birlikte modern dönemine giren futbol, anavatanı olan İngiltere'den toplu taşıma sisteminin gelişmesi ile farklı coğrafyalara yayılmış ve böylece popülerliğini artırmaya başlamıştır. Bununla birlikte yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve aktif olarak kullanılması, futbolun modernleşme ve popülerleşme serüveninde etkin rol oynamıştır. Futbola ilişkin haberlerin gazetelerde yer almaya başlaması, bu alanda haber üreten ve tüketenlerin vazgeçilmez konuları olarak kendini göstermiştir. 1950'li yıllardan itibaren görsel-işitsel kitle iletişim aracı olan televizyon yayıncılığının ilerlemesi ve her kesime ulaşabilir hale gelmesi, futbolu televizyon, televizyonu da futbol için vazgeçilmez bir gelir kapısı haline getirmiştir. Bu yayınların devamlı hale gelmesi ile futbol bir üretim aracı gibi görülmeye başlamıştır. Artık bir yatırım alanı gibi görülen futbol, ekonomik destekle daha güçlü hale getirilen takımlara sponsor olan ve reklam veren şirketlerin faaliyet gösterdikleri endüstriyel bir ağ olarak büyümüştür.

Bu çalışmada da futbolun ortaya çıktığı dönemlere kısaca değinilmiş, endüstrileşme sürecinde, medya ve reklamın futbolun popülerleşmesindeki rolünün tartışılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamına Türk A Milli Erkek Futbol Takımı'na sponsor olan firmaların reklamları dahil edilerek, niteliksel içerik analizi ile veriler çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin sonucuna göre futbol reklamlarındaki kullanılan milli, manevi, geleneksel, kültürel, folklorik değerler ve duygusal bağ ile bir yandan toplumun kolektivizm düşüncesi etrafında eğlenmesi sağlanırken, diğer yandan futbolun, markaların ürünlerini tüketim için pazarladıkları bir faaliyet alanı olduğunu düşündürmektedir.

1 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Temel İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0003-0618-6160>, bilginer.seyma@atauni.edu.tr

1. Giriş

Futbola ilgili genel kabul edilen görüş, modern öncesi ve modern futbol diye ikiye ayrılacak şekildedir. Modern öncesi dönemde genellikle askeri alanda ya da halkın vakit geçirmek için oynadığı; hatta kuralları neredeyse olmayan ilkel bir oyun olarak nitelendirilmekteydi. Futbolun modern olarak görüldüğü ikinci dönemi ise on dokuzuncu yüzyıldan sonra sanayileşme ile başlayan süreçte genel olarak devlet okulu öğrencileri tarafından oynanan, kurallarının yavaş yavaş belli olmaya başladığı, dernek ve kurumsal yapıların profesyonel olarak varlık gösterdiği, endüstriyel bir oyun olma yolunda ilerlediği dönemdir.

Günümüzde futbol, dünyanın en popüler takım oyunu olarak büyük gelirlerin elde edilebildiği bir sektör haline gelmiştir. Bahsedildiği üzere tarihi oldukça eskilere dayanan futbol, yirminci yüzyılda daha farklı bir boyut kazanarak, dünyanın tamamını etkileyen bir oyun olarak cazibesini korumaktadır. Elbette futbolun bu kadar yaygın ve popüler olmasının temel sebebi, insanların sadece hobileri olması değil, 1950'li yıllardan sonra görsel gücü etkili olan televizyon yayınlarının kitlelere ulaşmasındaki rolünü de hesaba katmayı gerektirir. Özellikle 1980'li yıllardan sonra uygulanan neo-liberal politikalar sonucu özel kanalların yayın hayatında etkili olmaya başlaması ile televizyon yayıncılığının kâr amacıyla yapılması yaygınlaşmıştır. Yüksek talep gören futbol yayınları, ticari yayıncılığın önemli bir gelir kalemi olarak büyük ve hızlı şekilde gelişerek, vazgeçilmez programlar arasında öncelik sırası elde etmiştir.

Her geçen gün gelişen yeni iletişim teknolojileri aracılığıyla futbol, bir spor dalı olmanın ötesinde ekonomik gücü olan kitlesel bir eğlence haline dönüşmüştür. Bu durum ise futbol-medya ilişkisini kaçınılmaz olarak birbirine bağlı kılarak yayıncılık için can damarı olan reklam ve sponsorluğun önemini daha fazla artırmıştır. Yine şirketlerin, spor kurumlarının, medyanın da etkisiyle futbol küreselleşmiş ve tüketilen endüstriyel bir ürün olarak kitlelerin ilgisini artan bir şekilde çekmiş ve çekmeye devam etmektedir.

Bu çalışma, futbolun endüstriye dönüşmesi ve var olan hedef kitlenin de yine bu endüstriyel süreçte nasıl birer tüketici olarak konumlandırıldığı üzerine düşünmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda 2024 Avrupa Şampiyonası'na (UEFA Euro 2024) katılma hakkı elde eden Türkiye Milli Futbol Takımı'na (A Milli Futbol Takımı) sponsor olan firmaların çekmiş oldukları reklam filmleri ele alınarak, niteliksel içerik analiz yöntemiyle incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre reklam filmlerinin tamamının, ulusal kimlik teması altında manevi, kültürel, geleneksel, folklorik değerler ve yine ulusal kimliği oluşturan duygusal öğeler

ile içeriklerini oluşturdukları gözlenmiştir. Böylece ulusal kimliğin çekiciliği ile hedef kitlenin dikkatinin nasıl cezbedilmek istendiği sorusu üzerinden araştırma yürütülmüştür.

2. Futbolun Kısa Tarihi

Bir takım oyunu olan futbolun tarihine bakıldığında birbiriyle yakın olmayan coğrafyalarda birbirinden habersiz toplumların hemen hemen benzer şekilde bu oyunu oynadıkları görülür. Ayakla oynanan bu oyun, bugün de hala diğer sporlardan açık ara önde insanların ilgisini cezbetmektedir.

Futbolun geçmişi M. Ö. 2697 yılına kadar uzanan, “Çin’de *tsu-chu*, Roma’da *harpastum*, Yunan’da *episkyros*, Homeros’un Yunanı’nda *el-topu*” (Fişek, 1985, s. 9) gibi farklı isimlerle ama hemen hemen aynı benzerliklerle oynanmıştır. Aynı şekilde “yedinci yüzyılda Japonların ‘*kemari*’si, Uzak Doğu’dan bağımsız olarak İtalyanlar’ın ‘*calcio*’su, Fransızlar’ın ‘*la souleu*’su, Avustralya’nın ‘Marn Grook’ u da bugünkü futbola benzer ayak topu oyunları arasında gösterilmektedir” (Aktütün, 2010, s. 11). Yunan kültüründen etkilenen Mısır’da ise “Merruka mezarlarındaki duvar resimlerinde ayak topu oynayan insan şekilleri ve futbolcu figürlerine rastlanmaktadır. Kurak iklim sayesinde günümüze kadar ulaşan ve Kahire, Berlin, Londra müzelerinde örnekleri bulunan topların 7.5 cm çapında, deri veya kumaştan yapılmış ve içleri kepek veya yosun kurusu gibi malzemelerle doldurulmuş olduğu görülür” (Erdoğan, 2008, s. 12-13). Yine başka bir kaynakta “evlerde oyun tahtalar, toplar, topaclar ve muhtemelen çocuklar tarafından yapılmış küçük çamur oyuncakları gibi oyuncaklar vardır. Ayrıca eski Mısırlılar’ın eğlenceleri için mezarlarında tahta oyunları, yaylar, toplar, arabalar, spor ve oyun ekipmanları sakladıklarına da rastlanmış, ikincil kaynaklardan elde edilen verilerde var olan bu bilgilerden daha fazlasına rastlanmamıştır” (Crowther, 2007, s. 24).

Futbol tarihine ilişkin kaynaklarda genellikle Çin’de ayakla oynanan ve aynı oyunu kast eden “*tsu-chu ya da cu-ju*” gibi farklı isimlerle adlandırılan bu spor oyunu, “2300 yıldan fazla bir süre önce Lin Zi şehrinde askerleri eğitmek ve fiziksel kondisyonlarını kontrol etmek için kullanılan bir askeri spor olarak oynanmaktaydı. ‘Cu’, ‘tekmelemek’ ve ‘ju’, ‘bir tür deri top’ anlamına gelen ‘*cu-ju*’ ya da ‘*tsu-chu*’ oyunu, müzik eşliğinde kadınların da zaman zaman oynadığı eğlence içerikli olabildiği gibi sadece kazanmak için maksimum golün atılmaya çalışıldığı rekabet içerikli de olabiliyordu” (Sia Academy, 2024). Daha çok Avrupa’da, cesaret ve güç testleri, Çin ve diğer doğu ülkelerinde ise zarafet ve beceri ritüelleri odaklı olarak oynanan bu tarz oyunlar, ister savaşa hazırlanmak veya imparatorların doğum günlerinde

onları onurlandırmak için olsun, isterse sadece halkın eğlencesi için olsun (www.dk.com, 2000, s. 8; Collins, 2019, s. 11), geçmişten bugüne gelen ve topun tekmelendiği çeşitli oyunların tarihinin iki bini aşan yıllara kadar geriye gittiğini göstermektedir.

Crowther (2007, s. 160-163) ise Mısır, Çin veya hatta Greko-Romen mirasına sahip olduğu iddialarına rağmen, futbolu Antik Mezo-Amerikalılar'ın icat ettiğini ileri sürer. Kanıtını da Amerika'ya özgü kauçuk ağacının özsularından zıplayan bir top üretmenin sırrını tek başlarına öğrendiklerine dayandırır. Bu şekilde insanların hala deri, kumaş, tahta veya diğer hareketsiz malzemelerden toplar yaptığı 'Eski Dünya'nın dönüştüğü ve günümüzde birçok sporun temellerini attığı fikrindedir. Yine bu fikri güçlendirmek için Mezo-Amerikalılar'ın top sahaları inşa ettikleri ve arkeologların Amerika'da çeşitli boyutlarda 1.500'den fazla top sahası bulduğunu, yakın tarih olan 1998'de de Meksika'nın en güney ucunda, yaklaşık M.Ö. 1600'e tarihlenen bilinen en eski sahayı ortaya çıkardıklarını aktarır. Ona göre bu keşif, top oyununa dair bilgilerimizi yaklaşık yüz yıl uzatmıştır. Bu düşüncüyü destekleyecek diğer bir görüş de Golblatt'tan gelir. Goldblatt (2006, s. 6) "Çin'de askeri koordinasyonu sağlamak için cu-ju öne çıkarken, Roma'da Coliseum'da bir yakalama oyunu yerine yapılan katliam, onların spor dünyasının merkezi idi, Mezo-Amerika'da ise sahnede top vardı. Bu açıdan modern dünyanın spor evreni, günümüzde Meksika, Guatemala, Belize ve Honduras'ta yaşayan kültürlerle daha yakındır; top oyunu tek oyundu" der.

Türk tarihinde futbol ise oyunun adı olan "Tepük" ismi ile bilinir. "Türk Dil Kurumu, Türkler" deki futbol oyunu için Kaşgarlı Mahmut'un Dîvânu Lugâti't-Türk adlı eserine dayandırdığı bilgilere göre, kurşunun eritilip dökülmesi ile oluşan yuvarlak biçimli nesnenin üzerinin keçi kılı ya da ona benzer yumuşak bir şey ile sarıldığını kaydeder. Yine aynı kaynakta "tepük" sözcüğü ile oğlan çocuklarının bu nesneye ayaklarıyla vurarak, tekmeleyerek oynadıkları bir oyun olmasının ötesinde daha fazla bilgiye rastlanmadığını" (TDK, 2019) ekler.

Futbolun kökeni hakkında çok şey tartışılmış ve bazı tarihçilerin M.Ö. Çin'e , bazılarının ise Güney Amerika'daki Kolomb öncesi halklara kadar gittiği iddiası olsa da modern futbolun kökeni İngiltere'de 1863 tarihine dayanmaktadır (Sia Academy, 2024). Ancak öncesinde 1800'lerin başında bazı İngiliz okulları, modern futbolun gelişiminde ayrıntılı ve yazılı kurallar üreterek yani ilk resmi kuralların temelini atılmasında önemli rol oynamışlardır. Bu okullardan mezun olanlar, ortak kuralların olduğu kodlar üreterek 1863'te Futbol Federasyonu'nu (FA) kurmuşlardır" (www.

dk.com, 2000, s. 10). Bu federasyonun asıl amacı da ragbi² ve futbolun kökenlerinin 1840'larda İngiltere'deki birkaç seçkin 'kamu' okulunda (Eton, Rugby, Harrow, Winchester, Westminster ve Marlborough) 'evrensel bir kod' oluşturma fikrine dayanır. Yani eski devlet okulu öğrencileri tarafından kurulan bu federasyon vasıtasıyla, artık farklı şekil ve kurallarla değil, tek bir futbol kodu oluşturma (Kitching, 2015, s. 2) amacıyla hareket edilmesi planlanmıştır. Sonrasında futbol, hızlı bir ilerleme kaydederek İngiliz yöneticiler, tüccarlar ve mühendisler aracılığıyla denizaşırı ülkelere taşınmış ve diğer ülkelerden insanların ilgi gösterdiği (www.dk.com, 2000, s. 9), kitlesel bir oyun haline gelmiştir.

1888'de Futbol Ligi'nin (FL) kurulmuş, profesyonel futbolun organize olmasını sağlamış, ancak Futbol Federasyonu ile sürekli gergin bir ilişki içerisinde olmuştur. Bunun sebebi ise Futbol Federasyonu (FA) statükocu ve seçkinci destekçiler tarafından yönetilirken, Futbol Ligi'nin (FL) küçük burjuvazi, kalifiye işçiler ve liberal toprak sahipleri tarafında kontrol edilmesidir. Ancak Futbol Ligi'nin (FL) kurulması, Futbol Federasyonu'ndan (FA) dışlanma riskini de ortadan kaldırmış olacağı" (Koller & Brändle, 2002, s. 73) için bu şekilde farklı kurumlar aracılığıyla yine de futbol lehine gelişim söz konusu olmuştur.

1857'de Sheffield ismiyle ilk futbol kulübü İngiltere'de kurulmuş, belli başlı kurallar oluşturulmuş, bunun ardından futbol dünyada popüler hale gelmiş ve hızlı şekilde küresel bir oyun olma niteliği kazanmıştır. Futbolun kitleleri etkilemeye başladığı coğrafya olan İngiltere ve İskoç insanların kendilerini üstün görmeleri "1904'te Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre dahil olmak üzere birçok ülkenin FIFA'yı (Fédération Internationale de Football Associations) kurmalarına sebep olmuştur. 1939'a gelindiğinde, FIFA'ya 50'den fazla ülke katılmıştır" (www.dk.com, 2000, s. 8-11). Yine futbolun modernleşmesinde etkisi olan Futbol Federasyonu da (FA), FIFA'ya bağlı olarak görevlerine devam etmiştir. Bu tarihten itibaren futbol artık Antik Dönem' deki bir eğlence, ritüel veya anma töreninde oynanan bir oyun olmaktan çıkıp, yeni mesleklerin kapısını aralayan bir endüstri ürünü haline gelmiştir. Bir yandan futbol kulüplerinin ve liglerin geliştiği, futbolculuğun artık bir meslek olduğu ve futbola toplumdaki tüm

2 Ragbi (Rugby), 15'er kişilik iki takımla bir devresi 40 dakika olmak üzere iki devre olarak oynanan, ileriye pas vermenin yasak olduğu, topu elle rakip kale çizgisinin arkasına taşımayı hedefleyen sert bir spordur. İngiltere'nin Ragbi isimli kentinde futbol maçı sırasında bir oyuncunun topu kollarının arasında tutarak kaleye doğru koşması ile başlamıştır. 1823 yılından bu yana başta İngiltere olmak üzere Fransa, Galler, Güney Afrika, Yeni Zelanda ve Avustralya'da çok popüler bir spor haline gelmiştir (TRF, 2024).

sınıfların ulaşması ile halk sporu haline dönüşmesi söz konusu olurken, diğer yandan seçkinlerin daha ayrıcalıklı sporlara yönelmesine sebep olmuştur.

1840 ile 1870'lerin ortaları arasında futbol, ölmekte olan bir halk ritüelinden ve sokak serserilerinin ve kentli istenmeyenlerin hor görülen eğlencesinden, aşırı büyümüş, aristokrat okul çocuklarının biçimselleştirilmiş ama eksantrik hobisine doğru bir yolculuk yapmıştı. Futbol, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde ikinci bir dönüşüme girmiş ve hem oyuncu hem de seyirci olarak İngiliz işçi sınıfı tarafından sömürgeleştirilmiştir (Goldblatt, 2006, s. 42).

Futbolun geçmişi asırlar öncesine dayandırılıyor olsa da son yüzyılın hem kültürel hem siyasal hem de ekonomik şartları modern futbolun ortaya çıkışında daha farklı boyutları da ele almayı gerektirmektedir. Çünkü modern futbolun doğduğu çağ olan on dokuzuncu yüzyıl içerisinde İngiltere'de Sanayi Devrimi gerçekleşmiş ve kısa süre sonra Avrupa'nın diğer ülkelerinde etkisini göstermeye başlamıştır. Bu etki 20. yüzyılın ilk yıllarında, İngiliz takımlarının dünyayı dolaşarak, gösteri maçları oynayarak futbolu diğer ülkelere tanımasına vesile olmuştur. Bu süreçte düzenlenen ilk uluslararası maçları profesyonel ligler ve büyük yarışmalar izlemiştir (www.dk.com, 2000, s. 9). Örneğin; 1928 yılında FIFA, Dünya Kupası'nı organize etmeye karar vermiştir. Yine alınan kararla Kupa'nın 4 yılda bir düzenlenmesi hedeflenmiştir. Organizasyonda yer alacak oyuncular için amatörlük ve profesyonellik şartı aranmamış ve böylece turnuva daha büyük kitlelere seslenebilmiştir (FIFA, <http://www.fifa.com>, 2004). Futbolun uluslararası alana taşınması ise 1930 yılında Uruguay'da düzenlenen Dünya Kupası ile gerçekleşmiş ve on altı takım bu turnuvaya katılmıştır. Tarihteki ilk milli maç, 1872 yılında İngiltere ve İskoçya arasında oynanan maç olarak tarihe geçmiştir

3. Futbolun Endüstriye Dönüşmesi

Futbolun, ilk ortaya çıktığı dönemde bugünkü anlamda endüstriyel bir ürün haline geleceğini tahmin etmek belki güç olabilirdi. Ancak futbol, dünyada popüler hale geldikçe önemli bir yatırım alanı olarak fark edilmeye başlandı. Çünkü seyircinin tüketici konumuna indirgendiği bir ortamda futbolun da bir oyun veya sportif faaliyet olmanın ötesinde endüstriyel vasıfla yeniden tanımlanması kaçınılmaz hale gelmişti.

Futbolun dünyaya yayılması ve endüstri haline gelmesindeki en önemli etkenler arasında Britanya İmparatorluğu'nun bağlantısı olan coğrafyalarda tüccarların, denizcilerin, madencilerin, bankacıların ya da öğreticilerin büyük bir ağ aracılığıyla seyahat ediyor olmalarının önemi büyüktür. Mesela

Sanayi Devrimi sonrasında demiryolu ile toplu taşıma sisteminin gelişmesi, genellikle işçi sınıfının oyunu bu farklı bölgelere taşınmasına imkân vermiştir. Yine devrim sonuçlarından biri olarak 1890'ların sonunda İngiliz işçilerin Amerika Birleşik Devletleri'ne göçleri, diğer sporların popülaritesini biraz geride bırakarak bir futbol kültürünün oluşmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca iletişim teknolojilerinin kullanılmaya başlamasıyla posta, telgraf gibi araçlar da futbolun popüler ve modernleşmesi üzerinde etkili olmuştur. Örneğin; futbola ilgili gazetelerde yer alan haberler, meraklısına bilgi aktartırken öte yandan basın için de bu haberler vazgeçilmez ve tüketilen bir ürün olarak tercih edilmiştir.

Modern futbolun ortaya çıkışı genel olarak üç dönemde ele alınır.

1- 1871'de başlayan ve I. Dünya Savaşı'na kadar devam eden süreçte, bugünkü kuralların temellerinin atıldığı ve siyasal seçkinlerin çok da istemediği biçimde hızla yaygınlaşan ilk dönem,

2- I. Dünya Savaşı'ndan sonra futbolun bir propaganda etkisi ile "ideolojiler savaşının" bir aracı haline getirildiği ikinci dönem,

3- Soğuk Savaş'ın bitimiyle küreselleşen dünyada futbolun bir gösteri olmaktan çıkıp "*show business*"a dönüştüğü (Aktütün, 2010, s. 10-11) ve endüstriyel sürecin başlangıcı olan üçüncü dönem.

İlk dönemin başladığı tarih olarak nitelendirilen 1871-1885 yıllarında, modern endüstriyel kitle spor alt yapısının gereklilikleri olan; oyunun kuralları, taktikleri, belli bölgelerde kulüplerin varlığı gibi unsurlar hemen hemen tamamlanmıştı. Ancak "1880'lerin sonlarında futbol maçlarına ev sahipliği yapan kriket sahaları, çitle çevrili alanlar, kiralanmış park alanları, futbola gönül vermiş insan dalgasıyla başa çıkamazdı. 1889 ile 1910 yılları arasında 50 lig kulübü sahnelerle taşındı ve stadyum inşa etme dönemini başlattı. Bu stadyumların neredeyse tamamı, işçi sınıfına yönelik olarak kasaba ve şehir merkezlerinde inşa edildi. Öte yandan müşterileri içeri alıp bedavacıları dışarıda bırakmak için kullanılan turnike teknolojisi hem girişleri kontrol etmek hem de para almak için kullanılmaktaydı" (Goldblatt, 2006, s. 49-51). Bu dönemde 1880 yılında kalabalıklardan ilk kez maçları izlemek için giriş ücreti alınması, bugünkü futbolun kurallarına ilişkin genel bir çerçeve çizilmesinde önemli adım olarak görülür.

Savaş esnasında ise futbol oynanmaya devam etmiş, hatta askeri tatbikat ve malzemelerin depolanması, gönüllü askerlerin toplanma yeri olarak stadyumların kullanılması söz konusu olmuştur. Ayrıca yardım maçları ile para toplanması da yine bu dönem içerisinde futboldan vazgeçilmediğine yönelik bir detay olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlk dönemde modern futbola dair çok daha çeşitli ayrıntılar olmakla birlikte genel olarak 1857’de ilk özel futbol kulübü olan Sheffield FC kurulması, 1872’de ilk FA uluslararası kupası finali oynanması, 1877’de maç uzunluğunun 90 dakika olarak sabitlenmesi, 1878’de hakemler ilk kez düdüğü kullanması gibi tekniğe ilişkin detaylar belirlenmiştir.

İkinci dönem olan ideolojilerin öne çıktığı süreçte ise aslında futbolun bir sınıfın oyunu olarak tanımlanması tartışmalarına dayandığı görülür. Goulstone, futbol tarihçileri ve sosyologlarının, modern dönem öncesi futbolun, köylülerin kaba bir ayak faaliyeti olarak görülürken, Futbol Federasyonu ve Ragbi Futbol Birliği kurulması ile seçkinler grubunun medenileştirici etkisi ile modern bir oyuna dönüşümü sağlandığı” (Goulstone, 2014, s. 135) şeklinde yaygın bir bilginin olduğunu ifade eder. Bir diğer yandan “spor ve spor oyunlarına sponsor olan yerel soyluların Evanjelik dini inançtan kaynaklı olarak bu tür eğlencelerin uzak durulması noktasında ikna edici güçlerinin olması, eğlence uygulamalarının ticarete verebileceği zarar endişesi, nüfusun kırdan kente göçü ile eğlence alanlarının daralmış olması, fabrikada çalışan nüfusun eğlence zamanlarından mahrum kalması ve ücretlerin yiyecek, barınma gibi satın alma kapasitesi açısından yetersiz kalması ile nüfusun sağlık ve enerjisinde düşüşe sebep olarak eğlence faaliyetlerinde gerileme yaşanmıştır. Bu durumda emekçi sınıfın erişebildiği sporların yavaş yavaş ortadan kalkmasıyla sporun yerine eğlence bolluğu almıştır. Spordan yoksun kalmamak için kamu, üst ve orta sınıflar tarafından rafine edilmiş futbol gibi oyunların yaygınlaşmasıyla bu alan doldurulmuş (Harvey, 2005, s. 2-3) ve böylece futbol popüler hale gelmeye başlamıştır. Harrison’un ifadesiyle “endüstriyel bir toplumdaki boş zaman sorunu hem zamandan hem de mekândan tasarruf sağlayan spor kurallarının kodlanmasıyla çözülmüş; oynamaktan ziyade ‘izleyici’ sporlarına hitap ederek, dolaylı/vekaletsel atletizmi kolaylaştırmıştır (Harrison, 1994, s. 320).

İdeolojik açıdan futbol, ortaya çıktığı bin yıllar öncesindeki gibi toplumun sosyalleşme, eğlenceli vakit geçirme, yarış veya askeri manada kondisyon sağlamanın çok ötesinde küresel rekabet gücü olan bir sektör şeklinde ve ekonomik bir alan olarak görülmesini gerektirir. Çünkü sadece yerel değil, uluslararası manada da bir teşvik alanı olarak, politik gücün göstergesi şeklinde ekonomik fayda güdülen bir yatırım alanı olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, Karpavicius ve Jucevicius’un (2009, s. 87) ifadesiyle futbol, toplum tarafından popüler bir spor olmanın yanı sıra güçlü kulüpleri, taraftarları ve millî yapısı olan bir iş kolu olarak nitelendirilmektedir.

Futbol, “show business”a dönüştüğü üçüncü döneminde ise diğer dönemlerden farklı olarak kitlesel ve endüstriyel bir süreç içerisine grimiştir.

Futbolun endüstrileşmesinde kulüpler çok önemlidir ve az sayıdaki ama büyük olan şirketlerin etkisi fazladır. “Futbolda üretimin merkezi olarak kulüpler, sadece Britanya’da değil tüm dünyada rasyonel piyasa ekonomisinin geleneksel varsayımlarına meydan okumuştur. Futbol kulüpleri ilk başlarda çoğu hayırsever ve gönüllü kuruluşlarının yasal destekleriyle varlığını sürdürüyor gibi görünüyordu. Ancak kulüplerin büyümesi ve stadyumların yapılması, kulüplerin özel hissedarların sahip olduğu özel limited şirketlere dönüşmesini sağlamıştır.” (Goldblatt, 2006, s. 55). Futbolun endüstrileşmesi ile bu alanın bir ticari meta olarak; oyuncusundan seyircisine, yöneticisinde antrenörüne, reklamından sponsorluğuna, bilet satımlarından televizyon yayınlarına kadar her alanda tüketimin sağlanmasına yönelik bir alışveriş gibi görüldüğünü ifade etmek gerekir.

Futbolun endüstriyel bir ürün haline gelmesi, sermayenin rahat dolaşımı gibi futbolcularında serbest dolaşımı ve bu süreçte Bosmann Kararı^{3**} ile hız kazanmıştır. Buna ilaveten futbolun 1980’li yıllarda tüm dünyadaki liberal ekonomi dalgasından etkilenerek metalaşma sürecine girmesini de eklemek gerekir. Bu dönemde kültür sanayisi içerisinde kitle iletişim araçları, turizm, boş zaman faaliyetleri, spor gibi kültürel alanlar ekonomiden ayrı tutulmayıp, bir tüketim ve yaşam tarzı olarak kitlelere sunulmuştur (Talimciler, 2008, s. 90-93). Örneğin kulüplerin ön plana çıktığı bu süreçte kendi ürünlerini takımın renkleriyle çok çeşitli ürün kategorilerini kapsayacak şekilde tasarlayarak (tişört, ayakkabı, saat, aksesuarlar vs.) tüketim toplumunun oluşumunda futbolun yumuşak ama çok kuvvetli gücünden yararlanmıştır. Bu yönüyle futbol, bir show business olmanın ötesinde paranın egemen olduğu bir sektör halini almıştır.

Endüstriyel süreçte futbolun gelişmesine katkı sağlayan veya yol açan kurumların rolü de büyüktür. Bunlardan en kapsamlısı olan FIFA’dır. “Dünyanın en büyük siyasi organizasyonu olarak gösterilen Birleşmiş Milletlere üye ülke sayısı 193 iken, FIFA’ya kayıtlı üye ülke sayısının 211’dir. Bu sayı, tek başına bile futbolun küresel olarak karşı konulamaz bir fenomen noktasına taşındığını ve sadece ülkeleri değil kıtalar, bireyleri değil gruplar yanı sıra ekonomi, kültür, teknoloji gibi birçok alanı etkilediğinin göstergesidir (Çakmak, İşlek, & Keskin, 2017, s. 127). Bunun kanıtlayıcı bir örneği olarak T.C. Kalkınma Bakanlığı’nın (2014, s. 25) 2014’te hazırlanmış olduğu raporda, dünyadaki spor branşları gelirlerinin yaklaşık yarısı olan 250 milyar dolarlık kısmın futboldan geldiği, toplam spor pastasının yarısını

3 Belçikalı bir futbolcu olan Jean-Marc Bosman’ın başka bir takıma transfer olmasının önündeki bonservis engeline karşı yargı önüne taşıdığı hukuki sorunu kazanmasıyla futbol pazarında neden olduğu köklü değişikliklerdir ((Balci & Turan, 2022, s. 480).

oluşturan futbol gelirlerinin 175 milyar dolarlık kısmının Avrupa'daki gelirden oluştuğu ve daha özeldi ise Türkiye'nin 825 milyon dolarlık geliri olduğu ve Türk futbol pastasının, Avrupa futbol pastasının yaklaşık yüzde 4'üne karşılık geldiği aktarılmaktadır. Yakın tarih olan "2022 FIFA Dünya Kupası'nın desteğiyle, 2022/23 sezonu Avrupa futbol pazarının %16 büyüme ve 35,3 milyar avroluk yeni bir seviyeye ulaşmasıyla rekor gelirlerin yaşandığı bir yıl daha olduğu" (Deloitte Sports Business Group Report, 20024, s. 2) şeklinde kayıtlara geçmiştir.

Futbolun en önemli otoritelerden biri olan FIFA (Federation Internationale de Football Association/Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği), sporcular ve spor kulüplerinin idari, sosyal, mali konularında yetkili olan önemli bir kuruluştur. Örneğin; dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir futbolcunun iş gücünü kullanabilmesi için FIFA tarafından lisans alması gerekir. Ayrıca düzenlediği Dünya kupaları organizasyonlarında ev sahipliği yapacak ülkeleri belirlemede önemli bir mali ve idari "küresel güç olarak" (FIFA, 2024) tanınmak durumundadır. Diğer önemli olan bir kurum da FIFA'ya bağlı en büyük alt konfederasyon olan UEFA'dır. UEFA, 1950'li yıllarda Avrupa'da futbol birliği kurma düşüncesiyle bu coğrafyadaki futbolu yönetmekle kalmayıp aynı zamanda Avrupa kulüplerinin gelişmesi ve futbolun popülerleşmesinde bugün hala aktif rol oynamaktadır.

Küreselleşen dünyada medya sektörünün kalbi spor programları, spor programlarının kalbi ise "futboldur" (Bayraktar & Tozoğlu, 2015, s. 78). Futbol yayınları hem kulüpler hem de televizyon şirketleri için büyük bir gelir kapısıdır. Futbol televizyon çıkıncaya kadar gazete ve radyo aracılığıyla haberlere konu edilmekteydi fakat büyük bir ticari değere sahip değildi. Televizyon ile futbol stadyumdan çıkıp evlere ve farklı eğlence mekanlarına taşınarak milyarlık uluslararası bir yıldız sistemine dönüştürüldü. Tabi ki sadece seyirlik yayınlardan elde edilen gelirlerle değil, futbolla ilişkili olmayan oyuncak, giyecek, yiyecek" (Erdoğan, 2008, s. 4) futbol takımının kredi kartları gibi farklı endüstrilerin de büyümesine ve bu alana yatırım yapılmasına sebep olmuştur. Ayrıca "futbol kulüplerinin medya kuruluşları tarafından satın alınmak istenmesi ya da hissedarı olma gibi durumları, yayın hakkını elde tutan yayın şirketlerinin ideolojik olarak kitlelerin gözünde etkin olabilme şansını elde etmelerine imkân vermektedir" (Talimciler, 2008, s. 94). Yani futbol, basit bir eğlence veya spor olmanın ötesinde ekonomik yönünün daha ağır basan yeni ve güçlü bir sektör haline gelmiştir. Böylece futbol, halkın eğlence veya boş zaman etkinliği olmaktan ziyade artık sermayenin söz sahibi olduğu, içerisinde farklı boyutları barındıran özel mülkiyet alanına taşınmıştır.

4. Futbol Reklam İlişkisi

Kitlelerin yoğun ilgisine mazhar olan futbolun endüstri haline gelmesi, sponsorluk ve reklam faaliyetlerinin önemini artırmış, kulüpler için önemli gelir kaynağı olarak görülmesine ve önemsenmesine zemin hazırlamıştır.

Dünyadaki ekonomi politikalarının değişmesi ile sadece futbolun küreselleşmesi ya da endüstri haline gelmesi değil, medyanın da aynı süreçte bir endüstriyel araç olarak futbolla birlikteliğinden bahsetmeyi zorunlu hale getirmiştir. Futbolun ticari kazanç sağlayan önemli bir gelir kaynağına dönüşmesi ile kar elde etmeyi hedefleyen futbol kulüpleri, varlıklarını devam ettirebilmeleri noktasında doğal olarak ekonomik güçlerini artırma ihtiyacı duymuşlardır.

1990’larda değişen neo-liberal politikalara bağlı olarak özel teşebbüslerin medya alanına yatırım yapması ve futbol maçlarının televizyonda yer alması bu süreçte önemlidir. Çünkü “televizyonun, futbolu *‘televizyon futbolu’*na dönüştürmesi, 80’li yıllardan sonra televizyon kuruluşlarının ulusal veya uluslararası düzeyde holdingleşmesi ve karı maksimize etme arzusundan dolayı reklam verenle iş birliği yapılmasını gerektirmiştir. Futbolun televizyona taşınması ile endüstri, medya aracılığıyla oyunu besleyerek yayın hakları adı altında yüksek miktardaki meblağların futbola akmasına sebep olmuş ve bu sayede kulüplerin en önemli gelir kalemlerinin artık naklen yayın gelirleri haline gelmesini sağlamıştır” (Arik, 2008, s. 199). Bu anlamda futbol artık bir yatırım aracına dönüşmekle kalmamış, reklam ve pazarlama konusunda da yüksek oranda kar sağlayan bir spor dalı olarak kitlesel bir güç haline gelmiştir.

Her futbol kulübünün varlığını sürdürebilmesi ve kitlelere hitap edebilmesi için paraya ihtiyacı vardır. Özellikle profesyonel kulüpler, yayın anlaşmalarından, bilet satışlarından ve diğer çeşitli ürünlerden önemli gelir etmelerine rağmen yine de sponsorluklara ihtiyaç duyarlar. Sponsorluk anlaşmaları, ilk bakışta, şirketler ve futbol kulüpleri arasındaki karşılıklı olarak faydalı ortaklığa dayanır. Yani şirket sponsorluk hizmeti sunarken reklam mesajları, kulübün formasında ya da stadyum pankartlarında yer alarak karşılıklı bir kara dayanır (Naidenova, Parshakov, & Chmykh, 2016, s. 129). Yani sponsor kurumlar, futbolcuları, kulüpleri destekleyerek aynı zamanda kendi reklamlarını yapıp, tanınırlıklarını artırmakta ve maddi kazanç sağlama noktasında hedeflere ulaşmaya çalışırlar. Örneğin; “firmalar daha önce maddi beklentiye girmeksizin destek olmak amacıyla varlık gösterirken, son yıllarda giderek artan acımasız rekabet şartlarına bağlı olarak neredeyse çıkan her değerini geri dönüşümüne kafa yorarak ‘yardım yapma ya da iyilik etme’

felsefesinden uzaklaşarak, yaptıkları yatırımlardan maddi kazanç sağlayıp sağlayamadıklarına bakmaktadırlar” (T.C. MEB, 2011, s. 8).

Futbol kulüplerine sponsorluk hizmeti sağlayan firmaların reklamları, seyircinin desteklediği takımla kurduğu duygusal bağa dayanarak hem takımın destekçisi hem de karını maksimize etmeyi amaçlayan bir kuruluş olarak varlığını sürdürür. Bu şekilde hem manevi destek sağlayan bir sponsor hem de reklam filmleri yayınlayarak tanıtımlarını kolayca yapabildikleri bir ticari faaliyet alanına sahip olurlar. “Marka farkındalığı oluşturma amacı ile kulüplere destek olan firmaların markaları ile ilgili olarak farkındalık oluşturmaya çalışmalarının temel hedefi, organizasyon sonrasında “ne kadar hatırlandığı” sorusuna verilen cevap ile ölçülebilmektedir” (Grohs, Wagner, & Vsetecka, 2004, s. 121). Bundan dolayı Arık’ın (Arık, 2008, s. 200) ifade ettiği üzere “bugün oyunun ‘şah damarı’ olan sponsor ve reklam verenlerin bu alana olan ilgisinin nedeni, kitle iletişim araçları vasıtasıyla sadece stadyumların değil, ekran başındaki insanların da aynı anda seyredebilmesi ve tüm aktörlerin buralarda yer alması” ile doğrudan ilişkilidir.

Özellikle 1940’lı yıllarda televizyonun yaygınlaşmaya başlaması ve televizyon reklamlarının çıkması, reklam verenler için yeni fırsat kapıları aralamakla birlikte sponsorluk faaliyetlerinin gelişerek bir endüstri haline gelmesine olanak sağlamıştır. Futbol-reklam ilişkisinde medyanın özellikle de televizyonun çok büyük bir payı olmasındaki gerekçe, “canlı yayın futbol karşılaşmalarının, televizyon şirketleri tarafından milyarlarca dolara satın alınmasına dayanır. Ayrıca oyunun gerçek hâkimi olan reklam endüstrisinin, futbolun etkisini sadece stadyumlarda değil, televizyonda zirveye çıkarma amacıyla” (Macit & Öztekin, 2022, s. 325) popüler bir spor dalı olarak servis etmesiyle de ilişkilidir.

Yatırım alanı olarak görülen medya ve bu alana yatırım yapan şirketlerin ayakta durabilmeleri için gerekli olan reklam gelirlerini elde etmek için seyircisi çok olan futbol programlarının öneminin artmasına sebep olmuştur. Mesela “görsel bir şölen olarak televizyonlarda yer alan Şampiyonlar Ligi, FIFA Dünya Kupası, Avrupa Şampiyonası gibi uluslararası etkinlikler, bunun yanında İngiltere Premier Ligi, İtalya Serie A, Almanya Bundesliga ve İspanya La liga gibi dünyanın önde gelen futbol liglerinin karşılaşmaları için sponsorluk ve reklam gelirleri” (Talimciler, 2008, s. 113) izlenme oranlarına maddi kazanç sağlamakla kalmayıp, futbolun eğlenceli veya vakit geçirilecek bir spor olmaktan çıkıp endüstri olduğunun açık göstergesidir. Bu endüstriyel süreçte “hem bireyler hem de kuruluşların çeşitli faaliyetlerini destekleyen hayırsever olan sponsorlar için elbette yaptıkları yatırımların karşılığını almak da önemlidir” (Masterman, 2007, s. 13). Yayın kuruluşları

ve reklam veren firmalar arasındaki ekonomi temelli bu karşılıklı ilişki, küreselleşmenin getirdiği kaçınılmaz rekabet ortamında pazar payında kalıcı olma ve payı artırma amacını güderken, yayın kuruluşuna da hazır kitleye reklam sunarak maddi gelir elde etme imkânı sağlamaktadır.

Aslında futbolun kendisi de başlı başına bir reklam olarak düşünülebilir. Mesela ulusal veya uluslararası müsabakalar ya da kupa maçlarında olsun toplumların kültürlerinin tanınması ve tanıtılmasında reklam işlevini yerine getirmektedir. Bir bakıma ülkelerin ilgili spora veya oyuna bakış açısına etki etmesi kadar yine elde edilen başarı ile ülkelerin markalaşması söz konusu olabilmektedir. Ancak ticari anlamda düşünüldüğünde, kulüplerin sponsorluk ve reklam anlaşmaları ile doğrudan takıma bir gelir sağladığı gibi reklam verenin de bu sayede geniş hedef kitleye ulaşmasının kestirme yolu olarak görülebilmekte hatta uluslararası yarışmalarda duygusallık, aidiyet, bağlılık, kimlik vb. öğelerden beslenerek “milli kimlik” çerçevesinde insanların taraftarı oldukları takımlardan dolayı reklamı yapılan ürünle ilgili düşüncelerinin satın alma davranışına dönüşmesi söz konusu olmaktadır.

5. 2024 Avrupa Futbol Şampiyonası’nda A Milli Takım’a Sponsor Olan Firmaların Reklam Filmlerinin Analizi

Çalışmada Erkek A Milli Takımı’na 2024 Avrupa Şampiyonluk yarışında sponsor olan firmalar örneklem olarak alınmıştır. Türkiye Futbol Federasyonu internet sayfasından ana ve resmi sponsor başlığı altında ismi geçen firmalardan sadece reklam filmi çekenler çalışmaya dahil edilmiştir. Arçelik, Türk Hava Yolları, Turkcell, Denizbank, BTC, RAMS, Sahibinden.com markalarından oluşan yedi reklam filmi niteliksel içerik analiz yöntemiyle incelenmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo1. Arçelik’le Bizden Bir Tane Daha Yok Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p><i>Metin:</i> Burası Türkiye, işte bu da futbol. Bu ikili bir araya geldiğinde bizden bir tane daha yok. Muhteşem bir coşku, bu takım bizim milli takım. Milli takım muadili yok. Bu coşkunun, bu gururun bu ülke için anlamı çok. A Milli Futbol Takımımız aşkına bir aradaysak eğer, bizden bir tane daha yok.</p> <p><i>Görüntü:</i> Topun uzaya kadar yükselmesi ve uzay aracından Dünya geneli sonrası Türkiye haritasına odaklanması., Gençlerin kucaklaşması ve birbirlerine gülümsemesi, kahve falında ve baklavada ay- yıldız ve kedinin boynundaki kırmızı beyaz başçık.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye • Türk bayrağı • Ay-yıldız • Kırmızı-beyaz • Yurtseverlik • Kolektivizm • İnsan ilişkileri • Bağımsızlık • Milli olma 	Milli ve manevi değerler	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> • Baklava • Kahve falı • Ege kıyıları • İstanbul • Kapadokya • Karadeniz yaylası • Mardin 	Kültürel ve mekânsal değerler	
	<ul style="list-style-type: none"> • Biz vurgusu • Uluslararası başarı • Aidiyet duygusu • Ulusal heyecan • Ulusal gurur • Biriciklik vurgusu • Güvenilir olmak • Tüm kesime hitap etme/kucaklayıcılık • Bağlılık • Destek • Mutluluk 	Duygusal öğeler	

Tablo 2. THY (Türk Hava Yolları) Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p>Metin: Euro 2024 son kontrol. Aklımızda kupa arkamızda milyonlar. A Milli Futbol Takımımız'a çıktığı bu yolculukta başarılar dileriz.</p> <p>Görüntü: A Milli Takım Teknik direktörün uçağın içerisinde son kontrol sözü ile emniyet kemeri ikaz ışığının yanması, hostesin milli takım formasını fermuarlı çantaya koyarak bagaja yerleştirmesi, sonrasında teknik direktörün hareket ettiren ve vitesi ilerlettiği görüntü ve uçağın havalanması. Uçağın gökyüzünde süzülmesi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ay-yıldız Türk bayrağı Kırmızı-beyaz #AsBayraklarıAs Yurtseverlik İnsan ilişkileri Kolektivizm Bağımsızlık 	<i>Milli ve manevi değerler</i>	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> Biz vurgusu Güven Ulusal heyecan Ulusal gurur Birlik olma Destek 	<i>Duygusal öğeler</i>	

Tablo 3. Turkcell Haydi #11Delikanlı Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p>Metin: Ay-yıldız sevdasına, sıvısklam aşığız, selam olsun Avrupa, geldik duy sesimizi, baş koyduk biz bu yola, tribünde sahada, destanlar yazılacak futbolun kitabına, hatırla şanımızı, ezberle adımızı, bu 11 delikanlı mucizeler takımı, gencini yaşısını, deli eder bu seveda, izle bizi Avrupa 11 Delikanlıyla, armasına, formasına, tarihine, coşkusuna, gururuna sevdasına, bilaline yıldızına 11 Delikanlıyla.</p> <p>Gönlümüzü verdik futbol aşkına, 11 Delikanlı zafer yolunda, 11 Delikanlı milletinin yanında 11 Delikanlı haydi kupaya.</p> <p>Yıllardır olduğu gibi aşkla ve gururla Turkcell yanımızda. Haydi 11 Delikanlı.</p> <p>Görüntü: stadyum içindeki kalabalığın kırmızı-beyaz giysileri, bayraklar, desibel metrenin son seviyeye ulaşması, duvarlara grafiti ile delikanlı yazısı.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türk bayrağı Yurtseverlik İnsan ilişkileri Kolektivizm Destan Tarihe vurgu Milli birlik Kültürel hafıza Ulus bilinci 	<i>Milli ve manevi değerler</i>	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> Kemençe Davul Keman Kültürel hafıza 	<i>Folklorik ve kültürel öğeler</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal heyecan Coşku Nostalji Dinamik olmak Her kesime hitap etme Uzun yılların başarısı Bir arada olma 	<i>Duygusal öğeler</i>	

Tablo 4. Denizbank Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p>Metin: Bizim sevdiğimiz koca bir deniz, her nefeste birlikteyiz biz. Biz her yere peşinden geliriz. Ne olursa olsun vazgeçmeyiz. Arkanda 80 milyon yürekle o kupayı sen al isteriz.</p> <p>Görüntü: İşçi, çiftçi, balıkçı, doktor, kaykay sporcusu, yapay zekâ gözlüğü takmış genç, çarpışıp kitapları düşen öğrencilerle futbolcuların sahada futbol oynamadıkları görüntülerinin birleştirilerek verilmesi. Banka önünde kalabalığın kırmızı beyaz kıyafetlerle, ay-yıldız baskılı formalarla, ellerinde bayraklarla yürümesi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ay- yıldız Türk bayrağı Yurtseverlik İnsan ilişkileri Kolektivizm Teknolojik Çağa ayak uydurma Gelişmişlik düzeyi 	Milli ve manevi değerler	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> Biz vurgusu Ulusal heyecan Coşku Destek Büyüklik Her koşulda birliktelik Her kesime hitap etme/kapsayıcılık 	Duygusal öğeler	

Tablo 5. BTC (Bitcoin) Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p>Metin: Hayatta bazı ilkler vardır yıllar geçse de unutulmaz. Millîlerimizin sahaya çıktığı o ilk an ve o ilk gol, unutulmaz. İlk galibiyetimiz ve ilk kutlamamız. Dünya Kupası sahnesindeki ilk boy gösterişimiz. Avrupa'daki ilk çeyrek finalimiz. Vê tabi ki 2002 Dünya Kupası üçüncülüğümüz nasıl unutulabilir ki. Son saniyeye kadar vazgeçmediğimiz Avrupa şampiyonalarındaki ilk yarı finalimiz. 2024 Avrupa Şampiyonası grup elemelerindeki ilk grup birinciliğimiz. Asır geçse de biçbiri unutulmaz. Şimdi unutmayacağımız bir ilke daha birlikte hazırız. Türkiye'nin ilk Bitcoin alım satımı platformu BTC Türk Millî Takım'ın yanında.</p> <p>Görüntü: 26 Ekim 1923 tarihli Türkiye A Millî Takım oyuncularının ay-yıldız forma ile sahaya çıktıkları ilk anın görüntüsü. 17 Haziran 1924 tarihinde kayda geçen takım oyuncularının batıra fotoğrafı görseli 17 Haziran 1954'te ilk Dünya Kupası'na katıldıkları fotoğraf. 2004 tarihli saba içinden oyuncuların fotoğraf görüntüleri. 2002 Dünya Kupası üçüncülüğü görüntüleri 2008 Avrupa Şampiyonası görüntüleri 2024 A Millî Takımı'nın futbol oynadıkları görüntüler.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ay-yıldız Türk bayrağı Yurtseverlik İnsan ilişkileri Kolektivizm Geçmişle var olma/ toplumsal hafıza 	Milli ve manevi değerler	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal heyecan Biz vurgusu İlk vurgusu Galibiyet Unutulmaz olma Hatırlatma Ulusal gurur Başarı Sevinç Coşku 	Duygusal öğeler	

Tablo 6. RAMS 4*** Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p>Metin: Yeri göğü titreten 11 adam, zaferler, başarılar tarihinde var. Kalplerde kırmızı-beyaz büyük bir umutla, inandık sizlere bizim çocuklar. Siz zafere inandınız biz size. Destekçiniz olmaktan gururluyuz. RAMS, spora değer katar.</p> <p>Görüntü: Milli takım oyuncularının forma ile oynadıkları görüntüler; arkasında oyuncuların yer aldığı karede teknik direktörün elleri yukarıda ve mutlu şekilde alkış görüntüsü, stadyumdaki coşkulu kalabalığın ellerindeki Türk bayrakları, teknik direktör ve oyuncuların sarıldığı görüntüler; gole dönüşen başarılı vuruşların görüntüsü.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ay-yıldız • Türk bayrağı • Yurtseverlik • İnsan ilişkileri • Kolektivizm 	<p><i>Milli ve manevi değerler</i></p>	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> • Ulusal heyecan • Ulusal gurur • Biz vurgusu • Lider olma • Destek • Değer • Güç • Zafer • Coşku • Sevgi bağı • İnanç • Başarı • Umut • Aidiyet • Sahiplenme 	<p><i>Duygusal ögeler</i></p>	

Tablo 7. Sahibinden.com Reklam Filmi

Alıntı	Kod	Kategori	Tema
<p>Metin: Kırmızı- beyaz, en sahi aşk, sahibinden.com sunar. (Ev ortamında geçen diyalog): Gün mü var ya maç günü gün mü olur? Geç, geç, der baba. Neredesin oğlum maç başlıyor. (Düğünde geçen diyalog): Gizli gizli maçı seyretmeye çalışan kayımpeder ve damada gelin, maç sonucu kaç kaç diye sorar. Ee milli takım bu 85 milyon taraftarı var. Ne de olsa bu en sahi aşk. Türkiye'nin sahibinden.com'u Türkiye Kadın ve Erkek A Milli Futbol Takımları Resmi Sponsorları.</p> <p>Görüntü: Evin kalabalık ve belli yaş grubuna ait olduğunu gösteren kadın ayakkabıları, kalabalık ileri yaş grubuyla genç yaştaki küpeli erkek çocuğun misafir odasında sevinerek kucaklaşmaları, geleneksel yiyeceklerin ikram edilmesi. Maça ilgi duymadığı anlaşılın genç ile koyu taraftar olduğu anlaşılın orta yaşlı erkeğin kahvehanedeki yan yana görüntüsü. Düğünde kayımpeder, gelin ve damadın düğünden daha çok maçıdaki gole sevinmeleri. Restorandaki garson ve birbirini tanımayan insanların gol haberiyile birbirlerine sarıldıkları sevinç görüntüleri.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Türk bayrağı • Kırmızı- beyaz • Yurtseverlik • İnsan ilişkileri • Kolektivizm 	<p><i>Milli ve manevi değerler</i></p>	Ulusal Kimlik
	<ul style="list-style-type: none"> • Gün etkinliği • Misafirperverlik • Geleneksellik • Kahvehane 	<p><i>Kültürel ögeler</i></p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zıtlıklara rağmen birliklilik • Aidiyet • Ulusal heyecan • Ulusal gurur • Ulusal bağ • Başarı • Önemseme • Ortak duygu ve değerlere öncelik verme • Coşku • İnanç 	<p><i>Duygusal ögeler</i></p>	

Çalışmada ele alınan yedi reklam filminden elde edilen verilere göre reklamların bütününde A Milli Futbol Takımı'na sponsor olan firmaların ulusal kimlik teması altında içeriklerini oluşturdukları değerlendirilmektedir. Ulusal kimliği tanımlayıcı ve besleyici unsurlar olarak milli-manevi, kültürel-geleneksel-folklorik değerler ve duygusal öğeler üzerinden tüketicinin dikkatini çekecek şekilde anlamların bilinçli bir şekilde oluşturulduğu görülmektedir.

5.1. Ulusal Kimlik Bağlamında Milli ve Manevi Değerler

Bir toplumun kendine has özellikleri içerisinde önemli yeri olan milli ve manevi değerler, aynı zamanda o topluma ait kimliğin tanımlanmasında çok önemli ipuçları verirler. Çünkü bu değerler, düşünce, davranış, tutum gibi toplumu informel olarak düzenleyen ve toplumu bir arada tutan tutkal gibi işlevselliği olan olgulardır. Bu değerlerin reklam içeriklerinde kullanılması ise markanın çekiciliğini artırmaya yöneliktir.

Reklam, kişi, nesne, sembol, sembolizm, güç, iletişim ve tatmin gibi birçok şeyi birbirine bağlayan bir uygulama olduğu için içeriğini kültürden ayırmak mümkün değildir (Sase & Abdelaal, 2014, s. 254). Reklam film ve metinlerinde de Türk bayrağı, ay-yıldız, kırmızı- beyaz, bağımsızlık, milli olma, destan, tarihe vurgu, milli birlik, kültürel hafıza, kolektivizm, yurtseverlik, ulus bilinci, insan ilişkileri, teknolojik gelişmişlik/çağa ayak uydurma, geçmişle var olma, toplumsal hafıza gibi kodlardan yola çıkarak oluşturulan milli ve manevi değerler göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda reklam içeriklerinde yer alan milli ve manevi unsurların, Türk toplumunun ortak değer ve kültürüne göre biçimlendirildiği ifade edilebilir.

Bir toplum içerisinde yaşayan insanların yaşam biçimleri veya sahip oldukları değerlerin birbirine benzemesi mümkün değilken, reklamlar aracılığıyla toplumun ortak değerleri üzerinden kolektivizm düşüncesi çerçevesinde içerik üretilip, reklamın kitlesele iletişim gücünden faydalandığı görülmektedir. Başka bir ifade ile "toplumda farklı olan değer ve gereksinimler, markalar yardımıyla yansıtılır. Bu ise marka kişiliği ile tüketici kişiliği arasında bir özdeşleşme sağlayarak, markaya yüklenen değerler tüketiciye benimsettirilmeye çalışılır. Görüntü, tonlama, renk, dil vb. gibi kanallarla duygusal bağ kurulan markanın anlamı, toplumsal ve kültürel oluşumları da kapsayacak şekilde oluşturularak, tüketicinin davranışlarını etkilemeye yönelir" (Çakar Mengü, 2005, s. 115-116). Bu doğrultuda çalışma konusu olan reklamlarda milli ve manevi değerlerin öncelenmesi, sadece futbola ilgi duyanların değil, futbola ilgi duymayanların da milliyetçilik duygusu ile hedef kitleye dahil edilmesini amaçladığını göstermektedir. Aynı şekilde

reklam filmlerinde de toplumsal kodlar oluşturularak, ulusal bağlar bilinç düzeyine çıkarılmış, böylece ulusal kimlik unsurları ile marka arasında bağ kurulmaya çalışılmıştır.

5.2. Ulusal Kimlik Bağlamında Kültürel/Geleneksel/Folklorik Değerler

Reklam, önemli bir iletişim mecrası olarak “ait olduğu kültürün izlerini taşır” (Yavuz, 2006, s. 149). Çünkü reklamdaki kodların açılma süreci, hitap ettiği kitlenin kodlarıyla uyduğu takdirde başarı şansını artıracaktır. Reklamlarda temel amaç ticari kaygı olduğu için hedef kitleye ulaşabilme yolunda kültür, gelenek, folklor gibi birçok farklı kaynaktan beslenilmesi söz konusu olmakta ve halk bilimiyle ilgili olan bu toplumsal değer unsurları tüketici ile bağı kurmak için sıklıkla kullanılmaktadır.

Reklamlarda endüstriyel ürün gibi görülen kültürel/folklorik değerlerle kodlanmış anlamlar, ürüne değer katarak tüketicinin dikkatini cezbetmektedir. Çalışmadaki reklam filmlerinde de gerek Ege kıyıları, İstanbul, Kapadokya, Karadeniz yaylaları, Mardin gibi mekanlar, gerek baklava, kahve, dolma gibi yiyecekler, gerekse de kemençe, davul, keman gibi müzik aletleriyle kültürel hafıza üzerinden “kültür endüstrisinin bir parçası olarak reklamda yeniden anlam çerçeveleri oluşturulduğu” (Goldman, 1992, s. 5) gözlenmektedir.

Genel olarak Türk kültürüyle örüntülenmiş bu kodlar, “reklamın anlam çerçevesi içinde metaların anlamlandırılması ile oluşmaktadır. Bu sayede hem tüketicilerin değer ve arzularını yansıtan hem de toplumu tanımlayan kodlar ile reklamın etkinliği artırılmaya” (Çakar Mengü, 2005, s. 119) çalışılmıştır. Reklam, popüler kültürün sembol ve değerlerini yeniden yaratarak unutulmaktan kurtarır. İnsan hayatının her alanında çeşitli şekillerle yaşanan kültürel kod ve referanslar ise reklamlarda kısa biçimde yer alır. (Bars, 2021, s. 39). Bu şekilde hedef kitle ile bağ kurularak, olumlu bir izlenim oluşturulmakta ve tutumlar üzerinde değişim amaçlanmaktadır. Çünkü kodlanmış değerler, ürünün işlevselliği bir yana sembolik ve simgesel anlamları daha fazla öne çıkararak ürüne olan ikna gücünü artırmayı hedeflemektedir.

Reklamlarda toplumda aşına olunan veya unutulmaya yüz tutmuş değerler, geleneksel veya kültürel kodlar ile yeniden canlandırılarak tüketicide güven duygusunu oluşturur. Ürünün tanıtımı için kullanılan bu kodlar hem geçmişle bağı kurup ya da var olan bağı güçlendirmekte hem de yeniden bir anlam üretimini gerçekleştirerek ürüne olumlu bir yaklaşım geliştirmesini sağlamaktadır. Söz konusu reklamlarda kullanılan bu geleneksel ve kültürel unsurlar, teknoloji ile her geçen gün gelişmekte olan ürünlerin, köklü bir geçmişe sahip olduğunun da önemli göstergesi olarak sunulmaktadır.

Böylece ürün ve kültür arasında anlam mübadelesini sağlama yolu ile ürünle ilgili istenilen zihinsel şemanın oluşması amaçlanmaktadır.

5.3. Ulusal Kimlik Bağlamında Duygusal Öğeler

Reklamlar, kültürel ve milli değerleri içeren ulusal hassasiyetlerden faydalanarak, tüketici ile duygusal bağ kurmaya çalışır. Ulusal hassasiyetler ise toplumu birbirine bağlayan önemli bir faktör olarak duygusal bir bağ oluşumuna imkân verir.

Çalışmada duygusal öğeler kategorisi altındaki biz vurgusu, uluslararası başarı, aidiyet duygusu, ulusal heyecan, ulusal gurur, ulusal bağ, biriciklik vurgusu, güvenilir olma, tüm kesime hitap etme/kucaklayıcılık, bağlılık, destek, mutluluk, birlik olma, coşku, zindelik ve dinamik olma, uzun yılların başarısı, büyüklük, her koşulda birliktelik, kapsayıcılık, galibiyet, unutulmaz olma, başarı, güç, zafer gibi kullanılan kodlarla reklam filmleri ulusal duyguya hitap etmeyi amaçlamaktadır. Aynı şekilde reklamlarda gösterilen markalar ve bu markaların ürünlerinin tercih edilmesi için A Milli Futbol Takımı'nın başarıları gösterilmekte ve ulusal duygu, heyecan, bağ gibi kodlarla ulusal kimlik üzerinden insanların özdeşlik kurması arzulanmaktadır. Böylece Türk milletini tanımlayan genel karakteristik özellikler ile markalar, sadece sponsor olmakla kalmayıp, milli ve kültürel unsurları kullanarak tüketicinin satın alma duygularına hitap etmektedir. Yine reklamlardaki kodlar, tüketicinin özlemine yönelik olarak onları canlı tutmaya çalışmakta gerek nostalji gerek ulusal coşku gerek ulusal gururu topyekûn olarak ulus olma bilinci çerçevesinde ele almaktadır. Örneğin; “sevgi, saygı, aşk, güzellik, özen, umut, huzur, mutluluk, birlik-beraberlik, aile, fedakârlık, özlem vb. duygular gibi nostalji, kültürel, toplumsal, milli ve manevi değerler ya da çevrecilik gibi unsurlar, reklamlarda tüketiciyi etkilemek amacıyla kullanılmaktadır. Çoğu marka milli ve dini bayramlarda duygusal reklam içerikleri üreterek tüketicileri duygular aracılığıyla etkilemeye çalışırlar” (Toker & Sulak, 2020, s. 121). Bu sayede insanın geçmişe olan özlemi toplumsal bellek aracılığıyla çağrılmakta ve tüketicinin ilgisi nostalji duygusuyla cezbedilmektedir.

Genel olarak reklam filmlerine bakıldığında geleneksellik, ulus bilinci, yurttaşlık, aidiyet, toplumsal hafıza, ulusal gurur ve ulusal başarı, Türk bayrağı, geçmişle bağ kurma, biz duygusu gibi kodlarla ürünün millilik değerleri içerdiği ve tüketildiğinde de yine bize ait olanın başarısına katkı sağlayacağını düşündürmektedir. “Markalar, ulus kavramını, artan bir ivmeyle sembolik bir müzakere ve çatışma alanı olarak değerlendirmekte ve milli duygular, hassasiyetler ve kimlikler üzerinde kendi meşruiyet alanlarını yaratmaya çalışmaktadır” (Öztürk, Şener, & Bilsel, 2022, s. 215). Oysaki Goldman (1992, s. 6-8), reklamcılığın, kültürel yaşamlarımızın değer taşıyan

anlamli unsurlarını acımasızca avlayan ve sahiplenen bir tür içsel kültürel sömürgecilik haline geldiğini ifade etmektedir.

Sonuç

Günümüzde kitlelerin çok fazla ilgilendikleri bir alan olan futbolun, bir spor oyunu veya eğlence olmasının ötesinde endüstriyel bir süreç içerisinde değişim geçirmesi söz konusudur. Ticari bir kar alanına dönüşen futbol, sermaye sahiplerinin de gerek yatırım alanı gerekse sponsorluk aracılığıyla markalarını tanıttığı önemli bir pazar haline gelmiştir. Her ne kadar sponsorluk, reklamda olduğu gibi karı maksimize etme amacı olmasa bile yine de kamuoyunda olumlu intibanın oluşumu sağlaması bakımından dolaylı reklam şeklinde düşünülebilir.

Çalışmada ele alınan firmaların A Milli Takımı'nın sponsoru olması yanı sıra reklam filmleri ile markalarını doğrudan tanıttıkları görülmektedir. Bunu yaparken ise reklamlarda ulusal kimlik çerçevesi içerisinde tüketici konumuna indirgenmiş olan seyirci ile duygusal bağ kurmayı tercih etmişlerdir. Çünkü bir ülkenin kimliğini oluşturan unsurlar toplumun üyeleri için ortak bir anlam taşır ve bu ortak anlamlar kültür, dil, din, etnik köken, gelenek-görenek, aidiyet vs. değerlere ilişkindir. Böyle toplumlarda birlik-beraberlik duygusu, ulus bilinci, ulusal kimlik, millet ve vatan sevgisi, ortak çıkarlar güçlü bağların oluşumunu ve sürekliliğini sağlar.

Çalışma konusu olan hemen hemen her reklamda, milli ve manevi değerlere yer verildiği, bu değerler içerisinde ilk sırada gelen bayrak ve bayrak üzerindeki sembollerin, renklerin yanı sıra milli değer olan yurtseverlik, bağımsızlık, kolektivizm, tarihe vurgu, toplumsal belleğe seslenici değerler olarak aktarılmaktadır. Ayrıca dünya toplumları arasında tanımlayıcı nitelikler arasında ifade edilen sıcak ve samimi insani ilişkiler, misafirperverlik, geleneksellik aracılığıyla ulusal bağın inşa edilmesi dikkati çekmektedir. Çünkü bu değerler, toplumu bir arada tutan ve millet olma bilincini sağlayan asli unsurlardır. Zira ulusal kimlik ve ulusal bilincin oluşması, bir toplumun geçmişten bugüne tecrübe ettiği olaylar, afetler, savaşlar, hastalıklar, göçler vb. süreçler içerisinde gerçekleşir. Bir bakıma uluslar arasındaki kültürel, sosyal ve duygusal farkları ortaya çıkaran öğeler, bu değerleri oluşturan ulusal bağın kurulmasında önemli rol oynar.

Toplumsal değerler, kuşaktan kuşağa aktarılan, zamanla ait olduğu toplumda kök salan ve ortak bir paydada buluşmayı sağlayan, bir bellek üzerine inşa edilerek özgün bir kültürün ortaya çıkmasına imkan verir. Reklamlarda da bu unsurların yoğun olarak kullanılması, bir yandan A Milli Takım'a maddi manevi destek gibi görünürken öte yandan tüketilmesi

hedeflenen markanın tanınırlığını artırmaya yönelik olarak ulusal belleğe seslenmektedir.

Yine bir başka ulusal kimliği oluşturan öğeler arasında önemli yeri olan kültürel/geleneksel/folklorik değerler, reklam filmlerinin tamamında yer almaktadır. Kolektif bellekte yer alan folklor, mekân, inanç, yiyecek-içecek, aile, misafirperverlik gibi Türk kültürünün başat kabul edilen öğeleri, reklamlarda kullanılarak toplumun hemen her kesimine ulaşmanın en kestirme yolu olarak tercih edildiğini düşündürmektedir. Çünkü ulusal bağ ile oluşturulan çekicilik, ürünün işlevsel olması bir yana tüketim eylemi için önemli bir karar mekanizması şeklinde toplumsal ve psikolojik süreçleri içerir. Sonuç olarak reklamların tamamında ulusal bağ, geleneksel imgelere karşı daha duyarlılık oluşacağı kanaatiyle, milli ve kültürel süreçlerle birlikte kurulmaya çalışılmıştır.

Analiz verilerinde, ulusal bilinci sağlayan maddi-manevi, kültürel değerler ve folklorik unsurlar yanı sıra tüketiciyi psikolojik olarak etkileyen başka bir kategori olan duygusal öğeler de yoğun biçimde kullanılmıştır. Yine ulusal kimlik teması altında ulusal heyecan, ulusal gurur, biz vurgusu, sevgi bağı, umut, başarının birliktelikten doğacağı inancına vurgu, coşku, aidiyet vs. gibi öğeler, hedef kitle üzerinde reklamın çekiciliğini artıran önemli bir reklam stratejisi olarak kendini göstermektedir. Zaten “reklamın asıl amacı olan pazarlama stratejisinin, tüketici ile ürün arasında duygusal bağ kurması hedeflenir. Bu sayede tüketicinin o kültüre ait olan renk, dil, yaşam tarzlarının kullanımıyla o üründe kendisinden bir şey bulması istenir” (Sucu, 2020, s. 397). Reklam filmlerinde bu düşünceden hareket edildiği, seyirciyi tüketici konumuna indirgeyerek bir yakınlık oluşturulmak istendiği kanaati uyanmaktadır.

Nihayetinde reklamlar, John Berger’in (2013, s. 131) ifadesiyle “çekicilik üretme süreci” ise örnek olarak ele alınan reklamlarda, ulusal kimliğin çekicilik unsuru olarak toplumsal değerler üzerine inşa edilerek hedef kitleye hitap etmeye çalıştığı açıktır. Reklam toplumsal hayatın içinden herkesin bildiği, tanıdığı malzemeleri alır, onları kullanır, yeniden kurgular ve melez bir anlam üretir. Kültürel sembolleri ve fikirleri dönüştürür, yeniden yaratır (Bars, 2021, s. 39). Toplumların kimlik yapılarını çözümlenmede öne çıkan semboller, simgeler, inançlar, renkler, yurttaşlık, toplumsal yaşam biçimleri ve bu yaşam biçimleri içerisindeki insan ilişkilerini içeren kolektivizm gibi milli ve manevi değerlerdir. Reklamlarda genel olarak milli ve manevi, kültürel ve duygusal öğeler, ulus bilinci ve ulus kimliği çerçevesinde oluşturulmaya çalışılmış, aynı şekilde tüketici ile ilişki, milli kimliği tanımlayan özelliklerle kodlanmıştır. Bu manada futbol, sadece bir oyun değil, endüstriyel bir ürün haline gelmiş, kitleleri etkileyebilme gücüne sahip, popüler bir tüketim aracıdır.

Kaynakça

- Aktütün, İ. (2010). Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları. *Cogito*(63), 8-26.
- Arık, B. (2003). Bir Televizyon Ürünü Olarak Futbolun Televizyonda Temsili. *İletişim Fakültesi Dergisi*(16), 599-617.
- Arık, B. (2008). Futbol ve Televizyon Bağlı: Simbiyoz Beslenme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(26), 197-222.
- Balcı, M., & Turan, S. (2022). Futbolda Opsiyon Hakkı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(159), 475-503.
- Bars, M. E. (2021). Folklorizm, Fakelore, İcat Edilmiş Gelenek ve Reklam. *bingö Araştırmaları Dergisi*(Güz), 27-50.
- Bayraktar, G., & Tozoğlu, E. (2015). Güreş Sporuna Küreselleşme Sürecinin Etkileri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 71-92.
- Berger, J. (2013). *Görme Biçimleri*. (Y. Salman, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Büyükbaykal, G., & Kaya, M. (2009). Tüketim Toplumu Bağlamında Futbolun Endüstrileşmesi: 3 Büyük Takım Taraftarları Üzerinden İnceleme. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 5(2), 683-703.
- Collins, T. (2019). *How Football Began*. London and New York: Routledge.
- Crowther, N. B. (2007). *Sport in Ancient Times*. London: Preager.
- Çakar Mengü, S. (2005). Reklamın toplumsal değer yapılanmasına etkisi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 113-132.
- Çakmak, M., İşlek, M., & Keskin, U. (2017). Türk Futbol Kültürünün Küreselleşme Kavram ve Süreçleri Bağlamında Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33), 125-133.
- Deloitte Sports Business Group Report. (20024). *Football Division*. Manchester: Deloitte Sports Business Group.
- Dündar, F. N. (2020). Using Flag in Advertising. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(3), 591-600.
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(26), 1-58.
- FIFA. (2004). <http://www.fifa.com>. FIFA. adresinden alındı
- FIFA. (2024, 09 30). <http://www.fifa.com>. <http://www.fifa.com>: <https://www.fifa.com/> adresinden alındı
- Fişek, K. (1985). *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Goldblatt, D. (2006). *The Ball is Round*. New York: Penguin Group.
- Goldblatt, D., & Acton, J. (2018). *The Soccer Book*. Great Britain: Dorling Kindersley.
- Goldman, R. (1992). *Reading Ads Socially*. London: Routledge.

- Goulstone, J. (2014). The Working-Class Origins. *The International Journal of the History of Sport*, 135-143.
- Grohs, R., Wagner, U., & Vsetecka, S. (2004). Assessing The Effectiveness of Sport Sponsorships. *Schmalenbach Business Review*(56), 119-138.
- Harrison, B. (1994). *Drink and the Victorians*. London: Keele University Press .
- Harvey, A. (2005). *Football: The First Hundred Years*. London and New York: Routledge.
- Karpavicius, T., & Jucevicius, G. (2009). The Application of the Business System Concept to the Analysis of Football Business. *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*(3), 86-95.
- Kitching, G. (2015). Modern Sport: Society and Competition. *History Workshop Journal*, 1-27.
- Koller, C., & Brändle, F. (2002). *A Cultural and Social History of Modern Football*. Washington, D.C.: The Catholic University of American Press.
- Macit, K., & Öztekin, H. (2022). Futbol Endüstrisi Ve Reklam İlişkisi: Euro 2016 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda Türkiye'de Yayınlanan Televizyon Reklam Filmleri Üzerine Bir Araştırma. *İNİF E-DERGi*, 7(1), 321-338.
- Masterman, G. (2007). *Sponsorship for A Return on Investment*. Great Britain: Butterworth-Heinemann.
- Mengü, M. M. (2006). Reklam Sloganları ve Tüketici Zihni. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(25), 109-121.
- Naidenova, I., Parshakov, P., & Chmykh, A. (2016). Does Football Sponsorship Improve Company Performance? *European Sport Management Quarterly*, 16(2), 129-147.
- Öztürk, E., Şener, G., & Bilsel, H. (2022). Global Markaların Türkiye Sevdası: Glokalizasyondan “Yerellik Yıkaması”na Uzanan Stratejik Yollar. *Kültür ve İletişim*, 25(49), 210-237.
- Sase, A., & Abdelaal, N. M. (2014). Advertisement analysis: A comparative critical study. *Advances in Language and Literary Studies*, 254-259.
- Sia Academy. (2024, 08 28). Origin Of Football Is Chinese; The Cuju: <https://soccerinteraction.com/origin-football-is-chinese-the-cuju> adresinden alındı
- Sia Academy. (2024, 08 25). *The Origins of Modern Football*. <https://soccerinteraction.com/the-origins-of-modern-football> adresinden alındı
- Sucu, İ. (2020). Reklam Uygulamalarında Kltürlerarası İtişimin ve Kıyafet Kullanmalarının Etkisi. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 392-404.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2014). *Spor*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- T.C. MEB, M. (2011). *Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri/Sponsorluk*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

- Talimciler, A. (2008). Futbol değil İş:Endüstriyel Futbol. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(26), 89-114.
- TDK, T. (2019, Ekim 17). *Türk Dil Kurumu*; Türk Dil Kurumu; <https://tdk.gov.tr/divanu-lugatit-turk/soz-varligindan-kultur-dunyamiza/> adresinden alındı
- TFE, T. (2009). *Futbol Pazarlaması*. İstanbul: Elma Basım.
- Toker, A., & Sulak, H. (2020). Reklam Filmlerinde Kullanılan Çekicilik Türleri ve Tüketiciler Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11, 117-133.
- TRE, T. (2024, Kasım 12). www.trf.gov.tr. www.trf.gov.tr: www.trf.gov.tr adresinden alındı
- www.dk.com. (2000). *Soccer*. New York: Dorling Kindersley. file:///C:/Users/B%4%B0LG%C4%B0NER/Downloads/(DK%20Eyewitness%20Books)%20Hugh%20Hornby%20-%20Soccer-DK%20CHILDREN%20(2005).pdf adresinden alındı
- Yavuz, Ş. (2006). Reklam ve Popüler Kültür. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(27), 149-161.

Türkiye’de Combat Sporları Alanında Yayımlanmış Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme (2018-2024)

Muhammet Talha Han¹

Murat Ozan²

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de 2018-2024 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) verilerine dayanarak combat sporları alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesini ve değerlendirilmesini içermektedir. Combat sporlarının akademik alandaki yeri, sağlıklı yaşam üzerindeki etkileri ve toplumsal katkıları vurgulanmıştır. Yüksek lisans tezlerinin sayısının fazla olması, bu alanın akademik olarak genç olduğunu ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Araştırma yöntemlerinde nicel yaklaşımların öne çıktığı, ancak nitel yöntemlerin de önem taşıdığı belirtilmektedir. Combat sporlarının bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimleri üzerindeki olumlu etkileri, bu alandaki araştırmaların önemini artırmaktadır. Gelecek çalışmalar için öneriler arasında disiplinlerarası yaklaşımlar, nitel araştırmaların teşvik edilmesi ve kadın katılımının artırılması gibi unsurlar yer almaktadır. Bu öneriler, combat sporları alanındaki araştırmaları derinleştirerek toplumsal katkıları artırmayı hedeflemektedir.

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 2018-2024 yılları arasında Türkiye’de combat sporları alanında YÖK’te kayıtlı lisansüstü tezlerin kapsamlı bir incelemesini yapmaktır. Tezlerin branş dağılımı, türü, yayınlandığı yıllar, yapıldığı üniversiteler ve kullanılan araştırma yöntemleri gibi çeşitli kriterler üzerinden

- 1 Arş. Gör., Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-4760-3485>, muhammettalhahan@karabuk.edu.tr
- 2 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-3818-4637>, murat.ozan@atauni.edu.tr

bir analiz gerçekleştirilecektir. Böylece, Türkiye’deki combat sporları araştırmalarının mevcut durumu ve akademik literatüre sağladığı katkılar belirlenerek değerlendirilmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) verileri, Türkiye’deki üniversitelerde combat sporları alanında gerçekleştirilen akademik çalışmalara ışık tutmaktadır. 2018-2024 yılları arasında YÖK’te kayıtlı lisansüstü tezler, bu sporların çeşitli boyutlarını ele almakta ve akademik literatüre katkıda bulunmaktadır. Mücadele sporları, iki sporcunun belirli bir branşa ait teknikleri kullanarak önceden belirlenmiş kurallara uygun bir şekilde karşılaştığı bir disiplin olarak tanımlanmaktadır (Noh vd., 2015). İnsanın varoluşu boyunca belirli kurallar ve teknikler çerçevesinde gerçekleştirilen, rekabet içeren, bedensel gelişimi destekleyen, eğlenceli ve haz veren aktiviteler bütünü olarak tanımlanan spor (Zorba, 2015), bireyin fiziksel ve zihinsel gelişimine katkıda bulunmanın yanı sıra, sporculara mücadele etme, heyecan duyma, rakiplerle yarışma ve başarı kazanma gibi hedefler de sunmaktadır (Tanrıverdi, 2012; Belli vd.,2019).

Türkiye’deki üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları, öğrencilere modern spor anlayışını kazandırmak amacıyla çeşitli programlar sunarak, combat sporları konusunda derinlemesine bilgi edinmelerine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, YÖK verilerine dayanan burslar ve spor kulüpleri, gençlerin spor ile olan bağlarını güçlendirerek profesyonel spor kariyerlerine adım atmaları için destek sağlamaktadır. YÖK’ün sağladığı burs imkanları ve üniversitelerin sunduğu eğitim olanakları, bu genç bireylerin gelecekteki başarılarının temelini oluşturmaktadır. Bu tür branşların popülaritesinin giderek arttığı gözlemlenmektedir. Farklı yaş grupları arasında özellikle motor becerilerin gelişimine katkı sağlaması ve güç ile sağlık üzerindeki olumlu etkilerinin fazla olması, branşa olan ilginin artmasına neden olmaktadır (Zetaruk vd., 2000).

Combat sporları, tarih boyunca çeşitli toplumların kültürlerinde yer almış ve günümüzde spor ve rekabet amacıyla yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Boks, karate, judo, taekwondo, kick boks ve MMA (karışık dövüş sanatları) gibi birçok disiplin, yalnızca fiziksel gücü değil, aynı zamanda stratejik düşünmeyi, disiplin ve öz güveni de gerektirir. Türkiye, geleneksel sporlar ve kültürel miraslarıyla tanınan bir ülke olmasının yanı sıra, modern combat sporlarına da ilgi duyan genç bir nüfusa sahiptir. Bu durum, özellikle son yıllarda combat sporlarının popülaritesinin artması ve bu alanın sağlıklı yaşam tarzını teşvik edici etkisinin gözlemlenmesi ile kendini göstermektedir. İnsanların dövüş sporlarıyla ilgilenmesi, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Mücadele sporlarının ne zaman ortaya çıktığına dair net bir bilgi bulunmamaktadır. İnsanlar, çok uzun yıllardır dövüş sporlarıyla uğraşmakta ve birbirlerine üstünlük elde etmek amacıyla

spor yapmaktadırlar. Sporun rakiplerine üstünlük sağlama özelliği, insanların arasındaki rekabetle paralellik göstermektedir. Spor, mücadele unsuru barındırmasının yanı sıra evrensel bir etkinliktir (Tekin, 2009).

Combat sporları alanındaki araştırmalar, sporun yaygınlaşmasının yanı sıra, sağlıklı yaşam alışkanlıklarının geliştirilmesi, sosyal entegrasyonun güçlendirilmesi ve bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlıklarının iyileştirilmesi gibi önemli rolleri üstlenmektedir. Özellikle bu sporcuların nörobiyolojik ve bilişsel performansları üzerine yapılan araştırmalar ön plana çıkmaktadır (Buzdağlı ve ark., 2024). YÖK verileri ışığında yapılan lisansüstü tezler, sadece akademik bir kaynak olarak değil, aynı zamanda Türkiye’de combat sporlarının gelişimine katkıda bulunma potansiyeli taşıyan bir rehber niteliğindedir.

YÖNTEM

Araştırma kapsamında, Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi (YÖKTEZ) web sitesinin arama bölümünde “combat sporları” anahtar kelimesi kullanılarak tarama gerçekleştirilmiştir. Bu işlem sonucunda ilgili tezler sistem üzerinden ayrıştırılmış ve analize yönelik olarak belirlenen kriterlere uygun şekilde kategorize edilmiştir. Elde edilen veriler, Microsoft Office Excel programında toplanarak, tezlerin yayın yılı, üniversite adı, enstitü adı, lisansüstü program türü, anabilim dalı ve araştırma yöntemi gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu aşamada, her bir tez sistematik bir biçimde sınıflandırılarak, araştırma sonuçlarının daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi model olarak benimsenmiştir. Nitel araştırma, “gözlem, mülakat ve belge analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreç” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Nitel yöntemler ile gerçekleştirilen araştırmalarda, incelenen konu hakkında derinlemesine bir anlayış geliştirme amacı gütmektedir. Bu çerçevede, nitel araştırma, araştırmacılara katılımcıların deneyimlerini, algılarını ve bakış açılarını daha kapsamlı bir şekilde kavrama imkânı sunmakta, dolayısıyla araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak belge inceleme tekniği kullanılmıştır. Tez veritabanı sisteminin gelişmiş arama bölümünde “combat sporları” anahtar kelimeleri aracılığıyla arama gerçekleştirilmiştir. İçerisinde çeşitli anabilim dallarında ve üniversitelerde spor tarihi alanında yazılmış tezlerin “yöntem” veya “materyal ve metot” bölümlerinde yer alan araştırma yöntemleri, veri toplama araçları, üniversite adı, anabilim dalı, örneklem ve çalışma grubu gibi unsurlar incelenerek veriler elde edilmiştir. Araştırma sürecinde verilerin son taraması “Aralık 2023” tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin amacı, araştırmanın temeline ilişkin kalıpları, temaları, önyargıları ve anlamları belirleyerek verileri dikkatli, ayrıntılı ve sistematik bir şekilde incelemek ve yorumlamaktır (Baltacı, 2019; Biricik,2020). Araştırma sürecinde, içerik analizine başlamadan önce Excel dosyası içinde farklı kategoriler oluşturulmuştur (yayın yılı, üniversite, lisansüstü program türü, araştırma yöntemi, veri toplama yöntemi, anabilim dalı). Oluşturulan kategoriler çerçevesinde kodlama işlemi gerçekleştirilmiş ve son olarak IBM SPSS 25 paket programı kullanılarak yüzde (%) ve frekans (n) analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Tezlerin Branş Dağılımı

Branşlar	f	%
Boks	42	14.79
Karate	37	13.03
Kick Boks	17	5.99
Judo	43	15.14
Güreş	145	51.06
Toplam	284	100

Tablo 1, tezlerin branş dağılımını göstermekte ve toplam 284 tez çalışmasının branşlara göre nasıl bir dağılım sergilediğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Güreş, 145 tez ile %51.06 oranına sahip olarak en yüksek payı almakta, bu branşın araştırma alanında oldukça baskın olduğunu göstermektedir. Judo ve boks da sırasıyla %15.14 ve %14.79 oranları ile önemli bir yer tutmakta, karate ve kick boks ise daha düşük oranlarla temsil

edilmektedir (%13.03 ve %5.99). Bu dağılım, güreşin akademik çalışmalarda belirgin bir şekilde öne çıktığını ve diğer branşların daha az ilgi gördüğünü göstermektedir. Genel olarak, güreş ile ilgili yapılan araştırmaların yüksekliği, bu alandaki akademik ilginin ve araştırma potansiyelinin güçlü olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 2. Tezlerin Tür ve Yayınlandığı Yıla Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
2018	37	97.37	1	2.63	38	13.38
2019	43	97.73	1	2.27	44	15.49
2020	50	78.13	14	21.88	64	22.54
2021	34	91.89	3	8.11	37	13.03
2022	31	81.58	7	18.42	38	13.38
2023	35	74.47	12	25.53	47	16.55
2024	15	93.75	1	6.25	16	5.63
Toplam	245	86.38	39	13.62	284	100

Tablo 2, tezlerin tür ve yayınlandığı yıla göre dağılımını göstermekte ve yüksek lisans ile doktora tezleri arasındaki oransal farkları net bir şekilde ortaya koymaktadır. Toplam 284 tez çalışmasından %86.38'inin yüksek lisans, %13.62'sinin ise doktora düzeyinde olduğu görülmektedir. 2020 yılı, 64 tez ile en yüksek oranda (22.54%) tez yayınlanan yıl olurken, yüksek lisans tezleri 50 adetle en fazla bu yılda üretilmiştir. 2023 yılı ise doktora tezlerinin en fazla (25.53%) yazıldığı yıl olmuştur; ancak bu durumda yüksek lisans tezlerinin sayısı daha fazladır. Genel olarak, yüksek lisans tezlerinin sayısının sürekli olarak doktora tezlerine kıyasla çok daha yüksek olduğu, bu durumun da yüksek lisans programlarının daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Ayrıca, 2024 yılı itibarıyla az sayıda tez yayınlanması, araştırma süreçlerinin devam etmekte olduğunu ve yeni çalışmaların yolda olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 3. Çalışma Yapılan Üniversitelerin Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Bartın Üniversitesi	14	5.71	-	-	14	4.93
Anadolu Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Yozgat Bozok Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Bursa Uludağ Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Sinop Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Amasya Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Kırıkkale Üniversitesi	2	0.82	1	2.56	3	1.06
İstanbul Gedik Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Hitit Üniversitesi	3	1.22	2	5.13	5	1.76
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Yeditepe Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Ordu Üniversitesi	3	1.22	-	-	3	1.06
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	3	1.22	-	-	3	1.06
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	4	1.63	-	-	4	1.41
Batman Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Bitlis Eren Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	5	2.04	3	7.69	8	2.82
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	4	1.63	1	2.56	5	1.76
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	6	2.45	-	-	6	2.11
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Trabzon Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Süleyman Demirel Üniversitesi	3	1.22	-	-	3	1.06
Ankara Üniversitesi	1	0.41	2	5.1	3	1.06
Muş Alparslan Üniversitesi	3	1.22	-	-	3	1.06
Ege Üniversitesi	1	0.41	1	2.56	2	0.70
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	4	1.63	1	2.56	5	1.76
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	0.41	1	2.56	2	0.70
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35

Trakya Üniversitesi	14	5.71	-	-	14	4.93
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	6	2.45	-	-	6	2.11
İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi	1	0.41	1	2.56	2	0.70
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	0.41			1	0.35
Balıkesir Üniversitesi	3	1.22			3	1.06
Gazi Üniversitesi	3	1.22	8	20.51	11	3.87
Yeditepe Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	6	2.45	-	-	6	2.11
Başkent Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Mersin Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
İnönü Üniversitesi	4	1.63	1	2.56	5	1.76
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6	2.45	1	2.56	7	2.46
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Üsküdar Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Haliç Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Türkiye Manas Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Trabzon Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Hacettepe Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Ardahan Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
İstanbul Gelişim Üniversitesi	18	7.35	1	2.56	19	6.68
İstanbul Okan Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Kocaeli Üniversitesi	3	1.22	-	-	3	1.06
Aksaray Üniversitesi	5	2.04	-	-	5	1.76
Atatürk Üniversitesi	9	3.67	7	17.95	16	5.63
Bayburt Üniversitesi	5	2.04	2	5.13	7	2.46
Selçuk Üniversitesi	15	6.12	3	7.69	18	6.34
Kastamonu Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Marmara Üniversitesi	19	7.76	1	2.56	20	7.04
İstanbul Okan Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	7	2.86	2	5.1	9	3.17
Giresun Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Gaziantep Üniversitesi	4	1.63	-	-	4	1.41
Erciyes Üniversitesi	4	1.63	-	-	4	1.41
Sakarya Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Akdeniz Üniversitesi	3	1.22	-	-	3	1.06
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	1	0.41	-	-	1	0.35
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	5	2.04	-	-	5	1.76
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	2	0.82	-	-	2	0.70
Toplam	245	100	39	100	284	100

Tablo 3, tezlerin yapıldığı üniversitelerin dağılımını detaylı bir şekilde sunmaktadır. Toplamda 284 tez çalışmasından 245’i yüksek lisans, 39’u doktora düzeyindedir. Bartın Üniversitesi, 14 yüksek lisans tezi ile %5.71 oranıyla en fazla çalışmaya sahipken, Gazi Üniversitesi doktora düzeyinde %20.51 oranıyla dikkat çekmektedir. Diğer üniversiteler genellikle daha az sayıdaki teze temsil edilmekte; çoğunluğu %2’lik veya daha düşük yüzdelere sınırlıdır. Bu durum, araştırmaların belirli üniversiteler etrafında yoğunlaştığını gösterirken, bazı üniversitelerin araştırma potansiyelinin daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Özetle, akademik çalışmaların üniversiteler arasında dengesiz bir dağılım gösterdiği ve belirli üniversitelerin daha aktif bir araştırma ortamı sunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Çalışmaların Yapılan Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	134	54.67	23	58.97	157	55.24
Sosyal Bilimler Enstitüsü	37	15.08	1	2.56	38	13.38
Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü	9	3.67	6	15.38	15	5.28
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	44	17.96	7	17.95	51	17.98
Fen Bilimleri Enstitüsü	2	0.82	1	2.56	3	1.06
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	19	7.76	1	2.56	20	7.04
Toplam	245	100	39	100	284	100

Tablo 4, tezlerin yapıldığı enstitülere göre dağılımını göstermekte ve toplam 284 tezdten 245’inin yüksek lisans, 39’unun ise doktora düzeyinde olduğu bilgisi sunulmaktadır. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 134 yüksek lisans ve 23 doktora tezi ile toplamda 157 teze (%55.24) en yüksek paya sahip olup, bu alanın akademik araştırmalarda en çok tercih edilen enstitü olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal Bilimler Enstitüsü ise 38 teze (%13.38) ikinci sırada yer almakta, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü 15 teze (%5.28) ile üçüncü sırada bulunmaktadır. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü de 51 teze (%17.98) önemli bir konuma sahiptir. Fen Bilimleri Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü ise daha az sayıda teze (%1.06 ve %7.04) temsil edilmektedir. Genel olarak, sağlık bilimleri alanındaki çalışmaların ön plana çıktığı ve diğer enstitülerin daha az ilgi gördüğü anlaşılmaktadır. Bu durum, sağlık alanındaki araştırmalara yönelik yüksek bir akademik ilginin varlığını göstermektedir.

Tablo 5. Çalışmaların Yapılan Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Hareket ve Antrenman Anabilim Dalı	10	4.08	5	12.82	15	5.28
Spor Bilimleri Anabilim Dalı	3	1.22	3	7.69	6	2.11
Spor Fizyolojisi	2	0.82	-	-	2	0.70
Spor Fizyoterapistliği Anabilim Dalı	1	0.41	-	-	1	0.35
Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı	35	14.29	5	12.82	40	14.08
Fizyoloji Ana Bilim Dalı	1	0.41	1	2.56	2	0.70
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	155	63.27	17	43.59	172	60.56
Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı	5	2.04	2	5.13	7	2.46
Biyoteknoloji Ana Bilim Dalı	1	0.41	-	-	1	0.35
Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı	2	0.82	-	-	2	0.70
Moleküler Biyoloji Anabilim Dalı	1	0.41	-	-	1	0.35
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı	1	0.41	1	2.56	2	0.70
Spor Sağlık Ana Bilim Dalı	3	1.22	1	2.56	4	1.41
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	5	2.04	2	5.13	7	2.46
Spor Psikolojisi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı	1	0.41	-	-	1	0.35
Spor Bilimleri ve Teknolojisi	1	0.41	-	-	1	0.35
Rekreasyon Yönetimi Ana Bilim Dalı	10	4.08	1	2.56	11	3.87
Rekreasyon Ana Bilim Dalı	5	2.04	1	2.56	6	2.11
Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı	2	0.82	-	-	2	0.70
Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı	1	0.41	-	-	1	0.35
Toplam	245	100	39	100	284	100

Tablo 5, yüksek lisans ve doktora programlarına göre öğrenci dağılımını göstermektedir; toplamda 284 öğrencinin 245'i yüksek lisans, 39'u doktora programında yer almaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, 155 yüksek lisans (%63.27) ve 17 doktora öğrencisi (%43.59) ile en yüksek katılıma sahipken, Antrenörlük Eğitimi 35 yüksek lisans (%14.29) ve 5 doktora öğrencisi (%12.82) ile dikkat çekmektedir. Spor Bilimleri ve diğer bazı anabilim dallarında katılım oranları düşüktür; bu durum, bu alanların daha az tercih edildiğini veya geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Genel olarak, yüksek lisans programları daha fazla ilgi görmekte, akademik

yönlendirme ve farkındalık artırımı, daha niş alanlara yönelik öğrenci katılımını artırmak için gereklidir.

Tablo 6. Tezlerin Yazıldığı Üniversite Türlerine Göre Dağılımı

Üniversite Türü	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Devlet	215	87.76	37	94.87	252	88.76
Vakıf	30	12.24	2	5.13	32	11.24
Toplam	245	100	39	100	284	100

Tablo 6, yüksek lisans ve doktora programlarında tez yazan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%88.76) devlet üniversitelerinde eğitim aldığını gösterirken, vakıf üniversitelerinin katılım oranı yalnızca %11.24’tür. Bu durum, devlet üniversitelerinin yüksek lisans ve doktora düzeyinde daha fazla tercih edildiğini ve bu alanlardaki akademik araştırmalarda daha baskın bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Yöntem	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Nicel Yöntem	230	93.88	35	89.74	265	93.25
Nitel Yöntem	15	6.12	4	10.26	19	6.75
Toplam	245	100	39	100	284	100

Tablo 7, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerinin dağılımını göstermektedir. Toplam 284 öğrencinin %93.25’i nicel yöntemi tercih ederken, sadece %6.75’i nitel yöntemi kullanmaktadır. Yüksek lisans düzeyinde nicel yöntem kullanan öğrenci oranı %93.88, doktora düzeyinde ise %89.74’tür. Bu veriler, nicel araştırma yöntemlerinin her iki akademik düzeyde de belirgin bir şekilde baskın olduğunu ve nitel yöntemlerin daha az tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, akademik programların nicel yöntemlere odaklandığını, ancak nitel araştırmaların da desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 8. Tezlerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	f	%
Antrenör	10	3.52
Sporcu	254	89.44
Sporcu ve Sedanter	9	3.17
Sedanter	2	0.70
Sporcu Velisi	2	0.70
Sporcu ve Antrenör	3	1.06
Hakem	2	0.70
Malzeme	2	0.70
Toplam	284	100

Tablo 8, tezlerin çalışma grubuna göre dağılımını göstermektedir ve toplam 284 katılımcının %89.44'ünün sporculardan oluştuğunu ortaya koymaktadır, bu da sporcu odaklı araştırmaların baskın olduğunu göstermektedir. Antrenörlerin oranı %3.52 iken, sporcu ve sedanter kombinasyonu %3.17, sporcu velisi, hakem ve malzeme grupları ise %0.70 seviyesinde temsil edilmektedir. Sporcu ve antrenör grubu %1.06 ile çalışmalarda yer almakta olup, bu durum sporcu-antrenör ilişkisini incelemek için bir fırsat sunmaktadır. Genel olarak, sporcu katılımının belirgin ağırlığı, diğer grupların daha az temsil edildiğini ve araştırma çeşitliliğini artırmak için farklı çalışma gruplarına daha fazla odaklanılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 9. Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Kategori	Alt Kategori	f	%
Anket/Ölçek	<i>Açık Uçlu</i>	-	-
	<i>Likert Tipi</i>	115	40.43
	<i>Diğer</i>	2	0.70
Gözlem	<i>Katılımcı</i>	-	-
	<i>Katılımcı Olmayan</i>	5	1.76
	<i>Belirtilmemiş</i>	-	-
	<i>Yapılandırılmış</i>	1	0.35
Görüşme	<i>Yarı Yapılandırılmış</i>	7	2.46
	<i>Yapılandırılmamış</i>	-	-
	<i>Odak Grup</i>	2	2.46
	<i>Belirtilmemiş</i>	-	-
Deneyssel	<i>Deneyssel</i>	152	53.55
Toplam	Toplam	284	100

Tablo 9, çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımını göstermektedir ve toplam 284 katılımcının veri toplama yöntemleri arasında belirgin bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. Deneysel yöntem, %53.55 ile en yaygın veri toplama aracı olarak öne çıkarken, Likert tipi anketler %40.43 ile ikinci sıradadır. Diğer veri toplama araçları, özellikle açık uçlu anketler ve gözlem yöntemleri, oldukça düşük oranlarda temsil edilmektedir. Gözlem için katılımcı olmayan yöntemler %1.76, yapılandırılmış görüşmeler ise %0.35 oranındadır. Bu durum, araştırmalarda nicel yöntemlerin baskın olduğunu ve nitel yöntemlerin daha az tercih edildiğini göstermektedir; bu da veri toplama stratejilerinin çoğunlukla deneysel ve anket tabanlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu eğilim, daha fazla nitel veri toplama yöntemine yer verilmesinin gerekliliğini göstermektedir.

SONUÇ

Yapılan bu çalışmada, Türkiye’de combat sporları alanında 2018-2024 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) verileri doğrultusunda kayıtlı lisansüstü tezlerin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Combat sporlarının akademik alandaki yeri, sporun sağlıklı yaşam üzerindeki etkileri ve toplumsal katkıları bağlamında önemli bir perspektif sunmaktadır. Combat sporlarına olan ilginin artması, akademik literatürde de kendini göstermekte ve bu alanda yapılan araştırmalar, genç nesillerin sporla olan bağlarını güçlendirmektedir.

Yüksek lisans tezlerinin sayısının, doktora tezlerine göre oldukça fazla olması, combat sporlarının akademik olarak genç bir alan olduğunu ve bu alanda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu durum, yüksek lisans düzeyindeki öğrencilerin spor bilimleri alanına olan ilgisinin, onların kariyer planlamaları üzerinde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Combat sporları, gençler arasında popüleritesi artan bir alan olarak, akademik araştırmalara yansıyan bir dinamik geliştirmektedir. Özellikle 2020 yılında yapılan tez sayısındaki artış, COVID-19 pandemisi sonrası bireylerin spor ve sağlık konusundaki farkındalıklarının artması ile ilişkilendirilebilir. Pandemi döneminde bireylerin evde kalma süreci, sporun fiziksel ve zihinsel sağlık üzerindeki önemini yeniden gözler önüne sermiştir. Bu durum, combat sporları gibi disiplinlerin, bireylerin sağlıklı yaşam alışkanlıklarını geliştirmeleri açısından sunduğu fırsatları artırmıştır. Dolayısıyla, spor alanındaki akademik çalışmaların, bireylerin sağlıklı yaşam tarzlarına yönelik tutumlarını şekillendirme potansiyeli yüksektir.

Araştırma yöntemleri açısından nicel yöntemlerin daha fazla tercih edilmesi, Türkiye’de combat sporları araştırmalarının genel yapısını ve eğilimlerini

ortaya koymaktadır. Nicel araştırmaların, geniş katılımcı gruplarıyla yapılan anket çalışmaları aracılığıyla genel eğilimleri yansıtma kabiliyeti olduğu açıktır. Ancak, bu durumun yanı sıra nitel araştırmalara daha fazla ağırlık verilmesi, bireylerin deneyimlerini ve algılarını daha derinlemesine anlamaya olanak sağlayacaktır. Nitel yöntemler, araştırmacılara katılımcıların bakış açılarını daha kapsamlı bir şekilde inceleme fırsatı sunmakta ve bu da combat sporlarının toplumsal ve kültürel boyutlarını daha iyi anlamayı mümkün kılmaktadır. Gelecek araştırmaların, bu iki yöntem arasında bir denge kurarak daha zengin veriler elde etmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak, bu alışma, Türkiye’de combat sporları alanındaki lisansüstü tezlerin kapsamlı bir incelemesini sunarak, akademik literatüre önemli katkılarda bulunmaktadır. Combat sporlarının, yalnızca fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda bireylerin psikolojik ve sosyal gelişimlerini de olumlu yönde etkileyeceği gerçeği, bu alandaki araştırmaların önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Combat sporları, bireylerin özgüvenlerini artırmakta, disiplin ve öz kontrol kazandırmakta, sosyal becerilerini geliştirmekte ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, gençlerin sporla aktif bir şekilde ilgilenmeleri, toplumsal bütünleşmeyi gclendirmekte ve bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını artırmaktadır.

Bu alışma, Türkiye’de combat sporları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin kapsamlı bir incelemesini sunarak, araştırma alanının gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, bu alandaki araştırmaların sınırlı sayıda olması, gelecekte daha fazla bilimsel çalışma yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Combat sporları, dinamik bir alan olarak, disiplinler arası çalışmalar, uluslararası karşılaştırmalar ve farklı toplumsal kesimlerin bakış açılarını içeren araştırmalarla daha da zenginleştirilebilir.

Sonuç olarak, Türkiye’de combat sporları alanında gerçekleştirilecek daha fazla akademik çalışma, bu sporların toplumsal etkileri ve bireyler üzerindeki olumlu sonuçlarını derinlemesine inceleme fırsatı sunacak, dolayısıyla sporun gücünden daha fazla faydalanmamıza yardımcı olacaktır. Combat sporları, sadece fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda bireylerin ve toplumların gelişiminde önemli bir araç olarak değerlendirilmeli ve bu alandaki araştırmaların kapsamı sürekli olarak genişletilmelidir.

ÖNERİLER

Türkiye’de combat sporları alanında yapılacak gelecekteki araştırmalar için bazı neriler:

Disiplinlerarası alışmalar: Spor bilimleri, psikoloji ve sosyoloji gibi alanların bir araya gelmesi önemlidir.

Nitel Yöntemler: Bireylerin deneyimlerini derinlemesine incelemek için nitel araştırmalara ağırlık verilmelidir.

Eğitim ve Destek: Lisansüstü öğrencilerin projelerine finansal destek sağlanmalı ve seminerler düzenlenmelidir.

Kadın Katılımı: Kadınların combat sporlarına katılımını teşvik eden projeler geliştirilmelidir.

Altyapı Yatırımları: Spor tesislerinin artırılması, bu sporların yaygınlaşmasına yardımcı olacaktır.

Bu öneriler, combat sporları alanındaki araştırmaları derinleştirip toplumsal katkıları artıracaktır.

Kaynaklar

- Baltacı, G. (2019). İçerik Analizi. İletişim Yayınları.
- Belli, E., Bedir, F., & Turan, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 89-103.
- Biricik, Y. S. (2020). Türkiye’de spor yönetimi disiplininde yapılmış olan tezlerin içerik analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, (81), 523-538.
- Buzdaglı, Y., Ozan, M., Baygutalp, N., Oget, F., Karayigit, R., Yuce, N., ... & Buzdaglı, Y. (2024). The effect of high-intensity intermittent and moderate-intensity continuous exercises on neurobiological markers and cognitive performance. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 16(1), 39.
- Noh, J. W., Park, B. S., Kim, M. Y., Lee, L. K., Yang, S. M., Lee, W. D., ... et al. (2015). Analysis of combat sports players’ injuries according to playing style for sports physiotherapy research. *Journal of Physical Therapy Science*, 27(8), 2425-2430.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies. Publication of Association Esprit, Société et Rencontre Strasbourg/FRANCE*, 5(8), 1071-1093.
- Tekin, A. (2009). Rekreasyon. Ata Ofset Matbaacılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Zetaruk, M. N., Violan, M. A., Zurakowski, D., & Micheli, L. J. (2000). Karate injuries in children and adolescents. *Accident Analysis & Prevention*, 32(3), 421-425.
- Zorba, E. (2015). Herkes için yaşam boyu spor. Fırat Matbaacılık.

Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları: Lgbt Propagandası, Dini Ayrımcılık ve Politik Tartışmalar

Zeynep Demircioğlu Biricik¹

Özet

Olimpiyatlar, Antik Yunan’ dan başlayıp günümüze kadar devam eden küresel bir organizasyona dönüşmüştür. Küresel çapta bütün ülkelerin sporcularının beceri ve yeteneklerini sergiledikleri bir spor şöleni olarak düzenlenmektedir. Paris 2024 Yaz Olimpiyatları, oyunların modern devletler düzeni ile ilişkisi ve yeni diplomasinin aracı olarak konumunu ortaya koyan önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Oyunların açılış seremonisi, kurgudaki detaylar ve mesajların yoğunluğuyla uluslararası etkinin hedeflendiği LGBT propaganda faaliyeti olarak sunulmuş ve bu propaganda, olimpiyat canlı yayını yoluyla milyonlarca izleyiciye ulaştırılmıştır. Bu bağlamda da çalışmada küresel bağlamda tarih boyunca devam eden olimpiyatların farklı propagandanlar ve ayrımcılık, siyasi tartışmalar ile ilişkilendirilerek gazetelerde ye alan haberler örnekleminde bir içerik analizi yapılmıştır. Paris olimpiyatlarının küresel minvalde başka politikalar belirlediği ve lgbt, din ayrımı ve siyasi bakımdan yakın olduğu kitlelere ayrımcı bir yaklaşımda buldukları gözler önüne serilmiştir.

Giriş

Dünyada 4 yılda bir düzenlenen Olimpiyat Oyunları’nda din, dil, ırk ayrımı gözetilmeksizin tüm sporcular bir araya gelir. Bu spor şöleninde kurallara bağlı kalarak, dürüstçe ve kardeşçe bir yarışın içine girilir. Olimpizm anlayışını uygulamaya koyarak insanın dengeli gelişimini gerçekleştirmek ise olimpik hareketin temel hedefidir. Bu hedefler doğrultusunda düzenlenen olimpiyatların tarihi kökenleri çok eski dönemlere dayanır.

1 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Temel İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0002-0889-469X>, zeynepd@atauni.edu.tr

Günümüzde yapılan Modern Olimpiyat Oyunları'nın kökeni Antik Yunan'da yapılan şenliklere dayanır. İlk olimpiyatlar, Eski Yunan'da Tanrı Zeus adına yapılan şenliklerdi. M.Ö. 776 yılında Yunanistan'ın Olimpia bölgesinde, Sparta Kralı Likorgos'un da önerisiyle yapılan şenlikler, tarihteki ilk olimpiyat oyunlarını temsil eder.

Oyunlar ilk zamanlar 32 metre genişliğinde, 192 metre uzunluğunda bir pistte sadece 1 gün süren koşullardan oluşan oyunlara sonraları değişik mesafelerde yarışlar, disk ve cirit atma, uzun atlama, boks, güreş, atlı araba yarışları gibi branşlar eklenerek şenliklerin süresi de 5 güne çıkarıldı. İlk başlarda ölümlerin ruhlarının 8 yılda bir dirileceği inancıyla 8 yılda bir düzenlenen oyunlar, daha sonra 4 yılda bir yapılmaya başlandı. Sadece Yunanlı erkeklerin katılabildikleri yarışlar, çıplak olarak yapılır ve kadınlar tarafından seyredilemezdi. Oyunlara katılan yarışmacılar, 10 ay önceden çalışmalara başlar, şenliklerden 1 ay önce de Elius'a gelerek rakipleriyle birlikte sıkı bir çalışma içine girerlerdi. Oyunlarda yarışmacılara ödül olarak zeytin dalından yapılmış çelenkler takılırdı.

M.Ö 146'da Yunanistan'ın Romalılar tarafından işgal edilmesi üzerine oyunlar Atina'ya alındı. M.S 392 yılında Bizans İmparatoru 2. Theodosius, Olimpiyat Oyunları'nın yapıldığı stadyum ve tapınakları yıkarak olimpiyat geleneğine son verdi. Ayrıca M.S. 522 ve 551 yıllarında yaşanan iki deprem ve sel felaketi de bu tesislerde büyük hasar meydana getirerek Eski Olimpiyat Oyunları'nın izlerini büyük ölçüde ortadan kaldırdı. Modern Olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin'dir. İlk Modern Olimpiyatlar ise 1896 yılında Atina'da düzenlendi ve ardından her 4 yılda bir yapılmaya başladı.

Bu yıl düzenlenen Paris Olimpiyatlarında, din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin sporcuların bir araya gelemediği, açılış seremonisinde politika olarak LGBTQ gösterilerinin yapılması, başörtülü bir sporçunu açılışa alınmaması, İsrail devletinin Gazze' de insan haklarını ihlal etmesine karşın olimpiyatlarda yer alması olimpiyat adı altında dünya ülkelerinin güç gösterisine dönüşmüştür. Bu bağlamda da çalışmada, Paris Olimpiyatlarındaki yapılan ayrımcılıkların Türk basınında yer alan haberleri üzerine nitel içerik analizi yapılmıştır.

Dünden Bugüne Olimpiyat Tarihi

Sporun ilk nerede başladığına dair net bir bilgi olmamakla beraber, spor olaylarının ilk insanoğlunun doğaya karşı mücadelede kullandığı bir eylem olarak adlandırılması mümkündür. Sporun, henüz evrimleşmemiş olan insanın avlanma, av olmama ve vahşi doğaya karşı hayatta kalma mücadelesinin bir çıktısı olduğu da söylenebilir. Tarihsel süreçlere baktığımızda sporun benzer etkinliklerin dönüşümünden geçerek oyun, yarışma ve halkın katıldığı

eğlencelerden organize rekabetçi ve profesyonel bir etkinliğe dönüştüğü düşünölmektedir.

Sporun kesin tarihi bilinmemesine karşı Antik Yunanda ortaya çıktığı genel kabul görmektedir. Sporun tanımı yapılmadan önce oyun tanımlanmasının yapılması ve oyunun spordan daha geniş alanı kapsadığı, sporun da oyunun bir alt türü olarak ele alınabileceğini söylemek doğru görünmektedir. Huizinga' nın Homo Ludens (Oyuncu İnsan) eserinde oyunun bütüncöl olduğunu ve insan yaşamının bütün alanlarına etki ettiğini söylemiştir (2017:16). Huizinga'nın bakış açısından yola çıkarak oyunun bütüncöl bir şekilde insan yaşamını sarmaladığı ve insanoğlunun da yapısı gereği oyuna ve oyun kurmaya yatkın olduğu bilinmektedir.

Spor, sosyal yaşamın karmaşıklıklarını incelemek ve anlamak için eşsiz fırsatlar sunan, kalıplaşmış davranışların, sosyal yapıların ve kurumlar arası ilişkilerin bir arenası olarak tanımlanabilir (Frey ve Eitzen, 1991:503). İlk önceleri, tanrılara tapınmak için yapılan şöenlerde yer alan spor, zamanla devamlı ve belirli sürelerde yapılan bir olgu haline gelmiştir. Adını yapıldığı Yunanistan'daki Olimpia yöresinden alan Olimpiyatların başlangıç tarihi M.Ö. 776 olduğunun bilinmesine rağmen, bu olayı başlatan nedenler konusunda tarihçiler, aralarında pek anlaşamamaktadır (Şentürk ve Özdilek, 2007:2).

Antik Yunan'da hayatı güzelleştiren her detaya önem verildiği ve bunlarla ilgili sık sık yarışmalar, etkinlikler düzenlendiği bilinmektedir. Hatta Homeros'un İlyada'sında ve Vergilius'un Aeneis'inde tiyatrolar, şarkılar, şiirlerle ilgili bir araya gelinip etkinlikler yapıldığı belirtilmektedir. Olimpiyatların başlangıcının da buradan çıktığı tarihçiler tarafından dile getirilmektedir. Hem sporun dikkat çekmesini sağlamak, hem eğlenmek, hem de saygı içerisinde bir rekabet oluşması için müsabakalar düzenlenmesiyle bugünkü Olimpiyatların ilk adımı atılmıştır. Dünyanın en iyi bilinen spor dallarından, ölkelerin en iyi sporcularının bir araya getiren olimpiyatlar tarihte ilk başladığında sadece koşu yarışı olarak ortaya çıkmıştı. Mitolojiye göre Zeus' u eğlendirmek için başlayan yarışlarda amaç rekabet ederken bir yandan da sporcuların başarılarını ölçmektir (İnce, 2024).

İlk olarak M.Ö. 776 yılında, şimdi Yunanistan topraklarında bulunan Mora yarımadasındaki Olympia'da düzenlenen koşu yarışı ilk Olimpiyat oyunu olarak kabul edilmektedir. Antik dönemde düzenlenen Olimpiyat Oyunlarına katılmak için sporcu olmak gibi bir kural olmadığı için herkes oyunlara katılabiliyor ve katılanlar çoğunlukla askerlik yönünü göstermek istiyordu. İlk Olimpiyat Oyunları'nın kazananı ise Olympia, Elis'te firincılık yapan Coroebus olmuştur

Olimpiyatların açılış törenleri de sembollerden biri olarak kabul edilebilir. Ev sahibi ülkenin kendi kültürünü danslar, şarkılar ve gösterilerle yansıttığı açılış törenlerinde akılda kalan sahneler oluyor. 2016 Brezilya Olimpiyatlarındaki dans gösterileri, 2012 Olimpiyatlarındaki Spice Girls'ün yeniden sahnede olması, 2008 Pekin Olimpiyatlarındaki ordu mensuplarıyla hazırlanan devasa organizasyonu bu anlardan bazıları.

Olimpiyatların bugün geldiği noktaya bakıldığında; özellikle, eşitlik ve kardeşlik gibi değerlerin, simgesel olarak kalıcı hale getirildiğini görmek mümkündür. Örneğin, olimpiyatların simgesi olarak kullanılan birbiri içine geçmiş olan beş tane yüzük/halka vardır; bunların her birisi, ayrı bir kıtayı temsil etmektedir. Uluslararası Olimpiyat Komitesinin resmi sitesinde (<http://www.olympic.org/uk>) yer alan bilgilere göre; yüzüklerin tamamıyla birbirinin aynı olduğuna dikkat edilmelidir. Yüzüklerin iç içe geçmesi, bir anlamda, kıtaların ve bu kıtalardan gelen atletlerin birliğini temsil etmektedir. Soldan sağa doğru, mavi, sarı, siyah, yeşil ve kırmızıdan oluşan bu yüzüklerin, her birisinin ayrı bir kıtayı temsil ettiğine ilişkin bilgiler ise gerçeği yansıtmamaktadır (Şahin, 2010: 74). Olimpiyat Oyunları organizasyonu her geçen gün daha gösterişli ve daha maliyetli hale gelmektedir. Özellikle açılış ve kapanış seramonilerine ülkeler servet harcamaktadır. Bu seramonilerde ellerinde bulunan son teknolojileri kullanarak tüm dünyaya ne kadar gelişmiş olduklarını ispat için tüm imkânlarını sonuna kadar kullanmaktadırlar (Altuğ, 2021:68).

Dört yılda bir düzenlenen olimpiyatlardan 2024' de düzenlenen Paris Olimpiyatları dünya devletleri arasından var olan amacından çıkıp, modern devletlerin ekonomik ve siyasi güçlerini yarıştırdıkları bir alana dönüşmüştür. Bu bağlamda çalışmada, Türk basınından olimpiyatlarla ilgili bu unsurların öne çıktığı haberler seçilerek nitel içerik analizine tabi tutulmuştur.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel içerik analizi, İçerik analizi yöntemi, araştırma konusuyla ilgili toplanan verilerin kodlama yöntemiyle sınıflandırılması ve analiz edilmesi şeklinde yürütülen bir nitel araştırma yöntemidir (Gökçe, 2006, s. 21-23). Çalışmada, temalar belirlenerek Türk yazılı basınında Paris Olimpiyatlarla ilgili yer alan haberler bu parametreler ışığında nitel içerik analiziyle çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

Belirlenen temalar şunlardır:

1. *Sapkınlıklar Gölgesinde Olimpiyat Açılış Seremonisi*
2. *Bir Güç Göstergesi Olarak Olimpiyatlar*

3. Politikanın Ekseninde Olimpiyatlar

4. Ekonomik ve Maliyet Baskıları

5. Dini Özgürlükler ve Ayrımcı Politikalar

BULGULAR

2024 Paris Olimpiyatları, spor müsabakalarının ötesine geçen skandallar ve tartışmalarla dünya gündemine oturdu. Paris’ te düzenlenen olimpiyatlar, sadece sporcu başarılarıyla değil, aynı zamanda sosyal ve politik tartışmalarla anılmaktadır. Fransa’ nın ev sahipliği yaptığı bu dev organizasyon, ülkelerin güçlerini sergileyip uluslararası prestij kazanmayı amaçladıkları aynı zamanda da arka planda yaşanan olaylar Olimpiyatları bir çok tartışmanın odağı haline getirdi. Yurt içi ve yurt dışı basınında geniş yankılar uyandıran Olimpiyatlar sıklıkla ayrımcılık ve farklılıklar konusunda ele alındı. Bu bağlamda da çalışmada ilk tema olarak sapkınlıkların yer aldığı açılış seromonisi ele alınmıştır.

1. Sapkınlıklar Gölgesinde Olimpiyat Açılış Seremonisi

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), 2014’te, Olimpiyat Sözleşmesi’nin ayrımcılık karşıtı maddesine “cinsel yönelim” ifadesini eklemişti. Olimpiyat Gündemi 2020 tavsiyesi olarak sunulan ve kabul edilen bu kararın ardından Paris 2024 Olimpiyat Oyunları’nın 26 Temmuz’daki resmi açılış seremonisi, daha önce hiçbir olimpiyat açılışında rastlanılmayan görüntülerle LGBT propagandasına sahne olmuştur. Olimpiyat Komitesi eş cinsel bireyleri geçit törenine yerleştirmiş, Olimpiyat meşalesi, “Drag queen” olarak tanımlanan bireylere taşıtılmış, çoğu LGBT’li olan sanatçılar tarafından İtalyan ressam Leonardo da Vinci’nin ünlü eseri “Son Akşam Yemeği”nin modern bir canlandırması olarak sunulan bir performans ise Hristiyanlık dinine saygısızlık üzerinden büyük tepki görmüştür. <https://kriterdergi.com/siyaset/paris-2024-yaz-olimpiyat-oyunlari-lgbt-propagandasi-dini-ayrimcilik-ve-politik-tartismalarin-golgesinde-spor>



Kaynak: (www.ahaber.com.tr)

Yukarıda yer alan görselde, Fransa'nın ev sahipliği yaptığı Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nın açılış töreninde Hz. İsa'nın 'Son Akşam Yemeği' tablosunun 'drag queenler' tarafından tasvir edilmesi Hristiyan dinine saygısızlık ve aynı zamanda LGBTQ bireylerinin yer alması sapkınlığın alenileştiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Açılış seremonisinde yer alan bu görüntüler, Olimpiyat açılışında dini değerlerin ve sapkın bireylerin

2. Bir Güç Göstergesi Olarak Olimpiyatlar

“Olimpiyatlar, her zaman sadece spor müsabakaları değil, aynı zamanda ülkelerin yumuşak güçlerini sergiledikleri bir arena olarak görülmüştür. 2024 Paris Olimpiyatları da bu bağlamda bir istisna olmadı. 200 ülkenin katılımıyla gerçekleşen bu organizasyon, özellikle ABD ve Çin arasındaki ekonomik ve jeopolitik rekabetin sahne aldığı bir gösteriye dönüştü. Çin, 40 altın madalya ile birinci olurken, ABD 39 altın madalya ile hemen arkasından geldi. Bu durum, iki süper gücün uluslararası arenada “en güçlü biziz” mesajını verme çabasının bir yansıması olarak değerlendirildi”.

Yazılı basından alınan bu haberde, ülkelerin sporcularının eşit hak ve özgürlüklerle yarışan ve spor alanında başarılarıyla ülkelerin adlarını duyurmalarından ziyade iki büyük ekonomik güç olan ABD ve Çin' in aralarında en güçlü biziz mesajını vermeye çalıştığı bir ekonomik gösteri alanına dönüştüğü görülmektedir.

3. Politikanın Ekseninde Bir Olimpiyat

“İsraili sporcuların olimpiyatlara katılımına izin verilirken, Rus sporculara ambargo uygulanmasıyla gündeme geldi” (<https://www.aa.com.tr/tr>).

“İsviçre’nin Lozan kentinde bulunan kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin (IOC) birçok üyesi farklı kraliyet ailelerine mensup. Yüz milyonlarca dolar yayın ve sponsorluk geliri olan IOC siyaset üstü olduğunu iddia etse de aslında politik amaçları olan ve aynı zamanda Birleşmiş Milletler’de (BM) statüsü olan bir kuruluştur. Belirli ülkelerin ve lobilerin hegemonyasında olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi giderek daha fazla güce, servete, ideolojik ve politik bir kontrole sahip oldu. Örneğin, Komite Rusya ve Belarus’u, Ukrayna ile olan savaş nedeniyle 2024 Paris Olimpiyatları’nın dışında bırakırken, İsrail’in Gazze’de uyguladığı onca katliama, işgale ve uluslararası hukuk ihlallerine rağmen olimpiyatlara katılmasına izin verdi” (<https://www.aa.com.tr/>).



İsrail ile Paraguay’ın karşı karşıya geldiği futbol müsabakasında, Gazze’ye yönelik saldırıları nedeniyle İsrail’i protesto etmek için “Soykırım Olimpiyatları” yazılı pankart açan taraftarlara “Yahudi karşıtı” oldukları gerekçesiyle soruşturma açıldı (<https://www.yenisafak.com>).

Yukarıda yer alan haberler incelendiğinde, Paris Olimpiyatlarında İsraili sporculara izin verilirken Rus sporculara ambargo uygulanması, siyasi ve ekonomik temelli bir organizasyon olarak şekillendiğini gözler önüne sermektedir. İsrail’i protesto etmek için toplanan gruba soruşturma açılması ve yine İsrail’de işlenen insan hakları haklarına aykırı katliam kurumun siyasi yanlılığını da ortaya koymaktadır. İsraili sporcuların oyunlara katılmalarına izin verilmesi bu organizasyonlarda belirli ülkelerin ve lobilerin bir spor arenasından çok güç savaşının olduğunu göstermektedir.

4. Maliyetler ve Ekonomik Baskılar

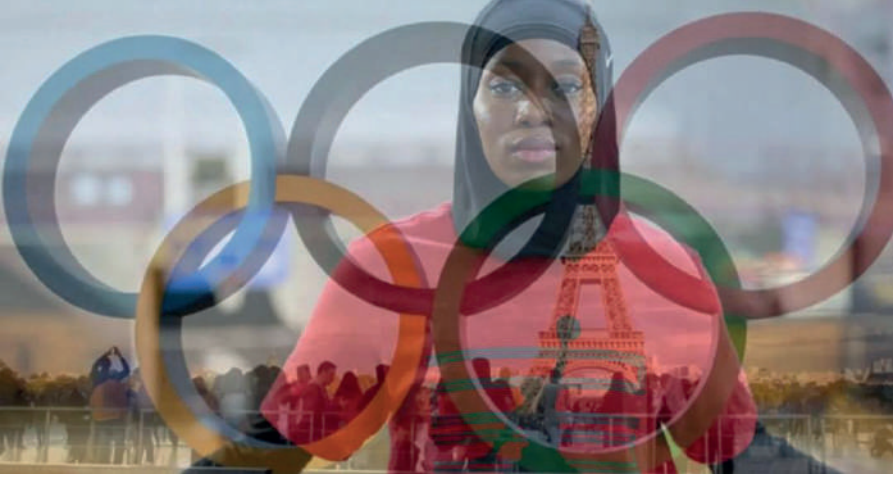
“Fransa, 2024 Olimpiyatları için büyük bir bütçe ayrılarak uluslararası imajını güçlendirmeyi hedefledi. Ancak, bu çaba, halk arasında büyük bir tepkiyle karşılandı. Fransa’nın kamu borcu 2024 itibarıyla gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 112,3’üne ulaşmış durumda. Ülke, ekonomik zorluklar yaşarken, yaklaşık 10 milyar avro olarak tahmin edilen olimpiyat maliyetleri, sağlık, eğitim ve konut gibi kritik alanlarda yapılan kesintilerle örtüşmeyince halk arasında büyük bir hoşnutsuzluk yarattı. Özellikle Paris gibi zaten turist akınına uğrayan bir şehirde, bu kadar yüksek maliyetlerin lüzumsuz olduğu eleştirileri yükseldi”.

Olimpiyatlar küresel ölçekte yapılan spor müsabakalarından oluştuğu için bütçe olarak da ev sahipliği yapan ülkelerde bazen kendi imajlarını dünyaya göstermek ve güçlü görünümü vermek için kendi gayrisafi hasıllarından bütçe aktarmaktadır. Bu doğrultuda çıkan haberler halk arasında hoşnutsuzlukla karşılanarak büyük bir tepkiyle karşılanmıştır.

5. Dini Özgürlükler ve Ayrımcı Politikalar

“Fransızlar, Olimpiyat Oyunları’nda dini değerler dâhil her şeyin hiciv edilmesini özgürlük olarak görseler de aynı özgürlüğün başörtülü bir Fransız sporcu için laiklik adı altında geçerli olamayacağını da gösterdiler. Bu sebeple, 2024 Olimpiyat Oyunları’na ev sahipliği yapan Fransa, kendi bayrağı adına müsabakalara katılacak hiçbir Müslüman kadının başörtüsü veya başka herhangi bir dini başlık takmasına izin vermedi. Organizasyona yöneltilen diğer bir önemli eleştiri ise göçmenler ve evsizlerle ilgiliydi. Fransa’nın imajına zarar vermemek adına n başka yerlere naklettiler”(https://www.sabah.com.tr/).

Paris Olimpiyat Oyunları açılışında skandal görüntülere sahne olan Fransa, koşucu Soukamba Sylla’nın başörtüsü takmasına izin vermedi. Fransız koşucu, açılış törenine şapka ile katılmak zorunda kaldı (https://www.trthaber.com.tr/).



Yukarıda her iki medya organında yer alan haberlere bakıldığında, olimpiyatlarda sporcunun dil, din, ırk gözetmeksizin sadece beceri ve yetenekleriyle kendini sergileyeceği bir alan olması gerekirken, Fransa, kendi bayrağı adına müsabakalara katılacak hiçbir Müslüman kadının başörtüsü veya başka herhangi bir dini başlık takmasına izin vermedi. Bu durum yine olimpiyatların doğasına aykırı eylemdir ve aynı zamanda kişiyi hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakan siyasi ve dini bir ayrımcılığın da göstergesidir.

“Fransa’nın olimpiyatlardaki dini özgürlükler konusundaki tutumu da eleştirilerin odağındaydı. Özellikle başörtülü Fransız kadın sporcuların olimpiyatlara katılımına izin verilmemesi, Uluslararası Af Örgütü tarafından kınandı. Örgüt, bu yasağın Fransız yetkililerin ayrımcı tutumlarını ve IOC’nin acizliğini gösterdiğini belirtti. Uluslararası Af Örgütü Avrupa Kadın Hakları Araştırmacısı Anna Blus, “Hiçbir politika yapıcı bir kadının ne giyip giyemeyeceğini dikte etmemeli” diyerek bu duruma tepki gösterdi. Ancak, bu eleştiriler Fransa’nın tavrını değiştirmeye yetmedi”.

Olimpiyatlarda dini ayrımcılıkla ilgili göstermiş olduğu tavır yurt dışı basınında yankı uyandırmış ve Özellikle başörtülü Fransız kadın sporcuların olimpiyatlara katılımına izin verilmemesi, Uluslararası Af Örgütü tarafından kınanmıştır. Örgüt yasağın Fransız yetkililerin ayrımcı tutumlarını ve acizliğini gösterdiğini ifade etmiştir. Ama yapılan haberler ve uyarılara rağmen Fransa bu konuda geri adım atmamıştır.

SONUÇ

Antik Yunan’ da tanrıya karşı düzenlenen şölenlerin zamanla yetenekli kişilerin yarıştığı sporlara ve oradan da olimpiyatlara dönüşmesi günümüzde düzenlenen olimpiyatların başlangıç noktası sayılmaktadır. Spor, yarışmacıların eşit hak ve özgürlüklerle yarıştığı ve becerileriyle ön plana çıktığı bir arenadır. Olimpiyatlarda çeşitli spor dallarından sporcuların yarıştığı ve tüm bu nüanslarla hareket edilmesi gereken dünya çapında bir organizasyondur. Fakat günümüzde değişen siyasal ve ekonomik konjonktürle birlikte olimpiyatlar eşit hak ve özgürlüklerin şekillendirdiği bir spor organizasyonundan çıkıp dünya devletlerinin güçlerini sergiledikleri bir mecraya dönüşmeye başlamıştır.

Paris 2024 Yaz Olimpiyatları, oyunların modern devletler düzeni ile ilişkisi ve yeni siyasi düzeninin bir aracı olarak konumunu ortaya koyan önemli bir mecra olarak karşımıza çıkmaktadır. Oyunların açılış seremonisi, organizasyondaki detaylar ve mesajların yoğunluğuyla uluslararası etkinin hedeflendiği LGBT propaganda faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu propaganda, olimpiyat açılışında medya araçlarının canlı yayınları yoluyla milyonlarca izleyiciye ulaştırılmıştır.

Paris Olimpiyatları ilişkili olarak yurtiçi basınında ele alınan haberlerde Fransa Hükümeti’nin ve Olimpiyat Komitesi’ nin olimpiyat adı altında yapmış oldukları ayrımcılık, güç gösterileri, ekonomik ve siyasi baskılar göze çarpmaktadır. Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları’nın açılış töreninde Hz. İsa’nın ‘Son Akşam Yemeği’ tablosunun ‘drag queenler’ tarafından tasvir edilmesi Hristiyan dinine saygısızlık ve aynı zamanda LGBTQ bireylerinin yer alması sapkınlığın alenileştiğinin göstergesi olarak yankı bulmuştur. Fransa’ da başörtülü sporcunun açılış törenine alınmaması dini ayrımcılık yapıldığına dair haberlerde yer almaktadır. Yine Gazze’ de insanlık suçu işleyen İsraili sporcuların olimpiyatlara alınması, Rusya Ukrayna arasındaki savaştan dolayı Rus sporcuların dışlanması, ABD ve Çin arasındaki ekonomik güç yarışının kazanılan yarışlar üzerinden üstünlük mücadelesine dönüşmesi yapılan haber analizinde ortaya koyulmuş ve olimpiyatın doğasına aykırı olarak başka amaçlara evrildiği saptanmıştır.

Kaynakça

- Altuğ, H. (2021). Olimpiyatların Ülkelere Kazandırdıkları, Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2022 - Volume: 2- Issue: 2- Pages: 67-79.
- Frey, J. H., & Eitzen, D. S. (1991). Sport and society. Annual review of sociology, 17(1), 503-522.
- Gökçe, O. (2006). İçerik analizi kurumsal ve pratik bilgiler. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Huizinga, J. (2017). Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme, (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnce, H. Olimpiyat Oyunlarının Tarihi, <https://www.oggusto.com/spor/olimpiyat-oyunlarinin-tarihi>. Erişim Tarihi: 10/10/2024.
- Şahin, Y. (2010). “Olimpiyat Kenti” nden “Olimpiyat Devleti” ne. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2010(1), 73-80.
- Şentürk, A., & Özdilek, Ç. Antik Ve Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpiyat Ateşinin Yakılma Sebepleri Ve Bugüne Kadar Düzenlenen Oyunlarda Meşaleyi Yakma Seremonileri. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (19).
- <https://kriterdergi.com/siyaset/paris-2024-yaz-olimpiyat-oyunlari-lgbt-propagandasi-dini-ayrimcilik-ve-politik-tartismalarin-golgesinde-spor> Erişim Tarihi: 15/10/2024.
- <https://www.ahaber.com.tr/dunya/2024/07/29/paris-2024te-son-aksam-yemegi-krizi-sanat-yonetmeninden-sok-savunma-hz-isa-degil-bir-pagan-senligi-canlandirildi> Erişim Tarihi: 12/10/2024.
- <https://www.aa.com.tr/tr/ayrimcilikhatti/ayrimcilik/fransanın-2024-paris-olimpiyatları-fiyaskosu/1821162> Erişim Tarihi: 10/10/2024.
- <https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/paris-olimpiyatlarında-sorunlar-bitmedi-lgbt-propagandasi-tepki-cekmisti-skandal-ustune-skandal>. Erişim Tarihi: 20/10/2024.
- <https://www.trthaber.com/haber/dunya/basortusu-takmasına-izini-verilmeyen-fransız-atlet-acilis-torenine-sapkaıyla-katildi-870462.html> Erişim Tarihi: 22/10/2024.
- <https://www.yenisafak.com/dunya/skandallarla-dolu-olimpiyat-4638460> Erişim Tarihi: 20/10/2024.

Türkiye’de Olimpik Kayak Sporları

Mehmet Şirin Güler¹

Sefer Karabağ²

Özet

Türkiye’de kış sporlarına yönelik yapılan çalışmalar, ülkenin coğrafi yapısının sunduğu doğal avantajlar ve kış turizminin hızla gelişmesi ile birlikte son yıllarda artan bir ilgi görmektedir. Özellikle kayak ve snowboard gibi sporlar hem profesyonel sporcular hem de amatörler tarafından yoğun ilgiyle karşılanmaktadır. Kış sporlarına olan bu artan ilgi, akademik alanda da birçok araştırmanın yapılmasına zemin hazırlamıştır. Bu araştırmalar, spor bilimleri, fizyoloji, antrenman bilimi ve rekreasyon yönetimi gibi farklı disiplinlerde kış sporlarının performans, sağlık ve rekreasyon el etkilerine odaklanmaktadır. Özellikle sporcularının performans gelişimi, antrenman yöntemleri, fiziksel ve psikolojik özellikleri gibi konulara dair çalışmalar hem ulusal hem de uluslararası literatürde yerini almaya başlamıştır. Bu nedenlerle Türkiye’de Olimpik Kayak Sporları ile İlgili Yapılan Çalışmaların tarafımızca derlenmesi literatüre katkı sağlayacağı düşüncesindeyim.

GENEL BİLGİLER

Türkiye, zengin doğal kaynakları ve dağlık yapısı sayesinde kış sporları açısından büyük potansiyele sahip bir ülkedir. Olimpik kayak branşları, bu potansiyelin en önemli yansımalarından biridir ve uluslararası alanda ülkenin spor kültürünü tanıtmada önemli bir rol oynamaktadır (Alaeddinoğlu, 2020). Türkiye’deki kayak sporları hem teknik hem de performans açısından dünya standartlarına ulaşmayı hedefleyen bir dizi disiplini kapsamaktadır. Kayak sporu yapıldığı alanlara ve yarışma türlerine göre alp disiplini ve kuzey disiplini olarak adlandırılmıştır. Bu disiplinlerde kendi aralarında farklı alanlara ayrılmaktadırlar. Kayak sporu hem yapılış hem de sporcularda

- 1 Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Sarıkamış Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0001-6014-0636>, mehmet0910@hotmail.com
- 2 Dr., Sarıkamış Milli Eğitim Müdürlüğü, <https://orcid.org/0000-0003-3553-0282>, seferkarabag@gmail.com

bulunması gereken fiziksel ve fizyolojik yönlerden birbirlerinden ayrılır (Kıyıcı, 2006). Bu disiplinlerden Alp disiplini; Alp Kayağı ve Snowboard, Kuzey Disiplini ise Kayaklı Koşu, Biathlon ve Kayakla Atlama olmak üzere Türkiye’de yapılan olimpik kayak spor branşları olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak son yıllarda yapılan büyük spor organizasyonlarıyla kış sporlarında farklı spor dalları da gelişim göstermiştir. Her ne kadar sportif faaliyet gelişimi yoğun olarak farklılaşsa da doğal şartlarda yapılan spor dalları her zaman daha ön planda yer almaktadır (Aygün, 2015).

Alp Disiplini

Alp Disiplini Kayağı

Alp disiplini kayağında sporcular, teknik becerilerin yanı sıra yüksek aerobik ve anaerobik gücü de ihtiyaç duyarlar. Ayrıca, hız, çabukluk, denge ve koordinasyon gibi motor becerilere de sahip olmalıdır. Sporcuların, ağırlık merkezlerini sürekli önde tutarak mükemmel bir denge ve esneklik sergilemeleri gerekmektedir. Alp disiplini kayağı, yaz ve kış antrenmanlarının uyumlu bir şekilde yürütülmesini gerektirir çünkü kısa süreli yarışlarda bile saliselerin sıralamayı değiştirebileceği bu zorlu sporda, maksimum çaba gösterilmelidir (Aktaş, 2009; Can ve Polat, 2004). Günümüzde hem rekreasyonel hem de profesyonel anlamda büyük ilgi gören Alp disiplini kayağı, dört ana yarışma türü ile tanınır. Her biri, farklı teknik ve fiziksel yetenekleri test eden çeşitli zorluk seviyelerine sahiptir.

Slalom Yarışmaları (SL- Slalom)

Slalom, Alp disiplini kayağında en teknik ve dikkat gerektiren yarışmalardan biridir. Kapı sayısı oldukça fazladır ve bu nedenle çabukluk, denge ve dayanıklılık ön plandadır. Slalom pistinin eğimi genellikle 33 – 45 derece arasında olmalıdır, bu olimpik ve F.I.S yarışmaları için standart bir gerekliliktir (Robert ve ark., 2000). Yarışmalar genellikle 45 ila 65 saniye sürer ve ortalama hız saatte 30 km’ye kadar çıkabilir (Kıyıcı, 2007).

Kapı Yapısı: Bir slalom kapısı iki slalom sopasından oluşur. Kapılar renk değiştirmelidir ve her kapı minimum 4 m, maksimum 6 m genişliğinde olmalıdır. Kapılar arasındaki mesafe 0.75 m’den az olmamalıdır ve bu mesafe hem farklı kapıların sopaları arasında hem de bir kapının kapı çizgisi ile diğerinin sopaları arasında korunmalıdır. Ayrıca, dönüş sopalarından sonra gelen kapılar arasındaki mesafe 0.75 m ile 13 m arasında olmalıdır (Kurt, 2008).

Büyük Slalom (GS - Giant Slalom)

Büyük Slalom, Slalom yarışmalarına kıyasla daha az kapı içerir, ancak hız, dayanıklılık ve güç gerektirir. Büyük Slalom yarışmaları genellikle 45 ila 65 saniye sürer ve ortalama hız saatte 30 km'ye kadar çıkabilir (Robert ve ark., 2000).

Kapı Yapısı: Büyük Slalom kapıları dört slalom sopası ve iki bayraktan oluşur. Kapılar kırmızı ve mavi renklerde değişmelidir. Bayraklar en az 75 cm genişlikte ve 50 cm yükseklikte olmalıdır. Bayraklar kapılara bağlandığında, bayrağın kar yüzeyinden yüksekliği en az 1 m olmalı ve sopadan yırtılabilir, çıkabilir olmalıdır. Kapılar açık kapılarda en az 4 m ve en fazla 8 m, kapalı kapılarda ise en az 8 m ve en fazla 12 m genişliğinde olmalıdır. Birbirini takip eden en yakın kapı sopaları arasında mesafe 10 m'den az olmamalıdır (Kurt, 2008).

Süper Büyük Slalom (SG- Super Giant Slalom)

Süper Büyük Slalom, teknik kapasite açısından Slalom ve Büyük Slalom'dan daha az karmaşıktır, ancak hız ve dayanıklılık açısından daha zorlu bir yarışmadır. 1983'te F.I.S yarışmalarına dahil edilmiş ve ilk kez 1988 Calgary Olimpiyatları'nda yapılmıştır. Yarışma genellikle 75 ila 90 saniye sürer ve ortalama hız saatte 40 km'ye kadar çıkabilir (Robert ve ark., 2000).

Kapı Yapısı: Süper Büyük Slalom kapıları dört slalom sopası ve iki bayraktan oluşur. Kapılar kırmızı ve mavi renklerde değişmelidir. Bayraklar en az 75 cm genişlikte ve 50 cm yükseklikte olmalıdır. Kapılar açık kapılarda en az 6 m ve en fazla 8 m, kapalı kapılarda ise en az 8 m ve en fazla 12 m genişliğinde olmalıdır. Kapalı kapılarda bayraklar yaklaşık 30 cm genişlikte ve 50 cm yükseklikte olmalıdır (Kurt, 2008).

İniş (DH - Downhill)

İniş, Alp disiplini kayağının en hızlı ve en zorlu yarışmasıdır. Dayanıklılık ve güç açısından en fazla gereksinim gösteren bu yarışma, 90 ila 140 saniye sürer ve ortalama hız saatte 120 km'ye kadar çıkabilir (Robert ve ark., 2000).

Kapı Yapısı: İniş kapıları dört slalom sopası ve iki bayraktan oluşur. Pistler kırmızı veya mavi kapılarla işaretlenir ve bayanlar için ilave kapılar mavi renkte olabilir. Bayraklar dikdörtgen şeklinde olup, yaklaşık 0,75 m genişlikte ve 1,0 m yükseklikte olmalıdır. Bayraklar sopalara tutturularak, yarışçıların kapıları rahat görmeleri sağlanır. Kırmızı bayrak yerine fosforlu portakal rengi kullanılabilir. Eğer emniyet ağları sopa bayrakları ile aynı renkte ise (genellikle kırmızı veya mavi), emniyet ağlarının önündeki

bayrakların görünürlüğü azalabilir, bu durumda alternatif kapı bayrak renkleri kullanılabilir. Kapı genişliği en az 8 m olmalıdır (Kurt, 2008).

SNOWBOARD

Snowboard, kar üzerinde gerçekleştirilen ve zorluk derecesi yüksek bir spor dalıdır. Bu spor dalında sporcular, müsabakalarda bireysel olarak yarışmaktadır. Snowboard yapan sporcuların fiziksel açıdan güçlü olmaları gerekmektedir. Diğer spor dallarına kıyasla daha aktif ve esnek kas gruplarına sahip olmalıdırlar. Aynı zamanda, sporcuların patlayıcı güç ve sıçrama yeteneğine sahip olmaları, vücut ve bacaklarının hızlı bir şekilde kuvvet kazanabilmesi, denge yeteneklerinin ve eklemlerinin kusursuz olması gerekmektedir (Sevim, 2007).

Pistlerin değişkenliği nedeniyle, güçlü bir kalp ve kan dolaşım sistemine sahip olmaları gerekmektedir. Snowboard, yüksek performans, konsantrasyon, serbest hareket kabiliyeti, gösteri stilleri, yetenek, hız ve cesaretin bir araya geldiği bir spor dalı olarak değerlendirilebilir (Sevim, 2007).

İlk olarak 1996 yılında gerçekleştirilen Snowboard Dünya Şampiyonası’nda kadın ve erkek sporcular Paralel Slalom, Giant Slalom ve halfpipe yarışmalarında mücadele etmiştir. Bu şampiyona, 1997 yılından itibaren iki yılda bir düzenlenmeye başlamıştır. 2003 yılından sonra Giant Slalom yarışması yerini paralel slalom ve paralel giant slalom yarışmalarına bırakmış, erkekler kategorisine ise Big Air yarışması eklenmiştir. 2011 yılında şampiyonaya hem kadın hem de erkek sporcular için Slopestyle yarışması dahil edilmiştir. 2013 yılından itibaren tüm yarışmalara Qualification (Eleme) yarışmaları eklenmiş, 2017 ve 2019 yıllarında yapılan şampiyonalarda ise Snowboard Cross Team (Takım Yarışı) yarışması da programda yer almıştır (ICR, 2017).

Paralel Slalom

Paralel slalom yarış pistlerinde, en yüksek ve en düşük noktalar arasındaki yükseklik farkı en az 120 metre, en fazla 180 metre olmalıdır. Bu pistler hem erkekler hem de kadınlar için uygun olacak şekilde tasarlanmalıdır. Pistin uzunluğu, zemin üzerinden ölçüldüğünde minimum 400 metre, maksimum 600 metre olmalıdır. Bu ölçümler, metre, tekerlekli metre veya GPS kullanılarak yapılmalı ve start listesi ile sonuçlarda belirtilmelidir. Eğer iki tur aynı pistte yapılacaksa, pistin genişliği en az 30 metre olmalıdır. Özel durumlarda, müfettiş veya jüri kısa bölümler için istisnai izinler verebilir. Eğer ikinci turda pist yeniden düzenleniyorsa, genişlik en az 20 metre olmalıdır (ICR, 2017).

Kapı Yapısı: Slalom kapıları, bir kısa ve kalın esnek direk (dönüş sopası) ile bir uzun esnek direkten oluşur. Kapılar, sırayla renk değiştirecek şekilde düzenlenmelidir. Dönüş sopaları arasındaki mesafe 8 ila 15 metre, kombinasyonlardaki mesafe ise 6 ila 8 metre arasında olmalıdır. En az bir adet üçlü veya dörtlü kombinasyon ve en az 3 adet ikili kombinasyon eklenmelidir. Slalomda muz kapılar (banana gates) kullanılmaz. Pist üzerinde en az 35, en fazla 55 kapı bulunmalıdır (ICR, 2017).

Giant Slalom

Paralel Giant Slalom pistinde, en yüksek ve en düşük noktalar arasındaki yükseklik farkı minimum 200 metre, maksimum 400 metre olmalıdır. Bu pist hem erkekler hem de kadınlar için uygundur. Pistin uzunluğu, metre, tekerlekli metre veya GPS kullanılarak ölçülmeli ve bu ölçümler start listesi ile sonuçlarda belirtilmelidir. Pist genişliği en az 30 metre olmalıdır. Eğer iki tur aynı eğim üzerinde gerçekleştiriliyorsa (hem kadınlar hem erkekler için), pistin genişliği en az 40 metre olmalıdır. Özel durumlar için, müfettiş veya jüri pistin kısa bölümleri için istisnalar yapabilir (ICR, 2017).

Kapı Yapısı: Bir büyük slalom kapısı, birbirine üçgen bir bayrakla bağlanmış kısa ve kalın bir esnek direk (dönüş sopası) ile uzun bir esnek slalom direğinden (dış sopa) oluşur. Kapı renkleri, art arda gelen kapılarda sırayla değişmelidir. Ancak, muz kapıları (banana gates) gibi özel kapılarda bayraklar aynı renkte olabilir. İki kapı arasındaki en yakın mesafe 10 metreden az olmamalıdır. Kapılar, yarışmacıların yüksek hızda bile net şekilde ayırt edebileceği şekilde yerleştirilmelidir. Kapılara ait bayraklar (banner) yarış çizgisine dik açılarda yerleştirilmeli ve kapının alt kısmına tutturulmalıdır. Paralel Giant Slalomda, dönüş kapıları arasında 20 ila 27 metre mesafe bırakılması önerilir (ICR, 2017).

Halfpipe

Halfpipe, kar içinde oluşturulmuş bir yarık veya kanal şeklinde bir yapıdır. Halfpipe alanı, teknik standartlara uygun olmalıdır. Alanın yarışma başlamadan en az bir gün önce tamamlanmış ve antrenmanlara hazır hale getirilmiş olması gerekmektedir. Uluslararası Kış Olimpiyatları, Dünya Şampiyonaları ve Dünya Gençler Snowboard Şampiyonaları gibi büyük organizasyonlar, Halfpipe'in tavsiye edilen ve onaylanmış teknik özelliklere sahip olmasını gerektirir. Ayrıca, Halfpipe'in hazırlanması için özel olarak tasarlanmış bir pist düzeltme makinesi bulunmalıdır. Antrenmanlar, yarışma öncesinde sağlanacak iki günlük programlı antrenman ile yapılmalıdır. Jüri, özel koşullarda antrenman süresini kısaltabilir. Yalnızca Halfpipe alanında gerçekleştirilen hareketler puanlandırılır. Antrenmanlar, jürinin onayına

bağlı olarak yapılacak ve ilk takım kaptanları toplantısında duyurulur (ICR, 2017).

Halfpipe Yarışmasının Uygulanması: Eleme kayışları, Halfpipe yarışmasının bir parçasıdır ve eleme sonuçları finale kalan yarışmacıları belirler. Finale kalacak yarışmacı sayısı (maksimum 24 erkek / 12 bayan) yarışma sona ermeden önce takım kaptanları toplantısında açıklanmalıdır. Finaldeki sonuçlar, elemeyi geçen yarışmacıların son derecelerini belirleyecektir. Yarışma formatı, eleme (knockout) veya tekli format arasında değişebilir; karar jüri tarafından verilir ve takım kaptanları toplantısında ilan edilir. Yarışmacı, çıkış noktasını terk ettikten sonra (baş hakemin ve start görevlisinin hazırlık işaretini verdiği an), kayış dikkate alınır ve değerlendirilmek üzere kabul edilir. Yarışmacı ilk inişten önce durursa, tekrar başlama hakkı verilmez. İlk eleme turunda başlamayan (DNS) veya diskalifiye edilen (DSQ) yarışmacılar, ikinci eleme turunda yarışmaya devam edemezler (ICR, 2017).

BigAir

BigAir alanı, eğim 22°, uzunluk 60 m, genişlik minimum 8 m, atlama öncesi düz alan minimum 5-10 m, atlama rampası genişlik minimum 5 m, kalkış açısı 25°-30°, kalkış yüksekliği 10-18 m, iniş yamacı eğimi 30°, genişlik minimum 22 m, uzunluk 35 m, düzlüğe geçiş 10 m olacak şekilde geçerli FIS teknik verilerine uygun olmalıdır. Alanın yarışma başlamadan en az bir gün önce tamamlanmış ve antrenmanlara hazır hale getirilmiş olması gerekmektedir. Yarışmacılar, kendilerini serbest bırakarak alana giriş yaparak hızlarını ayarlayabilirler. İniş alanı, hem flips (perendeler) hem de spins (dönmeler) gibi hareketler için yeterli alan sağlamalıdır. BigAir için antrenman zorunludur. Antrenmanlarda bir start görevlisi bulunmalı ve yarışmanın akışını düzenlemelidir. Antrenman saatleri, jüri tarafından ilk takım kaptanları toplantısında duyurulur (ICR, 2017).

BigAir Yarışmasının Uygulanması: JNS (jump not scored- atlama puanlanmadı) olarak işaretlenmeyen tüm atlamalar, BigAir yarışmasında puanlanacaktır. Alanın sınırlı olması nedeniyle, final sıralamalarında yalnızca ilk on erkek ve ilk altı bayan yarışmacı derecelendirilir. Diğer yarışmacılar, iki eleme turunda aldıkları en yüksek puanlarına göre sıralanır. Her hakem onluk puan sistemini kullanır ve ondalıklı puan verme seçeneğine sahiptir (örneğin 3.8, 6.7, 7.3). Bir atlama için beş hakemin verdiği toplam puan 50 puan üzerinden hesaplanır ve her hakem, bir yarışmacıya maksimum 10 puan verebilir. Her atlamadan sonra tüm puanlar açıklanır (ICR, 2017).

Slopestyle

Slopestyle yarışması, çeşitli çıkışlar, atlayışlar, korkuluklar, masalar ve BigAir alanları içeren, yarışmacıların farklı seçenekler arasından seçim yapabileceği bir pistte gerçekleştirilir. Ortalama eğim: Yaklaşık 12 derece Pist, çeşitli eğim derecelerine ve düz alanlara sahip olmalıdır. Genişlik minimum 30 metre, dikey yükselti minimum 100 metre, maksimum 200 metre olmalıdır. Pist, minimum 3 farklı özellik ve toplamda en az 6 özellik içermelidir. Özellikler, yarışmacıların serbest stil becerilerini sergilemesine olanak sağlamalıdır. Pist, sağ veya sol ayağına ağırlık veren yarışmacılardan birine avantaj sağlamamalıdır. Özellikler arasındaki mesafe, yumuşak bir geçiş ve iyi performansla imkân tanıyacak şekilde düzenlenmelidir. Pist, minimum 20 saniye sürecek bir yarış süresi gerektirecek şekilde tasarlanmalıdır. Pist, hem erkekler hem de bayanlar tarafından kullanılacak şekilde planlanmalıdır. İdeal slopestyle pisti, farklı kombinasyonlarda geniş bir özellik yelpazesi sunmalı ve teknik olarak zorlu bir yapı sağlamalıdır (ICR, 2017).

Slopestyle Hakem ve Puanlama Sistemi: Her slopestyle etkinliğinde toplamda 5 hakem ve bir başhakem görev alır. Final puanı, her değerlendirme panelinin puanlarının toplamından oluşturulur. Daha düşük düzeydeki FIS yarışmalarında, başhakem dahil olmak üzere 4 hakem de kullanılabilir. Slopestyle yarışmalarında yalnızca genel izlenim değerlendirme formatı uygulanır. Bu formatta, yarışmanın genel kompozisyonu, seçilen hattın ve kullanılan özelliklerin kalitesi değerlendirilir. Genel izlenim değerlendirmesi üç ana ögeye dayanır.

- Trick Zorluğu: Yapılan hareketlerin zorluğu ve karmaşıklığı.
- Trick İcra Ediliş Şekli: Hareketlerin ne kadar düzgün ve estetik şekilde gerçekleştirildiği.
- Trick'in Hareket Alanının Büyüklüğü: Yapılan hareketlerin alan üzerindeki kapsamı.

Düşüşler, hareketlerin bir parçası olarak kabul edilir ve puanlama sırasında dikkate alınır.

Puanlama, her hakemin ondalık değerler dahil 10 puanlık bir sistem kullanarak yaptığı değerlendirmeye dayanır. En yüksek ve en düşük puanlar elenerek, ortadaki üç puanın toplamı final puanı olarak belirlenir. Çift hakem ekibi kullanıldığında, tüm puanlar final skoruna dahil edilir ve hiçbirisi elenmez (ICR, 2017).

Snowboard Cross (SBX)

SBX pistlerinde, en yüksek ve en düşük noktalar arasındaki dikey yükselti farkı en az 100 metre ve en fazla 240 metre olmalıdır. Aynı pist hem erkekler hem de kadınlar için kullanılabilir. Pistin uzunluğu bir metre tekerlekli metre veya GPS ile ölçülmeli ve start listesinde ve sonuçlarda belirtilmelidir. SBX pistlerinin uzunluğu 200 metre ile 800 metre arasında değişebilir. Eğitim açısı ise 50 ila 120 metre arasında olmalıdır. Pist genişliği en az 40 metre olmalıdır. Özel durumlarda, müfettişler veya jüri pistin kısa bölümleri için istisnalara izin verebilirler (ICR, 2017).

Kapı Yapısı: Bir slalom kapısı, üçgen bir kapı bayrağı ile bağlanmış bir kısa ve kalın esnek direk (dönüş sopası) ile bir uzun esnek slalom direğinden (dış sopa) oluşur. Kapı renkleri sırayla değişmeli, ancak muz kapıları (tek dönüş kabul edilen kapılar) aynı renkte olmalıdır. Kapılar, yarışmacıların yüksek hızda bile net bir şekilde ayırt edebileceği şekilde düzenlenmelidir. Üçgen kapı bayrakları yarış çizgisine dik açılarda yerleştirilmelidir. Yarışmacılardan bazı durumlarda aynı renkteki iki kapı arasından geçmeleri istenebilir (ICR, 2017).

Kuzey Disiplini

Kayaklı koşu

Kayaklı koşu, karlı yamaçlar veya yüzeylerde, farklı yükseklik, uzunluk ve eğimlere sahip ortamlarda gerçekleştirilen bir spor dalıdır ve bu spor için farklı özelliklerde kayaklar ile ilgili araç ve gereçler kullanılır (Ülker İ., 2006). Bu disiplin, ayakların sadece ön kısmının kayağa bağlanması ve topukların serbest bırakılmasıyla, kar üzerinde daha rahat hareket etmeyi sağlar (Başyigit, 2018). Adım kombinasyonlarının önemli olduğu kayaklı koşuda, kayaklar sporcunun ayakkabısına uç kısmından tutturulur (TMOK, 2019).

Kayak kros, vücudun her bölgesinin ahenkli bir şekilde çalıştığı en kapsamlı spor dallarından biri olarak kabul edilir (Urartu, 1986). Diğer kayak sporlarıyla karşılaştırıldığında, kayaklı koşu muhtemelen en az tehlikeli olanıdır, ancak özellikle uzun mesafelerde dayanıklılık gerektiren, oldukça zahmetli bir spor dalıdır. Bu spor için kullanılan kayaklar, alp tipi arazilerde kullanılanlardan daha uzun, dar ve hafif olup, topuğun rahat hareket etmesine olanak sağlayacak şekilde bağlanır ve genellikle daha uzun batonlar tercih edilir. Kayak krosunun yarışmalı olmayan hali, kayak gezintisi olarak bilinir (Çongar, 2018).

Araştırmalar, kayaklı koşunun kayak sporları arasında en eski olanı olduğunu göstermektedir (Çetin E., 2002). Yüzyıllar sonra, bu spor kuzey bölgelerinde bir yarışma haline gelmiş ve zamanla dünya genelinde yaygınlaşmıştır (Sundstörn ve ark, 2012). 20. yüzyılda kayaklı koşu yarışmaları, sadece iki kayağın paralel olarak hareket ettirildiği klasik stil ile yapılmaktaydı. Ancak 1980'lerin ortalarına gelindiğinde, klasik teknikten daha hızlı olan ve buz pateni hareketlerini andıran “paten” stili popüler hale gelmiştir (Downing, 2003). Günümüzde, ulusal ve uluslararası kayaklı koşu yarışmaları paten ve klasik stiller olarak ayrı ayrı düzenlenmekte ve çoğu yarışmacı her iki yarışa da katılmaktadır.

Kayaklı koşu yarışmaları, bireysel ve takım yarışmaları olarak iki ana kategoriye ayrılmakta olup, her bir kategori kendi içinde farklı alt türlerde düzenlenir (ICR, 2018).

Ferdi Yarışmalar

Bireysel yarışmalar, sporcuların kendi performanslarını sergilediği yarışmalardır.

Mesafe Yarışları

3 km, 5 km, 7,5 km, 10 km, 15 km, 30 km ve 50 km gibi çeşitli mesafelerde düzenlenen bu yarışmalar hem klasik hem de serbest stil teknikleriyle gerçekleştirilebilir (Çetin, 2002). Bu yarışmalarda sporcular, toplu çıkış veya aralıklı çıkış şeklinde yarışabilirler (Ateş, 2014).

Skiathlon

Skiathlon, toplu çıkışla başlayıp, sporcuların ilk bölümü klasik teknikle tamamladığı ve ardından kayaklarını değiştirip serbest teknikle devam ettikleri bir yarışma türüdür (Ateş, 2014; ICR, 2018; Yarım, 2010). Kayak değişimi zorunludur; baton ve bot değişimi ise isteğe bağlıdır. Genellikle sporcular, batonlarını da kayaklarıyla birlikte değiştirirler. Skiathlon yarışmaları erkekler için 10 km + 10 km veya 15 km + 15 km, kadınlar için ise 5 km + 5 km veya 7,5 km + 7,5 km mesafelerinde yapılır. Pist, klasik ve serbest teknik için eşit zorlukta iki parkura ayrılır (Ateş, 2011; ICR, 2018; Yarım, 2010).

Sprint Yarışları

Sprint yarışmaları, eleme turlarıyla başlar ve bu turlar genellikle aralıklı çıkış düzeninde yapılır. Eleme turlarının ardından, toplu çıkışla final yarışmaları gerçekleştirilir. Önemli organizasyonlar olan Olimpiyat Oyunları (OWG), Dünya Kayak Şampiyonası (WSC) ve Dünya Kupası (WC) gibi etkinliklerde, eleme turlarında en iyi 30 sporcu belirlenir ve çeyrek final ile

yarı final yarışmalarına katılırlar. Finale kalan 12 sporcu, A ve B finallerinde yarışarak sonuç belirlenir (Ateş, 2014; ICR, 2018).

Takip Yarışmaları (Pursuit)

İki farklı yarışmanın bir araya getirildiği bu yarışma türü, bir gün arayla yapılır. İlk gün, toplu veya aralıklı çıkışla klasik teknikle yarışılır. İkinci gün ise birinci günün sonuçlarına göre sporcular arasındaki zaman farkları esas alınarak serbest teknikle yarışma devam eder ve sonuç ikinci günkü bitiş sırasına göre belirlenir (ICR, 2018).

Takım Yarışmaları

Takım yarışmaları, mesafe bayrak yarışmaları ve takım sprint yarışmaları olarak iki alt kategoriye ayrılır.

Bayrak Yarışları

Bu yarışmalarda her takım, 3 veya 4 sporcu ile yarışır (ICR, 2018). Sporcular belirlenmiş bir sıra ile yarışır ve her sporcu yalnızca bir kez yarışır (Yarım, 2010). İlk iki sporcu klasik teknikle, sonraki sporcular ise serbest teknikle yarışır (Ateş, 2014). Her bir sporcunun göğüs numarası ve rengi farklı olup, bu renkler tur sırasına göre kırmızı, yeşil, sarı ve mavi olarak belirlenir. Yarışma, toplu çıkış düzeniyle başlar ve birden fazla takımın katıldığı yarışmalarda ilk takım ön sırada start alır (ICR, 2018). Bayrak değişimi, 30 metre uzunluğunda belirlenmiş bir alanda gerçekleştirilir ve sporcular değişimi bu bölgede yapmalıdır. Değişim, yarışmayı bitiren sporcunun elinin, diğer sporcunun vücuduna dokunmasıyla tamamlanır (ICR, 2018; Yarım, 2010). Son sporcunun bitiş varış sırası, takımın genel sıralamasını belirler.

Takım Sprint Yarışmaları

Bu yarışma türü, her bir takımın 2 sporcudan oluştuğu ve klasik ya da serbest stil teknikleriyle gerçekleştirilebilen bir yarışmadır. Sporcular, her tur değişmek kaydıyla 3–6 tur boyunca sırayla yarışır (ICR, 2018). Takım sayısının fazla olduğu durumlarda iki grup halinde eleme yarışları yapılır ve ardından final yarışı gerçekleştirilir. Yarışma toplu çıkış düzeniyle başlar ve sporcular belirlenmiş bir değişim alanında (15–45 metre uzunluğunda) değişim yaparlar (ICR, 2018). Yarışmanın galibi, son sporcunun bitiş çizgisini geçme sırasına göre belirlenir.

Kayaklı Koşu Yarışma Pistlerinin Yapısı: Sporcuların teknik, taktik ve fiziksel yeteneklerini maksimum düzeyde değerlendirebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu pistlerin zorluk derecesi, yarışma türüne ve yarışmacıların seviyesine uygun olarak belirlenmelidir. Monotonluktan kaçınılmalı ve

pist tasarımında inişler, tırmanışlar ve düz alanlar dengeli bir şekilde yer almalıdır. Pistte yer alan keskin dönüşler veya aşırı dik rampalar, sporcuların koşu ritmini olumsuz etkilememelidir. İnişler, sporcular için zorlayıcı olmalı ancak düşük hızlarda bile güvenli bir şekilde kayılabilir olmalıdır. Ayrıca, yarışma pistleri doğal çevreyi de dikkate alarak, ağaçlık alanları kapsayacak şekilde düzenlenmelidir (ICR, 2018; Kurt, 2004; Alaeddinoğlu, 2012).

Kayaklı koşu pistlerinin genel yapısında, parkurun üçte biri tırmanma, üçte biri düz alan, üçte biri ise iniş gerektirecek şekilde planlanmalıdır. Kış Olimpiyat Oyunları (OWG), Dünya Kayak Şampiyonası (WSC), Dünya Gençler Kayak Şampiyonası (JWSC) ve Dünya Kupası (WC) gibi büyük organizasyonlarda, yarışma pistlerinin en yüksek noktası 1800 metreyi geçmemelidir (ICR, 2018).

Biatlon

Biatlon, dünyada büyük ilgi gören ve en zorlu beş spor dalından biri olarak kabul edilen, kayaklı koşu ile tüfkle atışın bir araya geldiği çok yönlü bir spor dalıdır. Performans ve rekabet amaçlı olarak milyonlarca insan tarafından yapılan bu spor, dünya genelinde geniş bir hayran kitlesine ve önemli sponsorlara sahiptir. Biatlonun, sekiz ana yarışma çeşidi bulunmaktadır.

Bireysel Yarışma (Individual Competition)

Bireysel biatlon yarışması, tüm yarışma türleri arasında en uzun kayak mesafesine sahip olanıdır ve kadınlar ve erkekler için dört atış turu içerir. En iyi biathletin rekabet süresi yaklaşık 55 dakika sürer. Kaçırılan her atış, toplam zamana 1 dakika eklenerek cezalandırılır. Erkekler her 4 km'de bir atış yapar ve bu döngü, 20 km tamamlanana kadar her dört kilometrede 5 atış yapılacak şekilde devam eder. Kadınlarda ise her 3 km sonrasında atış yapılır ve bu döngü 15 km tamamlanana kadar sürer. Diğer kurallar erkekler ve kadınlar için aynıdır (International Biathlon Union, 2022).

Sürat Yarışması (Sprint Competition)

Sürat yarışması, bireysel takip yarışmasının daha kısa bir versiyonu olup, kayak hızının atıştan daha önemli olduğu bir yarışmadır. Kaçırılan atışlar için ceza süresi eklenmek yerine, yarışmacılar 150 m ceza alanında kayarlar. Bu yarışma kadınlar ve erkekler için iki atış periyodunu içerir ve yaklaşık 30 dakika sürer. Erkeklerde, 3,4 km'lik üç turda iki atış periyodu yer alır. Kadınlarda ise turlar 2,5 km uzunluğundadır ve format aynıdır. Yarışma mesafeleri erkeklerde yaklaşık 10 km, kadınlarda ise 7,5 km olarak kabul edilir. Sürat yarışmalarında genellikle çıkış sıralaması kura ile belirlenir ve her biathlet arasında 30 saniye fark olacak şekilde düzenlenir. Yarışma sonuçları

anlık olarak alınabilmesine rağmen, son yarışmacı bitirene kadar sürekli değişebilir (International Biathlon Union, 2022).

Takip Yarışı (Pursuit Competition)

Takip yarışmasında, başlangıç düzeni ve atletler arasındaki başlangıç zaman farkı, önceki gün yapılan yeterlilik yarışmasına dayanır. Sürat ve bireysel takip yarışmaları, takip yarışına yeterlilik için kullanılabilir, ancak norm olarak sürat yarışı geçerlidir. Takip yarışmasında dört atış periyodu bulunur; bunlar yatarak, yatarak ve ayakta, ayakta atış şeklindedir. Dünya Kupası takip yarışmalarında katılımcı sayısı 60 ile sınırlıdır. Takip yarışmaları oldukça heyecan vericidir çünkü yarışa kimin liderlik ettiği kolayca görülebilir. Takip yarışmasında bitiş çizgisini ilk geçen biathlet, yarışı birinci olarak tamamlamış olur. Erkekler, bu yarışmada 2,5 km parkurda toplamda 12.5 km oluncaya kadar beş tur ve dört atış periyodu geçirirler. Kaçırılan her atış için, atışın hemen ardından bir ceza turu atılır. Kadınlar ise 2 km parkurda toplamda beş turda yarışı tamamlar. Diğer kurallar aynıdır (International Biathlon Union, 2022).

Toplu Çıkış Yarışı (Mass Start Competition)

Toplu çıkış yarışı, biathletlerin aynı anda başlaması sonucu seyirciler için en üst düzeyde heyecan ve gerilim sunar. Bu yarışma, bireysel takip yarışmasına oranla daha kısa bir mesafede gerçekleşir ve dört atış periyodu içerir. Atışlar, yatarak, yatarak, ayakta ve ayakta olmak üzere sıralanır. Her yarışmacı aynı anda başladığından, her biri için aynı zamanda bir hedef gerektiğinden katılım 30 biathletle sınırlıdır. İlk atışta her biathlet, kendi çıkış numarasının olduğu hedefleri kullanır. Daha sonraki atışlar içinse poligona geliş sıralarına göre biathletler sırasıyla dizilerek atış yaparlar. Erkekler, 3 km parkurda toplamda beş tur ve 15 km mesafe ile dört atış periyodunu tamamlarlar. Kadınlarda ise parkur 2,5 km olup, diğer kurallar aynıdır (International Biathlon Union, 2022).

Takım Yarışması (Relay Competition)

Erkekler için takım yarışmaları, iki atış periyodu, 7,5 km kayak ve dört takım üyesinden oluşur. Kadınlarda ise kayak mesafesi 6 km olup, diğer tüm kurallar aynıdır. Her takımın ilk yarışmacıları aynı anda yarışmaya başlar ve erkekler 2,5 km, kadınlar ise 2 km sonra yatarak atış yapar. Sonrasında ayakta atış yapmak üzere aynı mesafeleri tekrar ederler ve son olarak bir sonraki takım arkadaşlarını etiketlemek için son kez aynı mesafeyi kat ederler. Son yarışmacılar bitiş çizgisini geçene kadar bu düzen devam eder. Takım yarışmaları oldukça heyecan vericidir çünkü seyirciler kimin lider olduğunu her zaman görebilirler. Bir takım yarışmasında, her yarışmacı üç yedek mermi

taşır. Beş hedef ilk beş mermi ile vurulamazsa yedek mermiler kullanılır. Ancak yedek mermilerin her biri elle yerleştirilmelidir. Eğer beş hedef de vurulamazsa, vurulamayan her hedef için bir ceza turu atılır (International Biathlon Union, 2022).

Karma Takım Yarışması (Mixed Relay Competition)

Karma takım yarışması, iki kadın ve iki erkekten oluşur. Kadın takım üyeleri için kayak mesafesi 6 km, erkekler için ise 7,5 km'dir. Sırasıyla 2 km ve 4 km'de iki atış yapılır. Karma bayrak yarışmalarında her takımın ilk üyesi aynı anda yarışmaya başlar. Diğer takım üyeleri el değiştirme bölgesinde beklerler. Takım arkadaşının dokunmasının ardından çıkış yaparlar. Karma takım yarışı, kadın, kadın, erkek, erkek şeklinde devam eder (International Biathlon Union, 2022).

Süper Sprint Kalifikasyon Yarışması (Supersprint Qualification Competition)

Süper sprint kalifikasyon yarışmasında sporcular, 15 saniye başlangıç aralığı ile bireysel olarak başlar. Kalifikasyon yarışmalarında 800 ve 1200 metre arasında üç tur kullanılır. Birinci turda iki atış, ikinci turda 800 ile 2400 metre arasında yatarak ve ayakta atış pozisyonu vardır. Her atlet beş atış yapar ve eğer beş hedef vurulamazsa üç yedek mermi kullanılabilir. Eğer tüm hedefler sekiz atıştan sonra bile vurulmazsa atlet diskalifiye olur. Kalifikasyon yarışında toplam 45 ile 75 metre arasında tırmanma bulunabilir. Kura çekimi dört grupta yapılır. Kalifikasyon yarışı, bölgesel şartlara göre 2,4 ile 3,6 km arasında bir mesafede düzenlenir. Her kalifikasyon yarışı başlamadan beş dakika önce sporculara 20 dakika sıfırlama süresi verilir (International Biathlon Union, 2022).

Süper Sprint Final Yarışması (Supersprint Final Competition)

Sadece kalifikasyon yarışında en hızlı olan atletlerin katılmasına izin verilen final yarışmasında toplam yarışma hedeflerine bağlı olarak atletler toplu başlangıç yaparlar. Kalifikasyon yarışında en hızlı olan atlet, yarışı 1 numara ile en soldan başlar. Diğer atletler, sıralarına göre dizilirler. Başlangıç çizgileri arasındaki mesafe beş metre, kulvarlar arasındaki mesafe ise üç metredir. İlk 20 metreden sonra serbest teknik kullanılabilir. Final yarışı için 4 ile 6 km arasında bir pist organize edilir. 800 ile 1200 metre arasında beş tur yapılır. 800 ile 2400 metre arasında yatarak, yatarak, ayakta ve ayakta olmak üzere dört atış vardır. Atış düzeni, kalifikasyon yarışındaki ile aynıdır. Toplam tırmanış 60 ile 125 metre arasındadır. Bitiriş çizgisini ilk geçen atlet yarışı kazanır (International Biathlon Union, 2022).

Kayakla Atlama

Kayakla atlama sporu, 1924 yılında Chamonix (Fransa)’da yapılan ilk Kış Olimpiyatları’ndan bu yana bu organizasyonda yer almaktadır. Normal tepe (Normal Hill) yarışmaları 1964 yılında Innsbruck (Avusturya)’da yarışma programına dahil edilmişken, takım yarışması 1988’de üçüncü bir kategori olarak eklenmiştir (Kıyıcı vd., 2021). Olimpik bir kış branşı olmasına rağmen, kayakla atlama yaz aylarında da gerçekleştirilmektedir; 1994 yazından itibaren FIS Grand Prix, kar olmadan hasır tepelerde yapılmakta ve bu yaz yarışmaları sporcular ile taraftarlar tarafından yeni bir alternatif olarak kabul edilmektedir (Skisprungschanzen, 2021).

Kadın sporcular da bu branşta yer almaktadır. İlk kadın atlayışı 1911 yılında gerçekleşmiştir. Uluslararası Kayak Federasyonu (FIS), kadın sporcular için hem yaz hem de kış sezonlarında yarışmalar düzenlemektedir. Ancak, bugüne kadar hiçbir kadın sporcu kayakla atlama uçuş rampasından atlayış yapmamıştır. FIS, kadın sporcuların gelişimini desteklemek amacıyla bu konu üzerinde çalışmalar yürütmektedir (Ladies-skijumping, 2021).

Kayakla Atlama Teknikleri

Kayakla atlama branşında, rekabetin artmasıyla birlikte tekniksel değişiklikler yaşanmıştır:

Windisch Tekniği: Erich Windisch tarafından 1949 yılında geliştirilen bu teknik, Kongsberger tekniğinin bir modifikasyonudur. Sporcu kollarını daha yakın bir pozisyonda, daha aerodinamik bir eğim için kalçalara doğru geriye doğru yerleştirir (MacArthur, 2011).

Däscher Tekniği: Bu teknikte, üst gövde kalçaya doğru daha az bükülür, bu da havada daha düz ve aerodinamik bir pozisyon sağlar. 1980’lerde Matti Nykänen, kayakları çapraz olarak yanlara doğrultarak paralel stilin bir varyasyonunu geliştirmiştir, bu da esasen kaba bir “yarım V” oluşturmuştur (Higdon, 1991).

Windisch Tekniği: 1949 yılında Erich Windisch tarafından geliştirilen Windisch tekniği, Kongsberger tekniğinin bir uyarlamasıdır. Bu teknikte, sporcu kollarını daha yakın bir pozisyonda, kalçaya doğru geri çekerek daha aerodinamik bir eğim elde eder (MacArthur, 2011).

V Stili: V stilin yaratıcısı Polonyalı kayakla atlamacı Mirosław Graf’dır (Johnson, 2008). Bu stil, günümüzde en yaygın olarak kullanılan kayakla atlama stilidir.

Kayakla Atlama'da Performansı Etkileyen Faktörler

Çıkış Kapısı ve Rüzgar: 2009 yılında Uluslararası Kayak Federasyonu (FIS), rüzgar ve çıkış kapısı etkilerini toplam puanlamaya dahil edecek bir sistemin test edilmesine karar verdi. 2010 sezonundan itibaren bu kurallar uygulamaya alındı. Karşıdan esen rüzgar atlayışa avantaj sağlarken, arkadan esen rüzgar dezavantaj yaratmaktadır (Virmavirta & Kivekäs, 2012).

Çıkış Kapısı: Çıkış kapısının yüksekliği, atlayıcının hızını ve mesafesini etkiler. Çıkış kapısının yüksek olması, daha fazla hız ve mesafe anlamına gelirken, düşük olması daha az hız ve mesafe demektir. Çıkış kapısı rüzgar sensörlerinden alınan veriler doğrultusunda belirlenir (Aldrin, 2015).

Sensörler: Yarışmanın yapılacağı rampanın belirli noktalarına konumlandırılan sensörler, rüzgar ve çıkış kapısı verilerini toplar. Bu veriler, puanlama sistemine dahil edilerek yarışmaların daha adil hale gelmesini sağlar.

BRANŞLARDA YAPILAN BAZI BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

Alp Kayacağı

Türk Kayak Milli Takımlarında yer alan 15 Kuzey Disiplini ve 13 Alp Disiplini olmak üzere toplam 28 genç erkek kayakçının fiziksel özellikleri, patlayıcı güç, dayanıklılık ve vücut yağ yüzdelerinin incelenmesi için yapılan çalışmada sporcuların yaş, boy, kilo, oturma boyu, kulaç uzunlukları, yağ oranları, çevre ve çap ölçümleri, durarak uzun atlama, şınav, mekik, sıçrama ve pençe kuvveti gibi çeşitli fizyolojik ve fiziksel parametreleri ölçümünde Kuzey ve Alp disiplinleri arasında fiziksel özellikler, patlayıcı güç, dayanıklılık ve vücut yağ yüzdeleri açısından anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur (Alaeddinoğlu ve Kaya, 2016).

8 hafta süren teknik ağırlıklı Alp disiplini temel kayak eğitiminin 8-10 yaş grubu çocuklarda denge, esneklik, çabukluk ve dayanıklılık üzerindeki etkisini incelenmesi için yapılan çalışmada, katılımcılara haftada 3 gün temel kayak eğitimi uygulanmıştır. Erkek ve kız çocukların ön test-son test vücut ağırlık parametrelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğunu, ancak boy uzunluğunda anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir Erkek çocuklarda flamingo testi ve 10x5 mekik koşusu testlerinde, kız çocuklarda ise otur eriş testi ve mini Cooper testi değerlerinde anlamlı farklar tespit edilmiştir. Her iki grupta da kal hareketi süratinde anlamlı bir değişim görülmezken, erkek çocuklarda sistolik kan basıncı önemli ölçüde değişmiştir, kızlarda ise hem sistolik hem de diyastolik kan basıncında önemli bir değişim saptanmamıştır. Alp disiplini temel kayak eğitiminin çocuklarda

denge, esneklik, çabukluk ve dayanıklılık üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir (Güneş ve ark., 2019).

Farklı kar spor branşlarındaki elit sporcuların denge ve reaksiyon zamanlarını karşılaştırarak aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan çalışmaya 40 erkek sporcu katılmıştır. Sporcuların dinamik ve statik denge testleri ile bacak reaksiyon zamanları ölçülmüştür. Branşlar arasında özellikle sağ ayak statik denge ve reaksiyon sürelerinde anlamlı farklılıklar bulunmuş, en iyi denge seviyeleri kayakla atlama sporcularında tespit edilmiştir. Reaksiyon zamanında ise en iyi sonuçlar alp disiplini ve kayakla atlama sporcularında elde edilmiştir. Bu bulgular, ilgili branşların sporcularında görülen denge ve reaksiyon becerilerinin, sporun doğasına ve antrenman süreçlerine bağlı olarak geliştiğini göstermektedir (Aktaş ve ark., 2023).

Milli takım düzeyindeki Alp disiplini kayakçıların işitsel (ses) ve görsel (ışık) reaksiyon zamanlarını tespit ederek, bu değerleri spor yapmayan sedanter bireylerle karşılaştırmak için yapılan çalışma, 74 milli sporcu (37 kadın, 37 erkek) ve 44 sedanter birey (22 kadın, 22 erkek) katılmıştır. Grupların kendi içindeki reaksiyon ölçümleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, sağ el ışık reaksiyon değerlerinde her iki grup arasında düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Sağ el ses ve sol el ses ölçümlerinde ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sol el ışık reaksiyonlarında yalnızca ikinci ölçümde anlamlı fark tespit edilmiştir (Musabaşoğlu ve Kishalı, 2008).

Elit Türk Alp disiplini kayakçılarında 4 hafta boyunca haftada 3 gün, günde 60 dakika yapılan sürat antrenmanının nitrik oksit (NO) seviyeleri üzerindeki kronik etkisi incelenmesi için yapılan çalışmada program öncesi testlerde, sürat testi öncesi serum NO düzeyleri, sürat testi sonrasına oranla azalmıştır. Bu azalma istatistiksel olarak anlamlı değilken, program sonrası testlerde ise, sürat testi öncesi serum NO düzeylerinde, sürat testi sonrası arasında azalma tespit edilmiştir ve bu azalma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Taş ve ark., 2008).

Snowboard

Daha önce kayak veya snowboard yapmamış bireylerin bu iki branşta temel teknik ve becerilerini içeren beş günlük bir eğitim sürecinin denge performansları üzerindeki etkilerini inceleyen ve bu iki branş arasında karşılaştırma yapmayı amaçlayan araştırmada, kayak grubunda 13’ü erkek ve 13’ü kadın olmak üzere toplam 26 kişi, snowboard grubunda ise 17’si erkek ve 17’si kadın olmak üzere toplam 34 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların kayak ve snowboard eğitimine başlamadan önce, ön test denge ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Kayak eğitimi sonrasında hem statik hem de

dinamik tüm denge ölçümlerinde anlamlı iyileşmeler olduğunu göstermiştir. Snowboard eğitimleri sonrasında ise dinamik Overall Stability Index (OSI) ve Medial-Lateral Stability Index (MLSI) değerlerinde önemli farklılıklar saptanmıştır. Ayrıca, son testlerde snowboard ve kayak gruplarının değerleri karşılaştırıldığında, kayakçıların lehine olan statik (OSI) ve Anterior-Posterior Stability Index (APSI) değerlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bulgular, kayak eğitiminin hem statik hem de dinamik denge performansını anlamlı derecede geliştirdiğini, snowboard eğitiminin ise özellikle dinamik denge üzerinde olumlu etkiler sağladığını ortaya koymaktadır (Ökmen ve Şimşek, 2023).

18-24 yaş aralığındaki erkek snowboard sporcularının 8 haftalık pliometrik antrenmanların slalom iniş hızına etkisi incelendiği araştırmada, 12 kişiden oluşan bir pliometrik antrenman grubu ve yine 12 kişiden oluşan bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunda, üst bacak, alt bacak, göğüs, karın ve biceps brachii çevre ölçümleri antrenman öncesi ve sonrası yapılan değerlendirmelerde anlamlı farklılıklar göstermiştir. Ayrıca, deri altı yağ oranı ölçümlerinde de başlangıç ve bitiş noktaları arasında belirgin değişiklikler gözlemlenmiştir. Durarak uzun atlama ve 30 metre sürat testlerinde elde edilen veriler, ilk ve son ölçümler arasında anlamlı gelişmeler göstermektedir. Aynı zamanda, çalışma grubunun pençe ve bacak kuvveti ölçümlerinde de önemli iyileşmeler kaydedilmiştir. Slalom iniş süresi ölçümlerinde ise, antrenman öncesi ve sonrası arasında anlamlı bir hızlanma tespit edilmiştir. Bu bulgular, pliometrik antrenmanların fiziksel performans üzerinde olumlu etkiler sağladığını ortaya koymaktadır (Tanyeri, 2013).

Türkiye'deki kayak ve snowboard sporlarına katılan bireylerin serbest zaman ilgilenimleri ile serbest zaman engelleri arasındaki ilişki, çeşitli değişkenler açısından inceleyen araştırmanın katılımcı grubu, Türkiye'deki beş büyük kayak merkezinde (Palandöken, Sarıkamış, Uludağ, Kartalkaya, Erciyes) kayak veya snowboard yapan toplam 796 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği" (SZİÖ) ve "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" (BZEÖ) kullanılmıştır. Sonuçlara göre, cinsiyet değişkeninin "BZEÖ" ve "SZİÖ" alt boyutları üzerinde anlamlı bir ana etkiye sahip olduğu bulunmuştur. "BZEÖ"de kadınların, "SZİÖ"de ise erkeklerin ortalamalarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu değişkeni, "SZİÖ"nin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklara yol açmıştır. "Önem verme" alt boyutunda lise ve altı eğitim seviyesindeki katılımcılar, "çekicilik", "sosyal ilişki", "özdeşleşme" ve "kendini ifade" alt boyutlarında ise yüksek lisans veya doktora seviyesindeki katılımcılar daha yüksek ortalama puanlar almıştır. En sık ziyaret edilen kayak merkezi değişkeni, "BZEÖ" ve "SZİÖ"nin tüm alt boyutlarında

anlamli farklılıklar oluşturmuştur. Ayrıca, kendine ait malzemeye sahip olma değişkeni, “BZEÖ”nün “kişisel engeller” ve “kişilerarası engeller” alt boyut puanlarında anlamli farklılıklar yaratmıştır. Kişisel malzemeye sahip olmayan bireylerin daha fazla kişisel ve kişilerarası engele sahip olduğu belirlenmiştir. “SZİÖ”nün tüm alt boyut puanlarında da anlamli farklılıklar gözlenmiştir (Budak, 2022).

Kayaklı Koşu

Türk Kuzey ve Alp Disiplini kayakçılarının fiziksel ve fizyolojik özelliklerini belirleyip karşılaştırmayı amaçlayan çalışmaya 26 gönüllü erkek kayakçı (13 Alp Disiplini, 13 Kuzey Disiplini) katılmıştır. Araştırmada, katılımcıların fiziksel ve fizyolojik özellikleri çeşitli saha ve laboratuvar testleri ile ölçülmüştür. Alp ve Kuzey Disiplini kayakçıları arasında yaş, boy, vücut ağırlığı, vücut yağ yüzdesi, dikey sıçrama, kan basıncı, somatotip ve akciğer fonksiyonları açısından anlamli bir fark bulunmamıştır. Ancak, anaerobik güç, bacak kuvveti, esneklik ve max $\dot{V}O_2$ değerleri arasında anlamli farklar tespit edilmiştir (Yarım ve ark., 1998).

Dayanıklılık antrenmanının kadın kayaklı koşu sporcularının bazı serum lipid düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmesi için yapılan araştırmada, sporcu ve sedanter gruplardan dinlenik durumdayken 5 cc venöz kan örneği alınmıştır. Biyokimyasal analizler için alınan kan örnekleri 4000 rpm devirde 10 dakika santrifüj edilerek serumların analizi otoanalizör ile yapılmıştır. Sonuçlara göre, elit kadın sporcuların yüksek yoğunluklu lipoprotein-kolesterol (HDL) değerinde sedanterlere göre istatistiksel olarak anlamli bir artış gözlemlenmiştir. Ancak, düşük yoğunluklu lipoprotein-kolesterol (LDL), trigliserid ve total kolesterol değerlerinde iki grup arasında istatistiksel olarak anlamli bir fark bulunmamıştır. Araştırma sonucunda, uzun süreli dayanıklılık antrenmanının kadın kayaklı koşu sporcularının serum HDL düzeyinde artışa yol açtığı, diğer serum lipidlerden LDL, trigliserid ve kolesterol üzerinde anlamli bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Genc, 2019).

Kayaklı koşu sporcularında baskın olmayan bacağa uygulanan Tabata Antrenmanının, paten atma salınım mesafeleri, dinamik denge ve kuvvet değişkenleriyle birlikte baskın bacakla karşılaştırılması amacıyla yapılan çalışmaya, yıldızlar kategorisinde en az Türkiye Şampiyonasına katılan 22 erkek sporcu katılım sağlamıştır. Gruplar haftada 5 gün rutin antrenmanlarına devam etmiştir. Egzersiz grubuna, 4 hafta (rutin antrenman + Tabata Protokolü) ve 4 hafta (rutin antrenman + 2xTabata Protokolü) olarak haftada 3 gün 8 haftalık antrenman programı uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, kuvvet farkının baskın bacak lehine, denge farkının ise baskın

olmayan bacak lehine anlamlı pozitif ilişki gösterdiği görülmektedir. Kuvvet parametrelerinin sağdan sola yönelim, denge parametrelerinin ise soldan sağa yönelim göstermesi, baskınlık durumunun göreve özgü olduğunu göstermektedir (Ağbaba, 2023).

Biathlon

Türkiye Biathlon Milli Takımı hazırlık kampında yer alan sporcuların kompozisyon ve motorik özelliklerini incelemek için yapılan çalışmaya, 10 erkek ve 7 kadın sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Sporcuların somatotip özellikleri, vücut kompozisyonları, sırt-bacak kuvveti ve sağ-sol el kavrama kuvvetleri ölçülmüştür. Vücut yağ yüzdesi ve somatotip ölçümleri için Holtain marka skinfold kaliper kullanılmış, yağ parametreleri Siri formülü ile, somatotip parametreleri ise Heath-Carter yöntemine göre hesaplanmıştır. Kavrama kuvveti için Holtain marka el dinamometresi, sırt ve bacak kuvveti için bacak dinamometresi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, Türk Milli Biathlon Takımı sporcularının antropometrik ve seçilmiş motorik özelliklerinin uluslararası normların altında olduğu ve madalya kazanmak için yeterli olmadığı görülmüştür (Ateş, 2017).

Kar sporlarının farklı branşlarındaki (alp disiplini, snowboard, kayak koşusu, biatlon, kayakla atlama) dikey sıçrama performansı ve anaerobik güç parametreleri karşılaştırıldığı çalışmada katılımcıların pik güç, relatif pik güç, ortalama güç, minimum güç ve relatif minimum güç değerleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak, kayakla atlamacılar ile biatlon ve kayak koşucuları arasında sıçrama yüksekliği ve üretilen güç açısından kayakla atlamacılar lehine, yorgunluk indeksi açısından ise biatlon ve kayak koşucuları lehine anlamlı farklar tespit edilmiştir (Atasever ve ark., 2023).

Türk Biathlon Milli Takımı'nda aktif spor hayatı devam eden biathletlerin maksimum oksijen tüketim kapasiteleri (MaxVO₂), atıştan önceki nabız değerleri ve atış sırasındaki soluk frekans değerlerinin atış isabetlerine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada üç farklı tempo ile (%40-60 ve %80) poligona gelen biathletlerin solunum ritimleri, toparlanma kalp atım değerleri ve isabetli atış sayıları belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, biathletlerin maksimum oksijen tüketim kapasitelerinin atış öncesindeki nabız değerlerinin düşmesini etkilediği, farklı yüklenme yüzdeleri ile atış alanına girdiklerinde atış sırasında kalp atım değerlerinin istirahat esnasındaki kalp atım değerlerine kıyasla anlamlı bir şekilde değiştiği saptanmıştır. Ancak bu durumun atış isabet yüzdesini anlamlı şekilde etkilemediği bulunmuştur. İlişki analizinde, MaxVO₂ ile atış isabet yüzdesi arasında %80 yüklenme yüzdesindeki atış yüzdesi ile pozitif korelasyon olduğu tespit edilmiştir (Karabağ ve ark., 2019).

Sporcuların dinlenik halde yapılan hedef atış başarısı ile farklı şiddette yapılan hedef atış başarıları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması amaçlayan 14 elit biathlon sporcusu katılmıştır. Katılımcıların %50, %70 ve %100 şiddette 2.5 km tekerlekli kayakla koşuttan sonra 5'er atıştan toplam 20 atış yapmıştır. Araştırma grubundaki sporcuların vücut kompozisyonu özelliklerine göre değişkenler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ölçümler arasındaki atış başarısının karşılaştırılmasında tüm değişkenler arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Egzersiz şiddeti arttıkça hedef atış başarısının düştüğü ve bu durumun hipotezi desteklediği görülmüştür. %50 isabet bağımlı değişken ile %50 kalp atışı bağımsız değişkeni olarak ele alındığında, %50 kalp atım hızındaki her bir birimlik artışın hedef isabetini-0,021 seviyesinde düşürdüğü saptanmıştır (Atasever, 2019).

Farklı rakımlarda yaşayan biathlon sporcularının 2000m maksimum aerobik testinin akut yanıtı analiz edildiği çalışmada sporcular iki gruba ayrılmıştır: 1500m üzerindeki rakımlarda yaşayan 32 sporcu yüksek irtifa grubu olarak, 1500m altında yaşayan 35 sporcu ise düşük irtifa grubu olarak kodlanmıştır. 1500m üzerindeki rakımlarda yaşayan sporcular, düşük irtifadaki sporculara göre shuttle-run testinde daha yüksek VO₂max ve toplam tur puanı göstermiştir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Rakım- VO₂max- Toplam Turlar değişkenleri arasında pozitif orta düzeyde bir korelasyon görülmüştür ($r = 0,363$, $r = 0,355$). Rakım arttıkça dayanıklılık skorunun arttığı tespit edilmiştir. Shuttle-run testinin her aşaması incelendiğinde, düşük rakımlarda yaşayanların testten daha erken vazgeçme eğiliminde olduğu gözlemlenmiş, ancak gruplar arasındaki ortalama kalp atış hızlarında fark bulunmamıştır. Bulgular, benzer antrenman geçmişine sahip biathlon sporcularının fizyolojik yanıtlarının yaşadıkları rakım tarafından etkilendiğini göstermiştir (Deseni ve ark., 2017).

Kayakla Atlama

Genç sporcularda kayakla atlama ve gevşeme egzersizlerinin katekolaminler (epinefrin, norepinefrin, dopamin) ve HSP 70 seviyeleri üzerindeki akut ve kronik etkilerini incelemek için yapılan çalışmada akut etkiyi ölçmek için egzersiz öncesi ve sonrası, kronik etkiyi değerlendirmek için ise 6 haftalık egzersiz öncesi ve sonrası istirahat koşullarında ölçümler yapılmıştır. Kayakla atlama egzersizinin hem akut hem de kronik olarak epinefrin ve norepinefrin seviyelerini artırdığını, ancak dopamin üzerinde etkisinin olmadığını göstermektedir. Gevşeme egzersizi yapanlarda ise sadece epinefrin seviyelerinde kronik artış gözlemlenmiştir (Ağgön, 2012).

1924-2018 yılları arasında düzenlenen Kış Olimpiyatları'ndaki Normal Rampa, Büyük Rampa ve Takım Büyük Rampa yarışmalarında en fazla madalya kazanan ülkelerin (Norveç, Finlandiya ve Avusturya) başarılarını ve eğitim yöntemlerindeki farklılıkları incelemeyi amaçlayan çalışmada FIS veri tabanından elde edilen sonuçlara göre, Norveç normal rampa yarışmalarında diğer ülkelere kıyasla daha başarılı bulunmuştur, ancak büyük rampa yarışmalarında ülkeler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Albayrak, 2020).

Farklı simülasyon egzersizlerinin kayakla atlamacılarda dikey sıçrama ve kayakla atlama mesafesi üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmada sporcular sabit platform, tekerlekli platform ve kapalı alan simülasyonu gruplarına ayrılmıştır. Egzersiz programı öncesi ve sonrası sporcuların en iyi atlama mesafeleri ve vücut kompozisyonları, dikey sıçrama yükseklikleri ve ayak taban basınç değerleri ölçülmüştür. Ayak taban basınç değerlerinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmazken, eller belde yapılan dikey sıçrama testinde ön-son test değerleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ancak gruplar arasında bu farklılık anlamlı değildir. Kayakla atlama mesafesinde sabit ve tekerlekli platform simülasyonu, kapalı alan simülasyonuna göre daha etkili bulunmuştur. Ayak basınç değerlerinde ise kapalı alan simülasyon çalışması daha anlamlı sonuçlar vermiştir (İpcioğlu, 2023).

SONUÇ

Türkiye'de kış sporlarına yönelik yapılan çalışmalar, bu sporların hem profesyonel hem de amatör düzeydeki gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle kış sporlarında performans artışı, antrenman yöntemleri ve fiziksel-psikolojik parametreler üzerine yapılan araştırmalar, sporcuların yetkinliklerini artırmakta ve antrenörler için bilimsel temelli rehberlik sağlamaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda en fazla akademik çalışmanın Alp kayağı ile ilgili çalışmalar olduğu bu çalışmaları Snowboard, Kayaklı Koşu ve Biathlon branşlarının izlediği en az çalışmanın ise Kayakla Atlama branşında olduğu tespit edilmiştir. Gelecekte bu alanlarda daha fazla araştırmanın yapılması, Türkiye'nin uluslararası kış sporları arenasındaki yerini güçlendirmeye devam edeceği düşünülmektedir. Yaz ve Kış Olimpiyat oyunları organizasyonlarının sporun hem sürdürülebilir olmasında hem de sporun kültürel bir değer olarak gelişmesinde spor organizasyonlarının başarısı büyük önem kazanmaktadır. Bu kapsamda ekonomik, sosyolojik, ekolojik ve kültürel yapılar büyük önem taşımaktadır. Her yapı bir sistematığın gelişimini desteklemektedir. Bu açıdan bilimsel literatürünün de irdelenmesi gerekmektedir (Aygün, 2023).

Kaynakça

- Ağbaba, K. (2023). *Kayaklı Koşucularda Baskın Olmayan Bacağa Uygulanan Tabata Antrenmanının Paten Atma Salınım Uzunluğuna Etkisi* (Master's thesis, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi).
- Ağgön, E. (2012). *Genç kayakla atlamacılarda gevşeme egzersizlerinin bazı stres hormonları ve proteinleri üzerine etkileri*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi Spor ve Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.
- Aktaş, B. S., Kıyıcı, F., Atasever, G., Seren, K., & Aktaş, S. (2023). Kar Sporlarında Denge Performansı ile Reaksiyon Zamanlarının Karşılaştırılması: Deneysel Araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 15(3), 371-379.
- Aktaş, S. (2009). *Elit düzeydeki alp disiplini kayakçılarda dengenin performans üzerine etkisi* (Master's thesis, Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Alaeddinoğlu, V. (2020). *5 Büyük Kayak Merkezinin Coğrafi Şekillerinin Kayak Sporuna ve Sporcusuna Olan Etkisinin İncelenmesi*, Spor Bilimleri Alanında Akademik Araştırmalar, 83-117, Duvar Yayınları, Ankara
- Alaeddinoğlu V. (2012). *Türkiye Kayak Milli Takımları Alp Disiplini ve Kuzey Disiplini Sporcularının Antropometrik ve Fizyolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Alaeddinoğlu, V., & Kaya, İ. (2016). Türkiye kayak milli takımları alp disiplini ve kuzey disiplini sporcularının antropometrik ve fizyolojik özelliklerinin karşılaştırılması. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 116-123.
- Albayrak, B. (2020). *Kış olimpiyatlarında kayakla atlamada başarılı olan ülkelerin analizi ve eğitim sistemlerinin incelenmesi*. Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, Erzurum.
- Aldrin, M. (2015). Fair compensation for gate and wind conditions in ski jumping – stimated from competition data using a mixed model. *Journal of Quantitative Analysis in Sports*, 11(4). <https://doi.org/10.1515/jqas-2015-0022>
- Atasever, G. (2019). *Elit biathlon sporcularında nabız aralıklarına göre hedef atış isabet yüzdelerinin karşılaştırılması*. Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, Erzurum.
- Atasever, G., Sevindik Aktaş, B., Kıyıcı, F., Seren, K., & Aktaş, S. (2023). Kar Sporlarında Dikey Sıçrama Performansı ile Anaerobik Güç Parametrelerinin Karşılaştırılması: Tanımlayıcı Araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 15(3).
- Ateş B. (2014). *Kayaklı Koşucularda Altı Haftalık Tekerlekli Kayakla Yapılan İnterval Turmanı (Uphill) Antrenmanlarının Bazı Seçilmiş Fizyolojik Özellik-*

- ler Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ateş, B. (2017). Türk milli biatlon takımı sporcularının somatotip, vücut kompozisyonu ve motorik özelliklerinin incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 108-116.
- Aygün, M. (2023). *Sport Organizations in World Literature: Status and Systematic Determinants*. Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi, 5 (2), 184-196
- Aygün, M., Yetim, A.A., (2015). *Ankara İlindeki 16-20 Yaş Arası Buz Hokeycilerin Branşa Katılım Nedenleri*, Journal of Research In Education And Society, 2 (1), 1-11
- Başıyigit FE. (2018). *Ulusal ve Uluslararası Yüksek İrtifa Kayak Merkezlerinin Yapısal ve Organizasyon (Antrenman-Yarış) Özelliklerinin İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi,
- Budak, D. (2022). Rekreatyonel fiziksel aktivite olarak kayak ve snowboard yapan bireylerde serbest zaman ilgilenim ve serbest zaman engelleri ilişkisi. *3. Uluslararası Rekreatyon ve Spor Yönetimi Kongresi*, Antalya, Türkiye, 16 - 19 Mayıs 2022, ss.36-37.
- Can, Y., & Polat, M. (2004). Kayseri İli İlköğretim Öğrencilerinde Kayak Sporuna Yönelik Fiziksel Uygunluk Normlarının Araştırılması. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 48-54.
- Çetin E. (2002). *Sekiz Haftalık Tekerlekli Kayak ve Koşu Dayanıklılık Antrenmanlarının 13-16 Yaş Grubu Kayaklı Koşu Sporcularındaki MaxVO2 ve Diğer Bazı Parametrelere Etkilerinin Karşılaştırılması*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Çetin, E., Çolak, M., & Ateşoğlu, U. (2008). Kayaklı-Koşucularda Dayanıklılık Egzersizlerinin Normoksi ve Hipoksi Koşullarında Maksimum Oksijen Tüketimi (MaxVO2) ve Bazı Solunum Parametreleri Üzerine Etkisi. *iFirat Tıp Dergisi*, 13(1): 18-23
- Çongar S. (2018). *Kayaklı Koşucularda Direnç Bantları ile Yapılan Kuvvet Çalışmalarının Bazı Motorik ve Fizyolojik Özelliklere Etkisi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Deseni, A. Ç., Toplanması, B. V., Hazırlanması, D. M., & Sağlanması, E. M. İ. (2017). Farklı Yüksekliklerde Yaşayan Genç Biatlon Sporcularının 2000m'de Maksimal Aerobik Egzersize Akut Tepkilerinin Analizi. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 69-77
- Downing JJ. The Effects of Training on Upper Body Power in Female Cross-Country Skiers. *Philosophy in Human Performance, Doctoral Dissertation*. Oregon: Oregon State University, 2003: 30-31.

- Federation International De Ski. *The International Ski Competition Rules (ICR) Book II Cross-Country*, Approved By The 51st International Ski Congress. Costa Navarino (GRE), 2018
- Federation International De Ski. The International Snowboard Competition Rules (Icr) Book V1 Joint Regulations For Snowboarding Slalom / Giant Slalom Triple-S Parallel Events Snowboard Cross Snowboard Halfpipe Snowboard Big Air Snowboard Slopestyle Approved By The 50th International Ski Congress, Cancun (MEX) Incl. Changes And Precisions 2016 And 2017
- Genc, A., & fatih Bilici, M. (2019). Dayanıklılık Antrenmanının Kadın Kayaklı Koşu Sporcularının Bazı Serum Lipit Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 69-74.
- Güneş, S., Koca, F., & İmamoğlu, O. (2019). 8 Haftalık Alp Disiplini Temel Kayak Eğitiminin 8-10 Yaş Grubu Çocuklarda Denge, Esneklik, Çabukluk Ve Dayanıklılık Üzerine Etkisi. *Turkish Studies*, 14(1), 381-393.
- Higdon, H. (1991). Snow Country.
- <http://www.skisprungschanzen.com/EN/Articles/0046The+history+of+s-ki+jumping+in+summer>. (2021, November 24). Skisprung Schanzen. Skisprung Schanzen.
- <https://ladies-skijumping.com/history-of-the-ladies-ski-jumping/>. (2021, August 30). Ladies Ski Jumping. <https://ladies-skijumping.com/history-of-the-ladies-ski-jumping/>
- International Biathlon Union Event And Competition Rules Adopted By The 1998 IBU Congress With Amendments By The 2000, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2019, 2020 And 2022 Congresses.
- İpicioğlu, F. (2023). *Kayakla atlamacılarda yapılan farklı tür simülasyon çalışmalarının atlama mesafesine etkisinin karşılaştırılması*. Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, Erzurum.
- Johnson, W. (2008). White Heat: The Extreme Skiing Life
- Karabağ, S., Hazar, S., & Gezer, E. (2019). Biathlonda atış isabetini etkileyen bazı fizyolojik faktörlerin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 2), 1066-1079.
- Kıyıcı, F. (2006). *Sürat Egzersizleri Sonrası Serum Süper Oksid Dismutaz Kataloz ve Malleoldehit Düzeylerinin İncelenmesi*. Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Erzurum.
- Kıyıcı, F. (2007). *Alp disiplini kayakçılarda sürat egzersizleri sonrası serum süper oksid, dismutaz katalaz ve meloaldehit düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Kurt, M. (2004). Kayaklı Koşu, Uluslararası Kayaklı Koşu Kayak Yarışı Kuralları (ICR) ve Kayaklı Koşu İçin FIS Puanlaması.
- Kurt, M. (2008). Alp disiplini kayak yarışma kuralları ve FIS puan kuralları.
- MacArthur, P. (2011). Skiing Heritage. *Journal of the International Skiing History Association*, 23(2), 20–25.
- Musabaşoğlu, S., & Kışal, N. F. (2008). *Elit Düzeydeki Alp Disiplini Kayakçıların Reaksiyon Zamanlarının Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Erzurum.
- Ökmen, M. Ş., & Şimşek, E. (2023). Kayak ve Snowboard Eğitiminin Denge Performansına Etkisinin İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 871-881.
- Robert, A. H., Gene, R., & Hagerman, R. (2000). Physiology of Alpine Skiing, exercise and sport science.
- Sevim, Y. (2007). Antrenman bilgisi. Nobel yayın dağıtım.
- Sundstörn D, Carlsson P, Stahl F, Timsten M. Numerical optimization of pacing strategy in cross-country skiing. *Struct Multidisc Optim*, 2012, 47: 943-950.
- Tanyeri, L. (2013). *18-20 yaş erkek snowboardcularlarda pliometrik antrenmanların slalom iniş hızına etkisi* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Taş, M., Kıyıcı, F., & Kışal, N. F. (2008). Alp Disiplini Kayakçılarda Dört Haftalık Sürat Egzersizlerinin Nitrik Osit (No) Seviyesine Kronik Etkisi/ The Chronic Effect Of Four Weekly Speed Exercise For Alpine Skiers To The Level Of Nitric Oxide. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4).
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. Kayaklı Koşu. <http://olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Kayakli-Kosu/2754> .10 Mayıs 2019
- Urartu Ü. (1986). Kayak Teknik Taktik Kondisyon, 1. Baskı. İstanbul, İnkılab Kitabevi, 1986:15
- Ülker İ. Dağlarımız: Dağ Sporları ve Dağ Turizmi; Yüksek Dağlarımız ve Kayak Merkezleri, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2006:75
- Virmavirta, M., & Kivekäs, J. (2012). The effect of wind on jumping distance in ski jumping –fairness assessed. *Sports Biomechanics*, 11(3), 358–369.
- Yarım İ. (2010). *Sekiz Haftalık Tekeri Kayak Sprint Antrenmanlarının Kayaklı Koşucuların Anaerobik Güç, Kıvvet ve Diğer Bazı Parametreler Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Yarım, İ., Aydos, L., & Cicioğlu, İ. (1998) Alp ve Kuzey Disiplini Kayakçılarının Bazı Fizyolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. III (1998), 4:1-8

Bowling Sporü Temalı Bir İçerik Analizi Çalışması

Emre Belli¹

Özet

Bowling sporu, ülkemizde de serbest zaman etkinliği olarak popülerleşmiş, amatör ve profesyonel düzeyde yaygınlaşmaya başlamıştır. Literatür incelendiğinde bowling alanında yapılan bilimsel araştırmaların hâlâ yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, bowling alanında 2024 yılına kadar yapılmış olan yayınları incelemektir. Araştırmanın, bowling üzerine çalışma yapmayı planlayan araştırmacılara konu ve yöntem belirleme aşamasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak YÖK Tez ve Web of Science veri tabanları seçilmiştir. Tarama sürecinde “TS= ‘Bowling’ AND TS=Sport OR TS=Bowling Sport” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. İlk tarama sonuçlarına göre, Web of Science veri tabanında 675 yayın, YÖK Tez veri tabanında ise 6 yayın tespit edilmiştir. Çalışmanın kapsamını daraltmak amacıyla belirlenen dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin uygulanması sonucunda, tarama Spor Bilimleri kategorisi altında sınırlanmış ve toplamda 138 yayının inceleme kapsamına alınarak analiz edilmiştir.

1999-2024 yılları arasında ilgili alanda gerçekleştirilen akademik çalışmalar incelendiğinde, yayınların büyük bir kısmının makale formatında olduğu gözlemlenmiştir; toplam 132 yayın makale olarak yayımlanmıştır. Tez çalışmaları incelendiğinde ise, doktora ve yüksek lisans tezlerinin sayısının birbirine eşit olduğu saptanmıştır. Yıllara göre dağılım incelendiğinde, en fazla yayın yapılan yıllar 2016 ve 2021’dir; bu, ilgili alanın o dönemde ilgi çekici bir konu olarak öne çıktığını veya akademik açıdan yoğun bir çalışma dönemine işaret ettiğini düşündürmektedir. Dil tercihleri bakımından ise çalışmaların 131’inin İngilizce dilinde kaleme alındığı tespit edilmiştir; bu da uluslararası alanda daha geniş bir okuyucu kitesine ulaşma hedefini veya İngilizcenin akademik iletişimdeki yaygın kullanımını yansıtabilir.

1 Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0001-8435-2529>, emre.belli@atauni.edu.tr

Çalışmalarda tercih edilen dilin büyük çoğunlukla İngilizce olduğu belirlenmiştir. Bu durum, ilgili alandaki akademik camianın uluslararası etkileşimi ve daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşma amacını benimsediğini yansıtmaktadır. Sonuç olarak, araştırma alanındaki akademik çalışmaların artan bir şekilde uluslararası düzeyde yayımlandığı, İngilizce'nin en fazla tercih edilen dil olduğu ve doktora ile yüksek lisans tezlerinin dengeli bir şekilde üretildiği bir ortamda gerçekleştirildiği söylenebilir. Bu bağlamda, gelecekteki araştırmalar için uluslararası iş birliklerinin ve dil kullanımının öneminin vurgulandığı söylenebilir.

GİRİŞ

Bowling dizili olan 10 lobuta karşı oyuncuları atış yaptıkları rekreatif ve profesyonel amaçlı oynanan bir salon sporudur. Bowling, bir hat boyunca yaklaşık 18 metre uzaklıktaki 10 adet lobutu devirmeyi amaçlayan bir oyundur (Chu ve ark. 2016). Bowling, kökeni antik Mısır ve Roma dönemlerine dayanan ve zamanla modernleşen bir spor olarak bilinmektedir. Günümüzdeki modern bowling, Amerika Birleşik Devletleri'nde gelişmiş ve yaygınlaşmış olup, 20. yüzyılın başlarından itibaren dünya genelinde popülerlik kazanmıştır. Türkiye'de ise bowling sporu, özellikle son yirmi yılda yaygınlaşmış ve spor salonlarında ve eğlence merkezlerinde yaygın olarak oynanmaktadır. 2005 yılından itibaren de Bowling branşı Türkiye Bocce Bowling ve Dart Federasyonu (TBBDF) tarafından yönetilmektedir.

Bowling, genellikle 10 pin (pim) üzerine kurulu bir oyun olarak bilinir. Her oyuncu, bir top kullanarak bu pinleri devirmeye çalışır. Oyunun temel amacı, skor tablosunda en yüksek puanı elde etmektir. Her oyuncu, sırayla top atarak pinleri devirir ve her atış sonrasında puanlama yapılır. Bowling hem bireysel olarak hem de takım halinde oynanabilir ve çeşitli ligler ve turnuvalar düzenlenir.

Skorlama Sistemi

1.Strike: Tüm 10 pinleri ilk atışta deviren oyuncuya "strike" denir. Strike yapan oyuncu, sonraki iki atışın toplamını bu turun skoruna ekler.

2.Spare: İlk atışta tüm pinleri devirmeyen oyuncu, ikinci atışında kalan pinleri devirirse "spare" yapmış olur. Spare yapan oyuncu, sonraki bir atışın skorunu bu turun skoruna ekler.

3.Open Frame: Hiçbir pin devrildiği veya tüm pinlerin devrildiği, ancak spare veya strike olmadığı tur.

4. 10. Tur (Frame): Eğer oyuncu 10. turda strike veya spare yaparsa, ekstra atış hakkı elde eder. Bu ekstra atışlarla ek puan kazanabilir.

Bowling, fiziksel aktivite yapma imkânı sunmasının yanı sıra sosyal etkileşimi artırma ve stres atma gibi psikolojik faydalar sağlar. Sporun fiziksel ve zihinsel becerileri geliştirdiği, dengeyi sağladığı ve refleksleri artırdığı bilinmektedir. Ayrıca, takım halinde oynanan bowling, arkadaşlık ilişkilerini güçlendirir ve takım ruhu oluşturur.

İçerik analizleri nitel ve nicel olarak 2'ye ayrılır. Çalışmamıza konu olan nicel içerik analizidir.

Nicel içerik analizi çoğunlukla yazılı metinlerin analizinde kullanılmaktadır. Temel amacı kategoriler oluşturma esnasında belirlenen kelimelerin veya kavramların tekrar etme sıklığını tespit etmektir. Bu analizlerde genel olarak yazılı metnin görünür yüzeyindeki içeriğin kodlanması ele alındığı için açık kodlama daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin metin içerisinde geçen bir kelimenin veya kavramın kaç kez kullanıldığı gözden geçirilerek not edilmektedir. Açık kodlamada aranan kelime ya vardır ya da yoktur. Bu açıdan güvenilirliği oldukça yüksektir. (Neuman, 2017).

İçerik analizi altı farklı aşamadan geçmektedir. Bunlar sırasıyla araştırma problemini tanımlama, örneklem belirleme, çözümleme birimlerinin belirlenmesi, kodlama cetvelini oluşturma, kodlama cetvelini sınırlama, güvenilirliği ölçme, verileri çözümleme şeklinde açıklanmaktadır. (Hansen ve ark. (2003); akt.Taylan, 2011). Bu veriler ışığında çalışmamızın amacı bowling branşına yönelik yapılan araştırmaları içerik analizi yönünden incelemektir.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi modeline dayanmaktadır. İçerik analizi, metin, görsel veya sesli verilerin sistematik bir şekilde incelenmesi ve anlamlı kategoriler oluşturulması sürecidir (Krippendorff, 2018; Biricik,2020; Aygün, 2023). Araştırmanın amacı, belirli bir konu hakkında mevcut literatürün derinlemesine incelenmesi ve bu literatürden elde edilen bulguların analiz edilmesidir.

Veri toplama aracı olarak, bu çalışmada Türkiye'deki akademik tezleri barındıran Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Veri Tabanı ve uluslararası akademik makalelerin yer aldığı Web of Science (WoS) veri tabanları seçilmiştir. Bu iki kaynağın birlikte kullanılması hem yerel hem de uluslararası alandaki literatürün kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır.

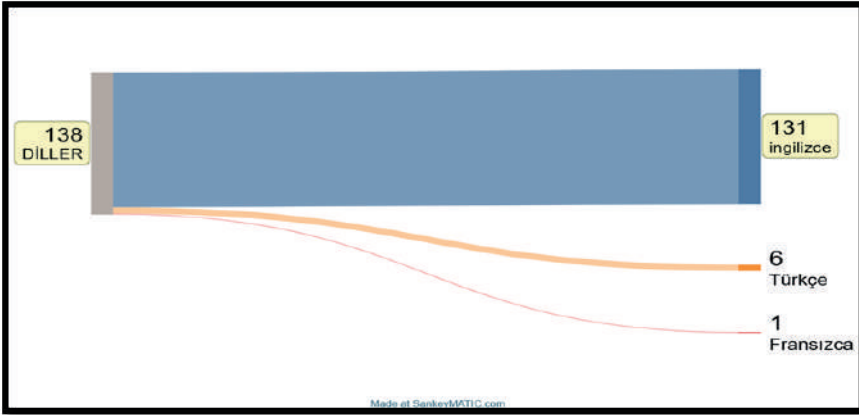
Veri toplama sürecinde, tarama anahtar kelimeleri olarak "TS= 'Bowling' AND TS=Sport OR TS=Bowling Sport" ifadeleri kullanılmıştır. Bu anahtar kelimeler, konuya dair yapılan akademik çalışmaların, bowling sporu

ve genel olarak sporla ilişkili olmasını sağlamak amacıyla belirlenmiştir. İlk tarama sonuçları, Web of Science veri tabanında 675 yayın ve Yök Tez veri tabanında ise 6 yayın tespit edilmiştir. Verilerin analizi için VOSviewer programından yararlanılmıştır.

Veri setinin kapsamını daraltmak amacıyla, belirli dahil etme ve hariç tutma kriterleri uygulanmıştır. Tarama sonuçları, yalnızca Spor Bilimleri kategorisi altında yer alan yayınlarla sınırlanmıştır. Bu sınırlama, araştırmanın amacına uygun olan çalışmaların seçilmesine olanak tanımıştır. Kriterlerin uygulanması sonucunda, toplamda 138 yayın inceleme kapsamına alınmış ve içerik analizi için uygun görülen bu yayınlar detaylı bir şekilde incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Bowling sporuna ilişkin ulusal (Yöktez) ve uluslararası (Web of Science) literatürde bulunan yayınlara ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

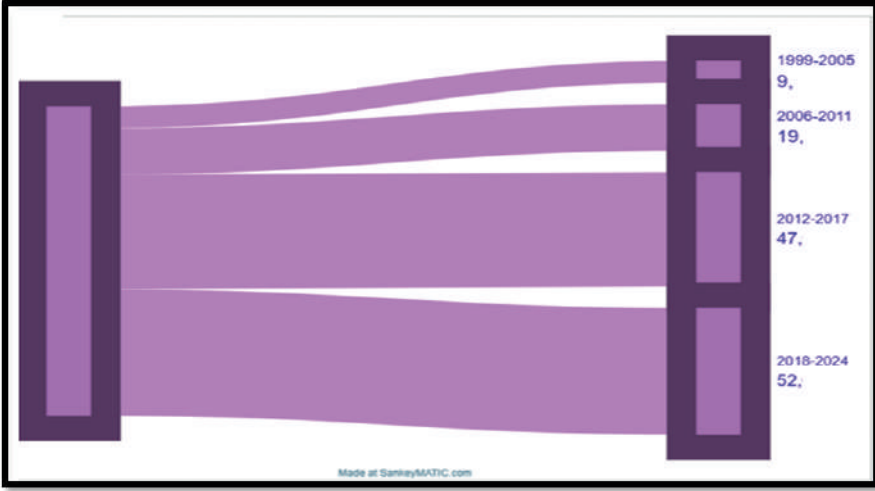


Şekil 1. Yayın Diline İlişkin Sankey Diyagramı

Şekil 1’de Bowling sporu ile ilgili Yöktez ve Web of Science veri tabanlarında yer alan bilimsel araştırmaların “yayın diline ilişkin Sankey diyagramı” incelendiğinde;

Yök Tez veri tabanında Türkçe dilinde hazırlanan tez çalışmalarının 3’ünün yüksek lisans tezi, 3’ünün doktora tezi olduğu belirlenmiştir.

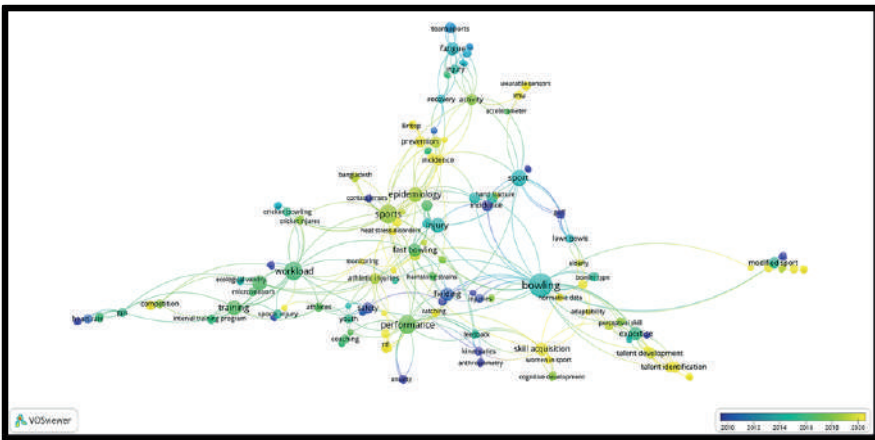
Web of Science veri tabanında ise hazırlanan makalelerin 131’i İngilizce dilinde hazırlanırken yalnızca 1 makalenin Fransızca dilinde hazırlandığı tespit edilmiştir.



Şekil 2. Yayın Yılları ve Sayılarına İlişkin Sankey Diyagramı

Şekil 2’de Bowling sporu ile ilgili Yöktez ve Web of Science veri tabanlarında yer alan bilimsel araştırmaların “yayın yılları ve sayılarına ilişkin Sankey diyagramı” incelendiğinde;

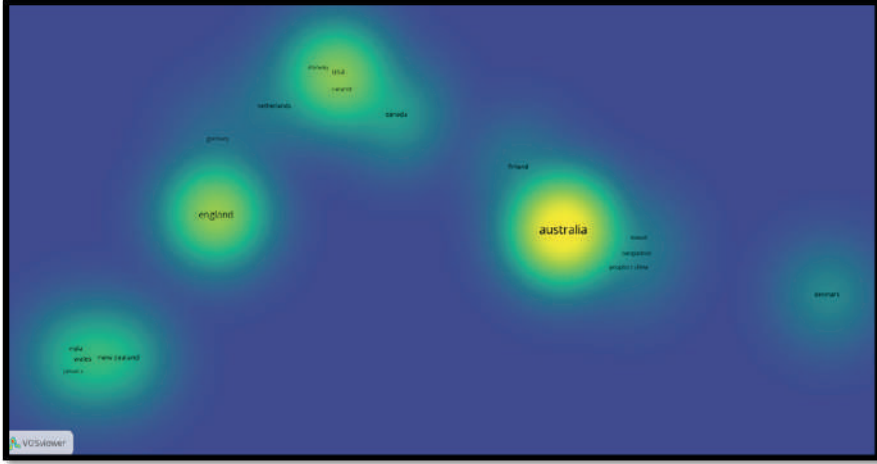
1999-2005 yılları arasında hazırlanan 9 yayın, 2006-2011 yılları arasında 19 yayın, 2012-2017 yılları arasında 47 yayın, 2018-2024 yılları arasında 52 yayın olduğu saptanırken; en çok yayın yapılan yılın 11’er yayın ile 2016 ve 2021 yıllarına ait olduğu belirlenmiştir.



Şekil 3. Anahtar Kelimelere İlişkin Ağ haritası

Şekil 3'te Bowling sporu ile ilgili Yök Tez ve Web of Science veri tabanında yer alan bilimsel araştırmaların anahtar kelime ağ haritası incelendiğinde;

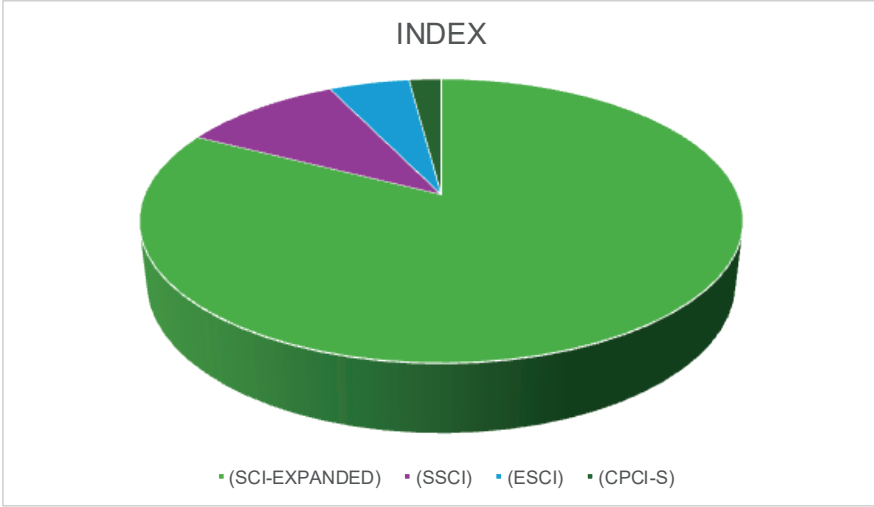
Toplam 320 anahtar kelime elde edilmiş ve bunlardan en çok kullanılanların 'bowling, sports ,performance, skill acquisition, training, epidemiology,' olduğu tespit edilmiştir. (Renklerin maviden sarıya doğru geçişi güncelliği temsil etmektedir)



Şekil 4. Ülkelere Yönelik Yoğunluk Haritası

Şekil 4'te Bowling sporu ile ilgili Yök Tez ve Web of Science veri tabanında yer alan bilimsel araştırmaların ülkelere göre yoğunluk haritası incelendiğinde;

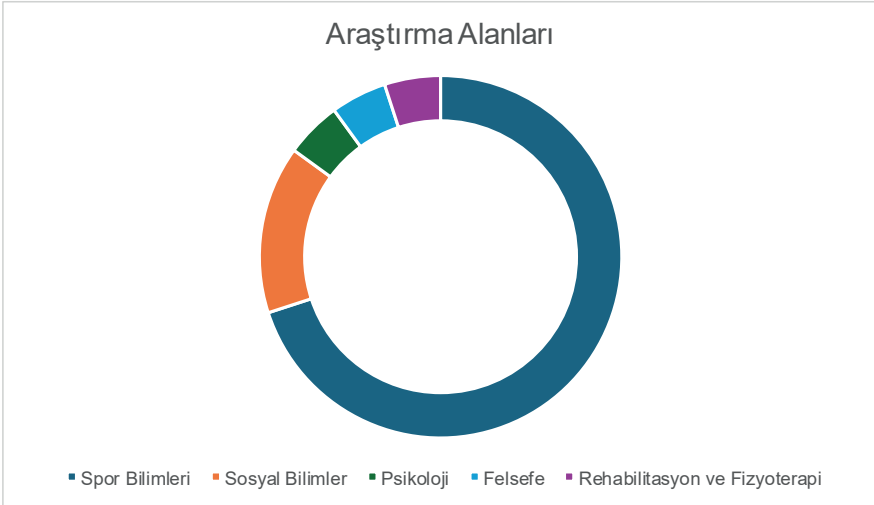
En popüler 3 ülke olarak, Avustralya'nın 73 yayın 2899 atıf ile ilk sırada, İngiltere'nin 31 yayın 1044 atıf ile ikinci sırada ve Amerika'nın 15 yayın 812 atıf ile üçüncü sırada yer aldığı tespit edilmiştir. (Sarı rengin belirgin olduğu noktalar ilgili alanda popüler ülkeleri temsil etmektedir)



Şekil 5. Dizinlere Yönelik Dağılım

Şekil 5'te Bowling sporu ile ilgili Yök Tez ve Web of Science veri tabanında yer alan bilimsel araştırmaların dizinlere göre dağılım grafiği incelendiğinde;

En fazla yayının SCI-EXPANDED dizininde yayınlandığı; bu durumu takiben SSCI, ESCI ve CPCI-S dizinlerinin geldiği görülmektedir.



Şekil 6. Araştırma Alanlarına Yönelik Dağılım

Şekil 6'da Bowling sporu ile ilgili Yök Tez ve Web of Science veri tabanında bulunan 138 yayının araştırma alanlarına göre dağılımları incelendiğinde;

En fazla yayına 'Spor Bilimleri, Sosyal Bilimler, Psikoloji, Felsefe ile Rehabilitasyon ve Fizyoterapi alanlarında ağırlık verildiği saptanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Bowling sporu üzerine yapılmış akademik araştırmaları içerik analizi temelinde inceleyerek mevcut literatürün kapsamının belirlenmesini amaçlamıştır. Analiz sonucunda, YÖK Tez ve Web of Science veri tabanlarında yer alan çalışmaların dil, yayın yılı, anahtar kelimeler, ülkeler, dizinler ve araştırma alanları bazında dağılımları değerlendirilmiştir.

Bowling sporu üzerine yapılan yayınlarda dil tercihinin çoğunlukla İngilizce olmasının, çalışmalara uluslararası bir erişim sağlama amacı güdüldüğünden ve İngilizcenin akademik iletişimde küresel bir standart olarak belirlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durum araştırma sonuçlarının daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını ve farklı ülkelerden akademik çevrelerle daha kolay bilgi paylaşımını mümkün kılarken bowling alanındaki araştırmaların yalnızca yerel değil, küresel bir etki hedeflediğini yansıtmakta ve akademik literatürde evrensel bir bilgi birikimine katkı sağlanmasını teşvik etmektedir.

İngilizce kullanımının yaygınlığı, disiplinler arası ve çok uluslu araştırma iş birliklerinin oluşumunu destekleyerek, bowling sporunun akademik alandaki etkileşimini daha geniş bir yelpazeye yaymakta ve elde edilen bulguların farklı kültürel ve bilimsel bağlamlarda uygulanmasına olanak sağlamaktadır (Rabah,2015; Batdı &Candan,2022).

Avustralya'da, özellikle 20. yüzyıl boyunca çim bowlinginin hızla popülerlik kazanması, bu sporun sosyal ve kültürel yaşamda geniş yer bulmasını sağlamıştır. Bu dönemde Avustralya, çim bowlinginde dünya çapında öne çıkan bir ülke olmuş; kadınlara yönelik özel kulüpler kurulmuş ve dünyadaki ilk kadın bowling derneği olan 'Victorian Ladies Bowling Association '(VLBA) burada hayata geçmiştir (Arthur,2019). Bu tür kurumların, kadınların spora erişimini artırdığı ve bowlingin cinsiyet eşitliğini teşvik eden bir aktivite olarak kabul edilmesine katkı sağladığı söylenebilir. Bowlingin sosyal yönü, sporu her yaşta insan için erişilebilir ve toplulukları bir araya getiren bir etkinlik haline getirmiştir. Bu bağlamda Avustralya'nın hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çeşitli turnuvalarla spora olan ilgiyi canlı tutarak geniş bir katılımcı kitlesine hitap ettiğini söylemek mümkündür. Bu kültürel etmenler, bowling üzerine yapılan araştırmalarda Avustralya'nın en fazla yayına sahip ülkeler arasında yer almasının ardındaki temel nedenlerden biridir. Bowlingin

Avustralya'daki bu köklü sosyal ve kültürel altyapısı (Göksu,2013), spora yönelik akademik ilgi ve çalışmalarını desteklemiş ve geniş bir akademik yayın yelpazesine katkı sağlamıştır.

Araştırma alanları kapsamında yapılan analiz sonucunda, Bowling konulu yayınların büyük oranda Spor Bilimleri, Sosyal Bilimler, Psikoloji, Felsefe, Rehabilitasyon ve Fizyoterapi gibi alanlarda yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu durum, Bowling'in sadece fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda toplumsal, psikolojik ve rehabilitasyon alanları açısından da ele alınan çok boyutlu bir konu olduğunu göstermektedir. Bu bağlam, araştırmacıların Bowling sporunu yalnızca performans ve teknik yönlerden değil, aynı zamanda insan sağlığı, zihinsel iyi oluş ve toplumsal ilişkiler bağlamında ele aldıklarını ortaya koymaktadır.

Bowling sporu üzerine yapılan araştırmaların en çok SCIE (Science Citation Index Expanded) dizininde yer almasının, bu çalışmalara yönelik akademik güvenilirlik ve bilimsel kabul anlamında önemli bir vurgu yapıldığı düşünülmektedir. SCIE dizini, bilimsel çalışmaların geniş bir uluslararası akademik topluluk tarafından gözden geçirildiği ve yüksek bilimsel standartlara sahip dergilerde yayımlandığını gösterdiği kanısına varılabilir.

Bu dizinde yayımlanan çalışmaların incelenmesi, bowling sporunun araştırma konuları arasında saygın bir yere sahip olduğunu ve spor bilimi, biyomekanik, mühendislik gibi disiplinler arası alanlarla bağlantılı olarak ele alındığını göstermektedir. SCIE, araştırmaların daha fazla bilimsel doğrulama süreçlerinden geçmesini sağlar; böylece elde edilen sonuçların, güvenilirliği artırılmış verilere dayandığı ve spor bilimleri camiasında kabul görmüş normlara daha yakın olduğu söylenebilir.

Bowling sporu üzerine yapılan akademik çalışmalar, özellikle Avrupa'da giderek artan bir ilgiyle disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınmakta, bu da bowlingin spor bilimi, biyomekanik, psikoloji ve sosyoloji gibi alanlardaki yansımalarını kapsamlı bir şekilde incelemeyi mümkün kılmaktadır. Buna karşın, ülkemizde bu alandaki araştırmaların sınırlı sayıda olması, bowling sporunun akademik düzlemde henüz keşfedilmemiş bir alan olduğunu göstermektedir. Bu durum, bowlingin ülkemizdeki bilimsel çalışmalar için geniş bir potansiyel alan sunduğunu ortaya koymaktadır.

Gelecekte, bowling alanında yapılacak araştırmaların uluslararası iş birliği ve disiplinler arası yaklaşımlar ile desteklenmesi durumunda hem mevcut bilgi birikiminin genişletilmesi hem de ülkemizde bu sporun akademik alanda daha fazla kabul görmesinin mümkün olacağı düşünülmektedir. Özellikle spor bilimleri, motor beceri gelişimi, sosyoloji ve eğitim gibi alanlardan katkılar, bowlingin sosyal, psikolojik ve fiziksel etkilerinin daha kapsamlı incelenmesine olanak tanıyabilir.

Kaynakça

- Arthur, D. (2019). Foundation Narratives in Rowing, Cricket and Australian Rules Football: Sport in Footscray 1859-1886 (*Doctoral dissertation, Victoria University*).
- Aygün, M. (2023). An investigation of sport management: A bibliometric analysis (1979-2022). *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 10(4), 2201-2216.
- Batdı, V., & Candan, F. (2022). Yabancı Dil Öğretiminde E-Öğrenme Uygulamalarının Kullanılmasına İlişkin Bir Karma-Meta Yöntemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi (TEKE) Dergisi*, 11(2), 889-904.
- Biricik, Y. S. (2020). Türkiye’de spor yönetimi disiplininde yapılmış olan tezlerin içerik analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, (81), 523-538.
- Chu, D. P., Zhang, B. M., & Mau, K. (2016). Tenpin bowling technique on elite players. In ISBS-Conference Proceedings Archive.
- Göksu, Ö. (2013). Türkiye’de Elit Düzeyde Bowling Sporunu Yapan Erkek ve Bayanların Bazı Fiziksel Fizyolojik Parametrelerinin Belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Neuman, L. W. (2017). Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar. (S. Özge, Çev.). Ankara: Yayınodası.
- Rabah, J. (2015). Benefits and Challenges of Information and Communication Technologies (ICT) Integration in Québec English Schools. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 14(2), 24-31.
- Taylan, H. H. (2011). Sosyal bilimlerde kullanılan içerik analizi ve söylem analizinin karşılaştırılması. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, <http://busbed.bingol.edu.tr/tr/pub/issue/29514/400435>.

Kar Sporları Eğitiminde Temel Konular Alp Disiplini (Kayak) Dersinin İçeriği Üzerine Bir İnceleme: Atatürk Üniversitesi Örneği

Neslihan Kandil¹

Davut Budak²

Özet

Bu çalışmanın amacı kar sporları derslerinin içeriğini detaylı olarak incelemektir. İlk aşamada ders programı ve içeriği ele alınmıştır. Bu bağlamda dersin amaçları, çıktıları, kazanımları, içeriği belirlenmiş, hangi konuların hangi sırayla işlendiği ve dersin nasıl planlandığı belirlenmiştir. İkinci aşamada öğretim materyallerini detaylı olarak incelenmiştir. Derste kullanılan kitap, sunum ve diğer kaynaklar değerlendirilerek bu materyallerin dersin teorik bilgilerini ne kadar desteklediği ve pratik uygulama için ne ölçüde yeterli olduğu tespit edilmiştir. Üçüncü aşamada öğretim yöntemleri ve değerlendirme süreçlerinin analizleri değerlendirilmiştir. Sınav değerlendirme süreçleri ile uygulama ve saha çalışmaları gibi öğrenme yöntemleri dikkate alınmış, bu süreçlerin öğrencilerin ders içeriğini anlama ve kazandıkları becerileri ne ölçüde etkilediği değerlendirilmiştir. Son olarak dördüncü adımda, kültürel ve tarihi bağlam dikkate alınarak derslerin öğrencilere kayak sporunun gelişimi, tarihi önemi ve kültürel etkisi hakkında sağladığı bilgiler analiz edilmiştir. Bu değerlendirme, dersin daha geniş bir spor perspektifinden anlaşılmasını sağlayarak, öğrencilere kültürel açıdan zengin bir deneyim sunmasını sağlamıştır.

Bu analizler, kar sporları ders içeriğini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek ve derslerin etkinliğini artırmak için kritik bilgiler sağlamaktadır. Gelecek araştırmaların derslerin daha da iyileştirilmesine ve öğrenci başarısının artırılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

1 Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0003-1004-5432>, neslihankandil44@gmail.com

2 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-2632-0232>, dbudak@atauni.edu.tr

GİRİŞ

Dünyada 80'e yakın ülkede kayak (alp disiplini kayağı) yapılıyor ve yıl boyunca milyonlarca kayak tutkunu bu tesisleri ziyaret ediyor. Dünya coğrafyasında kayak yapmaya uygun alanlar daha fazla olmasına rağmen en az beş mekanik tesise sahip 2.000 kayak merkezi bulunmaktadır (Vanat, 2012).

Türkiye'de deniz seviyesinden 1300 ila 3350 metre yükseklikteki bölgelerde 28 kış sporu merkezi planlanmıştır. Ancak aktif kış sporları merkezi sayısı sekiz, inşaatı kısmen tamamlanan kayak merkezi sayısı ise beştir. Bunlar, Erzurum/Palandöken, Bursa/Uludağ, Bolu/Köroğlu, Kayseri/Erciyes, Kars/Sarıkamış (Budak, 2022).

Bu kış sporları merkezlerini hem rekabet hem de eğlence amaçlı kullananlar için, belirli bir bölgeyi seçerken birçok motive edici faktör yardımcı olabilir. Teknoloji daha yetenekli hale geldikçe kayakçılar konforlu mekanik ekipmanlara, güvenli ve bakımlı pistlere ve kaliteli hizmete erişim talep etmektedir. Günümüzün kış sporları formatları, modern yaşam tarzının standartlarını tam olarak karşılamalıdır. Kayak yaparken özellikle rekreasyon, sağlık ve güvenlik alanlarında bireysel gereksinimlerin karşılanmasının yanı sıra, yarışmalarda geniş tecrübe ve bireysel ihtiyaçların karşılanması da önemli bir avantajdır (Bahar ve Kozak, 2005).

Son yıllarda teknolojideki gelişmeler, üretilen malzemeler, pist yerleşimleri ve artan güvenlik önlemleri sayesinde kayak yaparken yaralanma ve sakatlanma olasılıklarını önemli ölçüde azaltmıştır. Ancak kar sporlarının çeşitliliği ve bu çeşitliliğe katılan kişi sayısı her geçen gün artarken, kurallara uymayan ve adrenalin salgılanması nedeniyle kontrolden çıkan kayakçılar bilinçsizce becerilerini kaybederler. Talimatları ve becerileri göz ardı etmek ve etrafınızdakilerin güvenliğini göz ardı etmek yaralanmalara veya kazalara neden olabilir. Yaralanma riski arttıkça ve ciddi yaralanmalar arttıkça, kayak kaymaya ilişkin kurallar, davranış bilgisi ve risk alma ile ilgili araştırma ve önlemler de zorunluluk haline gelmektedir (Budak, 2022).

Kayağın popülaritesi arttıkça güvenlik önlemleri ve eğitim programları da artmaktadır. Teknoloji ve güvenlik standartlarındaki ilerlemeler kayakçılar için daha güvenli bir ortam yaratılmasına yardımcı olur ancak kişisel sorumluluk ve eğitim de önemlidir. Bu sporu güvenli bir şekilde yapabilmek için bireylerin hem teorik bilgiye hem de pratik becerilere sahip olması gerekmektedir. Üniversitelerde verilen kar sporları dersleri sadece teknik becerileri öğretmekle kalmaz, aynı zamanda güvenli kayak kültürünü de aşılar. Bu dersler hem rekreasyonel hem de rekabet açısından daha güvenli, daha bilinçli kayak yapılmasına olanak tanımaktadır.

Bu bağlamda kar sporu dersleri; fiziksel ve teknik beceriler geliştirilerek öğrencilerin fiziksel kondisyonlarını artırmaya, denge, koordinasyon ve kuvvetlerini geliştirmeye, teorik bilgi kazandırılarak öğrencilere kayak sporunun temel kuralları, teknikleri, malzeme bilgisi, güvenlik önlemleri ve ilk yardım bilgilerini sağlayarak, öğrencilerin kayak sporunu bilimsel ve güvenli bir şekilde uygulamalarını sağlamaktadır. Sosyal ve kültürel bilinç kazandırmaya katkı sağlayarak kayağın tarihi, kültürel önemi ve gelişimi hakkında uluslararası düzeyde bilgi vererek sosyal ve kültürel farkındalığın artmasına ve öğrencilerin kayak sporuna karşı bakış açılarının genişlemesine katkı sağlamaktadır. Çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konuları da dahil olmak üzere sporun sürdürülebilirliğine katkı sağlamak, öğrencilerin doğa dostu ve sürdürülebilir kayak uygulamaları konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Bu, doğaya zarar vermeden sürdürülebilir kayak yapma yolunda önemli bir adımdır. Kar sporları dersi, kas yapımına, kardiyovasküler dayanıklılığa ve genel sağlığa olumlu etkisi olan, sağlık ve rehabilitasyon alanına ve bu alanda ki uygulamaların anlaşılmasına katkı sağlayan oldukça önemli olan bir spor alanıdır. Spor bilimleri öğrencilerinin mesleki ve akademik gelişimleri açısından sağladığı fayda, öğrencilerin mesleki yeteneklerini de geliştirmektedir. Ayrıca bu dersler öğrencilerin sporun yönetimi, antrenörlük, rekreasyon, eğitim, spor terapisi, fizik tedavi gibi alanlarda uzmanlaşmasına yardımcı olan önemli bir temel sağlar. Araştırma ve uygulama olanakları sağlanarak öğrencilerin araştırma becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede öğrenciler kayak sporunun farklı alanlarında (teknik analiz, spor psikolojisi, kondisyon planlaması vb.) araştırma yapıp uygulamaya yönelik projeler gerçekleştirebilmektedirler.

Bu nedenle Spor Bilimleri Fakültesi'nde kar sporları derslerinin öğrencilere kapsamlı bir eğitim verilmesine ve bu alanda yetkin ve bilinçli bireyler yetiştirilmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu dersler, öğrencilerin kayak sporunu daha iyi anlayıp uygulayabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlar.

1.Ders Programının Belirlenmesi

Kayak dersi ders programının belirlenmesi hem öğrencilerin güvenliğini hem de öğrenme deneyimlerini optimize etmek için kritik bir rol oynar. Programın etkili bir şekilde planlanması, derslerin uygun zaman dilimlerine yerleştirilmesi ve doğru seviyelerde sunulması, öğrencilerin beceri gelişimini ve genel tatminini artırmaktadır. Kayak derslerinde, uygun ders süreleri ve sıklığı, öğrencilerin fiziksel ve zihinsel olarak yeterli derecede dinlenmelerini sağlayarak daha iyi öğrenme ve performans gösterme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, hava koşulları ve pist durumu gibi dışsal faktörlerin göz önünde

bulundurulması, derslerin planlanmasında önemli bir unsurdur. Bu nedenle, kayak ders programlarının sürekli olarak değerlendirilmesi ve gerektiğinde düzenlenmesi, öğrencilerin güvenli ve etkili bir öğrenme süreci geçirmelerini sağlamak açısından hayati öneme sahiptir.

Ders programlarının ve içeriklerinin incelenmesi, kar sporları (kayak) derslerinin yapısal özelliklerini, hedeflerini ve öğrencilere sunulan bilgi ve becerileri anlamak için yapılan kapsamlı bir süreçtir.

Dersin Kodu	Dersin Adı	Kredisi	Haftalık Ders Saati	Öğretim Elemanları	Okutulan Bölüm
SBE213	Kar Sporları	3	3	Prof. Dr. Tuğrulhan Şam	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
SAT110	Kış ve Doğa Sporları	3	3	Prof. Dr. Fatih Kıyıcı	Antrenörlük Eğitimi
YÖN2106	Kayak	3	4	Doç. Dr. Davut Budak	Spor Yönetimi
SRK205	Kış Sporları I	3	3	Doç. Dr. Davut Budak	Rekreasyon

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yönetimi ve Rekreasyon bölümlerinde okutulan kış sporlarına ilişkin seçmeli ve zorunlu dersler, öğrencilerin teorik bilgi ve pratik becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu dersler farklı ders kodları ve öğretim elemanları ile verilmekte ve her dersin kendine has yapısı ve öğretim hedefleri bulunmaktadır.

SBE213 Kar Sporları: Bu ders genel seçmeli ders olarak verilmektedir ve haftada 3 saatlik bir ders süresi boyunca öğrencilere kış sporları konusunda geniş bilgi vermek üzere tasarlanmıştır. Prof. Dr. Tuğrulhan Şam tarafından verilen ders, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde okutulmaktadır ve 3 kredi değerindedir. Kar sporlarına genel bir giriş sağlayarak, teorik bilgilerin yanı sıra pratik uygulamalar da içeren bu dersin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde okutulması, öğrencilere öğretmenlik mesleğinde bu sporları öğretebilecek teorik beceriler kazandırmaktadır.

SAT110- Kış ve Doğa Sporları: Antrenörlük Eğitimi bölümünde Prof. Dr. Fatih Kıyıcı tarafından verilen bu ders, haftalık 3 saat ders süresiyle öğrencilerin kış ve doğa sporları konusunda derinlemesine bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Ders, 3 kredi değerindedir. Kış sporları yanında doğa sporlarını da kapsamı, öğrencilere daha geniş bir yelpazede bilgi ve

beceri kazandırmaktadır. Antrenörlük Eğitimi bölümünde okutulması, bu spor dallarında, sporcuları daha iyi anlamalarını ve antrenmanlarını bilimsel temellere dayandırmalarına zemin hazırlamaktadır.

YÖN2106- Kayak: Spor Yönetimi bölümünde okutulan bu ders, Doç. Dr. Davut Budak tarafından verilmektedir. Haftalık 4 saat ders süresi ve 3 kredi değeri ile öğrencilerin kayak sporundaki yetkinliklerini artırmayı amaçlamaktadır. Haftalık ders saatinin diğer derslere göre daha fazla (4 saat) olması, dersin içeriğinin daha yoğun ve detaylı olduğunu göstermektedir. Spor Yönetimi bölümünde okutulması, öğrencilere kayak sporunun yönetimi, organizasyonu ve lojistiği hakkında bilgi sağlamayı amaçlamaktadır.

SRK205- Kış Sporları 1: Rekreasyon bölümünde sunulan bu ders, yine Doç. Dr. Davut Budak tarafından verilmektedir. Haftalık 3 saat ders süresi ve 3 kredi değeri ile öğrencilerin kış sporlarına yönelik temel bilgileri edinmeleri hedeflenmektedir. Bu dersin Rekreasyon bölümünde okutulması, kış sporlarının eğlence ve sosyal etkinlikler çerçevesinde ele alınmasını sağlamaktadır. Bu ders, öğrencilere kış sporlarının rekreasyonel yönlerini öğretmeyi ve bu alanda programlar geliştirmelerine imkân sunmaktadır.

Bu dersler, öğrencilerin kış sporları konusundaki bilgi ve becerilerini artırarak hem teorik hem de pratik açıdan donanımlı bireyler olarak mezun olmalarını sağlamaktadır. Derslerin farklı kredilerde ve haftalık ders saatlerinde sunulması, öğrencilerin ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına yönelik esneklik sağlamaktadır.

2.Ders Amaçlarının ve Hedeflerinin İncelenmesi

Kayak dersinin amaçlarının ve hedeflerinin belirlenmesi, eğitimin etkinliğini artırmak ve öğrencilerin başarılı bir şekilde beceri kazanmalarını sağlamak için esastır. Ders amaçları, öğrencilerin temel kayak tekniklerini öğrenmelerini, güvenli bir şekilde kayak yapabilmelerini ve kendine güvenlerini artırmalarını hedefler. Hedefler ise bu amaçları somut adımlarla destekler ve öğrencilerin ilerlemelerini ölçmede bir temel sağlar. Kayak derslerinin iyi tanımlanmış amaçlar ve hedefler etrafında yapılandırılması, öğretim sürecinin sistemli ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlar. Bu, hem akademisyenlerin hem de öğrencilerin beklentilerinin netleşmesine yardımcı olur ve öğrenme sürecinin her aşamasında başarıyı artırır.

Ders amaçlarının ve hedeflerinin, öğrencilere ne tür bilgi ve beceriler kazandırmanın hedeflendiği bu adım, dersin neyin üzerine odaklandığını ve öğrencilerin ders sonunda neyi başarabileceklerini anlamak için önemlidir.

Dersin Amacı	Kış sporları merkezi genel bilgileri, kayak alanları güvenlik kuralları, kayak sporu temel bilgileri ve kayakta temel tekniklerin (Duruş, Yürüyüş, Tırmanma, Düz Kayma, Kar Sabanı, Kar Sabanı Dönüşü ve Basit Dönüş) öğretimi.
Dersin Hedefi	<ul style="list-style-type: none"> • Kar sporlarının nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini tarihsel olarak anlatmak (<i>Tarihsel Anlayış</i>) • Kış sporları merkezi hakkında bilgi vermek (<i>Merkez Bilgisi</i>) • Kar sporları branşları-disiplinleri hakkında bilgi vermek (<i>Branş ve Disiplin Bilgisi</i>) • Kar sporlarında güvenlik kuralları hakkında bilgi vermek (<i>Güvenlik Bilinci</i>) • Kar sporları organizasyonlarını, organizasyon komiteleri hakkında bilgi vermek (<i>Organizasyon ve Komiteler</i>)
Kazanımlar	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler kar sporlarının nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini tarihsel olarak öğrenir • Öğrenciler kış sporları merkezi hakkında bilgi sahibi olur • Öğrenciler kar sporları branşları-disiplinlerini öğrenir • Öğrenciler kar sporlarında güvenlik kurallarını öğrenir • Öğrenciler kar sporları organizasyonlarını, organizasyon komiteleri ile görevlileri öğrenir • Öğrenciler kar sporları içinde yer alan Alp Disiplinini güvenli bir şekilde öğrenir ve uygular

Bu dersin amacı, hedefleri ve kazanımları, öğrencilerin kış sporları hakkında kapsamlı bilgi ve beceriler kazanmasını sağlamayı hedeflemektedir. Dersin içeriği ve öğretim yöntemleri geliştirildikçe, öğrencilerin bu alandaki bilgi ve beceri seviyeleri daha da artırılabilecektir. Özellikle pratik uygulamalara ve güvenlik eğitimine verilen ağırlık, öğrencilerin hem teorik hem de pratik anlamda donanımlı bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır.

Dersin içeriğinde belirtilen tekniklerin (Duruş, Yürüyüş, Tırmanma, Düz Kayma, Kar Sabanı, Kar Sabanı Dönüşü ve Basit Dönüş) öğrencilere daha etkili bir şekilde öğretilmesi için pratik uygulamaların ders saatlerine dahil edilmesi önemlidir. Güvenlik bilinci kazandırmak için öğrencilere kış sporları sırasında karşılaşılabilecekleri potansiyel tehlikeler hakkında kapsamlı eğitim verilmekte ve bu tehlikelerle başa çıkma stratejileri öğretilmektedir. Kar sporlarının tarihsel gelişimini daha etkili bir şekilde öğretmek için sunumlar ve tarihi kaynaklar kullanılmaktadır. Öğrencilerin kar sporlarının farklı branş ve disiplinlerini daha iyi anlamaları için her branş ve disiplin konuları detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Kar sporları organizasyonlarının nasıl işlediğini ve organizasyon komitelerinin rollerini daha iyi anlamak için gerçek yarışma örnekleri kullanılmaktadır. Alp Disiplini gibi spesifik branş tekniklerinin öğrenilmesi ve uygulanması için öğrencilere eğitim programları sunulmaktadır.

3.Ders İçeriğinin Gözden Geçirilmesi

Kayak dersinin içeriğinin gözden geçirilmesi, eğitim sürecinin kalitesini ve etkinliğini artırmak için önemli bir adımdır. Ders içeriğinin düzenli olarak değerlendirilmesi, öğrencilere sunulan bilgi ve becerilerin güncel ve kapsamlı olmasını sağlar. İçeriğin güncellenmesi, yeni tekniklerin, güvenlik önlemlerinin ve eğitim materyallerinin dahil edilmesini mümkün kılar, böylece öğrenciler en iyi öğrenme deneyimini elde ederler. Ayrıca, ders içeriğinin gözden geçirilmesi, öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beceri seviyelerine göre özelleştirilmiş eğitim sunulmasını sağlar. Bu süreç, öğretim yöntemlerinin etkinliğini değerlendirmek ve gerektiğinde iyileştirmeler yapmak için de bir fırsat sunar.

Genellikle bir müfredat veya ders planı olarak sunulan ders içeriğini oluşturan belgelerde hangi konuların hangi sırayla işleneceği, hangi kitapların veya kaynakların kullanılacağı, hangi temel konuların ve ileri düzey bilgilerin öğrencilere aktarılacağı bu bölümde detaylı olarak açıklanacaktır.

Sıra	Dersin İçeriği	Açıklama
1	Kış Sporları Tarihi	Dünyada ve Türkiye’de kayak tarihi ve gelişim süreci
2	Kış Sporları Merkezleri	Türkiye’de ki kayak merkezleri
3	Kış Sporları Merkezi Donanımları	Türkiye’de ki kayak merkezlerinin sahip olduğu donanımlar
4	Kayak Pistleri ve Parkurları, Mekanik Tesisler	Türkiye’de ki kayak merkezlerinde bulunan pistler ve parkurlar, mekanik tesisler
5	Kayak Alanları Tanzim Aracı ve Kar Üstü Ulaşım Araçları	Kayak merkezlerinde bulunan araçlar
6	Güvenlik İşaretleri ve Tabelaları	Kayak merkezlerinde bulunan bilgilendirici işaret ve tabelalar
7	Ara Sınav	
8	Kayak Alanları Güvenlik Kuralları	Güvenlik kurallarına genel bakış
9	Kayak Giysileri ve Malzemeleri	Kayak branşında kullanılan malzemeler
10	Kayak Yarışmaları Organizasyonu	Kayak yarışmalarının düzenlenmesi
11	Yarışma Çeşitleri	Alp Disiplini Yarışmaları
12	Kayak Tekniği ve Öğretimi	Duruş, Yürüyüş, Tırmanma
13	Kayak Tekniği ve Öğretimi	Düz Kayma, Düşme- Kalkma, Kar Sabanı ve Kar Sabanı Dönüşü
14	Yarıyıl Sonu Sınavı	

Bu ders planı, kış sporları ve özellikle kayak sporuna dair geniş kapsamlı bir eğitim programı sunmaktadır. Program, kayak sporunun tarihinden başlayarak teknik detaylarına kadar öğrencilere kapsamlı bilgi ve beceriler kazandırmayı hedeflemektedir. Ders planının genel değerlendirmesi aşağıda verilmiştir.

Kış Sporları Tarihi ve Merkezleri

Eğitim programının ilk dersinde, dünyada ve Türkiye’de kayak sporunun tarihi ve gelişim süreci ele alınmaktadır. Öğrenciler, kayak sporunun kökenlerini, tarihsel gelişimini, bu süreçteki önemli olayları ve kişiler hakkında geniş bilgi sahibi olacaklardır. İkinci ve üçüncü derslerde ise Türkiye’deki kayak merkezleri ve bu merkezlerin sahip olduğu donanımlar tanıtılmaktadır. Bu dersler, kayak merkezlerinin coğrafi konumları, kapasiteleri ve genel özellikleri hakkında bilgi sunarak öğrencilerin bu merkezler hakkında detaylı bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır.

Kayak Merkezlerinin Donanımları ve Güvenlik

Dördüncü ve beşinci derslerde, Türkiye’deki kayak merkezlerinde bulunan pistler, parkurlar, mekanik tesisler ve kayak alanlarında kullanılan kar üstü araçlar ele alınmaktadır. Bu dersler, kayak merkezlerinde yer alan altyapı ve donanımların işleyişini ve önemini anlatarak öğrencilerin teknik bilgi ve anlayışlarını artırmaya odaklanarak verilmektedir. Altıncı ders, kayak merkezlerinde bulunan bilgilendirici işaretler ve tabelalar üzerine odaklanmaktadır. Güvenlik işaretleri ve tabelalarının önemi, kullanımı ve standartları hakkında çeşitli ve kapsamlı bilgiler verilmektedir. Bu bilgiler, öğrencilerin kayak yaparken güvenli bir şekilde hareket etmelerini sağlayacaktır.

Güvenlik Kuralları ve Malzemeler

Oldukça önemli bir konu olan sekizinci derste, kayak alanlarında uygulanması gereken genel güvenlik kuralları üzerinde durulmaktadır. Öğrenciler, kayak yaparken dikkat etmeleri gereken güvenlik önlemlerini ve bu önlemlerin nasıl uygulanacağını öğrenirler. Dokuzuncu ders, kayak branşında kullanılan giysiler ve malzemeler hakkında bilgi vermektedir. Bu ders, kayak giysileri, ekipmanları ve bu malzemelerin doğru kullanımı üzerine odaklanarak öğrencilerin kayak sporunu güvenli ve etkili bir şekilde yapmalarını sağlamaktadır.

Yarışmalar ve Teknik Öğretim

Onuncu ve on birinci dersler, kayak yarışmalarının düzenlenmesi ve kayak yarışmaları hakkında bilgi vermektedir. Öğrenciler, kayak yarışmalarının

nasil organize edildiği ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgi sahibi olurlar. Son olarak, on ikinci ve on üçüncü derslerde, kayak tekniklerinin öğretimi üzerine odaklanılmaktadır. Duruş, yürüyüş, tırmanma, düz kayma, düşme-kalkma, kar sabanı ve kar sabanı dönüşü gibi temel teknikler öğrencilere uygulamalı olarak öğretilir.

Sonuç olarak bu ders planı, teorik bilgi ile pratik uygulamaları birleştirerek öğrencilere kapsamlı bir eğitim sunmaktadır. Her ders, belirli bir konuya odaklanarak öğrencilere derinlemesine bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu program, öğrencilerin kayak sporunu güvenli ve etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlayarak, kayak sporuna dair geniş bir perspektif kazandırmaktadır. Ara sınav ve yarıyıl sonu sınavı, öğrencilerin dönem boyunca öğrendiklerini değerlendirmek amacıyla yapılacak programın etkinliğini artırmaktadır.

4.Kullanılan Öğretim Materyallerinin Değerlendirilmesi

Kayak derslerinde kullanılan öğretim materyallerinin değerlendirilmesi, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmada kritik bir rol oynar. Etkili materyaller, öğrencilerin teknik bilgileri anlamalarını, uygulamalı becerileri geliştirmelerini ve güvenli bir şekilde kayak yapmalarını destekler. Materyallerin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve yeniliklerin takip edilmesi, eğitim kalitesini artırır ve öğrencilere güncel bilgileri sunar. Ayrıca, materyallerin çeşitliliği ve uygunluğu, farklı öğrenme stillerine sahip öğrenciler için esneklik sağlar. Öğretim materyallerinin değerlendirilmesi, akademisyenlerin hangi kaynakların ve araçların en etkili olduğunu belirlemelerine yardımcı olur ve derslerin daha dinamik ve etkileşimli hale gelmesini sağlar.

Derslerde kullanılan kitaplar, sunumlar, video dersler gibi materyaller bu bölümde incelenecektir. Bu materyallerin güncelliği, uygunluğu ve öğrencilere sağladığı katkılar değerlendirilerek, materyallerin dersin hedeflerine ne kadar uygun olduğu da göz önünde bulundurulacaktır.

Sıra	Kullanılan Kaynak/Materyal	Konu	Yazar Bilgisi
1	Kayak Tarihi	Dünyada ve Türkiye’de kayak tarihi ve gelişim süreci	Tanyeri, Y. (2018)
2	Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları	Türkiye’de ki kayak merkezleri	D, Budak. (2022)
3	Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları	Türkiye’de ki kayak merkezlerinin sahip olduğu donanımlar	D, Budak. (2022)
4	Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları	Türkiye’de ki kayak merkezlerinde bulunan pistler ve parkurlar, mekanik tesisler	D, Budak. (2022)
5	Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları	Kayak merkezlerinde bulunan araçlar	D, Budak. (2022)
6	Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları	Kayak merkezlerinde bulunan bilgilendirici işaret ve tabelalar	D, Budak. (2022)
7	Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları	Güvenlik kurallarına genel bakış	D, Budak. (2022)
8	Kayak Alp Disiplini	Kayak branşında kullanılan malzemeler	Tanyeri, Y. (2000)
9	FIS Alp Disiplini Kayak Yarışı Kuralları	Kayak yarışmalarının düzenlenmesi	Kurt, M. (2008)
10	FIS Alp Disiplini Kayak Yarışı Kuralları	Alp Disiplini Yarışmaları	
11	Kayak Alp Disiplini	Duruş, Yürüyüş, Tırmanma	Tanyeri, Y. (2000)
12	Kayak Alp Disiplini	Düz Kayma, Düşme- Kalkma, Kar Sabanı ve Kar Sabanı Dönüşü	Tanyeri, Y. (2000)
13	Kayak-Kış Sporları I Kar Sporlar (Ders 1)	Kayağın Tarihçesi, Kış Sporları Merkezi, , Kayak Giysileri Ve Malzemeleri,	109 Slide
14	Kayak-Kış Sporları I Kar Sporlar (Ders 2)	Kayma Becerisi/Seviyesinin Belirlenmesi, Kayak Sporunda Temel Hareket Kalıpları, Kayak Yarışmaları Organizasyonu, Yarışma Çeşitleri, Kayak Branşları, Kayak Tekniği Ve Öğretimi, Temel Teknikler	102 slide

15	Kayak-Kış Sporları I Kar Sporlar (Ders 3)	Kayak Alanları Güvenlik Kuralları; Kayak Sporunun Doğal Tehlikeleri ve Riskleri, Kayak Merkezi İşletmecisi Sorumlulukları, Kayakçıların, Kayak Alanında Karşılaşabileceği Açıklama İşaret ve Levhalar, Mekanik Tesis-Lift Vb. Taşıyıcı Araçları Kullanan Kayakçıların/ Yolcuların Uyması Gereken Kurallar, Kayakçıların Görevleri ve Cezalar, FIS Davranış Kuralları, Eğitimcilerin Sorumlulukları, Yarışçı ve Müsabaka Alanları Güvenlik Kuralları.	21 slide
----	---	--	----------

Tabloda, kayak tarihi, güvenlik uygulamaları, alp disiplini ve kayak yarışmaları ile ilgili geniş bir kaynak yelpazesi sunulmuştur. Kayak sporunun tarihinden modern uygulamalara kadar detaylı bilgiler içeren bu kaynaklar, hem teorik hem de pratik açıdan kayak sporunun çeşitli yönlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Özellikle güvenlik kurallarına ve kayak merkezlerinin donanımına dair güncel bilgiler, öğrencilerin bilgi ve becerilerini artırarak, güvenli ve verimli bir kayak deneyimi sağlamalarına katkıda bulunacaktır. Aşağıda kar sporları derslerinin öğretilmesi ve uygulanması noktasında kullanılan öğretim materyallerinin güncellik ve uygunluk, öğrencilere sağladığı katkılar ve dersin hedeflerine uygunluk değerlendirilmesi detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları (Davut Budak)

Hem Türkiye'deki hem de dünyadaki kayak tarihi ve güvenlik standartları hakkında güncel bilgiler içeren ve Davut Budak tarafından yazılan "Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları" (2022) kitabı, kayak sporunun tarihsel gelişimi, kış sporları merkezleri ve bu merkezlerde bulunan mekanik tesisler, kar üstü araçlar, kayak pistleri ve parkurlar gibi donanımları, kayak alanları güvenlik uygulamaları ve özellikle yazılış amacı olan dünyada ve Türkiye'de kayak güvelliginde hukuksal sorumluluklar üzerine kapsamlı bilgiler sunmaktadır.

Güncellik ve Uygunluk

Davut Budak'ın "Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları" adlı kitabı, hem Türkiye hem de dünya çapındaki kayak tarihi ve güvenlik standartları hakkında güncel ve kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Kitap, kayak sporunun tarihsel gelişimini, kış sporları merkezlerinin donanımlarını detaylı bir şekilde ele alırken, özellikle güvenlik uygulamaları ve hukuksal sorumluluklar

konusundaki güncel bilgilerle de dikkat çekmektedir. Bu nedenle, kitap hem geçmişin izlerini hem de günümüz standartlarını kapsamlı bir şekilde yansıtarak, öğrencilere güncel bilgilerle donatılmış bir kaynak sağlamaktadır.

Öğrencilere Sağladığı Katkılar

Kitap, öğrencilere kayak sporunun tarihsel bağlamını ve modern uygulamalarını derinlemesine anlamalarını sağlayacak geniş bir bilgi yelpazesi sunar. Özellikle kış sporları merkezlerinin donanımları, mekanik tesisler ve güvenlik uygulamaları hakkında verdiği ayrıntılı bilgiler, öğrencilerin sporun teknik ve güvenlik yönlerini kapsamlı bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur. Ayrıca, hukuksal sorumluluklar hakkında sunduğu bilgiler, öğrencilerin kayak merkezlerinde karşılaşılabilecekleri yasal sorumlulukları ve güvenlik standartlarını anlamalarını sağlar, bu da hem profesyonel hem de kişisel düzeyde daha bilinçli ve güvenli bir spor deneyimi yaşamalarını destekler.

Dersin Hedeflerine Uygunluk

“Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları” kitabı, dersin hedeflerine uygun olarak, kayak sporunun tarihini ve güncel güvenlik standartlarını ayrıntılı bir şekilde ele alması, kış sporları merkezlerinde kullanılan çeşitli donanımlar ve güvenlik uygulamaları hakkında kapsamlı bilgiler sunduğundan, dersin güvenlik ve teknik bilgi hedeflerine ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, hukuksal sorumluluklar konusundaki detaylı açıklamalar, öğrencilerin ders kapsamında edindikleri bilgileri pratik bir şekilde uygulamalarına ve kayak sporunun tüm yönlerine dair derinlemesine bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, kitap dersin hem teorik hem de uygulamalı hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Kayak Alp Disiplini (Yavuz Tanyeri)

Yavuz Tanyeri'nin “Kayak Alp Disiplini” (2000) kitabı, kayak malzemeleri hakkında geniş bilgileri, kayak yarışmalarını, modern kayak teknik detaylarını, antrenman öğretim yöntemlerini, fiziksel etkilerini ve hava şartları konusundaki bilgileri güncel bir şekilde sunmaktadır.

Güncellik ve Uygunluk

Yavuz Tanyeri'nin “Kayak Alp Disiplini” kitabı, kayak sporunun çeşitli yönlerini ele alırken, kayak malzemeleri, yarışmalar, modern teknik detaylar ve antrenman yöntemleri gibi konuları kapsamlı bir şekilde sunar. Ancak, 2000 yılında yayımlanan bu kitap, güncellik açısından günümüz kayak sporunun en son gelişmelerini ve yeniliklerini içermese de kitabın sunduğu geniş bilgi yelpazesi, öğrencilere kayak sporunun temel kavramlarını ve uygulamalarını anlamaları için sağlam bir temel oluşturmaktadır.

Öğrencilere Sağladığı Katkılar

Kitap, öğrencilere kayak sporunun teknik detayları, malzemeleri, yarışma düzenlemeleri ve antrenman yöntemleri hakkında derinlemesine bilgi sunarak, hem teorik hem de uygulamalı açıdan kapsamlı bir eğitim sağlar. Modern kayak teknikleri ve fiziksel etkiler hakkında sağladığı bilgiler, öğrencilerin kayak sporunu daha iyi anlamalarına ve kendi performanslarını etkili bir şekilde yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, hava şartlarının spora etkileri konusunda verdiği bilgiler, öğrencilerin çevresel faktörleri değerlendirme yeteneklerini geliştirir ve kayak sporunun zorluklarını daha iyi kavrayabilmelerini sağlamaktadır.

Dersin Hedeflerine Uygunluk

“Kayak Alp Disiplini” kitabı, dersin hedeflerine uygun olarak, kayak sporunun teknik ve uygulamalı yönlerini ayrıntılı bir şekilde ele alır. Kitap, malzemeler, yarışmalar ve modern teknikler gibi konuları kapsayarak, dersin teknik bilgi hedeflerine ulaşmasını sağlar. Antrenman yöntemleri ve fiziksel etkiler konusundaki bilgiler ise, öğrencilerin pratik uygulama ve performans yönetimi hedeflerine ulaşmalarına katkıda bulunur. Hava şartlarının etkileri hakkında verdiği bilgiler de, dersin çevresel etkenlere dair eğitim hedeflerini destekler, böylece öğrencilerin kayak sporuna dair kapsamlı bir anlayış geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

FIS Alp Disiplini Kayak Yarışı Kuralları (Muhtar Kurt)

Çevirisini Muhtar Kurt’un yaptığı “FIS Alp Disiplini Kayak Yarışı Kuralları” (2008) kitabı, Uluslararası Kayak Federasyonu’nun (FIS) alp disiplini yarışmaları için belirlediği kuralları içermektedir. Kitap, FIS kurallarının güncel versiyonlarını sunar ve yarışmaların düzenlenmesi hakkında kapsamlı bilgi sağlar.

Güncellik ve Uygunluk

Muhtar Kurt’un çevirdiği “FIS Alp Disiplini Kayak Yarışı Kuralları” kitabı, Uluslararası Kayak Federasyonu (FIS) tarafından belirlenen alp disiplini yarışmaları için güncel kuralları sunar. Kitap, 2008 yılında yayımlandığından, FIS’in kurallarında o tarihten bu yana yapılmış olabilecek güncellemeleri içermeyebilir. Ancak, kitabın sunduğu bilgiler, dönemin kurallarını ve düzenleme standartlarını detaylı bir şekilde kapsadığı için, tarihsel bağlamda doğru ve kapsamlı bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle, kitabın güncelliği dikkate alınarak, modern yarışma düzenlemeleriyle ilgili ek kaynaklarla desteklenmesi gerekebilir.

Öğrencilere Sağladığı Katkılar

Kitap, öğrencilere alp disiplini yarışmalarının düzenlenmesi ve FIS kuralları hakkında derinlemesine bilgi sunmaktadır. Yarışma kurallarının detaylı bir şekilde ele alınması, öğrencilerin uluslararası standartlara uygun bir şekilde kayak yarışmalarını anlamalarına ve uygulamalarına yardımcı olmaktadır. FIS kurallarının kapsamlı bir şekilde açıklanması, öğrencilerin yarışma organizasyonları ve yönetim süreçleri hakkında bilgi edinmelerini sağlar, bu da hem teorik hem de pratik açıdan daha bilinçli ve yetkin bireyler olmalarına katkıda bulunur.

Dersin Hedeflerine Uygunluk

“FIS Alp Disiplini Kayak Yarışı Kuralları” kitabı, dersin hedeflerine uygun olarak, alp disiplini yarışmalarının düzenlenmesi ve FIS kuralları konularında kapsamlı bilgiler sunar. Kitap, yarışma düzenlemeleri ve kurallar hakkında ayrıntılı bilgi verdiği için, dersin organizasyon ve yönetim hedeflerine ulaşmasını desteklemektedir. Ayrıca, FIS kurallarının anlaşılması, öğrencilerin uluslararası düzeydeki standartlara uygun yarışmaların nasıl düzenlendiğini kavramalarına olanak tanır, bu da dersin teknik ve uygulamalı hedefleriyle uyumlu bir öğrenme süreci sağlamaktadır.

Kayak (Yavuz Tanyeri)

Yavuz Tanyeri'nin “Kayak” (2018) kitabı, teknik terimler, öğretim teknikleri, çeşitli ölçümler, ilk yardım gibi konular üzerine kapsamlı ve güncel bilgiler sunmaktadır. Kitap, kayak sporunun kökenlerinden günümüze kadar olan süreci detaylı bir şekilde ele alır.

Güncellik ve Uygunluk

Yavuz Tanyeri'nin “Kayak” kitabı, kayak sporunun çeşitli yönlerine dair kapsamlı ve güncel bilgiler sunmaktadır. Kitap, teknik terimler, öğretim teknikleri, çeşitli ölçümler ve ilk yardım konularını detaylı bir şekilde ele alarak, öğrencilere modern kayak uygulamalarının ve standartlarının güncel bir perspektifini sağlamaktadır. 2018 yılında yayımlanan bu eser, kayak sporundaki en son gelişmeleri ve güncel bilgileri içermesi açısından değerli bir kaynak olarak değerlendirilir. Bu nedenle, güncelliği açısından güvenilir bir bilgi kaynağı olarak kullanılabilir.

Öğrencilere Sağladığı Katkılar

Kitap, öğrencilere kayak sporunun teknik terimlerinden, öğretim yöntemlerine kadar geniş bir bilgi yelpazesi sunmaktadır. Teknik terimler ve öğretim teknikleri hakkında sağladığı detaylı bilgiler, öğrencilerin sporu daha iyi anlamalarına ve öğretim sürecinde etkili olmalarına yardımcı olmaktadır.

Çeşitli ölçümler ve ilk yardım konularında verdiği bilgiler, öğrencilerin hem pratik uygulamalarını hem de güvenlik bilgi seviyelerini artırmaya destek olmaktadır. Bu sayede, öğrenciler kayak sporunu teknik ve güvenlik yönlerinden kapsamlı bir şekilde öğrenebilirler.

Dersin Hedeflerine Uygunluk

“Kayak” kitabı, dersin hedeflerine uygun olarak, kayak sporunun teknik, öğretim ve güvenlik yönlerini ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Teknik terimler ve öğretim teknikleri, dersin bilgi aktarımı ve eğitim hedeflerine ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, çeşitli ölçümler ve ilk yardım bilgileri, dersin uygulamalı ve güvenlik odaklı hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Kitap, sporun kökenlerinden günümüze kadar olan süreci detaylı bir şekilde ele alarak, hem teorik hem de pratik bilgilerin ders içeriğiyle uyumlu olmasını sağlamaktadır. Bu, öğrencilere kapsamlı bir kayak eğitimi sunarak, dersin tüm hedeflerine ulaşmasını destekler.

Genel Değerlendirme

Verilen bu dört kitap, kayak sporunun farklı yönlerini kapsamlı bir şekilde ele alarak önemli bilgiler sunmaktadır. Güncellik ve uygunluk açısından değerlendirildiğinde, Tanyeri'nin 2018 ve Budak'ın 2022 tarihli kitapları, güncel bilgiler sunarak modern kayak uygulamaları ve güvenlik standartlarını yansıtmaktadır. Ancak, Tanyeri'nin 2000 ve Kurt'un 2008'de yayımlanan kitapları, bazı bilgiler açısından güncel olmayabilir ve bu kitapların içeriği, özellikle en son gelişmeleri içermeyebilir. Yine de, tarihsel bağlamda bu kitaplar sağlam bir bilgi temelini zeminini oluşturmaktadır.

Öğrencilere sağladığı katkılar açısından değerlendirildiğinde, her kitap, kayak sporunun farklı yönlerini öğrenme fırsatı sunmaktadır. Tanyeri'nin kitapları, teknik terimler, öğretim yöntemleri ve modern kayak teknikleri gibi konularda geniş bilgiler sağlar. Budak'ın eseri, güvenlik uygulamaları ve kayak merkezlerinin donanımları hakkında ayrıntılı bilgi sunar, bu da öğrencilere güvenli ve etkin bir kayak deneyimi kazandırmaktadır. Kurt'un kitabı ise, uluslararası yarışma kuralları hakkında derinlemesine bilgi sağlamaktadır.

Dersin hedefine uygunluk açısından değerlendirildiğinde, bu kitaplar, kayak sporunun teorik ve uygulamalı yönlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Teknik bilgiler, öğretim yöntemleri, güvenlik standartları ve yarışma kuralları gibi konular, dersin hedeflerine uygun şekilde bilgi sunar ve öğrencilere hem pratik hem de teorik bilgi kazandırır. Ancak, bazı kitapların güncelliği sınırlı olabileceğinden, ek kaynaklarla desteklenmesi gerekebilir.

Genel olarak, bu kitaplar ders içeriğini zenginleştirir ve öğrencilere kapsamlı bir kayak eğitimi sağlar.

5.Öğretim Yöntemlerinin İncelenmesi

Kayak derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin incelenmesi, eğitim sürecinin etkinliğini artırmak ve öğrencilerin en iyi öğrenme deneyimini yaşamalarını sağlamak için hayati öneme sahiptir. Etkili öğretim yöntemleri, öğrencilerin teknik becerilerini geliştirmeye, güvenlik bilgilerini içselleştirmeye ve genel kayak performanslarını artırmaya yönelik stratejileri içerir. Pratik uygulamalardan teorik bilgiye kadar geniş bir yelpazede sunulan yöntemler, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine hitap eder ve her birinin ihtiyaçlarına uygun olarak kişiselleştirilmiş bir eğitim deneyimi sağlar. Öğretim yöntemlerinin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve yeniliklerin entegrasyonu, derslerin güncel kalmasını ve öğrencilerin en son teknik ve güvenlik standartlarına uygun eğitim almasını garanti eder. Bu süreç, öğretmenlerin etkili teknikleri belirlemelerine ve öğrenme sürecini sürekli olarak iyileştirmelerine olanak tanır.

Derslerde kullanılan öğretim yöntemleri, öğrencilerin nasıl öğrendiğini ve kazandığı beceriler, pratik uygulamalar, saha çalışmaları gibi yöntemlerin etkinliği ve bu yöntemlerin dersin içeriğiyle nasıl ilişkilendirildiği bu bölümde detaylıca değerlendirilecektir.

	Öğretim Basamakları	Beceri Kazanımı
Teorik Ders	Dersin tanıtımı, amacı, hedef ve içerikleri ayrıntılı bir şekilde anlatıldıktan sonra, belirlenen konuların slide üzerinden anlatımı gerçekleştirilir. Teorik konular yaklaşık olarak 3 saat olmak üzere 14 hafta sürmektedir.	Teorik eğitim ile, öğrencilerin kış sporları konusundaki bilgi ve becerileri artacaktır. Hem teorik hem de pratik açıdan donanımlı bireyler olmalarını sağlayacaktır. Her ders, belirli bir konuya odaklanarak öğrencilere derinlemesine bilgi ve beceri kazandıracaktır.
Uygulamalı Eğitim	Kayak takma/çıkarma, duruş (vücutun kayaklar üzerindeki duruşu), yürüyüş, tırmanma, düz kayma, kar sabanı, kar sabanı dönüşü öğretimi. 12 saat olmak üzere 2 gün eğitim verilmektedir.	Öğrencilerin kayak sporunu güvenli ve etkili bir şekilde yapmalarını sağlayacaktır. Doğru kayak kayma tekniği ile bireysel olarak kayma yeteneğine sahip olacaklardır.

Kayak dersi etkinliği ve öğretim yöntemlerin ders içeriğiyle ilişkisine bakıldığında, kayak dersi hem teorik hem de uygulamalı eğitim aşamalarını kapsamaktadır. Her iki aşama da öğrencilerin kış sporları konusundaki bilgi

ve becerilerini artırmayı ve onları hem teorik hem de pratik açıdan donanımlı bireyler haline getirmeyi hedeflemektedir. Teorik dersler, öğrencilerin kış sporları ve özellikle kayak sporunun temel prensipleri hakkında kapsamlı bilgi edinmelerini sağlar. Bu aşama, öğrencilere kayak sporunun tarihini, kayak merkezlerini, güvenlik kurallarını ve kayak tekniklerinin teorik temelini öğretir. Derslerin slide üzerinden anlatımı, görsel materyallerle desteklenerek öğrenmeyi daha etkili hale getirir. Ayrıca, teorik bilgilerin 14 hafta boyunca düzenli olarak işlenmesi, bilgilerin kalıcı olmasını sağlar ve öğrencilere konuları derinlemesine anlama fırsatı sunar.

Uygulamalı eğitim, teorik bilgilerin pratiğe dökülmesini sağlar. Kayak takma/çıkarma, duruş, yürüyüş, tırmanma, düz kayma, kar sabanı ve kar sabanı dönüşü gibi temel tekniklerin öğretilmesi, öğrencilerin kayak sporunu güvenli ve doğru bir şekilde yapabilmeleri için gereklidir. Uygulamalı eğitim, öğrencilere teorik olarak öğrendikleri bilgileri pratiğe dökme fırsatı sunar ve bu da öğrenmenin pekişmesini sağlar. 12 saatlik uygulamalı eğitim, öğrencilere yeterli pratik yapma fırsatı sunarak, kayak tekniklerini doğru bir şekilde öğrenmelerini ve bireysel olarak kayma yeteneğine sahip olmalarını sağlar.

Bu yöntemler, dersin içeriğiyle doğrudan ilişkilidir ve öğrencilerin kayak sporunu hem teorik hem de pratik açıdan kapsamlı bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Teorik dersler, öğrencilere gerekli temel bilgileri sunarken, uygulamalı eğitim bu bilgilerin pratiğe dökülmesini ve tekniklerin doğru bir şekilde uygulanmasını sağlar. Bu iki aşama, öğrencilerin kayak sporunu güvenli ve etkili bir şekilde yapabilmeleri için gerekli olan bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlar. Dersin amacı ve hedefleri doğrultusunda bu yöntemler, öğrencilerin kapsamlı bir eğitim almasını ve kayak sporunu güvenli bir seviyede yapabilmelerini destekler.

6. Öğrenci Değerlendirme Süreçlerinin Analizi

Kayak derslerinde öğrenci değerlendirme süreçlerinin analizi, eğitimin kalitesini ve öğrencilerin gelişimini izlemek için kritik bir adımdır. Değerlendirme süreçleri, öğrencilerin teknik becerilerini, güvenlik bilgilerini ve genel performanslarını objektif bir şekilde ölçme imkanı sağlar. Etkili değerlendirme yöntemleri hem öğrencilerin ilerlemelerini izlemek hem de öğretim sürecinin etkililiğini değerlendirmek için kullanılır. Bu süreç, öğrencilerin güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını belirlemeye yardımcı olur, böylece bireysel ihtiyaçlara yönelik özelleştirilmiş geri bildirimler sunulabilir. Ayrıca, düzenli olarak yapılan değerlendirmeler, öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını destekler ve eğitimdeki eksikliklerin tespit edilmesini sağlar.

Derslerdeki öğrenci performansının değerlendirilmesi süreçleri, sınavlar, sunumlar gibi değerlendirme araçlarının, öğrencilerin dersin kazanımlarını ne kadar başarıyla elde ettikleri bu bölümde incelenecektir.

	Sınav Yapılış Şekli	Vize Sınavı Genel Ortalaması	Final Sınavı Genel Ortalaması	Bahar Dönemi	Güz Dönemi	Etki Oranı
Teorik Sınav	Dönem boyunca öğrenciye anlatılan konular hakkında öğrencinin kazanımlarını tespit etmek için bazen klasik, bazen test formatında (35 soru) sorularla değerlendirme yapılır.	Rekreasyon Gündüz: 57,02 Rekreasyon Gece: 48,00 Spor Yön. Gündüz: 51,65 Spor Yön Gece: 43,58	Rekreasyon Gündüz: 55,71 Rekreasyon Gece: 51,61 Spor Yön. Gündüz: 55,125 Spor Yön. Gece: 53,79	X		%30
Uygulamalı Eğitim Sınavı	Dönem içinde anlatılan kayak öğrenim tekniklerinin teorik ve uygulamalı eğitiminden sonra öğrenciler tek tek puan alacakları hareketleri sergilemeye başlar. Düz kayma (20 puan) Kar sabanı (40 Puan) Kar sabanı dönüşü (40 puan) şeklinde değerlendirme yapılır.		Rekreasyon Gündüz: 50,75 Rekreasyon Gece: 56,00 Spor Yön. Gündüz: 59,16 Spor Yön. Gece: 55,00		X	%70

Bu puanlama Rekreasyon ve Spor Yönetimi bölümlerinin 2023/2024 eğitim öğretim dönemine ait kayak ders vize ve final sınavı ortalamalarını göstermektedir. Bütünlüme Sınavları eklenerek final sınavı ortalaması yapılmıştır.

Bu tablo, 2023/2024 eğitim öğretim döneminde Rekreasyon ve Spor Yönetimi bölümlerinde verilen kayak derslerinin vize ve final sınavı ortalamalarını göstermektedir. Ayrıca, öğrenci değerlendirme süreçlerini, teorik ve uygulamalı sınavlar üzerinden analiz etmektedir. Tabloyu analiz ederken, sınavların yapılaş şekli, genel ortalamalar ve etki oranlarına dikkate alınmıştır.

Teorik sınavların genel başarı durumu, Rekreasyon ve Spor Yönetimi bölümlerinde birbirine yakın olup, küçük farklılıklar görülmektedir. Rekreasyon ve Spor Yönetimi bölümlerindeki öğrencilerin teorik bilgilerdeki başarı ortalamaları, bölümden bölüme ve gündüz/gece programlarına göre değişkenlik göstermektedir. Genel olarak, gündüz programlarının ortalamaları gece programlarına göre biraz daha yüksektir.

Uygulamalı sınavların genel başarı durumu ise, teorik sınavlara göre daha yüksektir ve öğrencilerin pratik becerilerde daha başarılı oldukları görülmektedir. Uygulamalı sınav sonuçları, öğrencilerin pratik becerilerde daha başarılı olduğunu göstermektedir. Özellikle Spor Yönetimi bölümündeki öğrenciler, uygulamalı sınavlarda yüksek performans sergilemiştir.

Sınavların etki oranına bakıldığında, teorik sınavların toplam değerlendirme içindeki etki oranı %30, uygulamalı sınavların toplam değerlendirme içindeki etki oranı %70'dir. Bu oranlar, kayak derslerinin pratik uygulamaları ve teknik becerilerinin önemini vurgulamaktadır. Dersin genel değerlendirme sürecinde uygulamalı sınavların yüksek etki oranı (%70), öğrencilerin pratik uygulamalara daha fazla önem vermesi gerektiğini göstermektedir. Bu, kayak derslerinin doğası gereği beklenen bir durumdur.

Bu analiz, kayak derslerinin öğrenci değerlendirme süreçlerinin teorik ve uygulamalı sınavlarla dengeli bir şekilde yapıldığını göstermektedir. Öğrencilerin genel olarak pratik becerilerde daha başarılı oldukları ve teorik bilgiye de yeterli düzeyde hakim oldukları gözlemlenmektedir. Etki oranlarının dağılımı, dersin amacına uygun olarak pratik uygulamalara daha fazla ağırlık verilmesini desteklemektedir. Bu, öğrencilerin hem teorik hem de pratik açıdan donanımlı bireyler olarak yetişmesini sağlar.

Programın Genel Değerlendirmesi

Kar sporları (kayak) dersinin yapılandırılması ve içeriği, öğrencilere temel kayak becerilerini kazandırmayı ve geliştirmeyi amaçlar. Bir kar sporları ders programının genel değerlendirilmesi yapılarak güçlü yönlerini ve iyileştirme gerektiren alanlarını şu şekilde değerlendirebiliriz:

Güçlü Yönler

Sıralı ilerleme ile dersler genellikle başlangıç seviyesinden ileri seviyelere doğru sıralı bir ilerleme sağlar. Bu, öğrencilerin becerilerini aşamalı olarak geliştirmelerine olanak tanır. Uygulamalı öğrenme ile, teorik bilginin pratiğe dönüştürülmesi sağlanır. Kar sporları dersleri genellikle öğrencilere hem teorik bilgiyi sunar hem de bu bilgilerin gerçek hayatta nasıl uygulandığını gösterir. Güvenlik odaklı bir yaklaşım ile kar sporları dersleri genellikle güvenlik kurallarına ve tekniklerine odaklanarak verilir. Öğrencilerin güvenli bir şekilde kayak yapabilmesi için gerekli temel bilgiler ve pratikler sunulur.

İyileştirme Gerektiren Alanlar

Derslerde öğrencilere bireysel geri bildirim ve düzenli değerlendirme sağlanması önemlidir. Bu, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha iyi cevap vermektedir. Kar sporları derslerinin çeşitliliğe ve katılıma daha fazla odaklanması gerekebilir. Farklı öğrenme stillerine ve yetenek seviyelerine sahip öğrencilere uygun öğretim stratejileri geliştirilebilir. Çağdaş eğitim yaklaşımlarını benimsemek için teknolojinin ders içeriğine daha fazla entegre edilmesi gerekebilir. Sanal gerçeklik veya video analiz gibi teknolojik araçlar, öğrencilerin becerilerini geliştirmede etkili olabilir. Kar sporları ders programları genellikle öğrencilerin temel kayak becerilerini kazanması ve geliştirmesi için etkili bir yapıya sahiptir. Ancak, günümüzdeki eğitim trendlerine daha fazla uyum sağlamak için daha interaktif ve öğrenci merkezli bir yaklaşımın benimsenmesi gerekebilir.

Özellikle öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden, problem çözme ve işbirliği becerilerini geliştiren uygulamalara daha fazla ağırlık verilmesi önemlidir. Ayrıca, sürdürülebilirlik ve çevre bilinci gibi çağdaş konuların da ders içeriğine dahil edilmesi, öğrencilerin genel gelişimine katkı sağlayabilir. Bu adımlar, kar sporları (kayak) derslerinin içeriğinin ve programının kapsamlı bir şekilde incelenmesini sağlar. Bu inceleme, derslerin etkinliğini artırmak ve öğrencilerin daha iyi bir eğitim almasını sağlamak için önemlidir.

7. Kültürel ve tarihsel bağlamların incelenmesi

Kayak derslerinde kültürel ve tarihsel bağlamların incelenmesi, öğrencilerin sporun kökenlerini ve gelişimini anlamalarına yardımcı olur, aynı zamanda bu bilgilerin eğitim sürecine entegrasyonunu sağlar. Kayak, çeşitli kültürlerde ve tarih boyunca farklı anlamlar ve uygulamalar kazanmış bir spordur. Tarihsel perspektif, kayak sporunun evrimini, tekniklerin gelişimini ve farklı kültürlerdeki uygulama biçimlerini anlamak için önemlidir. Kültürel bağlamlar ise, kayak sporunun yerel geleneklerle ve toplumsal değerlerle nasıl etkileşimde bulunduğunu gösterir. Bu bağlamların eğitim sürecine dahil

edilmesi, öğrencilere sporun global ve yerel boyutlarını öğretir ve sporun kültürel çeşitliliğini takdir etmelerini sağlar. Ayrıca, kültürel ve tarihsel bilgilerin entegrasyonu, öğrencilerin sporun sadece teknik yönlerini değil, aynı zamanda kültürel ve tarihi önemini de kavramalarını sağlar.

Kültürel ve tarihsel bağlamların incelenmesi, kar sporları (kayak) derslerinin öğrencilere sağladığı zenginlikleri ve derinlikleri anlamalarına yardımcı olur. Bu bağlamda yapılan araştırmalar, derslerin içeriğini zenginleştirmek ve öğrencilerin kültürel ve tarihsel perspektiflerini genişletmek için önemlidir. Kar sporları, özellikle kayak, öğrencilere sadece fiziksel beceriler kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda sporun tarihsel, sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik ve kültürel miras ve değer yönlerini anlamalarını da sağlar. İşte kar sporları (kayak) derslerinin öğrencilere sağladığı kültürel bağlamların bazıları:

Tarihsel Bağlam

Kayak sporunun kökenleri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır ve farklı kültürlerin bu sporla nasıl etkileşime girdiğini anlamak önemlidir. Antik kökenleri, arkeolojik buluntular ve belgelerden elde edilen bilgiler göz önüne alındığında, kayak sporunun binlerce yıl önce Altay bölgesinde yaşayan Moğol ve Türk kavimleri tarafından yapıldığına dair güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Kayak sporunun spor veya rekreasyon anlamında doğal yaşam koşullarının ön koşulu olarak kullanılması İsveç ve Norveç'i ifade etmektedir (Bergsland, 1946).

Modern gelişim sürecinde ise kayakla insanoğlunun ilişkisi göz önüne alındığında, yaşam koşullarının zorlukları, sağladığı olanaklar ve bunlarla ilişkili işlevlere dayalı çalışmaların günümüz modern kayağının temelini oluşturduğu sonucuna varılabilir. Kayakların başlangıçta insanlar için bir ulaşım aracı olarak kullanıldığı, ancak zamanla avcılık ve askeri amaçlarla da kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Kayak, bu süreçte dahi toplumdaki rollerine göre farklı kullanımlarla önce eğlence aracı, ardından spor aracı olarak insan hayatındaki varlığını kullanım amaçlarını farklılaştırarak devam ettirmektedir (Budak, 2022). Dersler, kayak sporunun bu evrim sürecini ve bu süreçteki önemli kişilikleri incelemeyi içerir.

Sosyo-Kültürel Bağlam

Kayak sporu, toplumlar arası etkileşimleri ve kültürel değişimleri anlamak için bir pencere sağlar. Kayak, birçok toplumda sosyo-ekonomik durumu, kültürel kimliği ve toplumsal dinamikleri etkileyen bir spor olmuştur. Öğrenciler, kayak sporunun farklı topluluklardaki yansımalarını ve etkilerini öğrenirler. Birçok kayak merkezi, kış festivalleri ve etkinlikler düzenler.

Bu etkinlikler, yerel kültürün bir parçası haline gelmiştir ve kayak dersleri sırasında öğrenciler bu festivallerin tarihini ve önemini öğrenirler.

Çevresel Bağlam

Kayak sporu, doğa ile doğrudan etkileşimde bulunulan bir spordur ve çevresel bilinci artırma açısından önemlidir. Kayak dersleri, öğrencilere dağların, karın ve soğuk iklimlerin doğal yapısını ve bu sporun bu çevresel unsurlarla nasıl etkileşimde bulunduğunu öğretir. Kayak merkezlerinin çevresel etkileri ve sürdürülebilirlik önlemleri üzerine yapılan dersler, öğrencilerin çevre bilincini artırır. Bu bağlamda, doğa dostu kayak uygulamaları ve çevre koruma önlemleri hakkında bilgi sahibi olurlar.

Ekonomik Bağlam

Kayak sporunun turizm üzerindeki etkileri ve ekonomik katkıları da kültürel bağlamın önemli bir parçasıdır. Kayak merkezleri, buldukları bölgelere ekonomik canlılık getirir. Öğrenciler, kayak turizminin ekonomik etkilerini, iş imkanlarını ve bölgesel kalkınmayı öğrenirler. Kayak ekipmanları, giysileri ve aksesuarlarının üretimi ve satışı, büyük bir endüstriyi temsil eder. Bu endüstrinin ekonomik boyutları ve kültürel etkileri hakkında bilgi edinirler.

Kültürel Miras ve Değerler

Kayak sporunun kültürel miras ve değerlerle ilişkisi de derslerin önemli bir parçasını oluşturur. Kayak sporunun uygulandığı bölgelerdeki yerel gelenekler ve görenekler hakkında bilgi sahibi olurlar. Sporun etik kuralları, fair play anlayışı ve sporcu değerleri, öğrencilerin kültürel ve ahlaki gelişimlerine katkıda bulunur.

Sonuç olarak kayak dersleri, öğrencilere sadece teknik beceriler kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda bu sporun tarihsel, sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik bağlamlarını anlamalarına yardımcı olur. Bu dersler, öğrencilerin kayak sporunu daha geniş bir perspektiften ele almalarını sağlar ve bu sporun toplumsal ve kültürel dinamikler üzerindeki etkilerini kavramalarına yardımcı olur. Bu sayede öğrenciler, kayak sporunun sadece bir spor olmadığını, aynı zamanda bir kültürel miras ve yaşam biçimi olduğunu da öğrenirler.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, kar sporları (kayak) derslerinin üniversitelerde sunulan içeriğini derinlemesine incelemeyi amaçlamıştır. İçerik analizi adımlarını izleyerek, derslerin yapısal özelliklerini, öğrencilere sağladığı bilgi ve becerileri, ve potansiyel geliştirme alanlarını anlamaya çalışılmıştır.

Birinci kısımda, farklı akademik bölümlerdeki kış sporları ve kayak derslerinin içeriği ve yapısı hakkında bilgi verilmektedir. Bu dersler, çeşitli öğretim elemanları tarafından verilmekte olup, her biri kendi bölümü için özel bir odak sağlamaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yönetimi ve Rekreasyon bölümlerindeki dersler, öğrencilere kış sporları ve kayak konusunda kapsamlı bilgi ve beceriler kazandırmayı hedeflemekte, derslerin içeriği ve saatleri, her bölümün ihtiyaç ve amaçlarına göre düzenlenmiştir. Bu şekilde, öğrencilere mesleki gelişim ve uzmanlık kazandırmak amacıyla zengin bir eğitim deneyimi sunulmaktadır.

İkinci kısım, dersin amacı, öğrencilere kış sporları konusunda derinlemesine bilgi ve yetkinlik kazandırmaktır. Ders içeriği ve öğretim yöntemleri sürekli olarak iyileştirildikçe, öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleri de artacaktır. Özellikle uygulamalı çalışmalar ve güvenlik eğitimlerine verilen önem, öğrencilerin hem teorik hem de uygulamalı anlamda yeterlilik kazanmalarını destekleyecektir. Tarihsel bilgiler ve branş teknikleri detaylı olarak ele alınmakta ve gerçek dünya örnekleriyle desteklenmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin çeşitli branşları ve organizasyon süreçlerini daha iyi kavramalarını sağlamaktadır.

Üçüncü kısım, ders planı yapılarak, öğrencilere kış sporları ve özellikle kayak hakkında kapsamlı bir eğitim sunarak, teknik ve teorik bilgileri harmanlamayı hedeflemektedir. Program, kayak sporunun tarihinden başlayarak, çeşitli kayak merkezlerinin özelliklerine ve güvenlik uygulamalarına kadar geniş bir yelpazede bilgi sunar. Eğitim süreci, hem pratik hem de teorik konuları kapsayarak öğrencilerin kayak sporundaki bilgi ve becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Dersler, kayak yarışmalarının organizasyonundan teknik eğitimlere kadar her yönüyle konuları derinlemesine ele alarak, öğrencilerin kayak sporunu güvenli ve etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Ayrıca, ara sınav ve dönem sonu sınavları, öğrencilerin öğrenme süreçlerini değerlendirmeye ve programın etkinliğini artırmaya katkıda bulunur.

Dördüncü kısım, kayak sporuna dair geniş bir kaynak yelpazesi sunarak, öğrencilere hem tarihsel hem de modern uygulamalar hakkında derinlemesine bilgi kazandırmayı amaçlamaktadır. Kayak tarihi, güvenlik standartları, teknik detaylar ve yarışma kuralları konularında kapsamlı bilgiler sunan kaynaklar, öğrencilerin konuyla ilgili geniş bir perspektif geliştirmelerini sağlar. Kayak merkezlerinin donanımına dair detaylı açıklamalar ve güvenlik bilgilerinin yanı sıra, modern kayak teknikleri ve antrenman yöntemleri de ele alınarak, öğrencilerin uygulamalı bilgi ve becerileri artırılmaktadır. Kayak sporunun organizasyon ve yönetim süreçleri hakkında sağlanan bilgiler, uluslararası

standartlar ve pratik uygulamalar konusunda öğrencilerin yetkinliklerini geliştirmelerine olanak tanır.

Beşinci kısım, kayak dersinin içeriği, hem teorik hem de uygulamalı aşamalarıyla öğrencilere geniş bir bilgi ve beceri yelpazesi sunmayı amaçlamaktadır. Teorik aşama, öğrencilerin kayak sporunun temel prensiplerini, tarihini ve güvenlik kurallarını öğrenmelerini sağlar, görsel materyallerle desteklenen dersler ise bilginin kalıcılığını artırırken, uygulamalı aşama ise bu teorik bilgilerin pratiğe dökülmesine olanak tanır, öğrencilerin teknik becerilerini geliştirmelerini ve kayak yapma yeteneklerini pekiştirmelerini sağlar. Böylece, ders, öğrencilere kayak sporunu hem teorik hem de uygulamalı olarak kapsamlı bir şekilde öğrenme fırsatı sunar, güvenli ve etkili bir spor deneyimi için gerekli donanımı kazandırır.

Altıncı kısımda yapılan analiz, kayak derslerinin değerlendirme süreçlerinde hem teorik hem de uygulamalı sınavların dengeli bir şekilde yer aldığı ve öğrencilerin pratik becerilerde daha yüksek başarı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak, derslerin uygulamalı yönü daha fazla vurgulanmakta ve öğrencilerin pratik yeteneklerini geliştirmeye yönelik bir odaklanma görülmektedir. Derslerin yapılandırılması, temel becerilerin aşamalı olarak kazanılmasını ve güvenli bir uygulama sürecini desteklemektedir. Bu yaklaşım, hem teorik hem de pratik açıdan öğrencilerin kapsamlı bir eğitim almasını sağlayarak, derslerin etkinliğini ve öğrencilerin genel başarısını artırmaktadır.

Yedinci kısımda, kayak derslerinde kültürel ve tarihsel unsurların incelenmesi, öğrencilerin kayak sporunun kökenlerini ve evrimini daha iyi anlamalarına olanak tanıyarak, bu bilgilerin eğitim sürecine entegrasyonu sağlanır. Kayak, farklı kültürlerde çeşitli anlamlar ve uygulamalar kazanmış bir spordur; tarihsel perspektif, sporun gelişimini ve tekniklerin evrimini anlamak açısından kritiktir. Kültürel bağlamlar ise sporun yerel gelenekler ve toplumsal değerlerle nasıl etkileşimde bulunduğunu gösterir. Bu bağlamların eğitim sürecine dahil edilmesi, öğrencilere hem küresel hem de yerel boyutları öğretir ve sporun kültürel çeşitliliğini takdir etmelerini sağlar. Bu yaklaşım, öğrencilerin sporun sadece teknik yönlerini değil, aynı zamanda kültürel ve tarihi önemini de kavramalarını sağlar. Böylece kayak dersleri, sporun derinliğini artırarak öğrencilere daha kapsamlı bir öğrenme deneyimi sunar.

Öneriler

Kar sporları (kayak) derslerinin içeriğini zenginleştirmek ve öğrencilerin eğitimden daha fazla fayda sağlamasını sağlamak için uygulanabilir yaklaşımlar ve öneriler şu şekildedir;

- ✓ Farklı bölümlerdeki derslerin ortak temalar etrafında birleştirilmesi, öğrencilerin kış sporları ve kayak hakkında daha bütünsel bir anlayış geliştirmelerini sağlayabilir. Örneğin, ortak projeler veya seminerler düzenlenerek farklı bölümlerdeki öğrencilerin bilgi ve becerilerini paylaşmaları teşvik edilebilir.
- ✓ Farklı bölümler arasındaki işbirliği ile bilgi paylaşımı artırılabilir. Öğrenciler, bir bölümün uzmanlık alanından yararlanarak, diğer bölümlerin bilgi ve becerilerini daha iyi anlayabilirler. Bu, derslerin içeriğinin daha kapsamlı ve entegre bir şekilde sunulmasına katkıda bulunabilir.
- ✓ Uygulamalı çalışmalar ve güvenlik eğitimlerinin yanı sıra, yenilikçi öğretim yöntemleri (örneğin, proje tabanlı öğrenme veya simülasyonlar) dahil edilebilir. Bu, öğrencilerin daha derinlemesine bilgi edinmelerini ve pratik becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir.
- ✓ Öğrencilerden düzenli geri bildirim toplanarak, ders içeriği ve öğretim yöntemlerinde sürekli iyileştirmeler yapılabilir. Bu, öğrencilerin öğrenme sürecine daha iyi uyum sağlamalarını ve derslerin etkisini artırmalarını destekleyebilir.
- ✓ Kayak sporunun farklı yönlerini kapsayan daha ayrıntılı pratik eğitim modülleri oluşturulabilir. Bu, öğrencilerin hem temel hem de ileri düzey teknikleri uygulamalı olarak öğrenmelerini ve geliştirmelerini destekleyebilir.
- ✓ Ders planına, gerçek dünya senaryolarını içeren simülasyonlar eklenebilir. Bu, öğrencilerin kayak yarışmaları ve organizasyon süreçleri hakkında daha gerçekçi bir anlayış kazanmalarına yardımcı olabilir.
- ✓ Kayak sporunun tarihsel ve modern yönlerini kapsayan ek kaynaklar ve literatür taraması yapılabilir. Bu, öğrencilerin konu hakkındaki bilgi derinliklerini artırabilir ve güncel gelişmelerden haberdar olmalarını sağlayabilir.
- ✓ Kayak sporunun uluslararası standartları ve uygulamaları hakkında daha fazla bilgi sunan kaynaklar entegre edilebilir. Bu, öğrencilerin global perspektif kazanmalarını ve uluslararası düzeyde yetkinliklerini artırmalarını destekleyebilir.
- ✓ Hem teorik hem de uygulamalı aşamalarda, çeşitli öğretim yöntemleri ve materyalleri kullanılarak derslerin içeriği çeşitlendirilebilir. Bu, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine hitap edebilir ve bilgilerin daha kalıcı hale gelmesini sağlayabilir.

- ✓ Ara sınav ve final sınavlarının yanı sıra, proje bazlı değerlendirmeler veya grup çalışmaları gibi alternatif ölçme araçları kullanılabilir. Bu, öğrencilerin bilgi ve becerilerini daha geniş bir yelpazede değerlendirmeye olanak tanıyabilir.
- ✓ Teorik bilgilerin yanı sıra, pratik becerilerin ön planda olduğu ek değerlendirme yöntemleri (örneğin, uygulamalı projeler veya saha çalışmaları) geliştirilebilir. Bu, öğrencilerin pratik yeteneklerini daha etkili bir şekilde ölçmeyi sağlar.
- ✓ Derslerin yapılandırılması, öğrenci ihtiyaçlarına göre esnek hale getirilebilir. Bu, hem teorik hem de pratik becerilerin öğrencilerin bireysel gelişimlerine uygun olarak desteklenmesini sağlar.
- ✓ Kayak sporunun kültürel ve tarihsel bağlamını anlamak için, öğrencilere çeşitli kültürel etkinlikler, tarihsel yerler ve sporun kültürel etkileri hakkında saha ziyaretleri düzenlenebilir. Bu, teorik bilgilerin gerçek dünya bağlamında öğrenilmesine yardımcı olabilir.
- ✓ Farklı kültürlerden gelen sporcularla etkileşimler ve kültürel değişim programları düzenlenebilir. Bu, öğrencilerin kayak sporunun kültürel çeşitliliğini daha iyi anlamalarına ve bu bilgiyi eğitim süreçlerine entegre etmelerine olanak tanır.

Kaynakça

- Bahar, O., ve Kozak, M. (2005). Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bergsland, E. (1946). På ski, Oslo, Aschehoug.
- D, Budak. (2022). *Kayak Tarihi ve Güvenlik Uygulamaları*. Ankara: Nobel Bilimsel Yayınevi. 1.Baskı.
- Kurt, M. (2008). *Alp Disiplini Uluslararası Kayak Yarışı Kuralları (Icr) Ve Fıs Puan Kuralları*. Ata Ofset. Ankara.
- Tanyeri, Y. (2000). *Kayak Alp Disiplini*. Bakanlar Medya. Erzurum.
- Tanyeri, Y. (2018). *Kayak*. Gazi Kitapevi. Ankara.
- Vanat, L. (2012). International Report On Mountaintourism, Overview Of The Key Industryfigures For Ski Resorts, <http://www.vanat.ch/RM-world-report-2012.pdf>. erişim.

Olimpiyat Oyunlarında Çevresel Sürdürülebilirlik

Muharrem Alparslan Kurudirek¹

Özet

Olimpiyat oyunları, büyük çevresel etkileri olan küresel bir organizasyondur. Çevresel sürdürülebilirlik, Olimpiyatlar gibi büyük etkinliklerin ekosistemlere zarar vermeden gerçekleştirilmesini sağlamada önemli bir rol oynar. Çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların aşırı tüketimini önleyerek biyolojik çeşitliliği koruma amacı güder. Bu, karbon emisyonlarının azaltılması, enerji verimliliği, geri dönüşüm uygulamaları ve su kaynaklarının korunması gibi adımlarla sağlanabilir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), çevresel sürdürülebilirlik stratejilerini Olimpiyatlar için kapsamlı bir şekilde belirlemiştir ve çeşitli olimpiyat oyunlarında bu hedeflere ulaşılmaya çalışılmıştır.

1992 Barcelona Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir dönüm noktası olmuş, şehirdeki endüstriyel alanlar dönüştürülüp yeşil alanlar yaratılmıştır. Sidney 2000 ise çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini modern olimpiyat oyunlarında uygulamaya koyarak örnek teşkil etmiştir. Ancak Atlanta 1996 ve Atina 2004 gibi oyunlar, çevresel hedeflerin yeterince gerçekleştirilmediği eleştirileri almıştır. Tokyo 2020 ise karbon ayak izini azaltmaya yönelik bir dizi yenilikçi adım atmış, ancak COVID-19 nedeniyle bazı projeler yarım kalmıştır. Paris 2024, çevresel sürdürülebilirliği ön plana çıkaran hedeflerle, olimpiyat tarihinde önemli bir örnek teşkil etmeyi planlamaktadır. Bu oyunlar, çevresel etkileri en aza indirmek için sürdürülebilir ulaşım, enerji yönetimi ve dögüsel ekonomi gibi stratejilerle gerçekleştirilmiştir.

1 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, <https://orcid.org/0000-0001-5549-6902>, akurudirek@atauni.edu.tr

GİRİŞ

Olimpiyat Oyunları, evrensel bir spor etkinliği olmanın ötesinde, düzenlendiği şehirlerde sosyal, ekonomik ve çevresel etkiler yaratan küresel bir organizasyondur. Ancak bu etkinlikler, büyük ölçekli altyapı projeleri, enerji tüketimi ve atık üretimi nedeniyle çevre üzerinde önemli bir baskı oluşturabilir. Çevresel sürdürülebilirlik kavramı, bu tür etkinliklerin ekosistemlere zarar vermeden gerçekleştirilmesini sağlamada önemli bir rol oynar. Bu bölümde çevresel sürdürülebilirlik kavramı, bu kavramın temel etmenleri, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) sürdürülebilirlik hedefleri ve yaz olimpiyatlarında bu hedeflerin nasıl uygulandığı ele alınacaktır.

Çevresel Sürdürülebilirlik Kavramı

Çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların aşırı tüketimini önleyerek ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını ifade eder. Bu kavram, doğal çevrenin korunması ve insan faaliyetlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılmasını amaçlar (UNEP, 1987). Çevresel sürdürülebilirlik, özellikle karbon emisyonlarının azaltılması, enerji tüketiminin optimize edilmesi, geri dönüşümün teşvik edilmesi ve su kaynaklarının korunması gibi önlemleri içerir.

Çevresel Sürdürülebilirliği Oluşturan Etmenler

1. Enerji Yönetimi: Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ve enerji verimliliğinin artırılması, sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından biridir (IOC, 2021).
2. Atık Yönetimi: Geri dönüşüm uygulamalarının yaygınlaştırılması ve atık miktarının azaltılması, çevresel sürdürülebilirlik için kritik öneme sahiptir (Chappelet, 2008).
3. Su Kaynaklarının Korunması: Su tüketiminin optimize edilmesi ve su kirliliğinin önlenmesi, doğal ekosistemlerin devamlılığı açısından gereklidir (UNEP, 1987).
4. Karbon Emisyonlarının Azaltılması: Sera gazı salımını azaltmak, iklim değişikliğiyle mücadelede en önemli unsurlardan biridir (IOC, 2017).
5. Biyoçeşitlilik: Doğal yaşam alanlarının korunması ve ekosistem çeşitliliğinin sürdürülmesi, çevresel sürdürülebilirlik politikalarının ayrılmaz bir parçasıdır (Collins, Jones, & Munday, 2009).

IOC'nin Sürdürülebilirlik Hedefleri

IOC, sporun çevresel etkilerini azaltmak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek amacıyla 2020'de kapsamlı bir sürdürülebilirlik stratejisi oluşturmuştur. Bu strateji beş temel alanı kapsar:

1. İklim Eylemi: Olimpiyat Oyunları'nın karbon ayak izini azaltmak ve karbon nötrlüğü sağlamak hedeflenir (IOC, 2021).
2. Kaynak ve Atık Yönetimi: Döngüsel ekonomi prensipleriyle malzeme tüketimini optimize etmek ve atıkları azaltmak teşvik edilir (IOC, 2017).
3. Doğal Çevrenin Korunması: Yeni tesislerin inşasında çevresel etkiyi minimize etmek ve biyolojik çeşitliliği korumak amaçlanır (IOC, 2021).
4. Aktif ve Sağlıklı Yaşam: Çevresel sürdürülebilirlik bilincini teşvik eden yaşam biçimlerini benimsemek önemlidir.
5. İş Birliği ve Toplumsal Katılım: Çevresel sorunlara yönelik farkındalık yaratmak ve paydaşlarla ortak çözümler geliştirmek hedeflenir (IOC, 2017).

Yaz Olimpiyatlarının Çevresel Sürdürülebilirlik Çalışmaları

Geçmişten günümüze yaz olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik konusunda farklı yaklaşımlar sergilemiştir. 1987 yılında hazırlanan Birleşmiş Milletler Çevre Programı raporu sonrasında özellikle 1990'lardan itibaren çevre bilincinin artmasıyla, olimpiyat oyunlarında sürdürülebilirlik çalışmaları öncelikli hale gelmiştir.

1992 Barcelona Olimpiyatları

1992 Barcelona Olimpiyat Oyunları, yalnızca sportif başarılar ve kültürel miras açısından değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik yaklaşımıyla da önemli bir dönüm noktası olmuştur. Modern Olimpiyat tarihindeki ilk çevre odaklı adımlar, bu oyunlar sayesinde uluslararası dikkat çekmiş ve Olimpiyatların çevre üzerindeki etkileri üzerine ciddi tartışmalar başlatılmıştır (Gold & Gold, 2013).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Barcelona Olimpiyatları, büyük ölçekli kentsel dönüşüm projelerine ev sahipliği yapmış ve bu süreçte çevreye olan etkilerini en aza indirme hedefiyle dikkat çekmiştir. Şehir, Olimpiyat Oyunları'ndan önce endüstriyel alanlar ve altyapı eksiklikleriyle boğuşuyordu. Ancak oyunlar, Barcelona'nın çevresel ve

sosyal dokusunu yeniden şekillendirme fırsatı sunmuştur (Essex & Chalkley, 2004). Barcelona, Olimpiyat hazırlıkları sırasında sürdürülebilir kentsel gelişim modeline öncelik vermiştir. Eski sanayi bölgeleri dönüştürülerek yeşil alanlar, parklar ve plajlar oluşturulmuş, şehrin doğu sahilindeki çevresel kirlilik önemli ölçüde azaltılmıştır. Örneğin, oyunlar kapsamında inşa edilen Olimpiyat Köyü, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve su tasarrufu sağlayan sistemlerle tasarlanmıştır (Swyngedouw, 1996).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Olimpiyat öncesinde Barcelona’da enerji tüketimi ve atık yönetimi önemli bir sorun teşkil ediyordu. Bu sorunlara yönelik olarak oyunlar sırasında yenilikçi çözümler geliştirilmiştir. Örneğin, Olimpiyat tesislerinde enerji verimliliği sağlamak için güneş enerjisi sistemleri kullanılmıştır. Ayrıca, şehirdeki toplu taşıma altyapısı genişletilerek karbon salınımı azaltılmıştır (Horne & Whitson, 2006). Bu dönemde Barcelona, metro hatlarını modernize etmiş ve bisiklet yolları gibi çevre dostu ulaşım seçeneklerini teşvik etmiştir.

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

1992 Olimpiyatları’nın çevresel sürdürülebilirlik yönü, yalnızca oyunların düzenlendiği dönemde değil, uzun vadeli etkileriyle de değerlidir. Şehirdeki yeşil alanlar ve plajlar, hem yerel halk hem de turistler için sürekli kullanılabilir birer kaynak haline gelmiştir. Bununla birlikte, Barcelona, oyunlar sonrasında çevresel politikalarını güçlendirmiş ve sürdürülebilir kentsel planlama konusunda bir model haline gelmiştir (Roche, 2000). Barcelona’nın deneyimi, çevresel sürdürülebilirlik odaklı Olimpiyat hazırlıklarının şehirlerin ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmasına nasıl katkı sağlayabileceğini göstermiştir. Örneğin, 1992 oyunlarının ardından birçok şehir, Olimpiyat adaylık süreçlerinde çevresel etkilerini öncelik haline getirmiştir. Bu bağlamda Barcelona, çevresel sürdürülebilirliğin spor organizasyonlarına entegre edilmesi konusunda öncü bir rol oynamıştır (IOC, 2020).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Her ne kadar 1992 Barcelona Olimpiyatları çevresel sürdürülebilirlik açısından birçok yenilik getirmiş olsa da bazı eleştirilerle de karşılaşmıştır. Özellikle, oyunlar sırasında oluşturulan tesislerin bazıları uzun vadede yeterince kullanılmamış ve bu durum “çevresel sürdürülebilirlik” iddialarının sorgulanmasına yol açmıştır (Lenskyj, 2000). Ancak genel olarak, Barcelona’nın kentsel dönüşüm projeleri ve çevresel iyileştirme çalışmaları, gelecekteki Olimpiyatlar için önemli bir örnek teşkil etmiştir.

Sonuç

1992 Barcelona Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik anlayışının uluslararası spor organizasyonlarında dikkate alınması için bir dönüm noktası olmuştur. Şehirde yapılan yenilikler, sadece olimpiyatlar için değil, uzun vadeli bir çevresel miras bırakmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu oyunlar, çevresel sürdürülebilirlik ile ekonomik ve sosyal kalkınma arasındaki dengeyi sağlamanın mümkün olduğunu göstermiştir.

1996 Atlanta Olimpiyatları

1996 Atlanta Olimpiyatları, modern Olimpiyat tarihinin önemli dönüm noktalarından biri olmasına rağmen, çevresel sürdürülebilirlik açısından hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle dikkat çekmiştir. Bu oyunlar, geniş çaplı bir kentsel yeniden yapılandırmayı tetiklemiş, ancak çevresel etkilerinin ele alınışı ve uygulamalarındaki eksiklikler, oyunların çevre üzerindeki mirasını tartışmaya açmıştır (Lenskyj, 2000).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Atlanta Olimpiyatları, oyunlar öncesinde büyük bir kentsel dönüşüm sürecine ev sahipliği yaptı. Bu süreçte şehir, altyapısını geliştirmek ve oyunların lojistik gerekliliklerini karşılamak için geniş çaplı inşaat projelerine girişti. Ancak bu projelerde çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri tam anlamıyla öncelik haline getirilmemiştir (Essex & Chalkley, 1998). Örneğin, yeni spor tesisleri ve yolların inşası sırasında önemli miktarda doğal alan tahrip edilmiştir. Buna rağmen, Olimpiyat Köyü'nün tasarımında bazı sürdürülebilir uygulamalara yer verilmiştir. Örneğin, enerji verimliliği sağlamak için modern izolasyon teknikleri kullanılmış ve su tüketimini azaltmaya yönelik sistemler uygulanmıştır. Ayrıca, Atlanta Oyunları sırasında geri dönüşüm programları uygulanarak atık yönetimi konusunda farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır (Hiller, 1998).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Atlanta Olimpiyatları sırasında şehir, toplu taşıma altyapısını geliştirmek için önemli yatırımlar yapmıştır. Yeni metro hatları ve otobüs güzergâhları eklenmiş, bu da şehir içindeki araç trafiğini ve dolayısıyla karbon salınımını bir ölçüde azaltmıştır. Ancak toplu taşıma sisteminin oyunlardan sonra sürdürülebilir bir şekilde kullanımı sınırlı kalmıştır (Andranovich et al., 2001). Bu durum, oyunların çevresel mirasının uzun vadede etkisiz kaldığı yönünde eleştiriler almasına neden olmuştur.

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

1996 Atlanta Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından eksikliklerine rağmen, sonraki oyunlar için önemli dersler sunmuştur. Bu oyunlar, büyük spor organizasyonlarının çevresel etkilerinin değerlendirilmesi ve sürdürülebilir uygulamaların oyunların planlama aşamasına entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Horne & Whitson, 2006). Atlanta'nın deneyimi, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerinin yalnızca organizasyon sırasında değil, uzun vadede de dikkate alınması gerektiğini göstermiştir.

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Atlanta Oyunları, çevresel sürdürülebilirlik açısından sıkça eleştirilen olimpiyatlardan biri olmuştur. Oyunlar sırasında kullanılan birçok tesis ve altyapı, uzun vadede yeterince değerlendirilmemiş ve bazıları “beyaz fil” olarak adlandırılan kullanılmayan yapılar haline gelmiştir. Bu durum, doğal kaynakların israf edildiği ve çevresel sürdürülebilirliğin ikinci plana atıldığı yönündeki eleştirileri beraberinde getirmiştir (Gold & Gold, 2008). Oyunlar sırasında uygulanan geri dönüşüm programları ve enerji verimliliği girişimleri, olumlu adımlar olarak görülse de bu çabaların yetersiz olduğu ve çevresel bir paradigma değişikliğine öncülük etmediği belirtilmiştir. Ayrıca, oyunlar sırasında yoğun araç kullanımı ve hava kirliliği gibi sorunlar, çevreye olan olumsuz etkilerin boyutunu artırmıştır (Lenskyj, 2000).

Sonuç

1996 Atlanta Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından karışık bir tablo sunmuştur. Şehirde gerçekleştirilen bazı çevre dostu girişimlere rağmen, oyunların çevresel etkileri ve uzun vadeli sürdürülebilirlik mirası sınırlı kalmıştır. Ancak Atlanta, bu konuda alınması gereken dersler ve sonraki oyunlarda çevresel planlamanın önemini vurgulaması bakımından kritik bir rol oynamıştır.

2000 Sidney Olimpiyatları

2000 Sidney Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik ilkesini merkezine alan ilk Olimpiyat oyunları olarak modern spor tarihine damgasını vurmuştur. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), 1994 yılında çevresel sürdürülebilirliği Olimpiyat hareketinin temel ilkelerinden biri olarak kabul etmiştir ve Sidney, bu ilkelerin sahada uygulandığı ilk oyunlar olmuştur (Cashman & Hughes, 1999). Bu oyunlar hem çevresel yeniliklerin uygulanması hem de gelecekteki spor etkinliklerine örnek teşkil etmesi açısından büyük öneme sahiptir.

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Sidney Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik için kapsamlı bir planlama sürecine dayanmıştır. Olimpiyat Köyü ve diğer tesisler, enerji verimliliği, su tasarrufu ve atık yönetimi ilkelerine uygun olarak tasarlanmıştır. Örneğin, Olimpiyat Köyü'nde binalar güneş enerjisi kullanılarak inşa edilmiş ve doğal havalandırma sistemleri uygulanmıştır. Ayrıca, oyunlar sırasında kullanılan suyun büyük bir kısmı geri dönüştürülmüş su kaynaklarından sağlanmıştır (Hede, 2008).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Sidney Olimpiyatları, çevre dostu ulaşım çözümleri ile dikkat çekmiştir. Şehir, toplu taşıma sistemini genişleterek araç kullanımını azaltmayı ve karbon salınımını düşürmeyi hedeflemiştir. Oyunlar sırasında stadyumlara ve diğer etkinlik alanlarına ulaşımın büyük bir kısmı trenler, otobüsler ve bisiklet yolları ile sağlanmıştır. Ayrıca, oyunların karbon ayak izini azaltmak için enerji tasarruflu teknolojilere yatırım yapılmıştır (Gifford, 2007). Sidney'deki Homebush Bay bölgesi, oyunlar öncesinde ciddi şekilde kirlenmiş bir endüstriyel alan olarak dikkat çekiyordu. Ancak oyunlar sayesinde bu bölge temizlenmiş ve çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine uygun olarak yeniden geliştirilmiştir. Bu alan, oyunların ardından hem yerel halk hem de turistler için bir rekreasyon ve yeşil alan olarak kullanılmaya devam etmiştir (Toohey & Veal, 2007).

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Sidney Olimpiyatları, geri dönüşüm ve atık yönetimi konusunda örnek bir model oluşturmuştur. Tesislerde kullanılan malzemelerin büyük bir kısmı geri dönüştürülebilir özelliktedir. Ayrıca, oyunlar sırasında organik atıklar kompostlama için toplanmış ve geri dönüştürülmüştür. Bu yaklaşım, etkinlik boyunca sıfır atık hedefini teşvik etmiştir (Lenskyj, 2002). Sidney Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından gelecekteki olimpiyat oyunları için bir model oluşturmuştur. Bu oyunlar, spor organizasyonlarının çevresel etkilerini en aza indirmenin ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmanın mümkün olduğunu göstermiştir. Sidney'in çevre dostu yaklaşımları, 2004 Atina ve 2008 Pekin Olimpiyatları gibi sonraki oyunlar için bir referans noktası olmuştur (Toohey & Veal, 2007).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Her ne kadar Sidney Olimpiyatları çevresel sürdürülebilirlik açısından birçok yenilik getirmiş olsa da bazı eleştirilerle karşılaşmıştır. Özellikle oyunlar sırasında inşa edilen bazı tesislerin uzun vadede yeterince kullanılmadığı ve çevresel hedeflerin yalnızca oyunlar süresince geçerli olduğu belirtilmiştir.

Bununla birlikte, oyunlar sırasında gerçekleştirilen yeşil enerji projelerinin maliyetleri, sürdürülebilirliğin ekonomik yönü açısından tartışma konusu olmuştur (Cashman, 2006).

Sonuç

2000 Sidney Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda önemli bir dönüm noktası olmuştur. Tesislerin çevre dostu tasarımı, atık yönetimi ve yeşil enerji projeleri gibi yenilikler, oyunların çevresel etkisini azaltmayı başarmıştır. Sidney, çevresel sürdürülebilirlik konusundaki liderliği ile modern Olimpiyat tarihine örnek teşkil eden bir organizasyon olarak öne çıkmıştır.

2004 Atina Olimpiyatları

2004 Atina Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından karmaşık bir tablo sunan oyunlar arasında yer almıştır. Olimpiyat hareketi, 1990'lı yıllarda çevreyi koruma hedefini öncelikleri arasına almış olsa da Atina Oyunları bu hedeflere ulaşmada sınırlı bir başarı gösterebilmiştir. Bununla birlikte, bazı yenilikçi çevre uygulamaları sayesinde oyunlar hem olumlu hem de eleştiriye açık yönleriyle çevresel sürdürülebilirlik konusundaki tartışmalara katkı sağlamıştır (Beriatos & Gospodini, 2004).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Atina Olimpiyatları'nın en dikkat çeken çevresel sürdürülebilirlik girişimlerinden biri, yeni tesislerin çevre dostu teknolojilerle inşa edilmesi olmuştur. Özellikle ana Olimpiyat Stadyumu, enerji verimliliğini artırmak için özel bir çatı tasarımıyla donatılmıştır. Bununla birlikte, spor tesislerinin yapımında kullanılan malzemelerin büyük bir kısmı yerel kaynaklardan temin edilerek karbon ayak izi azaltılmaya çalışılmıştır (Holden et al., 2008). Ancak, Atina'nın Olimpiyat hazırlıklarında şehirdeki doğal alanların korunması açısından bazı sorunlar yaşanmıştır. Özellikle maraton rotasının belirlenmesi ve yeni otoyolların inşası sırasında birçok doğal alan zarar görmüştür. Bu durum, çevresel planlama süreçlerinde doğa koruma ve kentsel gelişim arasında yeterli bir denge kurulamadığını göstermektedir (Poynter, 2006).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Oyunlar sırasında Atina'da ulaşım altyapısına yapılan yatırımlar, şehir için uzun vadeli faydalar sunmuştur. Yeni metro hatlarının inşası ve toplu taşıma ağının genişletilmesi, araç trafiğini azaltmayı ve şehirdeki hava kirliliğini kontrol altına almayı hedeflemiştir. Ayrıca, güneş enerjisi kullanımı gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik girişimler, oyunların çevresel etkisini azaltma yönünde önemli adımlar olmuştur (Gospodini, 2006). Atina

Olimpiyatları, geri dönüşüm ve atık yönetimi konusunda sınırlı bir başarı göstermiştir. Oyunlar sırasında üretilen atıkların büyük bir kısmı düzenli depolama alanlarına gönderilmiştir ve geri dönüşüm oranları beklenen seviyelere ulaşamamıştır. Bu durum, Atina'nın çevresel sürdürülebilirlik hedefleri konusunda uluslararası eleştirilere maruz kalmasına neden olmuştur (Lenskyj, 2008).

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Atina Olimpiyatları'nın çevresel sürdürülebilirlik açısından sağladığı en büyük katkı, toplu taşıma altyapısının modernizasyonu olmuştur. Yeni metro hatları ve tramvay sistemleri, şehrin günlük ulaşımını kolaylaştırmış ve çevresel yükü azaltmıştır. Ancak, oyunların genel anlamda çevresel sürdürülebilirlik konusunda sınırlı bir başarı göstermesi, gelecekteki oyunlar için daha güçlü çevre politikalarının benimsenmesi gerektiğini göstermektedir (Holden et al., 2008).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Atina Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından hem uluslararası toplum hem de çevre örgütleri tarafından eleştirilmiştir. Özellikle, oyunlar sırasında inşa edilen tesislerin bazılarının uzun vadede kullanılmaması ve çevresel etkilerinin yeterince değerlendirilmemesi, oyunların sürdürülebilirlik mirasını sorgulanabilir hale getirmiştir (Beriatos & Gospodini, 2004). Buna rağmen, bazı projeler şehre olumlu katkılarda bulunmuş ve Atina'nın kentsel gelişimine destek sağlamıştır.

Sonuç

2004 Atina Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından karma bir miras bırakmıştır. Çevre dostu tasarım ve yenilikçi ulaşım projeleri gibi olumlu girişimlere rağmen, doğal alanların korunması ve atık yönetimi gibi konularda ciddi eksiklikler yaşanmıştır. Atina'nın deneyimi, büyük ölçekli spor organizasyonlarının çevresel etkilerinin daha dikkatli planlanması ve yönetilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

2008 Pekin Olimpiyatları

2008 Pekin Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik konusunda hem yenilikçi adımlar atan hem de eleştirilerin odağına yerleşen bir organizasyon olmuştur. Çin hükümeti ve Pekin yerel yönetimi, oyunlar sırasında çevresel etkilerin azaltılması ve sürdürülebilir bir miras bırakılması amacıyla çeşitli projeler hayata geçirmiştir. Bununla birlikte, oyunların çevresel hedefleri ve uygulamaları, kısa vadeli başarılar ile uzun vadeli etkiler arasında tartışma konusu olmuştur (Xing et al., 2008).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Pekin Olimpiyatları, çevre dostu teknolojilerin kullanımıyla dikkat çeken projelere ev sahipliği yapmıştır. Örneğin, ikonik Kuş Yuvası Stadyumu ve Su Küpü olarak bilinen Pekin Ulusal Su Sporları Merkezi, enerji verimliliği ve sürdürülebilir tasarım açısından örnek oluşturmuştur. Bu tesislerde doğal ışık kullanımı artırılmış, yağmur suyu toplama sistemleri ve yenilenebilir enerji kaynakları entegre edilmiştir (Zhang et al., 2011). Pekin, oyunlar sırasında enerji tüketimini azaltmak için büyük ölçüde yenilenebilir enerji projelerine yönelmiştir. Rüzgâr ve güneş enerjisi kullanımına yapılan yatırımlar, olimpiyat tesislerinin karbon ayak izini azaltmıştır. Örneğin, olimpiyat köyünde yenilenebilir enerji sistemleri kullanılarak enerji ihtiyacının büyük bir kısmı karşılanmıştır (Bina & Barrow, 2010).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Pekin, Olimpiyat hazırlıkları sırasında toplu taşıma altyapısını genişletmiş ve çevre dostu ulaşım yöntemlerini teşvik etmiştir. Yeni metro hatlarının inşası ve bisiklet yollarının artırılması, şehirdeki araç trafiğini ve karbon salınımını önemli ölçüde azaltmıştır. Ayrıca, oyunlar sırasında özel araç kullanımı sınırlandırılmış ve araç sahiplerine dönüşümlü plaka uygulamaları getirilmiştir (Wang et al., 2009). Olimpiyat öncesinde Pekin'in karşı karşıya olduğu en büyük sorunlardan biri hava kirliliği idi. Hükümet, sanayi faaliyetlerini geçici olarak durdurmuş, eski araçların kullanımını yasaklamış ve enerji üretim tesislerini modernize etmiştir. Bu önlemler, hava kalitesinde belirgin bir iyileşme sağlamış ancak bu iyileşmenin sürdürülebilirliği sorgulanmıştır (Zhang et al., 2011). Oyunlar sırasında atık yönetimi ve geri dönüşüm projeleri de öncelikli konular arasında yer almıştır. Pekin'de organik atıkların kompostlanması ve geri dönüştürülebilir atıkların ayrıştırılması için kapsamlı bir sistem kurulmuştur. Ancak bu sistemlerin oyunlardan sonra etkin bir şekilde sürdürülüp sürdürülemediği tartışmalıdır (Xing et al., 2008).

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Pekin Olimpiyatları'nın çevresel mirası hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle değerlendirilmektedir. Ulaşım altyapısına yapılan yatırımlar ve yenilenebilir enerji projeleri, Pekin'in çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine katkıda bulunmuştur. Ancak oyunlar sırasında yapılan geçici uygulamalar, sürdürülebilir bir değişim için yetersiz kalmıştır. Bu durum, gelecekteki Olimpiyat oyunlarında daha uzun vadeli çözümlerin benimsenmesi gerektiğini göstermektedir (Wang et al., 2009).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Her ne kadar Pekin Olimpiyatları çevresel sürdürülebilirlik açısından birçok yenilik getirmiş olsa da uzun vadeli etkiler konusunda bazı eleştiriler almıştır. Özellikle, oyunlar sırasında geçici olarak alınan önlemlerin oyunlar sonrasında sürdürülebilir politikalarla desteklenememesi, Pekin'in çevresel mirasını zayıflatmıştır. Ayrıca, sanayi faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması gibi uygulamaların, uzun vadeli bir çözüm sunmadığı belirtilmiştir (Bina & Barrow, 2010).

Sonuç

2008 Pekin Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik açısından hem önemli fırsatlar sunmuş hem de dersler bırakmıştır. Enerji verimliliği, ulaşım altyapısı ve atık yönetimi gibi alanlarda kaydedilen ilerlemelere rağmen, uzun vadeli etkiler sınırlı kalmıştır. Pekin'in deneyimi, çevresel sürdürülebilirlik politikalarının yalnızca oyunlar sırasında değil, sonrasında da devam ettirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

2012 Londra Olimpiyatları

2012 Londra Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirliği organizasyonun temel taşlarından biri olarak benimseyen bir etkinlik olarak modern olimpiyat tarihine geçmiştir. Bu oyunlar, "Gezegenin İlk Sürdürülebilir Olimpiyatları" olarak adlandırılmış ve geniş çaplı çevre dostu girişimlerle dikkat çekmiştir (Girginov & Hills, 2012). İngiltere hükümeti ve Londra Organizasyon Komitesi (LOCOG), çevresel etkileri en aza indirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek amacıyla yenilikçi stratejiler uygulamıştır.

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Londra Olimpiyatları'nın en önemli çevresel başarılarından biri, Olimpiyat Parkı'nın eski endüstriyel bir bölgenin dönüştürülmesiyle inşa edilmesidir. Bu dönüşüm sırasında, kirlilikten arındırma çalışmaları gerçekleştirilmiş ve oyunların düzenleneceği alan çevresel sürdürülebilirlik standartlarına uygun hale getirilmiştir. Olimpiyat Stadyumu, yeniden kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir malzemeler kullanılarak inşa edilmiş, karbon salınımını azaltmayı hedefleyen bir yapı olarak öne çıkmıştır (Smith et al., 2013). Aquatics Centre gibi diğer tesislerde enerji verimliliği sağlamak için yenilikçi tasarımlar uygulanmıştır. Ayrıca, oyunlar sırasında kullanılan geçici yapılar, sökülerek başka etkinliklerde yeniden kullanılmak üzere tasarlanmıştır (Dixon et al., 2012).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Londra 2012, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji verimliliği konularında da örnek teşkil etmiştir. Olimpiyat tesislerinde kullanılan enerjinin büyük bir kısmı düşük karbonlu enerji kaynaklarından sağlanmış ve enerji tüketimini azaltmaya yönelik teknolojiler uygulanmıştır (Zhang & Zhao, 2016). Ayrıca, atık yönetimi konusunda sıfır atık hedefi belirlenmiş ve bu doğrultuda atıkların %98'i geri dönüştürülmüş veya yeniden kullanılmıştır. Londra Olimpiyatları, oyunlara ulaşımı sağlamak için çevre dostu seçeneklere öncelik vermiştir. Yeni metro hatları, otobüs güzergahları ve bisiklet yolları oluşturulmuş; etkinlik alanlarına özel araçlarla ulaşım sınırlandırılmıştır. Karbon ayak izini azaltmak için, izleyicilere toplu taşıma araçlarını kullanmaları teşvik edilmiştir. Bu kapsamda, Londra Ulaşım Sistemi'nin kapasitesi artırılmış ve oyunlar sırasında elektrikli otobüsler devreye alınmıştır (LOCOG, 2012).

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Londra Olimpiyatları sırasında biyoçeşitlilik de önemli bir odak noktası olmuştur. Olimpiyat Parkı'nda 45 hektarlık bir yeşil alan oluşturulmuş, bu alan yerel bitki türleriyle zenginleştirilmiştir. Ayrıca, bölgedeki su yolları temizlenmiş ve doğal yaşam alanları korunmuştur (Horne & Whitson, 2012). Bu girişimler, oyunların ardından parkın hem yerel halk hem de turistler için önemli bir rekreasyon alanı olarak hizmet vermesini sağlamıştır. Bu bağlamda Londra 2012, çevresel sürdürülebilirlik açısından örnek teşkil eden bir organizasyon olmuştur.

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Her ne kadar Londra Olimpiyatları çevresel sürdürülebilirlik konusunda önemli başarılar elde etmiş olsa da bazı eleştirilerle de karşılaşmıştır. Özellikle, oyunlar sırasında kullanılan yenilenebilir enerji oranının hedeflenen seviyenin altında kalması ve karbon salınımı hedeflerine tam olarak ulaşamaması dikkat çekmiştir (Zhang & Zhao, 2016).

Sonuç

2012 Londra Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini somut adımlarla destekleyen bir etkinlik olarak tarihe geçmiştir. Yenilenebilir enerji kullanımı, geri dönüşüm hedefleri, biyoçeşitliliğin teşvik edilmesi ve ulaşımında çevre dostu seçeneklere öncelik verilmesi, oyunların çevresel etkisini azaltmıştır. Bu oyunlar, gelecekteki Olimpiyat organizasyonlarına ilham kaynağı olmuş ve çevresel sürdürülebilirlik kavramının spor organizasyonlarına entegre edilmesi açısından bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir.

2016 Rio Olimpiyatları

2016 Rio de Janeiro Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda önemli bir platform sunmuş olsa da, oyunlar sırasında bu hedeflere ulaşmadaki başarı düzeyi tartışmalı olmuştur. Brezilya, oyunlar sırasında çevresel etkilerin azaltılmasını ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin teşvik edilmesini amaçlamıştır. Ancak ekonomik, politik ve sosyal zorluklar, bu hedeflerin gerçekleşme düzeyini sınırlamıştır (Mendes et al., 2017).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Rio Olimpiyatları'nın çevresel sürdürülebilirlik açısından en dikkat çeken girişimlerinden biri, oyunlar için kullanılan tesislerin çevre dostu tasarım ilkelerine uygun olarak inşa edilmesi olmuştur. Özellikle, Barra Olimpiyat Parkı'nda enerji verimliliğini artırmak için yenilenebilir enerji sistemleri kullanılmıştır. Ayrıca, oyunlar sırasında kullanılan bazı geçici yapıların sökülebilir ve yeniden kullanılabilir malzemelerden yapılması, atık yönetimi açısından olumlu bir adım olarak görülmüştür (IOC, 2016). Bununla birlikte, Rio'daki çevresel sürdürülebilirlik projelerinde karşılaşılan en büyük sorunlardan biri, su yollarının temizlenmesine yönelik girişimlerin yetersiz kalması olmuştur. Guanabara Körfezi'nde gerçekleştirilen temizleme çalışmaları hedeflenen seviyeye ulaşmamış, bu durum hem çevresel hem de sağlık açısından eleştirilere neden olmuştur (Broudehous, 2017).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Rio 2016 sırasında, düşük karbonlu enerji kaynaklarının kullanımına öncelik verilmiştir. Olimpiyat tesislerinin bir kısmı güneş enerjisi sistemleriyle desteklenmiş ve karbon salınımını azaltmak için enerji verimli teknolojiler uygulanmıştır. Ancak bu girişimler, oyunların genel enerji tüketimindeki çevresel etkileri dengelemekte yetersiz kalmıştır (Mendes et al., 2017). Rio Olimpiyatları, ulaşım altyapısını iyileştirme amacıyla büyük yatırımlara ev sahipliği yapmıştır. Yeni metro hatları, otobüs güzergahları ve bisiklet yolları oluşturulmuş; bu projelerin çevresel etkileri azaltması hedeflenmiştir. Ancak, bu altyapı projelerinin çoğu, ekonomik sorunlar ve zaman yönetimi eksikliği nedeniyle planlanan kapasitede tamamlanamamıştır (IOC, 2016).

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Rio Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik konusundaki bazı yenilikçi yaklaşımlarıyla örnek teşkil etmiştir. Örneğin, spor etkinliklerinin çevresel etkilerini en aza indirmeye yönelik farkındalık yaratılması, uzun vadeli bir kazanım olarak değerlendirilmiştir. Atık yönetimi konusunda ise geri dönüşüm ve kompostlama projeleri teşvik edilmiştir. Fakat bu projelerin

oyunlar sırasında yaygın bir şekilde uygulanamadığı, atıkların büyük bir kısmının düzenli depolama alanlarına gönderildiği belirtilmiştir (Zimbalist, 2017).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Rio Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedefleri açısından sıkça eleştirilmiştir. Özellikle, Guanabara Körfezi'nin temizlenmesi gibi projelerin başarısız olması ve oyunların ardından tesislerin yeterince kullanılmaması, oyunların çevresel mirasını zayıflatmıştır (Broudehoux, 2017). Ayrıca, ekonomik sıkıntılar ve politik istikrarsızlık, çevresel sürdürülebilirlik projelerinin uygulanabilirliğini sınırlamıştır.

Sonuç

2016 Rio Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedefleri açısından karma bir miras bırakmıştır. Çevre dostu tasarım ve yenilenebilir enerji girişimleri gibi olumlu adımlara rağmen, ekonomik ve lojistik zorluklar nedeniyle belirlenen hedeflerin bir kısmına ulaşamamıştır. Bu durum, büyük ölçekli spor organizasyonlarının çevresel etkilerinin daha iyi yönetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

2020 Tokyo Olimpiyatları

2020 Tokyo Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini ileriye taşıyan bir organizasyon olarak dikkat çekmiştir. Japonya, bu oyunlarla birlikte yalnızca sportif bir başarı değil, aynı zamanda çevresel farkındalığı artıran bir etkinlik gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. “Sıfır Karbon Olimpiyatları” iddiasıyla hareket eden Tokyo 2020, yenilikçi uygulamalarıyla çevresel sürdürülebilirlik kavramını spor organizasyonlarına entegre etme açısından bir model sunmuştur (Tokyo Organising Committee, 2021).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Tokyo 2020, döngüsel ekonomi yaklaşımını benimseyerek atık yönetimi ve kaynak kullanımında örnek bir organizasyon olmuştur. Olimpiyat madalyaları, Japonya genelinde toplanan elektronik atıklardan geri dönüştürülmüş metallerle üretilmiştir. Bu proje, sadece çevresel sürdürülebilirlik değil, aynı zamanda toplumsal katılım açısından da büyük bir başarı olarak değerlendirilmektedir (Sakai et al., 2021). Oyunlarda kullanılan platformlar, yataklar ve diğer ekipmanlar geri dönüştürülebilir malzemelerden üretilmiş ve bu malzemelerin oyunlardan sonra yeniden kullanılacağı taahhüt edilmiştir. Ayrıca, atıkların %65'inin geri dönüştürülmesi hedeflenmiş ve bu doğrultuda atık ayrıştırma ve geri dönüşüm sistemleri geliştirilmiştir (IOC, 2021).

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Tokyo Olimpiyatları'nda kullanılan tesislerin büyük bir kısmı, mevcut altyapının yeniden değerlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Örneğin, oyunlarda kullanılan 43 tesisin %60'ı önceden var olan yapılar arasından seçilmiştir. Bu yaklaşım, yeni inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan karbon salınımını önemli ölçüde azaltmıştır (IOC, 2021). Yeni inşa edilen tesisler ise düşük karbonlu malzemeler ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak inşa edilmiştir. Özellikle Tokyo Olimpiyat Köyü, güneş enerjisi sistemleri ile donatılmıştır. Oyunlar sırasında enerji tüketimini en aza indirmek için yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlık verilmiştir. Olimpiyat tesislerinde kullanılan enerjinin büyük bir kısmı, güneş ve rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir kaynaklardan sağlanmıştır. Ayrıca, hidrojen enerjisi, Tokyo 2020'nin en dikkat çekici yeniliklerinden biri olmuştur. Hidrojenle çalışan otobüsler ve tesisler, oyunlar sırasında çevre dostu bir ulaşım ve enerji çözümü sunmuştur (Tokyo Organising Committee, 2021).

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Tokyo Olimpiyatları, karbon ayak izini azaltmayı hedefleyen ulaşım çözümleriyle de dikkat çekmiştir. Elektrikli ve hibrit araçlar, oyunların resmi ulaşım araçları olarak kullanılmıştır. Ayrıca, sporcular ve izleyiciler için toplu taşıma seçenekleri teşvik edilmiş, şehir genelinde bisiklet yolları ve yaya yolları genişletilmiştir. Bu girişimler, oyunların çevresel etkilerini azaltmada önemli bir rol oynamıştır (Sakai et al., 2021).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Her ne kadar Tokyo 2020, çevresel sürdürülebilirlik açısından birçok yenilikçi girişim sunmuş olsa da, bazı eleştirilerle karşılaşmıştır. Özellikle oyunlar sırasında karbon salınımı hedeflerinin tam olarak karşılanamadığı ve kullanılan yenilenebilir enerji oranının artırılabilceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, COVID-19 pandemisi nedeniyle planlanan bazı sürdürülebilirlik girişimlerinin uygulamaya geçirilememesi, oyunların çevresel mirasını bir miktar zayıflatmıştır (IOC, 2021).

Sonuç

2020 Tokyo Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini önceleyen bir organizasyon olarak önemli bir örnek teşkil etmiştir. Yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomi ve düşük karbonlu ulaşım gibi yenilikçi yaklaşımlar, oyunların çevresel etkisini en aza indirme çabalarını desteklemiştir. Tokyo'nun sürdürülebilirlik girişimleri, gelecekteki olimpiyat oyunları için ilham kaynağı olmuş ve çevresel sürdürülebilirlik kavramının spor organizasyonlarında daha geniş bir şekilde ele alınmasını teşvik etmiştir

2024 Paris Olimpiyatları

2024 Paris Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik konusunda yeni standartlar belirlemeyi hedefleyen bir organizasyon olarak dikkat çekmiştir. Organizatörler, çevresel etkiyi en aza indirirken sosyal ve ekonomik faydaları maksimize etmeyi amaçlamış ve bu doğrultuda sorumlu, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir etkinlik sunmayı taahhüt etmişlerdir (International Olympic Committee [IOC], 2024).

Çevresel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı

Paris 2024 organizatörleri, karbon emisyonlarını önceki olimpiyatlara kıyasla %50 oranında azaltmayı hedeflemiştir. Organizasyon, karbon salınımını yaklaşık 1,75 milyon ton CO₂ ile sınırlamayı planlamış, bu da önceki Yaz Olimpiyatları ortalamasının yarısına denk gelmektedir (World Economic Forum, 2024). Bu iddialı hedef, mevcut ve geçici tesislerin kullanımı, yenilenebilir enerji kaynaklarının tercih edilmesi ve sürdürülebilir ulaşım seçeneklerinin teşvik edilmesi gibi önlemlerle gerçekleştirilmiştir.

Altyapı ve Enerji Yönetimi

Yarışma tesislerinin yaklaşık %95'i mevcut yapılar veya geçici tesisler olarak planlanmıştır ve bu yaklaşım, yeni inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel etkileri en aza indirmeyi hedeflemiştir (IOC, 2024). Yeni inşa edilen Aquatics Centre, ahşap yapı, güneş panelleri ve geri dönüştürülmüş malzemelerle tasarlanarak çevresel sürdürülebilirlik standartlarını karşılamıştır (Architectural Digest, 2024). Paris 2024, %100 yenilenebilir enerji kullanan bir organizasyon olarak dikkat çekmiştir. Tüm tesisler, geçici dizel jeneratörlere gerek kalmadan şebekeye bağlanmıştır, bu da karbon ayak izini önemli ölçüde azaltmıştır (IOC, 2024). Ayrıca, oyunlarda sürdürülebilir gıda uygulamaları teşvik edilmiş; bitkisel bazlı yiyeceklerin oranı artırılmış ve yemek servisinde tek kullanımlık plastikler %50 oranında azaltılmıştır. Tüm Paris 2024 tesisleri toplu taşıma ile ulaşılabilir şekilde tasarlanmış ve topluluk için sürdürülebilir hareketlilik seçenekleri teşvik edilmiştir. Şehir genelinde 418 km bisiklet yolu oluşturulmuş ve tüm yarışma mekanlarında bisiklet park alanları sağlanmıştır (IOC, 2024). Olimpiyat araç filosu, hibrit, elektrikli ve hidrojenle çalışan araçlarla desteklenmiş ve filo boyutu önceki Olimpiyatlara kıyasla %37 oranında azaltılmıştır.

Çevresel Miras ve Uzun Vadeli Etkiler

Paris 2024, yeni kaynak kullanımını en aza indirerek ve ekipmanların ikinci bir hayata sahip olmasını sağlayarak döngüsel ekonomi yaklaşımını benimsemiştir. Gerekli ve mevcut kaynakların ayrıntılı bir haritası çıkarılmış ve ekipmanların yaşam döngüsünün kontrolü sağlanmıştır. Şu ana

kadar ekipmanların ve ürünlerin %90'ının ikinci hayatı için planlamalar tamamlanmıştır (IOC, 2024).

Eleştiriler ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Her ne kadar Paris 2024 çevresel sürdürülebilirlik açısından iddialı hedefler belirlemiş olsa da bazı eleştirilerle karşılaşmıştır. Özellikle, oyunlar sırasında karbon salınımı hedeflerinin tam olarak karşılanamaması ve kullanılan yenilenebilir enerji oranının artırılabilceği belirtilmiştir. Ayrıca, Seine Nehri'nin su kalitesine yönelik sorunlar, çevresel standartların sağlanmasında zorluklar olduğunu göstermiştir (The Sun, 2024).

Sonuç

2024 Paris Olimpiyatları, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini önceleyen bir organizasyon olarak önemli bir örnek teşkil etmiştir. Yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomi ve düşük karbonlu ulaşım gibi yenilikçi yaklaşımlar, oyunların çevresel etkisini en aza indirme çabalarını desteklemiştir. Paris'in sürdürülebilirlik girişimleri, gelecekteki Olimpiyat oyunları için ilham kaynağı olmuş ve çevresel sürdürülebilirlik kavramının spor organizasyonlarında daha geniş bir şekilde ele alınmasını teşvik etmiştir.

Olimpiyat oyunlarında çevresel sürdürülebilirlik, yalnızca ekolojik dengeyi korumak için değil, aynı zamanda küresel farkındalığı artırmak için bir fırsattır. IOC'nin belirlediği hedefler ve geçmiş oyunlardaki uygulamalar, büyük spor organizasyonlarının çevreyle uyumlu bir şekilde düzenlenebileceğini göstermektedir. Gelecekteki olimpiyat oyunlarının bu örneklerden ilham alarak daha güçlü çevresel politikalar benimsemesi beklenmektedir.

Kaynakça

- Andranovich, G., Burbank, M. J., & Heying, C. H. (2001). Olympic cities: Lessons learned from mega-event politics. *Journal of Urban Affairs*, 23(2), 113-131.
- Architectural Digest. (2024). Step Inside the Brand New 2024 Olympics Aquatics Center. <https://www.architecturaldigest.com/gallery/step-inside-the-brand-new-2024-olympics-aquatics-center>
- Beriatos, E., & Gospodini, A. (2004). “Glocalizing” urban landscapes: Athens and the 2004 Olympics. *Cities*, 21(3), 187-202.
- Bina, O., & Barrow, C. J. (2010). Beijing 2008 Olympics: A model of urban sustainability? *Environment and Urbanization*, 22(1), 163-182.
- Broudehoux, A.-M. (2017). Mega-events and urban image construction: Rio de Janeiro and the 2016 Olympics. *Cities*, 60(1), 1-8.
- Cashman, R. (2006). *The bitter-sweet awakening: The legacy of the Sydney 2000 Olympic Games*. Walla Walla Press.
- Cashman, R., & Hughes, A. (1999). *Staging the Olympics: The event and its impact*. UNSW Press.
- Chappelet, J. L. (2008). Olympic Environmental Concerns as a Legacy of the Winter Games.
- Collins, A., Jones, C., & Munday, M. (2009). Assessing the environmental impacts of mega sporting events: Two options? *Tourism Management*, 30(6), 828-837.
- Dixon, T., Colantonio, A., & Shiers, D. (2012). Sustainable urban development to 2050: Complex transitions in the built environment. *Urban Design International*, 17(1), 1-20.
- Essex, S., & Chalkley, B. (1998). Olympic Games: Catalyst of urban change. *Leisure Studies*, 17(3), 187-206.
- Essex, S., & Chalkley, B. (2004). Mega-sporting events in urban and regional policy: A history of the Winter Olympics. *Planning Perspectives*, 19(2), 201-232.
- Gifford, J. L. (2007). Environmental management and sustainability at the Sydney 2000 Olympic Games. *Journal of Environmental Planning and Management*, 50(3), 429-446.
- Girginov, V., & Hills, L. (2012). A sustainable sports legacy: Creating a link between the London Olympics and youth sport participation. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(3), 381-400.
- Gold, J. R., & Gold, M. M. (2008). *Olympic cities: City agendas, planning, and the world's games, 1896–2012*. Routledge.
- Gold, J. R., & Gold, M. M. (2013). *Olympic cities: City agendas, planning, and the world's games, 1896–2020*. Routledge.

- Gospodini, A. (2006). Urban development, redevelopment and regeneration encouraged by transport infrastructure projects: The case of the 2004 Athens Olympic Games. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 33(1), 35-52.
- Hede, A.-M. (2008). The Sydney 2000 Olympic Games: A green legacy? *Event Management*, 11(4), 191-200.
- Hiller, H. H. (1998). Assessing the impact of mega-events: A linkage model. *Current Issues in Tourism*, 1(1), 47-57.
- Holden, M., MacKenzie, J., & VanWynsberghe, R. (2008). Vancouver's promise of the world's first sustainable Olympic Games. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 26(5), 882-905.
- Horne, J., & Whitson, D. (2006). *Understanding the Olympics*. Routledge.
- Horne, J., & Whitson, D. (2006). *Understanding the Olympics*. Routledge.
- Horne, J., & Whitson, D. (2012). *Understanding the Olympics: Myths and Realities*. Routledge.
- International Olympic Committee (IOC). (2016). *Rio 2016: Sustainability Report*. IOC Publishing.
- International Olympic Committee (IOC). (2017). *IOC Olympic Games Guide on Sustainability*.
- International Olympic Committee (IOC). (2020). *Sustainability essentials: Olympic Games and the environment*. IOC Publishing.
- International Olympic Committee (IOC). (2021). *IOC Sustainability Strategy*. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/sustainability>
- International Olympic Committee (IOC). (2021). *Tokyo 2020 Sustainability Pre-Games Report*. IOC Publishing.
- International Olympic Committee. (2024). *All you need to know about Paris 2024 sustainability*. <https://olympics.com/ioc/news/all-you-need-to-know-about-paris-2024-sustainability>
- Lenskyj, H. J. (2000). *Inside the Olympic industry: Power, politics, and activism*. SUNY Press.
- Lenskyj, H. J. (2000). *Inside the Olympic industry: Power, politics, and activism*. SUNY Press.
- Lenskyj, H. J. (2002). *The best Olympics ever? Social impacts of Sydney 2000*. SUNY Press.
- Lenskyj, H. J. (2008). *Olympic industry resistance: Challenging Olympic power and propaganda*. SUNY Press.
- LOCOG. (2012). *London 2012 sustainability report: A blueprint for change*. London Organising Committee of the Olympic Games and Paralympic Games.

- London 2012 Organizing Committee. (2012). London 2012 Sustainability Report: Towards a One Planet Olympics.
- Mendes, J. A., Ribeiro, C., & Smith, A. (2017). Rio 2016 and the sustainability of mega-events in developing countries. *Journal of Urban Planning and Development*, 143(3), 1-9.
- Poynter, G. (2006). From Beijing to Bow Bells: Measuring the Olympics effect. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 24(6), 853-860.
- Roche, M. (2000). *Mega-events and modernity: Olympics and expos in the growth of global culture*. Routledge.
- Sakai, M., & Oda, H. (2021). Tokyo 2020 and the circular economy: Lessons from an environmentally conscious mega-event. *Journal of Environmental Management*, 295, 113036.
- Smith, A., Fox, T., & Kemp, S. (2013). London 2012 Olympic Games: The greenest games ever? *Geography*, 98(1), 26-32.
- Swyngedouw, E. (1996). The Barcelona model: An original formula? *Urban Studies*, 33(8), 1431-1436.
- Sydney 2000 Organizing Committee. (2001). *Official Report of the XXVII Olympiad*.
- The Sun. (2024). Olympics is 'stupid' for pushing athletes into poop-filled River Seine - world champs will fall ill, workers fume. <https://www.thesun.ie/sport/13443235/2024-france-olympics-seine-river-athletes-ceremony-health/>
- Tokyo 2020 Organizing Committee. (2021). *Sustainability Pre-Games Report*.
- Tokyo Organising Committee. (2021). *Towards the realization of a hydrogen society: Tokyo 2020 Olympic Games Sustainability Plan*. Tokyo Organising Committee of the Olympic Games.
- Toohey, K., & Veal, A. J. (2007). *The Olympic Games: A social science perspective*. CABI Publishing.
- United Nations Environment Programme (UNEP). (1987). *Our Common Future (Brundtland Report)*.
- Voices.Earth. (2024). How the Paris 2024 Olympics Fared in Terms of Sustainability. <https://voices.earth/insights/how-the-paris-2024-olympics-fared-in-terms-of-sustainability>
- Wang, X., Zhang, W., & Yang, C. (2009). Sustainable development and the Beijing Olympics: A case study of urban transportation. *Journal of Urban Planning and Development*, 135(3), 102-110.
- World Economic Forum. (2024). How Paris Olympics 2024 could be the 'greenest-ever' games. <https://www.weforum.org/stories/2024/03/paris-most-sustainable-olympics-2024/>

- Xing, Y., Horner, R. M., El-Haram, M. A., & Bebbington, J. (2008). A framework model for assessing sustainability impacts of urban development. *Journal of Environmental Management*, 86(3), 481-496.
- Zhang, L., & Zhao, Z. (2016). Assessing the legacy of mega-events: Environmental sustainability at London 2012. *Urban Studies*, 53(5), 950-970.
- Zhang, L., Li, D., & Liu, X. (2011). Towards green Olympics: Environmental management and sustainability at the Beijing 2008 Olympic Games. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 18(3), 216-227.
- Zimbalist, A. (2017). *Rio 2016: Olympic myths, hard realities*. Brookings Institution Press.

Paralimpik Oyunlarda Türkiye Başarısı

Vahdet Alaeddinoğlu¹

Fatih Kıyıcı²

Özet

Paralimpik Oyunlar, uluslararası anlamda engelli sporcuların birbirinden farklı spor dallarında yarıştıkları en üst seviyede organizasyonlardır. Savaşlarda yaralanan askerlerin rehabilitasyonu amacıyla başlayan organizasyon zamanla değişim yaşayarak daha ulvi amaçlara hizmet etmeye başlamıştır. Zaman içerisinde toplumun %14'ünü oluşturan engellilerin daha görünür olması amacıyla daha büyük kitlelere ulaşarak sportif anlamda en büyük organizasyonlardan biri oluşturulmuştur. Paralimpik oyunlar 1960 yılında başladığından bugüne kadar Olimpiyatların yapıldığı ülkede düzenlenmektedir.

Bu çalışmada amaç; 2024 yılında paralimpik oyunlarında Türkiye Paralimpik takımının en yüksek katımlı organizasyon olmasından ve en çok madalyanın alındığı organizasyon olmasından dolayı bu değişime etki eden faktörleri incelemektir. Bu araştırma Paralimpik Oyunlar sürecinde Türkiye'nin yıllara göre başarısı ve gelişim seviyesinin organizasyonlara göre nasıl bir değişim sergilediği literatür taraması yapılarak özgün bir derleme çalışması olacaktır. Oyunlarda gelişimi değerlendirmek amacıyla resmi web siteleri ve ilgili alan yazında ki akademik araştırmalardan yararlanılmıştır. 1992 yılından bu zamana kadar geçen sürede Türkiye olarak paralimpik oyunlarda nasıl bir değişim yaşadığını ve organizasyon olan 2024 Paris Olimpiyat oyunlarında elde edilen başarılı kazanımların Engelliler federasyonlarından alınarak engelli sporcuların spor federasyonlar tarafından çalıştırılmasıyla daha belirgin bir fark atılıp atılmadığına bakılmıştır. Sonuç olarak tarihi bir başarı gösteren Türkiye Paralimpik Takımının göstermiş olduğu başarı sadece madalya sıralaması ile sınırlı olmayıp oyunlarda ilk 10 sırada yer alan sporcularında bir sonraki organizasyonda başarılarının bu organizasyonda daha da belirgin bir başarı göstergesi olacaktır.

- 1 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye.
<https://orcid.org/0000-0001-8432-0105>, v.alaeddinoglu@atauni.edu.tr
- 2 Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye.
<https://orcid.org/0000-0003-1982-3894>, fatihkiyici@gmail.com

GİRİŞ

Spor olgusu, insanoglunun var olduğu günden beri hayatının en büyük parçalarından biridir. Çünkü insan, doğal hayatta var olmaya çalışan insanın hayatta kalmaya çalışması için eğitimden başlayarak, antrenmanlarla avlara ve savaşlara hazırlanarak aynı zamanda sosyolojik olarak bir araya gelme ihtiyacından ortaya çıkan birçok faktörle spor egzersizleri yapma ihtiyacı duymuştur. İnsan doğası gereği fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik olarak birçok faktörden ya direk ya da dolaylı olarak etkilenmektedir (Alaeddinoğlu & Kishalı , 2022). Zamanla sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan boş zaman kavramının beraberinde eğitimler, eğlenceli organizasyonlara dönüşmeye başladı. Bu rekreasyonel faaliyetler aynı zamanda sosyolojik iyi oluş hareketini de birlikte geliştirmeye başladı. 1945 yılı ile birlikte 2. Dünya savaşı sonrası savaşta yaralanan askerlerin rehabilitasyon amacıyla başlayan çalışmalar zamanla olimpik bir harekete dönüşmüştür. Bu durum özellikle engellilerin görünürlüğünü sağlayan uluslararası bir boyuta taşınarak Paralimpik Oyunlar ismiyle yeni bir görünüme taşınmıştır.

Sportif temelleri M.Ö. 8. Yüzyılda Yunanistan'da başladığı bilinen Olimpiyat oyunları modern olarak 1896 yılında Pierre, baron de Coubertin tarafından tekrar anavatanında oynanmasının fikir babası ve uygulayıcısı olarak karşımıza çıkmıştır. Bu oyunlarda 14 ülke 241 sporcu 43 müsabakada mücadele etmiştir. Modern olimpiyatların etki gücü paralimpik oyunların da ortaya çıkmasında en etkili araçlardan biri olmuştur. Günümüz sporunda paralimpik oyunlar olimpiyat oyunlarıyla aynı önem sahip bir organizasyon olarak değer kazanmıştır. Paralimpik oyunlar her 4 yılda bir Olimpiyat oyunları sonrasında aynı ülkede sadece engel gruplarına bağlı olarak yarışmalar düzenlenmektedir. Engelliler spor tarihine baktığımız zaman diliminde 1870'li yıllara kadar uzanan bir tarihinin olduğu görülmektedir. Bu organizasyonlar içerisinde daha özelleştirilmiş spor dallarını içeren birtakım organizasyonlar yürütölmekteydi. 18 Ekim 1888 yılında Berlin Sağırılar Jimnastik Derneği (TTB) kurulmasıyla büyük bir gelişim sağlamıştır. Zamanla etki gücünü artıran dernek 1924 yılında Fransa, Paris'te Uluslararası Sessiz Oyunlarının gerçekleştirilmesiyle İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunlarının temel alt yapısını oluşturmuştur (Kalkavan & Alaeddinoğlu, 2017).

Günümüz Paralimpik Oyunlarının temelinde ise 1948 yılında Dr. Lutwing tarafından organize edilen ve tekerlekli sandalyeye bağlı sporcuların katıldığı Stoke Mandeville Oyunları bulunmaktadır. Bu oyunlar 9 organizasyonu bağımsız olarak gerçekleştiren organizasyon kurulu son organizasyonunu Roma Olimpiyat Oyunlarının bitiminden hemen sonra gerçekleştirilmiştir. Son organizasyonun etki gücü dolayısıyla Olimpiyat Oyunlarıyla birlikte her

dört yılda bir düzenlenmeye başlamış oldu. Hem yaz hem de kış oyunları ile birlikte paralimpik oyunlar aynı tesislerde gerçekleştirilmektedir. 1988 Seul Olimpiyat Oyunları sonrası ilginin de görmesi dolayısıyla Uluslararası Paralimpik Oyunlar Komitesi (IPC) kurularak organizasyonları bu komite yürütmüştür. 2001 yılında düzenlenen Uluslararası Olimpiyat Komitesiyle Paralimpik Oyunlar Komitesi arasında ortak protokol ile resmiyette kabul görmüştür. Ancak seneler 1992'yi gösterdiğinde ise varılan bir anlaşmaya göre ise Yaz ve Kış oyunları arasında iki sene olarak değişiklik gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta 16 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilen organizasyon benzer organizasyonlara göre çok kısa sürede en yoğun katılımlı bir organizasyona dönüşmesi ve uluslararası boyutta değer kazanmasıyla birlikte organizasyonda ki spor dalları da büyük değişim göstermiştir. Bu değişimi görmek amacıyla oyunların tarihine de bakmak ve değişimin hangi boyutta gerçekleştiğini de görmek gerekmektedir. Kısaca bahsedeceğimiz oyunlar ve yıllara göre tarihindeki faktörleri de ele almamız gerekmektedir.

Bu çalışma ile Türkiye'nin de başarısını ele almak için oyunlar tarihi ile birlikte incelenmesi başarı ya da başarısızlıkların ele alınmasında büyük katkı sağlayacaktır. Tarihi bir gelişim değerlendirmesi olarak kabul edilecektir.

Stoke Mandeville Engelli Oyunları

Daha öncede bahsettiğimiz üzere Engelli bireylerin sportif faaliyetleri 18. Yüzyıl'a kadar uzanmaktadır. Ancak resmi kırılma ve uluslararası boyuta taşınması ise 1945 yılı Stoke Mandeville ile meydana gelmiştir. Özellikle 2. Dünya savaşı sonra ülkelerine dönen savaş gazilerinin tedavi sonrası nekahet dönemlerinde rehabilitasyon amacıyla sportif faaliyetlere yönelim sağlanmıştır. İngiliz devletinin sömürgeleriyle birlikte yapmayı planladığı organizasyon için de bir aracı olarak sportif faaliyetlerin yürütülmesi mecburi bir hal almıştır. Benzer bir organizasyon olan İngiliz Sömürge Devletler oyunları da aynı mantıkla yapılan sportif oyunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen olaylar dolayısıyla dönemin İngiliz Hükümeti, Dr. Ludwig Guttman'a bu rehabilitasyon amacını taşıyarak bir organizasyon yapmasını talep etmiştir. Başlangıçta Okçuluk, Bilardo, Masa Tenisi ve Bowling gibi uygulanırlığı kolay olan spor dalları seçilerek askerlerin yarışmaları sağlanmıştır. Bireysel sporlardan sonra ise takım sporları da eklenerek geliştirilmesi sağlanmıştır. Bu sporlar; tekerlekli sandalye eskrim, polo, basketbol gibi ilgi duyulan spor dalları, tekerlekli sandalye mesafe yarışları, slalom yarışları, halter gibi spor dalları yer almıştır. İl yarışma Stoke Mandeville hastanesinin bahçesinde Londra Olimpiyatlarının başlangıç günü paralel olarak gerçekleştirilmiş 14 erkek ve 2 kadın sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. O günden sonra oyunlar bu isimle adlandırılmıştır. Zamanla 6 hastanede tedavileri

süren 60 engelli sporcunun katılımıyla da katılım yelpazesi çok büyük bir genişleme görülmüştür. Ardından 1951 yılında ise 126 sporcunun katılımı talebi ile daha geniş kitlelere ulaşılmıştır. 1952’de Hollanda askerlerinin de katılımıyla uluslararası boyuta taşınmış ve adı Uluslararası Stoke Mandeville oyunlar olarak anılmıştır. 1954 yılında ise daha farklı ülkelerinde (Mısır, Pakistan, Portekiz ve Avustralya) katılımı ile boyut daha da farklılaşmıştır. Bu katılımın fazlalaşması ve katılım sayılarından dolayı Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından 1956 Melbourne Olimpiyat Oyunları esnasında organizasyon ekibine “Olimpik İdeal Hizmet Ödülü” verilerek uluslararası spor örgütlerince de tanınmasını sağlanmasında öncü rol oynamıştır. Bu ödül sonrası yapılan il organizasyona 360 sporcunun katılımı da projenin başarısını taçlandırmıştır. Stok Mandeville oyunlarının 9.sunun düzenlendiği sırada 1960 Roma Oyunlarına denk gelmesiyle birlik sadece savaş gazileri değil bütün engelli adaylarına açık olarak düzenlenmesiyle Paralimpik Oyunlar ismiyle aldandırılarak her Olimpiyat Oyunun yapıldığı şehirde oyunlardan sonra her 4 yılda bir gerçekleştirmiştir. Ve ilgili akreditasyon komiteleri kurularak engellilik durumlarına yarışmalara katılımları onaylamaları ile her engel grubuna yönelik yarışmalara katılımları sağlanmıştır.

1960 Paralimpik Yaz Oyunları

İlki 1960 yılında Roma’da düzenlenen Paralimpik Yaz Oyunları, olimpik hareket ve uluslararası arenada ilk görünür organizasyon niteliği taşımaktadır. 18-25 Eylül tarihleri arasında düzenlenen müsabakaları Paralimpik Oyunlar Komitesi değil Stoke Mandeville Oyunlar Komitesi organize edilmiştir. 400 sporcunun katılım gerçekleştirdiği organizasyonda 23 farklı ülke organizasyonda yer almıştır. Oyunlarda sadece omurilik felçlileri için sportif yarışma organizasyonu yapılmıştır. Oyunlarda yer alan sportif müsabaka spor dalları; Okçuluk, Atletizm, Dartchery, Snooker, Yüzme, Masa Tenisi, Tekerlekli Sandalye Basketbolu ve Tekerlekli Sandalye Eskrimi yer almıştır (Britannica, 2024).

Tablo 1: 1960 Roma Yaz Paralimpik Oyunları Madalya Sıralaması

Sıra	Ülke	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
1	 İtalya	29	29	24	82
2	 Birleşik Krallık	21	14	19	54
3	 Batı Almanya	15	6	9	30
4	 Avusturya	11	8	11	30
5	 ABD	11	7	7	25
6	 Norveç	9	3	4	16
7	 Fransa	4	3	1	8
8	 Avustralya	3	6	1	10
9	 Hollanda	3	5	0	8
10	 Malta	2	4	3	9
11	 Arjantin	2	3	2	5
12	 Rhodesia	2	1	2	5
13	 İrlanda	2	0	0	2
14	 İsviçre	1	3	0	4
15	 Belçika	1	1	1	3
16	 Finlandiya	1	0	0	1
Toplam		117	95	86	298

(Wikipedia, 2024)

Türkiye ilk Engelli Olimpiyat organizasyonuna katılım sağlamamıştır. Organizasyonun en kalabalık katılımı İtalya tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu geniş katılım madalya sıralamasını da etkilemiş ve oyunların fikir babası olan Birleşik Krallığı arka sırada bırakmıştır. Oyunların ikincisi olan 1964 Tokyo Paralimpik Oyunları organizasyonda ise 21 ülkeden 375 sporcu

katılım sağlamıştır. Tokyo'da düzenlenen organizasyonda Erkekler ve kadınlar 60 metre yarışlarına ilaveten dokuz farklı spor dalı daha eklenmiştir. İlk organizasyonda üçüncü sırada yer alan Amerika bu organizasyonda 123 madalya ile en başarılı ülke olması ve bu madalyanın 50 sinin altın olması da organizasyona damga vuran bir durum olmuştur (International Paralympics Committee-IPC, 2024). Ayrıca bu dönemin en önemli vurgularından biri de TV canlı yayınlarının da yer almasıydı. Oyunların küresel izlenmeye taşınması ve ilgi merkezine yerleşmesine neden oldu.

Tablo 2: 1964Tokyo Paralimpik Oyunlar Madalya Sıralaması

1	Amerika Birleşik Devletleri	50	41	32	123
2	Büyük Britanya	18	23	20	61
3	İtalya	14	15	16	45
4	Avustralya	12	11	7	30
5	Rhodesia	10	5	2	17
6	Güney Afrika	8	8	3	19
7	İsrail	7	3	11	21
8	Arjantin	6	15	16	37
9	Almanya	5	2	5	12
10	Hollanda	4	6	4	14
11	Fransa	4	2	5	11
12	Avusturya	4	1	7	12
13	Japonya	1	5	4	10
14	Belçika	1	0	2	3
15	İsviçre	0	1	0	1
16	Malta	0	0	2	2
17	İsveç	0	0	1	1
	Toplam	144	138	137	419

(IPC, 2024)

Bu organizasyon dünyada canlı olarak yayınlanan ilk organizasyon olma özelliği taşımaktadır. Bu oyunlarda ilk organizasyonun ev sahibi olan İtalya'nın üçüncü sıraya yer alması önemli bir durum olmuştur. Ayrıca Birleşik Krallığın ikincilik yerini koruması da bir başka durum olurken, Avusturya 4.lükten 12.liğe gerilemiştir. Ve ülkelerin bu organizasyona verdikleri önemde artış göstermiştir. Bir başka gelişim gösteren ülke ise İngiltere'nin sömürgesi olan Avustralya'nın ise 4.lüğe kadar yükselmesi de bir başka önemli konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra 2. Dünya

savaşında en çok gazi ve engelli bireye sahip olan Almanya ise 3.lükten 9.luğa kadar gerilemiştir. Ardından 1968 Olimpiyat Oyunları Meksika'da düzenlenmiş olsa da oyunların maaliyetinden dolayı paralimpik oyunları gerçekleştirmek istememiştir. Son anda İsrail oyunlar için talip olmuş 29 ülkeden 750 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir (Gold, 2007). 1972 ve 76 Paralimpik Oyunlar Olimpiyat Oyunlarının yapıldığı şehirlerden farklı aynı ülkelerin şehirlerinde yapılmak zorunda kalmıştır. 72 Para Oyunları Almanya'nın Heidelberg kentinde organize edilmiştir. Oyunlara o zaman kadar yapılan en büyük katılım sağlanmıştır. 43 ülkeden 984 sporcunun katılımı oyunların etki gücünün ve ülkelerin temsiliyet boyutunun da arttığını göstermektedir. Ayrıca aynı dönemde oyunlara görme engelliler 10 mt. Sprint ve Golball oyunları gösteri sporu olarak eklenmiştir. 1976 Toronto Paralimpik Oyunlarında ise bir önceki organizasyona göre ülke sayısında azalma olsa da katılan sporcu sayısından dolayı en geniş katılım sağlanmıştır. 38 ülkeden 1657 sporcu 13 spor dalında müsabık olarak katılım sağlanmıştır. 76 Oyunlarının en büyük özelliği ise Hem Ampute hem de Görme Engelli sporcuların resmi olarak katılım sağladıkları bir organizasyon olmuştur. Bir önceki organizasyonda gösteri sporu olarak oynanan Golball spor dalı resmi müsabakalarda da yerini almıştır. Ayrıca Atıcılık sporları da organizasyona eklenmiş bedensel engelliler için voleybol spor dalı gösteri sporu olarak yerini almıştır. Yine bu oyunların bir başka özelliği oyunların canlı yayın ile tüm dünyada izlenebilir olmasıdır. 1980 Oyunları Rusya Moskova'da düzenlenmiştir. Ancak Rusya Paralimpik oyunları yapılması reddetmiştir. Bunun üzerine Hollanda'nın Arnhem şehrinde gerçekleştirilmiştir. Bu organizasyona hem ülke rekoru hem de sporcu rekoru kırılmış 42 ülkeden 1973 sporcu katılım gerçekleştirmiştir. Oyunların en önemli yönü ise bir önceki organizasyonda Voleybol spor dalı gösteri oyunu olmaktan çıkarak müsabaka programında yer aldı. Bu oyunların bir diğer önemli boyutu ise Serebral Palsi Engeline sahip bireylerinde organizasyona dahil edilmesiyle yarışma kategorisi dört engel grubu kategorisine ayrılmıştır. Oyunlar, Ampute, Görme, Tekerlekli Sandalye ve Serebral Palsili Engelleri olarak kategorize edilmiştir. Ayrıca oyunlar 12.000 seyirci ile izleyici rekoru kırılmıştır. 1984'te ise iki farklı oyun organize edilmiştir. Oyunların İngiltere de düzenlenmesinin en büyük nedeni oyunların yıl dönümü olmasından kaynaklanmaktadır. Paralimpik Oyunlar Amerika'nın New York şehrinde 45 ülkeden 1800 sporcu 18 spor dalında katılım sağlarken Stoke Mandeville 'de düzenlenen organizasyona ise 41 ülkeden 1100 Omurilik Zedeli Sporcu katılım sağlamıştır. Ayrıca 1980 Paralimpik Oyunlarında Boccia, futbol ve bisiklet spor dalı eklenmiştir. Bunun yanı sıra erkekler 1500 mt., kadınlarda ise 800 mt. Tekerlekli sandalye yarışları gösteri etkinliklerinde organize

edilmiştir. 1988 paralimpik Oyunları Güney Kore Seul'da düzenlenmiştir. Diğer organizasyonların aksine Yaz Olimpiyat Oyunlarının düzenlendiği şehirde ve tesislerde düzenlenen Paralimpik Oyunlar, oyunlar tarihinin en çok ilgi gören ikinci büyük organizasyonu olma özelliği taşımaktadır. Dünya üzerinde resmi olarak "Paralimpik" ifadesinin kullanıldığı ilk organizasyon olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca bu organizasyon 60 ülkeden 3041 sporcunun katılımıyla katılım rekoru kırılmıştır. Judonun da eklenmesiyle 18 spor dalına ulaşılmıştır. Dahası Tekerlekli Sandalye Tenisi de gösteri sporu olarak karşımıza çıkmıştır.

TÜRKİYE VE PARALİMPİK OYUNLAR

Barcelona 1992 (03-14 Eylül)

Oyunlar tarihinin Türkiye açısından en önemli dönüm noktalarından bir 1992 Barcelona Olimpiyat Oyunlarına ilk defa katılım sağlamasıydı. Türkiye Para Yüzme sporcusu Mehmet Gürkan ile katılım sağlamıştır. Gürkan 3 farklı spor dalında ülkemizi temsil etmiştir. Ancak herhangi bir madalya sıralamasına giremeyen sporcu bir ilki aşarmış oldu. Ve tarihe geçecek bir adım atılmış oldu.

İspanya'nın Barcelona kentinde düzenlenen Paralimpik Oyunlar hem yerel hem de uluslararası arenada günlük canlı yayınlarla en iyi organizasyonlardan biri olmuştur. 16 spor dalında 2999 sporcunun katılımıyla 279 dünya, 486 Paralimpik rekorunun kırılmasıyla oyunların tarihi dönüm noktalarından biri olmuştur. Ayrıca IPC tarafından desteklenen son organizasyon olma özelliği taşımaktadır. Bundan sonraki süreçte ise Once Vakfı tarafından finanse edilmiş olacaktır. 16 Spor dalı içerisinde Para atletizm, okçuluk, bisiklet, 7'li futbol, judo, para powerlifting, atıcılık, para yüzme, goalball, masa tenisi, oturarak voleybol, halter, tekerlekli sandalye eskrim, tekerlekli sandalye ve tekerlekli sandalye tenis yer almıştır. Ayrıca oyunlar tarihinde en büyük izleyici kitlesi olan 65.000 kişi açılış izlemiş ve biletlerin ücretsiz olmasından dolayı hem olimpiyatların hem de paralimpik oyunların izlenme rekorları kırılarak 1,5 milyon izleyiciye ulaşılmıştır.

Atalanta 1996 (16-25 Ağustos)

Türkiye Amerikanın Georgia Eyaletin Atalanta şehrinde yapılan 1996 Atalanta Paralimpic oyunlarına kota alma başarısı göstermemiştir. Ancak oyunlar sorunlarla başlayan bir organizasyon olma özelliği taşımıştır. Oyunların başlamasına 2 hafta kalana kadar organizasyona ortak bir kuruluş Shepherd Center ile APOC arasında koordinasyon eksikliği nedeniyle geçte olsa düzenlenme kararı alındı. B planı olarak tekrar İngiltereye alınma durumu bile ortaya çıkmıştır. Önceki organizasyonlara göre sönük geçen

oyunlar sponsorlardan alınan destekle yürütülmeye çalışılmıştır. Ancak oyunlar planlanan tarihlerde gerçekleştirilmiş ve Amerika Birleşik Devletleri 157 madalya, Avusturalya 106 madalya, Almanya ise 149 madalya ile üçüncü sırada yer alarak organizasyonu tamamlamıştır. Bunun yanı sıra oyunlara yeni devletlerde katılım sağlamıştır. Afganistan, Angola, Azerbaycan, Ermenistan, Bosna-Hersek, Bermuda, Makedonya, Honduras, Kırgızistan, Libya, Mauritius, Moldova, Katar, Suudi Arabistan, Sierra Leone, Ukrayna, Zambiya gibi 16 yeni ülke daha katılım sağlamıştır (wikipedia, 2024).

Sidney 2000 (18-29 Ekim)

Avusturalya'nın Sidney Kentinde düzenlenen Paralimpik Oyunlarda Türkiye tek sporcuyla temsil edilmiştir. Ancak herhangi bir madalya alınmadan geri dönmüştür. Ali Uzun'un katıldığı ikinci Para Olimpiyat olması adına önemli bir durum yaratan organizasyon ülkemiz adına çok iyi geçmeyen bir organizasyon olmuştur.

Yine bu organizasyon iki farklı komite tarafından yürütülmüş ve bu durum son kez yaşanmıştır. 18 farklı spor dalında 3801 sporcunun katılımıyla gerçekleştirildi. Oyunlarda 551 etkinlik düzenlenmiştir. Resmi organizasyon olarak 8.defa düzenlenerek sürekliliği olan bir organizasyon olma özelliği taşımıştır. 92 oyunlarından bu zaman kadar hem olimpiyat oyunları hem de para oyunların aynı şehirde yapıldığı ilk organizasyon olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca Kuzey yarım küre dışında güney yarım kürede düzenlenen ilk organizasyon özelliği de taşımaktadır. Ayrıca diğer organizasyonlardan farklı olarak ilk defa Avusturalya hem ev sahibi olmanın verdiği avantaj hem de nitelikli çalışmalarla 286 sporcu ile katılım sağlayarak 63 altın, 39 gümüş, 47 bronz ile toplamda 149 madalya alarak 2000 Sidney Paralimpik Oyunların birincisi olmuştur. İkinciliği 131 madalya ile Büyük Britanya, üçüncülüğü Kanda 96 madalya ile tamamlamıştır. Bu oyunların bir diğer özelliği ise İspanya ve Çin'in de ilk altıda yer almasıdır. Bunun yanı sıra Barbados, Benin, Kamboçya, El Salvador, Laos, Lübnan, Lesoto, Madagaskar, Mali, Moritanya, Moğolistan, Filistin, Ruanda, Samao, Türkmenistan, Vanuatu ve Vietnam ilk defa katılım sağlayarak organizasyonun nedenli büyüdüğünü göstermektedir.

Atina 2004 Paralimpik Oyunları (17-28 Eylül)

Türkiye açısından oyunlar tarihinin dönüm noktası 2004 yılında Atina'da düzenlenen Paralimpik Oyunları olmuştur. Tarihimizde ilk defa 8 sporcuyla kota alarak katılım sağladığımız organizasyonda Türkiye'yi Muharrem Korhan Yamaç SH1 Kategorisinde Karışık 25mt. ve 50 mt. Tabanca, Muhiddin Cemiloğlu SH1 kategorisinde Karma 50 mt. Tüfek, Ömer

Çantay T54 kategorisinde 100 mt., ve maraton, Murat Ceylan ve Turan Mutlu Halter 60 kg, 48 kg., İsmet Ayık S10 kategorisinde 100 mt. Sırtüstü, Ali Uzun S8 kategorisinde 100 mt. Sırtüstü, Neslihan Kavas ise Masa Tenisi branşında temsil etmişlerdir. Özellikle oyunlarda Türkiye adına iki madalya alan Türk sporcu Muharrem Korhan Yamaç atıcılığın iki disiplininde de madalya ülke tarihine geçmiştir. Diğer bir yarışma dalı olan Erkekler 10mt. Havalı Tabanca kategorisinde ise oyunlar 4.lüğünü almaya hak kazanmıştır. Eğer bu daldan da madalya alabilseydi oyunlar tarihine altın harflerle yazılacak bir başarıya imza atmış olacaktı. Atletizm de ülkemizi temsil eden Ömer Çantay ise T54 kategorisinde 100 mt. Maraton yarışmasında aldığı kota sonrasında kendi kişisel en iyi derecesini alarak oyunlarda 2:06:02 ile 29. olarak oyunları bitirmiştir. Ayrıca halter spor dalında ülkeyi temsil eden 60 kiloda Murat Ceylan ilk tur elemesini geçemeyerek elenmiş, Turan Mutlu ise 48 kiloda yarıştığı müsabakada toplamda 125 kg kaldırarak oyunları 8. sırada tamamlamıştır. Oyunların bir diğer spor dalı olan yüzme branşında ise S10 kategorisinde İsmet Ayık 100 mt sırtüstü 1:12:95 derecesi ile oyunları 16. Olarak tamamlamıştır. Üçüncü defa Paralimpik Oyunlarda ülkemizi temsil eden Ali Uzun ise kendi kişisel en iyi derecesini alarak S8 kategorisinde 100 mt sırtüstü yarışmasında 1:22:53 ile çeyrek finalde elenerek oyunları 11.lik bitirmiştir. Diğer bir sporcu ise Neslihan Kavas Kadınlar Masa Tenisi müsabakalarında eleme müsabakalarına kadar ilerlemiş ve Fransız sporcuya 3-1 yenilerek müsabakadan elenmek durumunda kalmıştır.

Atina Paralimpik oyunlarına 135 ülkeden 3749 Para Sporcu katılım sağlamıştır. Bu sporcuların 2600'ü erkek, 1149'u kadın sporcu katılım sağladı. 19 spor dalının 519 madalya için müsabakalar düzenlendi. Ayrıca bu oyunlarda Judo ve Oturarak Kadın Voleybol spor dalları da eklenmesi adına bir ilk olmuştur. Bunun yanı sıra Çin tarihinde ilk defa oyunların madalya rekorunu kırarak Amerika'ya karşı üstünlüğünü sağladı (paralympic.org, 2024). Atina paralimpik oyunlarının bir diğer dipnot uyarısı ise 304 dünya rekoru 448'i ise oyunlar rekoru olmak üzere rekorların oyunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Dahası oyunları izleyen seyircilerin rekorunu da kırması bu oyunlar açısından tarihe geçecek bir not düşünülmüştür.

Oyunların şüphesiz en üstün performansı ise Japon sporcu Mayumi Narita 7 altın bir bronz madalya ile oyunlar tarihine damga vurması en önemli olaylardan biridir. Ayrıca Kanadalı Tekerlekli sporcu Chantal Peticlerc ise beş altın madalya kazanması da tarihe geçen bir başarı olmuştur.

2008 Pekin Paralimpik Oyunları (6-7 Eylül)

2008 yılında Çin'in Başkenti Pekin'de düzenlenen oyunlar 6-17 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 147 ülkenin katılım sağladığı oyunlar

4200 sporcu katılım sağlamıştır. Türkiye 16 sporcu ile katılım sağlamıştır. Oyunlarda Türkiye 1 altın 1 bronz madalya almıştır.

Türkiye Atletizm, Atıcılık, Masa Tenisi, Halter, Tekerlekli Sandalye Tenisi, Judo branşlarında katılım sağladığı oyunlarda tek altın madalyasını Okçuluk spor dalında yarışan Gizem Girişmen almıştır. Masa Tenis spor dalında ise Neslihan Kavas ise oyunlarda bronz madalya sahibi olmuştur (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2024).

Oyunların rekoru bir önceki oyunda olduğu gibi Çin’li sporcular kazanmıştır. Çin 89 madalya, Büyük Britanya 42, Amerika 36, Ukrayna 24 madalya ile ilk dört sıralamayı almıştır.

2012 Londra Paralimpik Oyunları (29 Ağustos – 9 Eylül)

2012 yılında İngiltere Londra’da düzenlenen 14. Paralimpik oyunlarına 20 spor dalında 150 ülkeden 4200 sporcu katılmıştır. Türkiye bu oyunlara o zaman kadar ki en büyük katılımını sağladı. 67 sporcu Türkiye’yi temsilen katılım sağlamıştır. Atıcılık, Atletizm, Tekerlekli Sandalye Basketbol, Görme Engelliler Futsal 5-A Side, Okçuluk, Halter, Yüzme, Masa Tenisi, Judo, Goalball spor dallarında ülkeyi temsil etmiştir. Türkiye 1’i altın, 5 gümüş, 4 bronz toplamda 10 madalya ile organizasyonu 43. olarak tamamlamıştır.

Halter Spor dalında oyunlar rekoru kıran 40 kg Nazmiye Muslu 1. Olmuştur. Çiğdem Dede Halter spor dalında 44 kg’da 2. olarak gümüş madalya almıştır. Özlem Becerikli 56 kg. da 3. Olarak madalya almıştır. Korhan Yamaç 10 mt. Havalı Tabanca SH1 kategorisinde 2. olarak atıcılık spor dalında 2. olarak gümüş madalya almıştır. Nazan Akın Judo dalında 70 kg. 2. olarak gümüş madalya alarak oyunları tamamlamıştır. Bir önceki oyunların ikincisi olan Neslihan Kavas Masa Tenisi spor dalında 2. olarak oyunları tamamlamıştır. Masa Tenisi Takım yarışmasında ise Neslihan Kavas, Kübra Öçsoy, Ümran Ertiş kadın takımlarda 2. olarak tamamlamıştır. Doğan Hancı Okçuluk spor dalında Erkekler bireysel spor dalında 3. olarak bronz madalya almıştır. Bunun yanı sıra Abdullah Aydoğdu, Hüseyin Alkan, Mehmet Cesur, Tekin Okan Düzgün, Tuncay Karakaya, Yusuf Uçar’dan oluşan Golball erkekler turnuvasında 3. olarak madalya almıştır. Duygu Çete ise Judo spor dalında Kadınlar 57 kg.’ da 3. olarak madalya kazanmıştır.

2012 oyunları genel olarak Türkiye açısından başarılı geçmiş ve oyunlara yoğun katılımın sonucu olarak başarılı bir ilk turnuva olarak kayıtlara geçmiştir.

2016 Rio De Janeiro (7-18 Eylül)

Brezilya'nın Rio De Janeiro şehrinde düzenlenen oyunlara 160 ülkeden 4350 sporcu katılım sağlamıştır. Türkiye organizasyona 81 sporcuyla katılım sağlamıştır. Organizasyona ilk defa mülteci sporcuların da katılımı organizasyonun küresel anlamda kapsayıcılığını artırmış olarak görülmektedir. Kano ve triatlon spor dalları da paralimpik oyunlara dahil edilmiştir. Ayrıca 220 dünya rekoru 432 paralimpik oyunlar rekoru kırılarak tarihe geçmiş bir organizasyon olmuştur. 22 spor dalında müsabakalara katılan sporcular 528 madalya için büyük mücadeleler vermiştir. Organizasyona katılan ülkelerin %50 si madalya kazanma başarısı göstermiştir. Dahası bu oyunlarda kadın sporcuların katılım düzeyinin de fazla olması tarihini en fazla katılımının olması da tarihe geçmiş bir durumdur.

Türkiye'nin yoğun katılım sağladığı organizasyonu 3 altın 1 gümüş 5 bronz olmak üzere 9 madalya ile tamamlamıştır. Golball erkek ve kadın takımlarımız, Tekerlekli Sandalye Basketbol, B1 Görme Engelli Futbol takımlarımızın yanı sıra bireysel sporcuların başarılı sonuçlarıyla tamamlanmıştır. Görme Engelli Judo sporcusu Ecem Taşın 3. Olarak tarihe geçmiştir. Ayrıca tarihinde Atıcılık takımı 10 mt tabanca dalında Bronz madalya kazanarak tarihe geçmiştir. 2012 yılının en başarılı sporcusu olan Nazmiye Muratlı tekrar rekor kırarak Halter spor dalında üst üste madalya alan özel sporcu olarak tarihe geçmiştir. Paralimpik oyunların en küçük sporcularından biri olan Parayüzme sporcusu 50 mt Kelebek yarışında finale kalarak tarihe geçmiştir. Diğer bir görme engelli Judo sporcusu olan Mesme Taşbağ bronz madalya alarak Judo spor dalında en büyük başarılarından birini aldı.

Masa Tenisi Sporcuları Kübra Korkut ve Abdullah Öztürk final müsabakalarına katılım gösterdi. Abdullah Öztürk Çinli rakibini yenerek Altın madalya kazanmış, Kübra ise gümüş madalya kazanmıştır. Atletizm spor dalında ise Görme engelli para atlet Semih Deniz 1500 mt. Yarışında bronz madalya kazanmıştır. Kılavuz atlet Muhammed Emin Tan nezaretinde koşan sporcu başarı ile organizasyonu tamamlamıştır. Abdullah ve Ali Öztürk kardeşlerden oluşan 4. Class takımı da bronz madalya kazanarak büyük bir başarı daha göstermiştir.

Golball Kadın Milli takımı ise tarihinde ilk defa birinci olarak altın madalya almıştır. Ayrıca madalya alan sporcuların yanı sıra ilk dört, beş ve altıncı sırada yer alan sporcuların bir sonraki organizasyon için büyük umut olmuştur. Özellikle Masa tenisi sporcusu Nesim Turan'ın oyunları küçük farkla dördüncü olarak tamamlaması para atlet Hamide Kurt atletizmde hem final koşması hem de dördüncü olması, yüzme spor dalında ise 13 yaşındaki

sporcu Sevilay Öztürk ve Beytullah Eroğlu'nun dördüncülüğü de bir sonraki olimpiik oyun için ÷lke adına büyük kazanımlar sağlamıştır.

Şüphesiz tüm oyunlar tarihinde başarılarından bahsedilirken aynı zamanda Rio Paralimpik oyunlarının da olumsuz tarihi olayları da söz konusudur. 37 yaşındaki atlet Marieke Vervoort ötenazi kararı alması, 48 yaşındaki İranlı sporcu Bahman Golbarnezhad yarışma esnasında hayatını kaybetmesi oyunlara damga vuran olaylardan olmuştur (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2024).

2020 Tokyo (24 Ağustos – 5 Eylül)

22 Ağustos – 5 Eylül tarihleri arasında Japonya'nın Tokyo kentinde düzenlenen oyunlar, 22 spor branşında 539 yarışma düzenlenmiştir. Organizasyona 4403 sporcu katılım sağlamıştır. Oyunlara Para-Taekvondo spor dalı eklenmiştir. Ancak oyunlar bütün dünyayı etkisi altına alan Covid 19 Pandemi etkisi altında kalmış bir yıl ertelemeli olarak gerçekleştirildi. Bir önceki organizasyonun benzer katılım sayıları gerçekleştirildi.

Türkiye 87 sporcuyla katılım sağlamıştır. Türkiye 2 altın, 4 gümüş 9 bronz toplamda 15 madalya alarak oyunları 42 sırada tamamlamıştır. Bir önceki oyunların altın madalyalı sporcusu Masa Tenisi sporcusu tekrar birincilik kürsüsünde yer alan Abdullah Öztürk ikinci olimpiik başarısını göstermiştir. Yine bir önceki yılın altın madalyalı Golball takımı da kürsünün ilk sırasında tekrar yer almıştır. Golball takımında yer alan Fatma Gül Güler, Reyhan Yılmaz, Secda Altunoluk, Şeydanur Kaplan, Kader Çelik ve Sevda Altunoluk sporcular bir sonraki organizasyon adına da büyük umutlar vadetmişlerdir.

Türkiye'ye gümüş madalya getiren parataekvondo sporcusu Meryem Betül Çavdar ikincilik kürsüsünde yer almıştır. Atıcılık spor dalında ise Ayşegül Pehlivanlar ikincilik kürsüsünde yer almıştır. Yine Türkiye'nin okçulukta ki ikinci madalyasını Nihat Türkmenoğlu kazanmıştır. Ayrıca B÷lent Korkmaz ve Öznur Cüre'den oluşan karışık okçuluk takımı da ikinci olmuştur. Bronz madalyalarda ise Recep Çiftçi Judo spor dalında, Besra Duman Halter spor dalında, Nesim Turan Masa Tenisi 4 klasmanda, Ali Öztürk 5 klasmanında, Kübra Korkut 7 klasmanında, Judo spor dalında 57 kg. B1 sınıfında Zeynep Çelik, bir önceki oyunların dördüncü olan Sevilay Öztürk 50 mt. sırtüstü S5 klasmanında, dünya ve avrupa şampiyonu olan Bahattin Hekimoğlu okçuluk spor dalında ve son olarak Mahmut Bozteke ise Taekvondo 61 kg K44 sınıfında madalya kürsüsünde yer alarak organizasyon tarihine geçmiştir.

Organizasyona Türkiye 87 sporcuyla katılım sağlaması bir sonraki organizasyona daha başarılı adımlarla adım atılacağıının göstergesi olmuştur.

Spor dallarına göre sıralamaları değerlendirecek olursak;

Atıcılık spor dalında Kadınlar 10 mt havalı tabanca SH1 kategorisinde Aysel Özgan 8. Sırada yer almış ve küçük farkla organizasyondan elenmiştir. Yine Atıcılık karışık takımlarda Erhan Coşkuner 10 mt Air Rifle Prone SH1 7.sırada tamamlamıştır. Muharrem Korhan Yamaç ise 25 mt. Pistol SH1 kategorisinde 6.sırayı almıştır. Ayrıca Savaş Üstün 10 mt. Rifle Prone SH1 kategorisinde ise 9.sırada yer alması gelecek organizasyonlar için büyük umut vermiştir.

Atletizm spor dalında ise durum daha farklı ve daha fazla sporcunun 2024 Paralimpik oyunlarına gidileceğini göstermektedir. Erkekler 400 mt T12 kategorisinde Oğuz Akbulut 5. olması, Hakan Cira'nın erkekler 400 mt T13 kategorisinde 6. olması başarının gelecekte olacağını göstermiştir. Yine oyunların en dikkat çekici ismi olan Hamide Kurt'un üç farklı kategoride 100 mt T53 kategorisinde 5., 400 mt T53 kategorisinde 6., 800 mt T53 kategorisinde 5. olması da başarının gelecekte daha net görünür olacağını kanıtı olmuştur. Ayrıca diğer bir dikkat çeken sporcu Zübeyde Süpürgeci 100 mt T54 kategorisinde 7., 400 mt T54 kategorisinde 13., 800 mt T54 kategorisinde ise 8. olmuştur. Bunun yanı sıra paralimpik oyunların Atletizm spor dalının en zor branşlarından biri olan 1500 mt T11 kategorisinde ise 9. olması başarının diğer bir etki gücü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca oyunlarda madalya kürsüsüne çıkamayan ancak gelecekte büyük başarılar getirecek sonuçlar alınmıştır. Kadınlar Gülle Atma F20 kategorisinde 9., Büşra Nur Tırtıklı Kadınlar disk atma F11 kategorisinde 6., Fatma Damla Altın Kadınlar Uzun Atlama T20 kategorisinde 7., Esra Bayrak'ın Kadınlar Uzun Atlama T20 kategorisinde 4. olması da gelecekte kürsüde yer alacak sporcu sayısının da artışı göstermektedir.

Badminton Spor dalında ise Emine Seçkin Tek Kadınlar WH2 kategorisinde zorlu maçlar sonrasında küçük sayı farklarıyla oyunların 4. olarak gelecekte kendisinden kürsü beklenen sporcular kategorisinde değerlendirilmiştir.

Judo spor dalında ise Ecem Taşın Kadınlar 48 kg oyunları 7.sırada tamamlamıştır. Bir diğer Kadınlar Judo 70 kg'da oyunları 5.sırada tamamlamıştır.

Masa Tenisi spor dalında ise Kadınlar Tek C10 kategorisinde Merve Cansu Demir oyunları 5.sırada yer alarak gelecekte büyük umutlar taşıdığı görülmüştür. Abdullah Öztürk, Ali Öztürk ve Nesim Turan'dan oluşan Class 4-5 kategorisi takım ise 5. olarak bir sonraki organizasyona başarı göstermeleri mümkün olacaktır. Ayrıca Nergis Altıntaş ve Hatice Duman'dan

oluşan Kadınlar Class 1-3 kategorisinde de oyunlarda alınan 5.lik, Class 9-10 kategorisinde Merve Cansu Demir, Neslihan Kavas, Kübra Korkut'tan oluşan takım Brezilya ile 1-2 lik bir zorlu müsabaka sonrası 5olarak gelecekte daha başarılı olacağını göstermiştir.

Halter spor dalında ise Abdullah Kayapınar Erkekler 49 kg'da 150 kg kaldırarak oyunları 5.sırada tamamlamıştır.

Taekvondo spor dalında ise Gamze Gürdal 58 kg kategorisinde oyunlar 5.liği de gelecekte daha başarılı sonuçlar alınacağını göstermiştir.

Yüzme spor dalında ise 200 mt serbest S5 kategorisinde küçük farklarla 2:46.62'lik derecesiyle oyunlar 5.liği almıştır. Yüzme spor dalında en büyük değişim bir sonraki oyunlarda kadınlar kategorisinde geleceği görülmektedir. Sümeyye Boyacı 50 mt Sırtüstü 2. Klasifikasyonda 43.94'lük derecesiyle 4.lük kazanmıştır. Yine oyunlar dikkat çekici ismi olan Sümeyye Boyacının 200 mt Serbest S5 kategorisinde de oyunlar 7.liğini kazanmıştır. Oyunlarda 50 mt Sırtüstü S5 kategorisinde olimpiyat 3.lüğü kazanan Sevilay Öztürk 50 mt Kelebek S5 kategorisinde 5.lik, 200 mt Serbest S5 kategorisinde ise oyunları 8.lik ile bitirmiştir. Oyunlara ilk defa katılım sağlamasına rağmen Elif İldem 50 mt Sırtüstü S2 kategorisinde 8.lik, 100 mt Sırtüstü S2 kategorisinde de kendi kişisel en iyi derecesini yaparak 8.lik kazanarak bir sonraki oyunlar için ülke adına çok büyük bir kazanım olmuştur. Bunun yanı sıra Sümeyye Boyacı, Sevilay Öztürk, Koral Berkin Kutlu ve Beytullah Eroğlu'ndan oluşan Karma Rôle 20ptes kategorisinde ise 7.lik kazanarak sonraki oyunların bir başka kazanımı olmuştur.

Yukarıdan çıkan sonuçlara göre 2020 Japonya'nın Tokyo kentinde düzenlenen Paralimpik Oyunlarda alınan 9 madalyanın sıra farklı spor dallarında da alınan oyunların ilk 10 basamağında yer alması bir sonraki oyunlarda daha başarılı sonuçlar alınacağını işareti olarak görülebilmektedir. Ancak sürecin değişimi ve engelli spor dallarının değişimi ile ilgili spor federasyonlarına devri ile sporcuların daha fazla desteklenmesiyle başarının hem kalıcı olması hem de daha çok madalya ya geçişini sağlamış olacağını göstermiştir (Tübitak, 2024).

2024 Paris (28 Ağustos – 8 Eylül)

2024 yılında Fransa'nın Paris kentinde düzenlenen oyunlar planlana tarih olan 28 Ağustos – 8 Eylül tarihleri arasında düzenlenmiştir. 17.defa düzenlenen oyunlara 22 spor dalında 549 müsabaka düzenlenmiştir. 170 ülkeden 4.463 sporcu katılım gerçekleştirmiştir. Oyunların en çarpıcı olayları mülteci sporcuların yoğunluğu ve başarıları söz konusudur. 8 mülteci sporcunun katıldığı organizasyonda atletizm, halter, masa tenisi, tekvando,

triatlon ve eskrim spor dallarında yarışmalara katılım sağlamışlardır. Kadınlar paratekvando K44-47 kg kategorisinde spor dalında yarışan Khudadadi kürsüde yer almıştır. Ayrıca Para Atletizm T11 400 mt kategorisinde müsabakalara katılan Guillaume Junior Atangana'da derece alarak oyunlara damga vurmuşlardır (Paralympic.org, 2024).

Oyunlara Çin'in damga vurması ve 94'ü Altın toplamda 221 madalya alması 6.organizasyon birincilik başarısını sürdürmesi dikkat çekici bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyük Britanya ise 49 altın toplamda 124 madalya ile oyunlar tarihinde 10.defa ikinciliği kazanmıştır. Amerika ise 105 madalya ile 3.sırada yer almıştır. Ev sahibi ülke olan Fransa ise 19 altın toplamda 75 madalya ile sekizinci yer almıştır. Oyunlar için 2.8 milyon bilet satışa sunulmuş olup 2.5 milyonu ise satılmıştır. Oyunlar tarihine geçen bir satış rekoru kırılmıştır. Ayrıca birkaç spor dalında da bilet rekorları kırılmıştır.

Türkiye açısından oyunlara bakılacak olursak oyunlar tarihinin en büyük katılımını sağlamıştır. 15 spor dalında 94 sporcuyla katılım sağlamış olacaktır. Oyunlarda 6'sı altın, 10'u gümüş, 12'si bronz olmak üzere toplamda 28 madalya alarak bu zamana kadar geçen en büyük sıralamayı kazanmışlardır. Bir önceki organizasyonda alınan derecelere bakılarak bu durumun tesadüf olmadığı görülecektir.

Türkiye'nin madalya derecelerine bakılacak olursa;

Atıcılık spor dalında erkeklerde Murat Oğuz 10 mt havalı tabanca P1 SH1 12 olarak oyunları tamamlamayı başladı. Bir önceki oyunlarda oyunlar 6.lığını kazanan Muharrem Korhan Yamaç oyunları 17.olarak tamamlamıştır. Kadın sporcularda ise Aysel Özgan bir önceki organizasyonda oyunları 8.sırada tamamlamış olmasına rağmen bu oyunlarda tarihi bir başarı göstererek gümüş madalya kazanarak oyunlar tarihine geçmiştir. Bir önceki oyunların 2.si olan Kadınlar 10 mt havalı tabanca P2 SH1 kategorisinde oyunları 4.olarak tamamlamıştır. Karma takımlarda ise en iyi başarı Ayşegül Pehlivanlar oyunları 6.lığını kazanmıştır.

Atletizm spor dalında Serkan Yıldırım erkekler 100 m T12 kategorisinde madalya almasına rağmen Paris Paralimpik Oyunlar organizasyonu tarafından diskalifiye edilerek madalyası elinden alınmıştır. Bir önceki Tokyo Paralimpik oyunlarda 5.olan Erkekler 400 m T12 kategorisinde elemelerde en iyi derecesini yapmasına rağmen final müsabakalarında benzer başarıyı gösteremeyerek 50.68'lik derecesiyle 4.olarak tamamlamıştır. Oyunlara ilk defa katılım sağlayan erkekler 1500 mt T13 kategorisinde oyunları 8.olarak tamamlamıştır. Benzer şekilde 5000 mt T13 kategorisinde ise 7.olarak bir sonraki organizasyona çok büyük umut vadetmiştir. Kadınlar 400 mt

T53 kategorisinde elemelerde 54.96'lık derecesiyle Aysel Önder ilk defa katıldığı organizasyonda 2.lık olarak oyunlara damga vurmuştur. Bir önceki organizasyonda oyunlar 5, 6 ve 6.olarak tamamlayan para atlet sporcusu Hamide Kurt Kadınlar 100m T53 kategorisinde 55.23'lük derecesiyle 6., 400 mt T53 kategorisinde 56.90'lık derecesiyle 5., 800 mt T53 kategorisinde ise 1.51.70'lik derecesiyle 4.olarak oyunları başarıyla tamamlamıştır. Oyunları Türkiye açısından bir başka değer noktası ise Abdullah Ilgaz Erkekler yüksek atlama T47 kategorisinde 1.98'lik derecesiyle oyunları 4.olarak tamamlamıştır. Muhammet Atıcı ise Erkekler gülle atma F20 kategorisinde 16.09'luk derecesiyle 5.olarak oyunları tamamlamıştır. Ayrıca Türkiye adına yarışmaya katılan Muhammet Khalvandi ise Erkekler Cirit atma F57 kategorisinde 49.972'lik derecesiyle oyunlarda 2.olarak gümüş madalyayı kazanmış ve sonraki oyunlara büyük umut olmuştur.

Atletizm kadınlar kategorisinde ise ülke tarihine bir başka olumlu nokta olan madalyalar ve sıralamalar kazanılmıştır. Fatma Damla Altın bir önceki oyunları 7.olarak tamamlamasına rağmen kadınlar uzun atlama T20 kategorisinde kendisinin en iyi derecesi olan 5.73'lük atlayışla 3.olarak bronz madalya kazanmıştır. Bir önceki oyunları 4.olarak tamamlayan Esra Bayrak T20 kategorisinde tekrar oyunları 4.olarak tamamlayarak tarihi bir başarı daha elde etmiştir. Oyunlara ülke adına ilk defa katılan Ebrar Keskin Kadınlar Gülle Atma F20 kategorisinde 5.olarak tamamlamıştır. Kadınlar Disk Atma F11 kategorisinde bir önceki organizasyonda 6.olarak tamamlayan Büşra Nur Tırtıklı oyunları 8.olarak tamamlamıştır. Kadınlar Gülle Atma F40 kategorisinde Rabia Cirit ise 9.olarak tamamlayarak bir sonraki oyunlara büyük umut taşımıştır. Ayrıca oyunlara ilk defa katılım sağlayan Reyhan Taşdelen kadınlar uzun atlama T20 kategorisinde kişisel en iyi derecesini yaparak 12.olmuş, Eda Yıldırım ise Kadınlar Gülle Atma F20 kategorisinde 13.olarak oyunu tamamlamıştır.

Badminton spor dalında ise Emine Seçkin tek kadınlar WH2 kategorisinde Çinli rakibine yenilerek oyunları 7.sırada tamamlamış ve gelecekte bu spor dalında madalya umutlarının başında gelmiştir. Çünkü ikinci katıldığı bir organizasyonda ilk olarak 4.olması kariyer başarısını tekrarladığını göstermiştir. Diğer bir sporcu olan Halime Yıldız ise Ukrayna'lı rakibine son sayılarda oyunu vererek Paralimpik oyunlar 5.liği kazanmış olması kariyer derecesine ulaştığının ifadesidir.

Goalball spor dalında ise Türkiye kadınlar kategorisinde takım 1.liği elde etmiş üst üste ikinci defa aynı başarıyı göstermiş tek takım olma özelliği taşımıştır. Fatma Güler, Sevtap Altunoluk, Reyhan Yılmaz, Berfin Altan, Sevda Altunoluk ve Şeydanur Kaplan'dan oluşan takımın antrenörlüğünü

Gültekin Karasu yapmıştır. Aynı zamanda takım iskeleti bozulmadan bir sonraki olimpiyat oyunlarında da tekrarlanacak bir başarının da habercisi olmuştur.

Görme Engelliler Futbol spor dalında ise grup 4.cüsü olan Türkiye Futbol takımı organizasyona Japonya takımına 2-0 yenilerek organizasyonu 7.olarak bitirmiştir. Bir önceki organizasyona katılmayan bir takımın organizasyonda başarı sınırlarını zorlaması da bir sonraki oyunlarda ülkenin madalya sayısının da artmasına neden olacağı öngörülmektedir. Çünkü olimpiyat kotasını İtalya’da düzenlenen Avrupa Şampiyonasından alınan 1.likle gelmesi oyunlarda daha başarılı sonuçlar alınacağına göstergesi olmuştur.

Judo Spor dalında ise erkekler kategorisinde İbrahim Bölükbaşı’nın J2 kategorisinde 90 kg’da aldığı olimpiyat şampiyonluğu Türkiye adına bir ilkin gerçekleşmişine neden olmuştur. Ayrıca Onur Taştan’ın J1 kategorisinde + 90 kg’da repesaj müsabakaları sonunda yenilmesiyle oyunları 5.olarak bitirmesi de gelecekte bu spor dalında madalya ile kürsüye çıkılacağına göstergeleri arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra aynı kategoride 90 kg’da Yasin Çimciler’in de oyunları 5.olarak bitirmesi yukarıda bahsedilen başarının gelecekte oluşacak olmasının beklentileri arasında yer almıştır. Dahası ilk defa katıldıkları organizasyonda J1 kategorisi 73 kg’da Gökçe Yavuz’un ve J2 kategorisi 73 Kg’da Recep Çiftçi’nde oyunları 9.sırada tamamlamaları bir sonra oyunlarda Türkiye’nin madalya sayısının artacağına anlamına gelmektedir.

Yine Judo Bayanlar kategorisinde üç farklı sıklette bronz madalyanın gelmesi ve katılım sağlayan diğer iki sporcunun da oyunlar 5.olarak tamamlamaları dolayısıyla Türkiye’nin madalya sayısının da artacağı anlamına gelmektedir. Ecem Taşkın J1 kategorisi 48 kg’da çıktığı bütün maçları sırasıyla 10-0, 0-1, 10-0 gibi net sonuçlarla kazanması oyunlarda şampiyonluğun küçük nüanslarla kaçırıldığını göstermiştir. Nazan Akın Güneş ise J1 70 kg kategorisinde bütün maçlarını teknik üstünlükle kazanmış olması da başarının en belirgin özellikleri arasında yer almıştır. Ayrıca Döndü Yeşilyurt ise Kazakistan’lı rakibini 10-01 yenerek oyunları 5.olarak tamamlamıştır.

Kürek spor dalında ise Nurşen Şen ve Yiğit Doğukan Bozkurt’tan oluşan takım müsabakalarında PR2 Karma Çiftler kategorisinde elemelerde yapmış oldukları 9.50.70’lik dereceyle finale kalmış ve ardından 10.01.19’lük derecesiyle oyunları 9.olarak tamamlamış ve gelecekte madalya beklentisi içerisinde olunan sporcular arasında yer almıştır.

Masa Tenisi spor dalında ise bir önceki oyunların olimpiyat şampiyonu unvanıyla katılım sağlayan Abdullah Öztürk son 16 turunda Nijerya'lı sporcuya yenilerek oyunları 9.olarak tamamlamıştır. Erkekler C4 kategorisinde bir önceki oyunların bronz madalyalı sporcusu Nesim Turan ise çeyrek finalde Koreli sporcuya yenilerek oyunları 5.olarak tamamlamıştır. Oyunları bir diğer bronz madalyalı sporcusu olan Ali Öztürk ise Norveç'li sporcuya yenilerek tekrar oyunları 3.olarak tamamlamıştır. 2024 Paris Paralimpik oyunlarında madalya alamayan Abdullah Öztürk ve Nesim Turan'dan oluşan Çift Erkekler MD8 kategorisinde yarı finalde Almanya'ya yenilerek oyunları bronz madalya ile tamamlamıştır.

Masa Tenisi spor dalında kadınlar kategorisinde bir önceki oyunları bronz madalyalı sporcusu Kübra Korkut Tek Kadınlar C7 kategorisinde finalde Hollanda'lı sporcuya 3-2 yenilerek oyunları gümüş madalya ile tamamlamıştır. Ebru Acer ise C11 kategorisinde Japon sporcuya 3-2 yenilerek oyunları bronz madalya ile tamamlamıştır. Merve Demir ve Neslihan Kavas'tan oluşan Çift Kadınlar WD20 kategorisinde ise oyunları 5.olarak tamamlamış ve gelecekte madalya beklentileri arasında yer almıştır. Yine Merve Demir'in son 16 turunda Tek Kadınlar C11 kategorisinde 9.olması ve Hatice Duman'ın da Tek Kadınlar C3 kategorisinde son 16 turunda yenilerek oyunları 9.olarak bitirmesi de gelecekte başarının geleceği anlamı taşımaktadır. Ayrıca Abdullah Öztürk ve Hatice Duman'dan oluşan MD8 Karma Çiftler kategorisinde de çeyrek finalde Slovakya'ya yenilerek oyunları 9.sırada bitirmeleri de başarılı sonuçlar arasında yer almıştır (wikipedia, 2024).

Okçuluk spor dalında daha önceki organizasyonlar gibi kürsüde yer almak mümkün olmasa da Bahattin Hekimoğlu İtalyan sporcuya son 16 turunda yenilerek oyunlar 5.olmuştur. Yine Sadık Savaş'ında oyunları Çeyrek finalde oyunları 5.olarak tamamlamıştır. Yiğit Caner Aydın ise 32 turunda oyunları tamamlayarak organizasyonu 9.olarak tamamlamıştır. Yavuz Papağan ise son 16 turunda Kore'li sporcuya 6-2 yenilerek oyunları 9.olarak tamamlamıştır.

2024 Paralimpik Oyunlarının en çok katkı kattığı spor dallarından biri de kadınlar okçuluk spor dalında yaşanmıştır. Bir önceki oyunlarda 3.olarak tamamlayan Öznur Cüre oyunları 689 puanla kariyer rekoru kırarak kürsünün en başında yer almıştır. Nil Mısır kadınlar makaralı W1 kategorisinde 9.olarak oyunları tamamlamıştır. Merve Nur Eroğlu ise kadınlar bireysel karışık müsabakalarında oyunları 8.sırada tamamlamıştır. Sadık Savaş ve Merve Nur Eroğlu'ndan oluşan Karma Makaralı Yay Takım Açık kategorisinde finalde İtalya'ya 6-2 yenilerek oyunları 2.olarak tamamlamıştır. Bir önceki organizasyonu olimpiyat 3.lüğü ile tamamlayan Bahattin Hekimoğlu ile Nil

Mısır'dan oluşan Karma Takım W1 kategorisinde ise küçük farklarla (134-132) kaybederek oyunları 5.sırada tamamlamışlardır.

Paratriatlon spor dalında ise tarihinde ilk defa Erkekler PTS5 kategorisinde katılım sağlayan Uğurcan Özer tarihi bir başarı elde etmiş kariyer rekoruyla oyunları 6.sırada tamamlamıştır.

Halter spor dalında ise dünyada ki en farklı ve garip durumlardan biri yaşanmıştır. Türkiye olarak müsabakalarda kota alınamamış ancak dünya sıralaması nedeniyle 3 kadın 2 erkek sporcu kotası ile oyunlara katılmaya hak kazanmıştır. Ancak bu durumdan dolayı oyunlarda kötü alınacak gibi beklenilse de katılan bütün sporcular oyunlara damga vurarak kürsüde yer almışlardır. Sporcularda Abdullah Kayapınar Erkekler 49 kg kategorisinde 180 kg kaldırarak oyunları 2.sırada bitirmiştir. Yine Bir önceki oyunlarda 3.olarak organizasyonu tamamlayan bronz madalyalı sporcu Besra Duman Kadınlar 55 kg'da 113 kg ile 3 olarak tekrar kürsü başarısı göstermiştir. Bir önceki organizasyonu tamamlayamayan olimpiyat madalyalı bir diğer spor Nazmiye Muratlı ise Kadınlar 45 kg'da 108 kg kaldırarak oyunlarda bir başka madalyayla kürsüde yer almaya hak kazanmıştır. Yine bir önceki organizasyonda kaldırışları başarısız olan Sibel Çam Kadınlar 73 kg' 120 kg kaldırarak oyunları 3.sırada tamamlamış ve oyunlar tarihinde çok değerli bir yer gelmişlerdir. Ayrıca Uğur Yumuk ise Erkekler 72 kg'da 180 kg'lık kaldırışıyla paralimpik oyunları 7.sırada tamamlayarak bir sonraki organizasyon için ülke adına büyük bir kazanım olmuştur.

Tekvando spor dalında ise oyunlara katılan sporcular dünya sıralamasından yer aldıkları ilk 6 basamak dolayısıyla oyunlardan kota almışlardır. Türkiye, tarihinde ilk defa 8 sporcuyla temsil edilmiş biri altın üçü gümüş ve birde bronz olmak üzere 5 madalya ile tarihe geçmişlerdir. Gamze Gürdal 57 kg kadınlar kategorisinde finalde Çin'li sporcuya yenilerek oyunları ikincilikle gümüş madalya ile tamamlamıştır. Meryem Betül Çavdar ise 52 kg'da Meksikalı sporcuyu 6-3 yenerek oyunları bronz madalya ile tamamlamıştır. Nurcihan Ekinci 47 kg'da ropesaj müsabakasında mülteci sporcu Khudadadi'ye yenilerek oyunları 7.olarak tamamlamıştır. Seçil Er ise 65 kg'da Yunan sporcuya 23-2 tarihi bir yenilgiyle 7.olarak organizasyonu tamamlamıştır.

Tekerlekli Sandalye spor dalında ise tarihinde ilk defa olimpiyat oyunlarına katılım sağlayan Hakan Akkaya Erkekler Epe A kategorisinde İtalyan rakibini zorlu bir müsabakan 15-13 galip gelerek hem Türkiye'nin hem de kendisinin kariyer rekorunu kırarak oyunlardan bronz madalya kazanmıştır. Ayrıca Hakan Akkaya Erkekler Flöre A kategorisinde olimpiyat 6.lığını kazanarak gelecekte bu branşta kürsünün de yer alacağını göstermiştir.

Tekerlekli Sandalye Tenisi spor dalında ise tarihi bir başarı olarak Ahmet Kaplan ilk defa katıldığı organizasyonda Paralimpik Oyunlar 4.lüğü sporcunun hem kendi başarısı hem de federasyon olarak Tenis federasyonuna bağlanmasıyla kazanılmış bir başarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca diğer sporcu Uğur Altınel ise son 16 turuna kadar başarılı bir şekilde gelmesiyle oyunları dokuzuncu olarak tamamlamıştır. Ayrıca Ahmet Kaplan ile Uğur Altınel'den oluşan Tekerlekli Sandalye Çift Erkekler kategorisinde çeyrek finalde Brezilyalı sporculara yenilerek Paralimpik Oyunlar 5.lüğü olarak tarihe geçmiştir.

Yüzme spor dalında erkekler Umut Ünlü 4 farklı kategoride müsabakalara katılım sağlamış ve hem 50 m Serbest S3 kategorisinde hem de 200 m Serbest SM3 kategorisinde olimpiyat kürsüsünün zirvesine çıkmış ve tarihi bir başarı elde etmiştir. Ayrıca 50 m Sırtüstü S3 olimpiyat 7.lüğü ve 200 m Bireysel Karışık SM3 kategorisinde ise olimpiyat 6.lüğü kazanarak oyunlar tarihine geçmiştir. Bunun yanı sıra 4 farklı kategoride yarışmalara katılan diğer sporcu Turgut Aslan Yaraman 100 m Serbest S8 kategorisinde 1:07.72'lik derecesiyle Olimpiyat 4.lüğü kazanmıştır.

Yüzme spor dalında ise bir önceki olimpiyat oyunlarının madalyalı sporcusu Sevilya Öztürk aynı başarıyı tekrar elde ederek 50 m Kelebek S5 kategorisinde 43:70'lik derecesiyle Olimpiyat üçüncülüğü ile 50 m Sırtüstü S5 kategorisinde oyunlar 7.lüğü ile tamamlamıştır. Bir önceki olimpiyatların dördüncülüğünü elinde bulduran Sümeyye Boyacı 50 m Sırtüstü S5 kategorisinde aynı başarıyı tekrar ederek oyunları 4.lükle tamamlamıştır. Diğer bir başarısı ise 50 m Kelebek S5 kategorisinde 49.67'lik derecesiyle 7.likle tamamlamıştır. Elif İldem ise 2 farklı kategoride katıldığı organizasyonda hem 50 m Sırtüstü S2 hem de 100 m Sırtüstü S2 kategorisinde oyunları 9.olarak tamamlamıştır.

Tablo: Türkiye'nin Paralimpik Oyunlar Tablosundaki Yeri

Oyunlar	Katılım Sayısı	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam	Ülke Sıralaması	Yüzdelik Dilimi
1992 Barcelona	1	-	-	-			-
2000 Sidney	1	-	-	-		-	-
2004 Atina	8	1	-	1	2	53	0,16
2008 Pekin	16	1	0	1	2	50	0,32
2012 Londra	69	1	5	4	10	43	6,9
2016 Rio de Janeiro	81	3	1	5	9	34	7,29
2020 Tokyo	87	2	4	9	15	42	13,05
2024 Paris	94	6	10	12	28	23	26,32

Yukarıdaki tablo incelendiği zaman Türkiye Paralimpik Olimpiyat Oyunlarına katıldığı 1992 yılından bu zamana kadar başarı grafiği sürekli artış göstermiştir. İlk katılım sağladığı organizasyon olan Barcelona Paralimpik oyunlarında tek sporcuyla temsil edilmesine rağmen herhangi bir madalya alamamıştır. İkinci organizasyonda ise 1 sporcuyla tekrar katılım sağlanmasına rağmen bu organizasyondan da madalya alınamamıştır. Ancak 2004 yılında Atina'da düzenlenen organizasyona 8 sporcuyla katılım sağlamış ve organizasyonu 1 altın ve 1 bronz madalya ile toplam 2 madalya ile tamamlamıştır. 2008 yılında ise bir önceki organizasyona göre 2 katı katılım sağlanmış ancak yine 2 madalya ile tamamlamıştır. Bir sonraki organizasyon olan 2012 Londra oyunlarına 4 katı kadar fazlasıyla katılım sağlamıştır. Bu katılım sayısı madalya sayısına da yansımıştır. Oyunları 1 altın, 5 gümüş, 4 bronz toplamda 10 madalya ile tamamlamıştır. Ülke sıralaması da belirgin bir şekilde artışı 53.sıradan 43.sıraya kadar yükselmiştir. Yüzdeler oran 0,32 değerinden 6,9 değerine kadar yükselmesi de başarının bir diğer göstergesi olmuştur. 2016 Rio Paralimpik oyunlarına ise Türkiye tarihinin en geniş katılımıyla 81 sporcu ile temsil edilmiştir. Bu oyunlarda madalya sayısı azalmasına rağmen altın madalya sayısındaki artışa bağlı olarak 34.sıraya yükseliş göstermiştir. 2020 Tokyo Paralimpik oyunlarında ise 87 sporcuyla katılım sağlanmış 15 madalya sayısına ulaşılmıştır. Ancak altın madalya sayısında düşüşe bağlı olarak ülke sıralaması 42 olarak belirlenmiştir. 2024 Paris Paralimpik oyunlarına ise 94 sporcu kota almış ve ülke tarihinin en geniş katılımlı organizasyonu olmuştur. Ayrıca Türkiye, bu organizasyonda 6 altın, 10 gümüş ve 12'si bronz olmak üzere 28 madalya ile oyunları 23 basamakta tamamlamıştır. Yüzdeler dilime bakılacak olursa %26,32'lik bir değere sahip olması da katılan 3 sporcudan birinin madalya ile döndüğü görülmektedir. Bunun yanı sıra organizasyonda ilk 10'da yer alan sporcu sayısı da oyunların Türkiye açısından en verimli zamana ulaştığının bir göstergesidir. Özellikle olimpiyat oyunlarında alınan 4.lük ve 5.lik dereceleri de kazanılmış olsa idi katılan 2 sporcudan birinin madalya ile dönebileceği ihtimalini göstermiştir. Birde olimpiyat madalyası elinden alınan para atlet Serkan Yıldırım'ın madalyası sonuçlara dahil edilseydi ülke sıralaması 20'lere kadar düşebilecekti.

Tartışma ve Sonuç

Dünyada her dört yılda bir düzenlenen ve sporun zirvesinde yer alan müsabık yarışmacıların yer aldığı Olimpiyat oyunlarının hemen ardından engelliler için fırsat eşitliği anlamına gelen Paralimpik Olimpiyat Oyunları; din, dil, ırk ayrımı yapmadan başlangıçtan bu zamana kadar farklı spor dallarının yer aldığı mega organizasyonlar arasında yer almaktadır. Günümüzdeki modern olimpiyatların geçmişi Antik Yunan'a kadar ulaşan

köklü bir geçmişe sahiptir. Tarihinde birkaç defa kesintiye uğramış olsa da milattan önce 776 yılından bu zamana kadar insanların bir araya gelmesine vesile olan mega organizasyon olarak karşımıza çıkmıştır. Araştırmaya konu olan Paralimpik Oyunlar ise birbirinden farklı disiplinlerde ve kategorilerde engelli sporcuların katıldığı çok sporlu ve kategorili mega etkinliktir. Latince kökene bağlı olarak “Paralympic” kelimesi iki farklı “paralyzed” ve “olympic” kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiş bir organizasyon ismidir. Yaz ve Kış organizasyonu olarak ilgili tarihlerde yapılan olimpiyat oyunlarından sonraki ay içerisinde gerçekleştirilmektedir (Sevindik & Kıyıcı, 2021). Stoke Mandeville’de başlayan bir organizasyon zamanla engellilerin uluslararası etkileşime dayalı bir mega organizasyona dönüşmüştür. Fiziksel aktivite ve spor sadece engelsiz bireyler için değil aynı zamanda engelli bireylerin ya da savaş gazilerinin rehabilitasyon sürecinde de etkili olabileceğini ve engellilere karşı toplumsal farkındalığın oluşmasına büyük oranda yardımcı olmuştur. Her yıl güncellenen oyunlar ve katılımcıların sayılarında artış olması farklı engelli gruplarının da oyunlara dahil olmasına neden olmuştur.

1976 yılıyla birlikte ilk kış oyunları ve beraberinde yaz oyunları ile iki farklı kategoride olimpiyat oyunlarına ev sahipliğinin yapıldığı yerde yapılarak Olimpik Oyunlardan sonra en çok takip edilen mega organizasyonlar arasına girmiştir. 21. Yüzyıl teknolojisi ve insanlığın gelişimine bakılacak olursa engelli bireylerin toplumsal görünürlüğü ve sosyolojik rehabilitasyonları açısından Paralimpik Oyunlar etki gücü çok büyük orandadır. Paralimpik oyunlar engelli bireylerin de engelsiz bireyler gibi elit sporcu ve sınırları zorlayabilen sporcular olarak gözlenmesi ve bütün toplumlara ilham verebilecek etki değerine sahiptir.

Alan yazında engelli sporuyla ilgili çalışma yapan birçok araştırmacı görev yapmaktadır. Her bir çalışma farklı disiplinleri temsil etse de sportif iyi oluş birçok araştırmada yol gösterici bir durumu ifade etmektedir.

Sonuç olarak bu araştırmada Türkiye’nin paralimpik oyunlarına 1992 Barselona Paralimpik Oyunlarına başlama hikayesi ve son olarak 2024 Paris Paralimpik Oyunlarına kadar geçen sürede hangi sporcular hangi spor dallarında başarı gösterdiği incelenmiştir. Yapılan değerlendirmemize göre Türkiye’de Engelli sporu kavramı zamana bağlı olarak gelişim göstermiş ve benzer ülkelerden daha geç gelişim göstermiştir. Benzer bir gelişim Olimpik Spor Dallarında da görülmektedir. Ancak son Olimpiyat oyunlarında tarihinin en kötü derecelerini alırken paralimpik oyunlarda bunun aksine en tarihi başarılarından biri kazanılmıştır. 1960 yılında başlayan ve engelli bireylerin temsil gücünün en üst seviyede görüldüğü organizasyonda Türkiye; 8 altın, 10 gümüş, 20 bronz olmak üzere toplamda 58 madalya kazanmıştır. Zamanla dünya ülkeleri arasında başarı basamağını sürekli yükseltmiştir.

Kaynakça

- (2024). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/1960_Yaz_Paralimpik_Oyunlar%C4%B1 adresinden alındı
- (2024). Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Wilma-Rudolph> adresinden alındı
- (2024). International Paralympics Committee-IPC: https://www.paralympic.org/tokyo-1964?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw16-3BhBWE-iwApN6_kk0_Pk5gWUPtGNvoGhYxH0OV7tyFnttpkiQZOnt4Qx-LUFqU2x2H7HRoCk88QAvD_BwE adresinden alındı
- (2024). IPC: <https://db.ipc-services.org/hira/paralympics/medal-standings/code/PG1964> adresinden alındı
- (2024). wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/1996_Summer_Paralympics adresinden alındı
- (2024). paralympic.org: https://www.paralympic.org/athens-2004?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw0t63BhAUEiwA5xP54cgN37XKM1liDkZN-ZBRf6Ihlyuxk0o_C5mzBd1m04ANu9dBF31qAhoCtqgQAvD_BwE adresinden alındı
- (2024). Türkiye Milli Paralimpik Komitesi: <https://www.tmpk.org.tr/musabakalar/2008-pekinyaz-paralimpik-oyunlari/> adresinden alındı
- (2024). Türkiye Milli Paralimpik Komitesi: <https://www.tmpk.org.tr/musabakalar/2016-rio-yaz-paralimpik-oyunlari/> adresinden alındı
- (2024). Tübitak: <https://e-dergi.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=4&cilt=41&sayi=618&sayfa=66&yaziid=26386> adresinden alındı
- (2024). Paralympic.org: <https://www.paralympic.org/paris-2024/news/refugee-paralympic-team-leaves-historic-medals-and-legacy> adresinden alındı
- (2024). wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/2024_Yaz_Paralimpik_Oyunlar%C4%B1%27nda_T%C3%BCrkiye adresinden alındı
- Alaeddinoğlu, V., & Kışalı, N. F. (2022). 19. Vahran-Cezayir Akdeniz Oyunları ve Türkiye'nin Sporda Başarısı Üzerine Bir Değerlendirme. M. Altunkök, & A. H. Sivrikaya içinde, *Sporda Araştırma ve Değerlendirmeler* (Cilt 978-625-430-434-7, s. 1-37). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Gold, J. R. (2007). Access for all: the rise of the Paralympic Games. *The Journal of The Royal Society for the Promotion of Health JRSHP*, 127(3), 133-141.
- Kalkavan, A., & Alaeddinoğlu, V. (2017). The research of winter Olympics: Example of Erzurum. *Journal of Current Research on Social Sciences*, 7(2), 271-286.
- Sevindik, B., & Kıyıcı, F. (2021). Kayak alp disiplini türkiye şampiyonası sonuçlarının bazı iller açısından incelenmesi (2005-2013 Yılları). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(2).

Spor Bilimlerinde İçerik Analizi

Editör: Doç. Dr. Yunus Sinan BİRİCİK

 ÖZGÜR
YAYINLARI

ISBN 978-975-447-973-7

9 789754 479737